

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra historie

**Epigrafické památky mikroregionu Žulovsko
do roku 1900**

Bakalářská práce

Nikola Hutníková

Vedoucí práce: Mgr. Ema Šimková, Ph.D.

OLOMOUC 2023

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a na základě uvedených pramenů a seznamu literatury.

V Olomouci, dne: 10. května 2023

Podpis:

Nikola Hutníková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala mé rodině za fyzickou i psychickou podporu, především ovšem mé matce, která mi při terénním výzkumu byla vždy entusiastickou asistentkou. Mé díky patří také vedoucí mé práce Mgr. Emě Šimkové, Ph.D. za trpělivost, ochotu a cenné rady při zpracovávání katalogu.

Obsah

1. Úvod.....	5
2. Dějiny obcí	9
2. 1. Černá Voda.....	9
2. 2. Kobylá nad Vidnavkou	10
2. 3. Skorošice	12
2. 4. Stará Červená Voda.....	13
2. 5. Vápenná	15
2. 6. Velká Kraš	16
2. 7. Vidnava	18
2. 8. Žulová.....	20
3. Struktura katalogu.....	24
4. Rozbor katalogizovaného souboru nápisů	27
5. Katalog	36
6. Seznam zkratk	138
7. Rejstříky.....	139
7. 1. Stanoviště	139
7. 2. Nositelé nápisů.....	141
7. 3. Jazyk.....	142
7. 4. Písmo	143
7. 5. Rejstřík osobních a místních jmen	144
7. 6. Rejstřík k fotografické příloze	155
8. Závěr.....	158
9. Seznam pramenů a literatury.....	161
9. 1. Prameny	161
9. 2. Literatura.....	166
9. 3. Internetové zdroje	168
9. 4. Jiné zdroje.....	170
10. Fotografická příloha	171

1. Úvod

Epigrafika je pomocná věda historická zabývající se nápisy, konkrétně jejich interpretací a zpřístupňováním tak, aby je bylo možné využít jako historický pramen. Zabývá se také vztahem mezi nositelem nápisu a samotným nápisem. Nápisy jsou zkoumány komplexně, jsou klasifikovány z hlediska techniky zhotovení, jazyka, písma, materiálu, obsahu, primárního umístění nebo lokality. Jako pomocná věda historická úzce souvisí s paleografií, ale i s heraldikou a v některých případech i s chronologií. Nositeli nápisu mohou být jakékoli hmotné artefakty nebo objekty živé či neživé přírody. Jedná se tedy o například architektonické památky, sochy, kříže, pamětní desky, zvony, votivní obrazy, náhrobníky a náhrobky či hraniční a smírčí kameny. Nápisy jsou důležitým zdrojem informací o objektu, na kterém byly vyhotoveny, o událostech, na které bychom mohli zapomenout, a o životě v dané lokalitě.¹

O epigrafiku jsem se začala zajímat po absolvování předmětu *Propedeutika numismatiky a epigrafiky* ve druhém ročníku studia Archivnictví na Palackého univerzitě. Velice mne zaujala s předmětem spojená práce v terénu, která tuto pomocnou vědu historickou jistě ozvláštňuje, a možnost propojení epigrafického výzkumu s mými dosavadními znalostmi paleografie a heraldiky. Při výběru tématu bakalářské práce jsem se rozhodovala mezi zpracováním epigrafických památek v mikroregionu Žulovsko s osmi obcemi nebo v celém okresu Jeseník, který se skládá z dvaceti čtyř obcí. Po zvážení především časové náročnosti jsem se rozhodla pro menší ze zmíněných oblastí, tedy mikroregion Žulovsko. K tomuto místu mám i osobní vztah, neboť zde celý svůj život žiji. Dalším důvodem pro volbu tohoto tématu bylo dosavadní nezpracování památek v oblasti z epigrafického hlediska. Nápisy nacházející se v exteriéru jsou navíc ohroženy přírodními vlivy, jejich dokumentaci tedy považuji za nutnou pro zachování jejich historické hodnoty. Především v případě náhrobků se zároveň jedná i o jeden z důležitých pramenů ke studiu dnes již neexistujícího německého osídlení obcí, které do vymezené oblasti náleží.

Mikroregion Žulovsko nacházející se na severu Slezska v Rychlebských horách v povodí řeky Vidnávky (též Vidnavky) vznikl v roce 2003 a zahrnuje, jak již bylo zmíněno, osm obcí. Jedná se o obce Černá Voda, Kobylá nad Vidnavkou, Skorošice, Stará

¹ ROHÁČEK, Jiří: *Epigrafika v památkové péči*. Praha 2007, s. 8–11.; HLAVÁČEK, Ivan: *Vademecum pomocných věd historických*. Jinočany 2002, s. 373–374.

Červená Voda, Vápenná, Velká Kraš, Vidnava a Žulová. V rámci habsburské monarchie se všechny zmíněné obce nacházely na území Rakouského Slezska, v minulosti je spojovala také příslušnost k vratislavské diecézi. Mezi lety 1848 až 1960 příslušely obce soudnímu okresu Vidnava a politickému okresu Jeseník.² Významnou společnou charakteristikou pro všech osm obcí je výrazná převaha německého obyvatelstva do druhé poloviny 20. století. Podrobnější historie jednotlivých obcí je uvedena ve 2. kapitole této práce.

V této práci jsem se nezabývala jeskyněmi Na Pomezí, které katastrálně přísluší obci Vápenná. Rozhodla jsem se tak, protože jeskyně ještě nebyla podrobena epigrafickému zkoumání, takovýmto výzkumem ovšem prošly nedaleké jeskyně Na Špičáku, ve kterých výzkum ukončený v roce 2018 trval celkem 15 let.³ Z časových důvodů a bez dostatečného pramenného základu jsem se tedy jeskyně Na Pomezí rozhodla do katalogu nezařadit. Dolní časová hranice pro výběr vhodných epigrafických památek nebyla stanovena, horní časovou hranicí je rok 1900 včetně. Při stanovení této hranice jsem se řídila obecným územ pro zpracování katalogů epigrafických památek, dalším důvodem se staly i tzv. staré hřbitovy, které byly většinou využívány právě do roku 1900, kdy je v obcích nahradily hřbitovy nové. Cílem této bakalářské práce je vytvoření katalogu dochovaných i nedochovaných epigrafických památek v mikroregionu Žulovsko ve výše uvedeném časovém rozmezí. Součástí katalogu jsou tedy zvony, pamětní desky, sochy, sloupy a nápisy nacházející se přímo na nemovitých památkách,⁴ dále sepulkrální památky (epitafy, náhrobníky, náhrobky) a movité církevní památky, při jejichž výběru jsem byla odkázána pouze na práci s literaturou, je tedy zcela jisté, že soubor těchto památek uvedený v katalogu není úplný.

Archivní prameny, se kterými jsem při psaní bakalářské práce a sestavování katalogu pracovala, jsou z velké části uloženy v SOkA Jeseník. Jednalo se především o fondy příslušných farních úřadů, ze kterých byly nejpřínosnější farní kroniky a inventáře majetku kostelů a far. Bylo mi umožněno nahlédnout i do ne zcela

² BARTOŠ, Josef – SCHULZ, Jindřich – TRAPL, Miloš: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*. Svazek XIII. Olomouc 1994, s. 136–148.

³ SKUTIL, Josef: *Skalní nápisy z jeskyně v Supíkovcích ve Slezsku*. Přírodovědecký sborník Ostravského kraje, 14, 1953, s. 236–242.; JENČ, Petr – PEŠA, Vladimír – TURČAN, Ľubomír – MACHAČOVÁ, Dominika – BARUS, Martin – PÁTKOVÁ, Hana: *Galerie pozdně středověkých a novověkých maleb a nápisů v jeskyni Na Špičáku, okres Jeseník*. Epigraphica & Sepulcralia. 5, 2014, s. 281–298.

⁴ Za památky jsou považovány všechny budovy a historické předměty s uměleckou a kulturní hodnotou. Nápisy datující vznik domů světského charakteru se v katalogu nevyskytují.

zpracovaného archivního materiálu fondu farního úřadu Vidnava, díky čemuž jsem se mohla seznámit s inventářem příslušného kostela. Dalšími důležitými fondy byly fondy obcí, konkrétně obecní kroniky. Práce s kronikami byla v některých případech obtížná, neboť velmi častým jevem byly požáry, a tak se v několika případech nejstarší kroniky nedochovaly a záznamy byly psány pouze retrospektivně. Neméně důležité byly i inventáře zpracovaných fondů, které byly obzvláště přínosné při psaní historií jednotlivých obcí. Velice užitečný byl metainformační systém Národního památkového ústavu, který digitalizuje a zpřístupňuje evidenční listy nemovitých kulturních památek. Epigrafickými památkami na Moravě a Slezsku se zabýval ve své disertační práci z roku 1977 PhDr. Hubert Valášek, CSc. Jedná se o dvousvazkový katalog epigrafických památek podle stavu dochování z počátku 19. století.⁵ I přesto, že oblast, kterou zkoumal, měla zahrnovat i Žulovsko, popř. celé Jesenícko, není tomu tak. Okres Jeseník v jeho práci zcela chybí, protože pracoval pouze s děkanskými matrikami olomoucké a brněnské diecéze a v případě Jesenicka, a tedy i Žulovska, se jedná o diecézi vratislavskou. Epigrafickým památkám v mikroregionu Žulovsko se tedy dosud nikdo komplexně nevěnoval. Památky jsou částečně zpracovány v knize Leoše Mlčáka *Zvony na Šumpersku a Jesenícku*,⁶ jak již název ovšem napovídá, jedná se o monografii soustředící se pouze na zvony, navíc pouze dochované, nerekvírované. O zvonech, které se do dnešní doby nedochovaly, je v knize pouhá zmínka o jejich dřívější existenci. Nápisy jsou částečně zpracovány i v knize *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Jeseník*⁷ vydané Národním památkovým úřadem. V knize zmíněné epigrafické památky se však úzce pojí pouze s objekty prohlášenými za nemovitou kulturní památku, zahrnuje tedy pouze zlomek epigrafických památek, ke kterým ovšem v některých případech poskytuje i přepis nápisu a umožňuje tak doplnění v současnosti nečitelných částí textu. Kromě již zmíněných monografií byla důležitým zdrojem pro psaní této práce také kniha Jiřího Roháčka *Epigrafika v památkové péči*,⁸ za pomoci které byl vytvořen formulář na popis epigrafických památek. Nedílnou součástí výzkumu bylo i seznámení se s historickým vývojem jednotlivých obcí. K tomu přispěla kniha Rudolfa Zuberera *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*,⁹ ve které jsou zmíněny i některé v současnosti již zaniklé

⁵ VALÁŠEK, Hubert: *Epigrafické památky na Moravě a ve Slezsku: podle stavu dochování z počátku 19. století*. Brno 1977 (nepublikovaná disertační práce).

⁶ MLČÁK, Leoš: *Zvony na Šumpersku a Jesenícku*. Olomouc 2004.

⁷ *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Jeseník*. Národní památkový ústav. Olomouc 2001.

⁸ ROHÁČEK, Jiří: *Epigrafika v památkové péči*. Praha 2007.

⁹ ZUBER, Rudolf a kol.: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*. Ostrava 1966.

epigrafické památky. Přínosný byl i 13. svazek knihy *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*.¹⁰ Kompletní seznam využití literatury je uveden v závěru práce.

Součástí této práce je stručná historie obcí, které jsou do katalogu zařazeny. Následuje kapitola zabývající se strukturou katalogu, ze které vycházím při popisu epigrafických památek. Čtvrtá kapitola se zabývá rozbořem katalogizovaného souboru z hlediska paleografického a jazykového, dále dle formy datací, materiálu, osob v nápisech zmíněných a obsahu, rozebrána je i statistika počtu hesel a nápisů a k rozboru četnosti nápisů dle doby vzniku je přiložen i graf. Poté je v práci uveden již samotný katalog, památky v něm jsou řazeny chronologicky. Další kapitoly obsahují seznam použitých zkratek a rejstříky. Dále je zde shrnutí výzkumu a kompletní seznam zdrojů, se kterými jsem při psaní bakalářské práce pracovala. Poslední částí je fotografická příloha, přičemž veškeré fotografie pořízené při terénním výzkumu oblasti jsou vlastní. V případě, že se nejedná o vlastní fotografie, je na tuto skutečnost upozorněno u příslušného katalogového hesla. Movité epigrafické památky církevní povahy, které jsou do katalogu zařazeny, nebyly fotografovány z důvodu ochrany památek před možným odcizením.

¹⁰ BARTOŠ, J. – SCHULZ, J. – TRAPL, M.: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*. Svazek XIII. Olomouc 1994.

2. Dějiny obcí

2. 1. Černá Voda

Černá Voda (něm. Schwarzwasser) je společně s osadami Nové a Staré Podhradí a Rokliny malá obec hraničící s městem Žulová na západě, na severu s obcí Kobylá nad Vidnavkou a na východě s obcí Stará Červená Voda. První zmínka o vsi pochází z 90. let 13. století, kdy je zmíněna v knize fundací.¹¹ Dominantou obce byl hrad Kaltenštejn,¹² poprvé zmiňovaný v roce 1284,¹³ ze kterého v současnosti zbyly pouze ruiny. V průběhu 15. století ves zpusťla, obnovit se jí podařilo díky vratislavskému biskupu Marcinu Gerstmannovi, který ji podřídil žulovskému hejtmanovi.

Prvním fojtem se stal v roce 1579 Martin Göppert, v roce 1584 jej nahradil Christoph Gebhard. V roce 1617 byla ves rozdělena mezi biskupa Gertsmana a Johanna Mikusche,¹⁴ který byl povýšen do šlechtického stavu s přídomkem z Buchsberku. Roku 1798 byla Černá i Červená Voda prodána rodem Mikuschů, konkrétně Arnoštem Mikuschem, hraběti Konrádu Šternberkovi. Od roku 1802, kdy bylo fojstství prodáno Janu Tschirschovi, se vystřídalo několik dalších, pouze nešlechtických vlastníků.¹⁵ V roce 1911 dvorec koupila šlechtická rodina ze Skal, která byla zároveň majitelem Kobylé nad Vidnavkou.¹⁶ Stala se tak posledním soukromým majitelem objektu.

V roce 1785 byla díky náboženskému fondu v obci zřízena lokálie, do té doby byla přifařena k vedlejší Červené Vodě. Se stavbou kostela bylo započato až v roce 1787, mezitím probíhaly bohoslužby v zámecké kapli, kterou nechal postavit Jan Mikusch v roce 1618.¹⁷ V kapli jsou dodnes uchovány náhrobníky Karla a Jana Ignáce Mikuschových. Dle literatury se měl v kapli nacházet náhrobník Anny Hedviky Mikuschové,¹⁸ ve skutečnosti tomu tak není. Namísto něj je zde umístěn náhrobník Karla Mikusche. V roce 1789, rok po dokončení stavby kostela Panny Marie,¹⁹ se k Černé Vodě

¹¹ ZUBER, R. a kol.: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*. Ostrava 1966, s. 222–223.

¹² *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Jeseník*. Olomouc 2001, s. 26.

¹³ GROWKA, K.: *Archiv obce Černá Voda 1789–1943 [1954]*. Inventář. Jeseník 2009, s. 2.

¹⁴ *Tamtéž*.

¹⁵ ZUBER, R.: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 225.

¹⁶ GROWKA, K.: *Archiv obce Černá Voda*. Inventář, s. 2.

¹⁷ *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Jeseník*, s. 24–25.

¹⁸ ZUBER, R.: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 224–225.

¹⁹ *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Jeseník*, s. 23–24.

přifařilo Staré Podhradí a později také v roce 1802 založená kolonie Nové Podhradí. Lokálie byla povýšena na faru v roce 1843.²⁰

Černá Voda se po roce 1870 stala významným střediskem pro dolování a zpracování žuly a mramoru, první lomy na Jesenicku vznikly právě zde.²¹ Úspěšný rozvoj kamenoprůmyslu byl zastaven hospodářskou krizí ve 30. letech 20. století. Na konci května 1938 zde vypukla vzpoura proti československé vládě, neboť obec byla osídlena především Němci. Dovršení nacistického puče znamenal konec obecní správy zvolené v roce 1931.²² Po odsunu sudetských Němců obec zaznamenala zřetelný úpadek obyvatelstva, klesající tendenci se již nikdy nepodařilo zvrátit.²³ K 1. lednu 2022 v obci žilo 525 obyvatel.²⁴

2. 2. Kobylá nad Vidnavkou

Kobylá nad Vidnavkou (něm. Jungferndorf) je obec nacházející se v Žulovské pahorkatině, rozprostírá se podél řeky Vidnavky (též Vidnavky). Obci příslušela i osada Annín, založená roku 1802 a pojmenovaná po tehdejší majitelce Kobylé Anně Marii ze Skal,²⁵ ta byla ovšem po odsunu sudetských Němců zcela opuštěna a po roce 1967 i s kaplí svatého Josefa zlikvidována.²⁶

První zmínka o obci pochází z roku 1284 v souvislosti se seznamem vesnic příslušících vratislavskému biskupství. Další zmínka pochází z roku 1291 v listině vydané pro vidnavského fojta.²⁷ Ves byla spravována z nedalekého hradu Kaltenštejna do roku 1505, kdy hrad koupil biskup Johann Turzo a založil svobodný statek.²⁸ Ten poté v roce 1566 získal Niklas z Niemitz,²⁹ který v Kobylé vystavěl malý renesanční zámek.³⁰

²⁰ MUSIL, Roman – ŠVUB, Jiří – GROWKA, Květoslav: *Farní úřad Černá Voda 1785–1982*. Inventář. Jeseník 2002, s. 2.

²¹ BARTOŠ, Josef – SCHULZ, Jindřich – TRAPL, Miloš: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*. Sv. XIII. Olomouc 1994, s. 138.

²² SOKA Jeseník, fond Archiv obce Černá Voda, inv. č. 1, *Kronika obce Černá Voda*, f. 64v–66r. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=4417693530CE4AAB82E23331352CE558> [cit. 20. 2. 2023].

²³ RŮŽKOVÁ, Jiřina – ŠKRABAL, Josef: *Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005*. I. díl. Praha 2006, s. 650–651.

²⁴ Český statistický úřad: *Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2022*, s. 94. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/165603907/1300722203.pdf/de05fcca-74d5-40b6-bfa0-6a9825cfe369?version=1.1> [cit. 20. 4. 2023].

²⁵ Ta se mimo jiné zasloužila i o renovaci místní sochy sv. Jana Nepomuckého v roce 1817.

²⁶ Více o osadě Annín viz MACHÁČEK, Pavel: *Zmizelá Jesenicko 1. díl: Zcela zaniklé osady*. Jeseník 2019, s. 106–110.

²⁷ ZUBER, R.: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 321.

²⁸ *Tamtéž*, s. 321–322.

²⁹ MERZ, Gerhard Robert: *Jungferndorf mit Kolonie Annaberg*. Ludwigsburg 1998, s. 11–12.

³⁰ *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Jeseník*, s. 83–85.

Statek se roku 1800 dostal do rukou svobodných pánů ze Skal díky sňatku Anny Marie, dcery Johanna Christofa z Wimmersbergu, a Johanna Ernesta ze Skal. Z jejich manželství se narodilo devět dětí, nejvýznamnějším byl pravděpodobně Karel Kletus,³¹ který od své matky koupil Kobylou v roce 1815.³² Tento rod držel Kobylou až do roku 1945.³³ Rodinná hrobka pánů ze Skal se dodnes nachází uprostřed místního hřbitova.³⁴

Obec Kobylá nad Vidnavkou byla od svého vzniku přiřazena do Vidnavy, na lokálii byla proměněna v roce 1785. Kostel svatého Jáchyma³⁵ byl postaven na náklady náboženského fondu, současně s kostelem se začala v roce 1787 stavět také fara a škola. Oltární obraz svatého Jáchyma je dílem jezuitského malíře Ignáce Raaba, vybavení kostela pocházelo pravděpodobně z některého ze zrušených klášterů. Do kostelní věže udeřil v roce 1807 blesk, následkem toho věž vyhořela a jediný zvon v kostele praskl. Nový zvon byl ulitý na náklady věřících. Lokálie byla v roce 1885 povýšena na farnost.³⁶ Kostel svatého Jáchyma byl v roce 1963 prohlášen za kulturní památku.

V první polovině 19. století v obci žilo 739 obyvatel, nacházel se zde i pivovar, tři palírny a mezi lety 1833–1836 také papírna.³⁷ V průběhu století zde bylo otevřeno i několik kamenolomů, odbyt výrobků z místního mlýna s pekařstvím zajišťovalo železniční spojení Dolní Lipová – Javorník.³⁸ Obec byla téměř čistě německá, po mnichovské konferenci se stala součástí Německa v rámci Říšské župy Sudety. Po druhé světové válce a následném odsunu sudetských Němců zanikla většina nezemědělských činností v obci.

Kobylá nad Vidnavkou byla mezi lety 1976–2001 součástí města Žulová. Opětovně se osamostatnila na základě místního referenda, při kterém se záporně vyjádřilo pouze 15 z 371 oprávněných osob, samotné hlasování v referendu mělo 76% účast. V této

³¹ MERZ, G. R.: *Jungferndorf mit Kolonie Annaberg*, s. 18.

³² ZUBER, R.: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 325.

³³ HRADILOVÁ, J.: *Archiv obce Kobylá nad Vidnavkou 1787–1940*. Inventář. Jeseník 2001, s. 2.

³⁴ *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Jeseník*, s. 86–87.

³⁵ *Tamtéž*, s. 85–86.

³⁶ ŠVUB, Jiří – HRADILOVÁ, Jana: *Farní úřad Kobylá nad Vidnavkou 1729–1982*. Inventář. Jeseník 2004, s. 2.

³⁷ GAWRECKI, Dan a kol.: *Dějiny Českého Slezska 1740–2000*. Opava 2003, s. 115.

³⁸ HRADILOVÁ, J.: *Archiv obce Kobylá nad Vidnavkou*. Inventář, s. 3.

době byl také její název rozšířen o přívlastek „nad Vidnavkou.“³⁹ K 1. lednu 2022 měla obec celkem 362 obyvatel.⁴⁰

2. 3. Skorošice

Obec Skorošice (něm. Gurschdorf) se nachází v Rychlebských horách na severozápadu Jesenicka. K obci přísluší i Petrovice a Nýznerov, dále osada Sedmlánů, která zahrnuje pouze několik domů, a osada Kamenné, která po roce 1945 zanikla.⁴¹

První zmínka o Skorošicích pochází z roku 1290 v tzv. Liber fundationis episcopatus Vratislaviensis, založena byla pravděpodobně ve druhé polovině 13. století slovanským lokátorem Skorošem.⁴² Brzy po vzniku se obec stala sídlem farnosti, samotná ves patřila k žulovskému hradu. Ten v roce 1358 koupil biskup Přeclav z Pogarel⁴³ i se Skorošicemi.⁴⁴ V 15. století obec částečně zpustla, během 16. století se většina místních přiklonila k protestantismu. Ke katolictví se navrátili díky místnímu faráři Davidu Tannerovi, jak je uvedeno i na jeho náhrobním kameni. Na počátku 17. století se jednalo o největší ves žulovského panství, z hlediska církevního byla farnost ve Skorošicích největší na Jesenicku.⁴⁵

Skorošice postihlo v minulosti několik požárů, nejhorší důsledky měl požár v roce 1833, který zničil velkou část vsi, původní faru, a dokonce i kostel svatého Martina na starém hřbitově. Původní kostel byl vystavěn v roce 1401, vysvěcen byl biskupem Schaffgotschem v roce 1752.⁴⁶ Po požáru bylo rozhodnuto o novém místě pro kostel, a to naproti v roce 1837 opravené faře. Po dlouhých rozepřích mezi farářem a státními úřady o příspěvek na stavbu byl v roce 1842 položen základní kámen a k vysvěcení kostela

³⁹ SOKA Jeseník, fond Obecní úřad Kobylá nad Vidnavkou, poř. č. 1, *Kronika obce Kobylá nad Vidnavkou za léta 2003–2006*, s. 6–13. Dostupné z:

<https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=77F0A9362DD511E8A844A08CFDE97097> [cit. 20. 2. 2023].

⁴⁰ Český statistický úřad: *Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2022*, s. 94. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/documents/10180/165603907/1300722203.pdf/de05fcca-74d5-40b6-bfa0-6a9825cfe369?version=1.1> [cit. 20. 4. 2023].

⁴¹ Více o osadě Kamenné viz MACHÁČEK, Pavel: *Zmizelé Jesenicko 1. díl: Zcela zaniklé osady*. Jeseník 2019, s. 76–83.

⁴² ZUBER, R.: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 365–366.

⁴³ Přeclav z Pogarel (též Pogorely) byl vratislavským biskupem v letech 1341–1376. Jeho jmenování do úřadu českým králem Janem Lucemburským vyvolalo nevoli ze strany hnězdenského arcibiskupa Janislava. Karlem IV. mu byl poté udělen čestný titul králův kancléř. V období jeho vlády byl do vratislavského biskupství uveden kult uctívání svaté Hedviky. Období vlády Přeclava z Pogarel je označováno jako zlatý věk vratislavské diecéze. In: SKŘIVÁNEK, František – TOVAČOVSKÝ, Jaroslav: *Vratislavští biskupové v dějinách Slezska*. Praha 2004, s. 29–31.

⁴⁴ DRESSEL, Karl – KRETSCHMER, Rudolf – DRESSEL, Josef: *Gurschdorf*. Vídeň 1969, s. 43–45.

⁴⁵ HRADILOVÁ, J.: *Archiv obce Skorošice 1789–1945 (1946)*. Inventář. Jeseník 2012. Inventář, s. 2.

⁴⁶ ŠVUB, Jiří – HRADILOVÁ, Jana: *Farní úřad Skorošice 1673–1956*. Inventář. Jeseník 2004, s. 2.

došlo v roce 1844. Kostel i s mnohými náhrobníky a epitafy na fasádě kostela byl v roce 1963 prohlášen za nemovitou kulturní památku.⁴⁷

Ve 30. letech 19. století se předním obchodníkem stal místní sedlák Arnošt Latzel, člen vážené skorošické rodiny,⁴⁸ který skoupenou přízi prodával především do Broumova. Významná byla také rodina Linke, která držela šoltéství mezi lety 1630–1819.⁴⁹ Téměř výhradně německá obec se v roce 1938 stala součástí Německa v rámci Říšské župy Sudety. Po odsunu sudetských Němců byl průmysl soustředěný především na lomy a lesnictví pozastaven, místní lihovar byl v roce 1948 zrušen. Mezi lety 1976–1990 byly Skorošice s přičleněnými obcemi Petrovice a Tomíkovice připojeny k městu Žulová, po osamostatnění zůstala obec Tomíkovice příslušná Žulové. Obec Skorošice měla k 1. lednu 2022 celkem 688 obyvatel.⁵⁰

2. 4. Stará Červená Voda

První písemná zmínka o obci Stará Červená Voda (něm. Altrothwasser) pochází z roku 1291 v listině stvrzující privilegia pro vidnavského fojta. V dokumentu je nazvána pouze jako „Červená Voda“, přídomek „Stará“ získala až po založení osady Nová Červená Voda ve druhé polovině 16. století. Obec původně tvořily tři samostatné katastrální jednotky: Stará Červená Voda, Nová Červená Voda a Dolní Červená Voda s osadami Johanka, Vidnavské fojstství, Nová Malá Kraš a Stachlovice.⁵¹ V současnosti se obec skládá ze Staré a Nové Červené Vody, osady Dolní Červená Voda a Johanka byly v roce 1965 zrušeny a osady Vidnavské fojstství a Nová Malá Kraš byly připojeny k městu Vidnava.

Ves patřila biskupskému hradu Kaltenštejn, zalidňovat se začala až od druhé poloviny 15. století. Po častém střídání majitelů⁵² byla ves rozdělena na několik částí, jedna z nich byla v roce 1625 prodána jezuitům z Nisy, v jejichž držení zůstala až do roku 1773. Tuto část vsi s horním dvorem a šoltéstvím v Nové Červené Vodě poté převzaly statky v Albrechticích, v roce 1810 se jich ujal hrabě Konrád Šternberk.⁵³ V roce 1798

⁴⁷ *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Jeseník*, s. 94–95.

⁴⁸ DRESSEL, K. – KRETSCHMER, R. – DRESSEL, J.: *Gurschdorf*, s. 261–267.

⁴⁹ ZUBER, R.: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 370.

⁵⁰ Český statistický úřad: *Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2022*, s. 94. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/165603907/1300722203.pdf/de05fcca-74d5-40b6-bfa0-6a9825cfe369?version=1.1> [cit. 20. 4. 2023].

⁵¹ HRADILOVÁ, Jana: *Archiv obce Stará Červená Voda 1787–1945*. Inventář. Jeseník 2001, s. 2.

⁵² ZUBER, R.: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 378–379.

⁵³ HRADILOVÁ, J.: *Archiv obce Stará Červená Voda*. Inventář, s. 2.

mu byly prodány také části obcí Černé i Červené Vody, které byly ve vlastnictví rodiny Mikuschů.⁵⁴ Rodině Šternberků statek patřil až do roku 1848. Během třicetileté války byla obec zpustošena, díky rozkvetlému lesnickému průmyslu byla ovšem opět rychle obnovena.

Brzy po založení vsi zde byla zřízena také duchovní správa. Tvrzení, že farnost vznikla roku 997, je nevěrohodné.⁵⁵ Prvním doloženým farářem je Johann Lutko z roku 1580, první zmínka o knězi pochází z roku 1291. Fara se dostala do pravomoci cisterciáckého kláštera v Jindřichově, kvůli nedostatku pramenů ovšem není zřejmé, jakým způsobem se tak stalo.⁵⁶ K farnosti Stará Červená Voda patřila i ves Černá Voda, která se v roce 1785 vyfařila. Farní kostel Božího Těla byl postaven pravděpodobně ve druhé polovině 13. století, je možné, že před rokem 1610 vyhořel.⁵⁷ Během 17. století se stal kostel na krátkou dobu poutním místem, uctíval se zde obraz Panny Marie na oltáři. Třicetiletá válka znamenala úpadek obce i kostela, který byl vojáky vykraden a znesvěcen. Kostel byl nově vysvěcen v roce 1666. Původní farní budova musela být v roce 1816 stržena, stavba nové fary ovšem započala již v roce 1815 a následující rok byla dokončena.⁵⁸ U kostela se nachází také starý hřbitov, jehož zeď je datována k roku 1666. Na prostranství za lodí kostela stával i o něco starší hřbitov, který byl současným „starým hřbitovem“ nahrazen ve druhé polovině 19. století. Tento „nejstarší“ hřbitov se v současnosti ukrývá v lesích, zeď, kterou byl obehnan, je na několika místech zachovaná. Většina náhrobků byla z „nejstaršího“ hřbitova odnesena po roce 1989 místními obyvateli, na místě se jich nyní nachází přibližně dvacet. Hřbitov při kostele Božího Těla byl ve 20. století nahrazen novým hřbitovem, který se nachází za hranicemi obce. Kostel Božího Těla se hřbitovem byl v roce 1972 prohlášen za nemovitou kulturní památku.⁵⁹

Stará Červená Voda byla téměř zcela německá, po mnichovské konferenci se tak, stejně jako ostatní obce zde zmíněné, stala součástí Německa. Po odsunu sudetských

⁵⁴ SOKA Jeseník, fond Archiv obce Stará Červená Voda, inv. č. 14, *Gedenkbuch der Gemeinde Alt Rothwasser*, s. 26. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=B231DB1D165D4E9FB945DCB0348AC510&scan=dc6f4ab68839495badcfce6540311baf> [cit. 25. 2. 2023].

⁵⁵ ŠVUB, Jiří – HRADILOVÁ, Jana: *Farní úřad Stará Červená Voda 1614–1958*. Inventář. Jeseník 2007, s. 3.

⁵⁶ *Tamtéž*.

⁵⁷ ZUBER, R.: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 382.

⁵⁸ ŠVUB, J. – HRADILOVÁ, J.: *Farní úřad Stará Červená Voda*. Inventář, s. 3.

⁵⁹ *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Jeseník*, s. 96–98.

Němců se zde udržel kamenický průmysl, který byl do roku 1970 zredukován pouze na jeden lom na těžbu žuly. Stará Červená Voda měla k 1. lednu 2022 celkem 595 obyvatel.⁶⁰

2. 5. Vápenná

Obec Vápenná (něm. Setzdorf, od 1924 Zighartice) se nachází v jihovýchodní části Rychlebských hor poblíž města Žulová. K obci patřily i osada Staré Podhradí, jejíž velká část později připadla Černé Vodě, a část osady Nýznerov, jejíž druhá část byla součástí obce Skorošice. V současnosti je k Vápenné přiřazena i osada Polka a místní části Zelená Hora, část Starého Podhradí, Muhrova Paseka, Vrbiska, Haspelberk a Lesní Čtvrť.

Vápenná je poprvé zmiňována v roce 1358, kdy byla zakoupena vratislavským biskupem Přeclavem z Pogarel. Založena byla již ve 13. století, až do 15. století ovšem byla pustá. Po obnovení vsi v roce 1576 se šoltéství ujala rodina Scheithauerů, kteří jej drželi až do roku 1660.⁶¹ Během těchto let vznikl ve vsi mlýn, dále pila a dvě vápenky. Šoltéství bylo v roce 1775 povýšeno na rytířský statek, jeho majetek byl ovšem poměrně malý. Rodina Latzelů původem ze Skorošic se jej ujala v roce 1839.⁶² Právě jim patřila největší firma vápenického průmyslu na Jesenicku.⁶³ Nejen výroba vápna, ale i velmi rozšířený kamenoprůmysl zajistil obci v 19. století významný rozvoj.⁶⁴

V roce 1781 došlo v obci ke zřízení lokálie, do té doby patřila ke skorošické farnosti. Kostel zasvěcený svatému Filipu apoštolovi byl vystavěn mezi lety 1780–1781.⁶⁵ Stavební materiál poskytl vratislavský biskup Filip Gotthard Schafftotsch,⁶⁶ náklady na stavbu hradila obec. Lokálie byla povýšena na faru v roce 1845.⁶⁷ Zanedbalý

⁶⁰ Český statistický úřad: *Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2022*, s. 94. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/165603907/1300722203.pdf/de05fcca-74d5-40b6-bfa0-6a9825cfe369?version=1.1> [cit. 20. 4. 2023].

⁶¹ HRADILOVÁ, Jana: *Archiv obce Vápenná 1789–1945 (1948)*. Inventář. Jeseník 2016, s. 2.

⁶² WEISER, Rudolf – SCHRÖTER, Kurt: *Setzdorf*. Aichach 1968, s. 32

⁶³ HRADILOVÁ, J.: *Archiv obce Vápenná*. Inventář, s. 3.

⁶⁴ GAWRECKI, D.: *Dějiny Českého Slezska 1740–2000*, s. 101.

⁶⁵ WEISER, R. – SCHRÖTER, K.: *Setzdorf*, s. 113.

⁶⁶ Filip Gotthard hrabě Schaffgotsch (1715–1795) byl vratislavský biskup mezi lety 1747–1795. Již od mládí byl veden ke kněžskému stavu, biskupem vratislavským se stal po smrti kardinála Sinzendorfa, který krátce spravoval rozdělené biskupství. Po rozdělení Slezska začal narůstat počet protestantů v diecézi, biskup Schaffgotsch byl dokonce zajat a po tři roky držen v opolském klášteře. Po úspěšném útěku do Jeseníku v roce 1766 se usídlil na zámku Jánský Vrch v Javorníku, na stejném místě zřídil i ředitelství biskupských statků pro zbylou část Slezska. Zámek Jánský Vrch se tak stal hospodářským i správním centrem celé diecéze. V roce 1785 byly biskupovi zabaveny jeho statky, o deset let později Filip Gotthard Schaffgotsch umírá. Pohřben je v rodinné hrobce ve Slezských Teplicích. In: SKŘIVÁNEK, F. – TOVAČOVSKÝ, J.: *Vratislavští biskupové v dějinách Slezska*, s. 71–74.

⁶⁷ ZUBER, R.: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 410.

hřbitov okolo kostela měl být na náklady patrona obehnán kamennou zdí, ta byla dokončena až po rozšíření pozemku v roce 1888.⁶⁸ Kostel svatého Filipa i s areálem zrušeného hřbitova byl za nemovitou kulturní památku prohlášen v roce 1963.⁶⁹ Náhrobky zasazené do venkovní zdi starého hřbitova jsou v současnosti z velké části zarostlé popínavým břečťanem.

Ve 20. letech 20. století se Vápenná stala střediskem komunistického hnutí. Tato skutečnost měla za následek aktivní účast několika místních dělníků při Frývaldovské stávce 25. listopadu 1931.⁷⁰ Sedm dělníků, kteří při stávce zemřeli, je pohřbeno na místním hřbitově, na jejich počest byl vyhotoven památník, který byl v roce 1958 prohlášen za kulturní památku. Po této události se obec začala přiklánět k Sudetoněmeckému hnutí, v roce 1938 se stala součástí Německa v rámci Říšské župy Sudety. Po odsunu sudetských Němců se zde sice kamenoprůmysl i vápenický průmysl udržel, v roce 1969 byl ovšem poslední žulový lom uzavřen a vápenka zastavila svůj provoz v roce 1979. V obci Vápenná k 1. lednu 2022 žilo celkem 1189 obyvatel.⁷¹

2. 6. Velká Kraš

Obec Velká Kraš (něm. Gross Krosse) je složena z několika menších osad či vsí. Kromě zmíněné Velké Kraše, pod kterou tato obec nyní existuje, se zde nachází také katastrální území Malá Kraš, Fojtova Kraš a Hukovice. Tyto původní osady se do obce dnešní podoby spojily po roce 1850. Šubertova Kraš, v minulosti také součást Velké Kraše, je dnes místní část města Vidnavy a nese jméno Krasov. Obec se rozkládá podél hlavní cesty mezi obcí Kobylá nad Vidnavkou a městem Vidnava a protéká jí řeka Vidnávka (též Vidnavka).

První písemná zmínka o vsi pochází z roku 1284 v souvislosti se seznamem biskupských vsí založených na německém právu; v tomto dokumentu jsou uvedeny čtyři Kraše včetně Velké, tehdy Dlouhé Kraše. Každá z Kraší měla vlastní šoltéství. Další zmínka pochází z roku 1291 ze zakládací listiny vidnavského fojtství. Z toho, že Kraš odváděla desátek faře do Otmuchova, je zřejmé, že existovala před založením Vidnavy. Samostatné šoltéství ve Velké Kraši je poprvé zmíněno v roce 1381, kdy se jej ujal rod

⁶⁸ HRADILOVÁ, J.: *Archiv obce Vápenná*. Inventář, s. 3.

⁶⁹ *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Jeseník*, s. 101–102.

⁷⁰ BARTOŠ, J. – SCHULZ, J. – TRAPL, M.: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*, s. 146.

⁷¹ Český statistický úřad: *Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2022*, s. 94. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/165603907/1300722203.pdf/de05fcca-74d5-40b6-bfa0-6a9825cfe369?version=1.1> [cit. 20. 4. 2023].

Merkilů z Vidnavy.⁷² Majitelé šoltéství se často měnili,⁷³ v roce 1697 se stala celá ves majetkem vratislavského biskupství poté, co dosavadní majitel Karel Jindřich Winack vyměnil šoltéství za biskupskou část Kobylé (nad Vidnavkou).⁷⁴

Malá Kraš byla takto poprvé nazvána v roce 1580, před tímto rokem jsou uváděny názvy Sifřídova Kraš, Bernardova Kraš, Rudgerova Kraš či Lameseite. Posledním uvedeným názvem byla oblast označována po celé 15. století.⁷⁵ Prvním známým šoltysem se stal někdy před rokem 1378 vidnavský měšťan Cuncko Gunderamin. Významným majitelem šoltéství se stal v roce 1700 Zikmund Mikusch z Buchberku po smrti Jana Ferdinanda Hoffera z Hoffersburgu, majitele Staré a Dolní Červené Vody. Statek zůstal v držení rodu Mikuschů, kteří vlastnili i Černou Vodu, až do roku 1798, kdy byl prodán Konrádu ze Šternberka. Šternberkové statek vlastnili až do roku 1848.⁷⁶

Velkou Kraš silně zasáhla, stejně jako např. Žulovou či Starou Červenou Vodu, třicetiletá válka, ze které se vzpamatovávala pomalu. Výhradně zemědělská ves se tak musela začít zabývat i průmyslem, nejúspěšnější v tomto ohledu bylo přádláctví a zpracování žuly. Naproti tomu Fojtova Kraš a Hukovice byly velmi industriálně rozvinuté, existovala zde továrna na šamotové zboží (vlastníkem ale bylo město Vidnava), dále lihovar a mlékárna.⁷⁷

Obec od svého vzniku patřila k otmučovskému kostelu, kam odváděla i desátek. Po založení vidnavského kostela vykonávali duchovní službu ve vsi vidnavští faráři. Stavba kostela svatého Floriána, který se nachází uprostřed obce, byla dokončena v roce 1799. Při oslavách 100. výročí založení byl údajně v kostele schován památný dopis popisující průběh slavnosti, který byl uložen do kovového pouzdra a zazděn do zdi za oltářem.⁷⁸ V obci se nachází také kostel zasvěcený Panně Marii z roku 1804. Ten vznikl přístavbou k původní kapli z roku 1770. Více podrobností o církevní historii v obci je velice obtížné zjistit z důvodu nedostatku dochovaných archivních pramenů.

I když v obci bylo přítomné jakési komunistické zaměření, což je patrné z účasti několika dělníků při Frývaldovské stávce, obyvatelstvo se celkově přiklánělo

⁷² HRADILOVÁ, Jana: *Archiv obce Velká Kraš 1789–1942*. Inventář. Jeseník 2020, s. 2.

⁷³ ZUBER, R.: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 415–416.

⁷⁴ HRADILOVÁ, J.: *Archiv obce Velká Kraš*. Inventář, s. 3.

⁷⁵ *Tamtéž*, s. 5.

⁷⁶ HRADILOVÁ, J.: *Archiv obce Velká Kraš*. Inventář, s. 6.

⁷⁷ BARTOŠ, J. – SCHULZ, J. – TRAPL, M.: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*, s. 145.

⁷⁸ GRIMME, Rudolf: *Das Weidenauer Ländchen*. Neuburg an der Donau 1986, s. 44–45.

k Sudetoněmeckému hnutí. V roce 1938 se tak stalo součástí Německa v rámci Říšské župy Sudety. Po odsunu německého obyvatelstva byl utlumen průmysl i řemeslo a opět převládlo zemědělské zaměření. Obec byla mezi lety 1976–1990 součástí města Vidnava. K 1. lednu 2022 v obci Velká Kraš žilo celkem 721 obyvatel.⁷⁹

2. 7. Vidnava

Město Vidnava (něm. Weidenau) bylo založeno okolo roku 1268 na místě osady nesoucí stejné jméno. Lokátorem a zároveň prvním fojtem byl Rüdiger Heldore.⁸⁰ Tomu jsou v zakládací listině vidnavského fojtství z roku 1291 udělena četná práva včetně dědického práva synů na fojtství.⁸¹ Vidnava se brzy stala sídlem soudní správy pro okrsek o 11 vesnicích, ve 14. století okrsek čítal 58 vesnic. Na začátku 15. století počet poklesl na 28 vesnic.⁸²

Prvotní správu města měl v rukou městský fojt. Do jeho kompetencí spadalo jmenování radů, vedení městského soudu, přijímání řemeslníků do cechů a vybírání dávek od řemeslníků. Prvním zásahem do jeho pravomocí se v roce 1371 stalo vyhrazení biskupského práva na jmenování radů i konšelů. Právo přešlo v 16. století na zemskou vládu v Nise, která měla vrchní dohled i na hospodářství města. Vidnava platila zvláštní poplatek za to, že patřila mezi čtyři ochranná biskupská města.⁸³

Se stavbou farního kostela svaté Kateřiny Alexandrijské bylo započato ve druhé polovině 13. století. Po vypálení kostela husitským vojskem byl opět opraven, následně byla přistavěna věž, která byla roku 1883 snížena. Na náklady Adama Merkela, vidnavského faráře, byla ke kostelu přistavěna kaple svaté Hedviky. Kostel i s farou vyhořel v roce 1713, opětovně vysvěcen byl biskupem Schaffgotschem až v roce 1748. Nynější podoba kostela je dána poslední velkou přestavbou v roce 1883.⁸⁴ Prvním zmiňovaným farářem je Jindřich z roku 1284. Církevní kázeň, která byla ve městě rozvrácena za faráře Jana (Aulicia) Hoffmanna, opět obnovil následující farář Adam Merkel.⁸⁵ Okolo kostela se v minulosti nacházel hřbitov, který byl zrušen v roce 1760.

⁷⁹ Český statistický úřad: *Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2022*, s. 94. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/165603907/1300722203.pdf/de05fccca-74d5-40b6-bfa0-6a9825cfe369?version=1.1> [cit. 20. 4. 2023].

⁸⁰ ZUBER, R.: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 425.

⁸¹ *Tamtéž*, s. 431.

⁸² ZUBER, Rudolf: *Archiv města Vidnava (1291) 1408–1945 (1948)*. Inventář. Javorník 1967, s. 2.

⁸³ *Tamtéž*, s. 4.

⁸⁴ ZUBER, R.: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 436–437.

⁸⁵ *Tamtéž*, s. 434.

V roce 1963 byl kostel svaté Kateřiny Alexandrijské i se zbytkem obvodové hřbitovní zdi prohlášen za nemovitou kulturní památku.⁸⁶

Vidnava byla kvůli utrpení mnohých škod po husitských válkách, kdy byla dobyta a spálena, a po bitvě vojska Jiřího z Poděbrad s hotovostí vratislavského biskupa, která se odehrála u bran města v roce 1468, od první poloviny 15. století do počátku 16. století součástí panství Hradiska u Žulové. Po osamostatnění se ve městě začalo rozvíjet soukenictví, nárůst bohatství je možné dokumentovat na stavbě radnice v roce 1551.⁸⁷ Rozvoj přerušil ničivý požár v roce 1574, který zničil všechny domy kromě kostela, fary a školy.⁸⁸ Následovala neméně pro město katastrofická třicetiletá válka a další požáry v letech 1632 a 1713. Město tak bylo donuceno prodat mlýn ve Fojtově Kraši, aby mohlo obnovit ohněm a válkou zničené domy.⁸⁹ Ničivá síla ohně také způsobila, že se z materiálů do roku 1790 dodnes zachovaly pouze listiny a účetní knihy.

Nové hranice stanovené vratislavským mírem v roce 1742 změnilly Vidnavu na pohraniční město. Ve stejném roce se město stalo střediskem celého Jesenicka, neboť zde byla na příkaz Marie Terezie zřízena zemská vláda pro českou část nízkého knížectví, zároveň zde sídlil i královský úředník zvaný zemský starší.⁹⁰ Zemská vláda byla přenesena na zámek Jánský Vrch v Javorníku po konci sedmileté války, město tak opět zchudlo. I přesto zde byly otevřeny v letech 1769 a 1771 dvě lékárny. Starší lékárna „U Černého Orla“ funguje ve městě dodnes.⁹¹

Po zrušení patrimoniální správy bylo město nezávislé na biskupské vrchnosti a začalo se tak rozvíjet. V roce 1850 se Vidnava stala sídlem okresního soudu a berního úřadu, mezi lety 1855–1867 zde sídlil i okresní úřad.⁹² V roce 1868 byl na žádost vidnavského faráře do města povolán řád boromejek, jehož členky se aktivně angažovaly v místní měšťanské i obecné škole a pomáhaly v péči o nemocné.⁹³ Dalším důležitým krokem bylo založení jediného gymnázia na Jesenicku v roce 1871.⁹⁴ Následovalo

⁸⁶ *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Jeseník*, s. 109–113.

⁸⁷ ZUBER, R.: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 427.

⁸⁸ ZUBER, R.: *Archiv města Vidnava*. Inventář, s. 2.

⁸⁹ ZUBER, R.: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 429.

⁹⁰ GAWRECKI, D.: *Dějiny Českého Slezska 1740–2000*, s. 69.

⁹¹ GROWKA, Květoslav: *Rychlebské hory a podhůří v proměnách staletí*. Štíty 2020, s. 48–49.

⁹² GAWRECKI, D.: *Dějiny Českého Slezska 1740–2000*, s. 181.

⁹³ GRIMME, R.: *Das Weidenauer Ländchen*, s. 147.

⁹⁴ *Tamtéž*, s. 149–152.

postavení kostela svatého Františka z Assisi v roce 1898⁹⁵ a vybudování kněžského semináře pro rakouskou část vratislavské diecéze v roce 1899,⁹⁶ ve kterém pomáhaly i členky již zmíněného řádu boromejek. Díky železničnímu spojení mezi Hanušovicemi a polským městem Glucholazy mělo průmyslové zboží města velký odbyt.

Po vyhlášení Československé republiky byly rozpuštěny všechny nacionální spolky. V roce 1927 bylo poté státní gymnázium přeloženo do města Jeseník, což město neslo těžce. V důsledku silného velkoněmeckého smýšlení se po mnichovské konferenci město Vidnava stalo součástí Německa v rámci Říšské župy Sudety. V průběhu a po odsunu sudetských Němců z Vidnavy byly zničeny téměř všechny hroby na místním hřbitově. Byl zrušen biskupský seminář,⁹⁷ ve kterém byla až do roku 1997 umístěna Vojenská dětská ozdravovna, i škola boromejek. V roce 1950, když nastalo rušení klášterů, začaly být ve Vidnavě shromažďovány řeholnice z celé republiky. Sestry boromejky, které pro svůj věk nemohly pracovat na jiných místech, byly internovány v místním Charitním domě.⁹⁸ Statut města byl Vidnavě navrácen 10. října 2006. Ve Vidnavě k 1. lednu 2022 žilo celkem 1198 obyvatel.⁹⁹

2. 8. Žulová

Město Žulová (něm. Friedeberg; též Frýdberk či Vriedberg) se nachází na soutoku říčky Vidnavy a Stříbrného potoka. K Žulové jsou v současnosti připojeny osady Starost a Andělské Domky a místní část Tomíkovice se samotou Žlíbek. Do roku 1949 byla součástí Žulové i část Nýznerova, která byla poté připojena ke Skorošicím. Kobylá nad Vidnavkou byla součástí Žulové až do roku 2001.

První písemná zmínka o obci, v té době pod názvem Sestrechowitz,¹⁰⁰ pochází ze seznamu biskupských vesnic Liber foundationis z doby okolo roku 1290. Na tomto místě si loupeživý rytíř Johannes Wisthub (či Jan Wüstehub) postavil hrad s názvem Vridebergk, odtud poté pozdější jméno „Frýdberk“. Loupeživý rod vlastnil hrad až do

⁹⁵ Na výzdobě kostela se podílel významný sochař Josef Obeth. Více o něm viz TINZOVÁ, Bohumila – ČEP, Marian: *Sochař Josef Obeth (1874–1961). Život a dílo*. Štítý – Opava 2008.

⁹⁶ GRIMME, R.: *Das Weidenauer Ländchen*, s. 156–159.

⁹⁷ GAWRECKI, D.: *Dějiny Českého Slezska 1740–2000*, s. 518.

⁹⁸ Představenou vidnavské komunity byla Ctihodná Matka Marie Vojtěcha Antonie Hasmandová. Více o ní viz ČEŠÍKOVÁ, Remigie Anna: *Matka Vojtěcha služebnice boží. Statečný svědek víry*. Praha 2013.

⁹⁹ Český statistický úřad: *Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2022*, s. 94. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/165603907/1300722203.pdf/de05fcca-74d5-40b6-bfa0-6a9825cfe369?version=1.1> [cit. 20. 4. 2023].

¹⁰⁰ HETFLEISCH, Ernst – KIEGLER, Franz: *Friedeberg – Altvater*. Augsburg 1974, s. 150–152.

roku 1325, kdy jej odkoupili další loupeživí feudálové Haugwitzové.¹⁰¹ Když hrad v roce 1358 vykoupil biskup Přeclav z Pogarel, který tak získal i podhradí – Žulovou a okolní vesnice (Skorošice, Tomíkovice, Seczikisdorf – Vápenná, Heřmanice, Vilémovice, Travná, Swemlowicz, Mezno, Kiendorf a Marquertsdorf), nastala pro obyvatele vsi klidnější doba.¹⁰²

Během husitských válek hrad i s okolím zpustl, samotný hrad byl často dáván v léno nebo jako zástava biskupským věřitelům.¹⁰³ Po častém střídání držitelů a nájemců hradu jej do vlastní správy v roce 1582 převzal vratislavský biskup Marcin Gerstmann.¹⁰⁴ Díky jeho usilovné práci byly zpustlé vsi v okolí obnoveny, jeho zásluhy na obnovení hradu jsou připomínané i na pamětní desce nacházející se na věži kostela svatého Josefa. Slibný rozvoj oblasti byl pozastaven třicetiletou válkou, kdy byl dokonce v roce 1639 samotný hrad dobyt a zničen švédskými vojsky. Následující požár poničil město i fojtství, zničil téměř celý hrad, až na okrouhlou věž, ke které byla později přistavěna loď dnešního kostela. Další požár zasáhl městečko v roce 1689, z přírodních i válečných katastrof se vzpamatovalo až na konci 17. století částečným obnovením hospodářské a řemeslné výroby.¹⁰⁵ Městské právo bylo císařem obnoveno v roce 1739, pravděpodobně pocházelo již z roku 1722 od vratislavského biskupa Františka Ludvíka Neuburga.¹⁰⁶ Privilegia mimo jiné zahrnovala právo na pořádání čtyř ročních trhů a Žulová získala i městský znak. Po povýšení na město se stal fojt představeným města a předsedal místnímu soudu.¹⁰⁷

Žulová byla do roku 1810 přifařena k nedalekým Skorošicím, k bohoslužbám byla využívána kaple zbořeného hradu. Právě v roce 1810 byla dokončena přístavba lodi

¹⁰¹ NEUBAUEROVÁ, Michala: *Archiv města Žulová 1569–1935*. Inventář. Jeseník 2016, s. 2.

¹⁰² ZUBER, R.: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 473.

¹⁰³ *Tamtéž*, s. 474.

¹⁰⁴ Marcin (též Martin) Gerstmann (1527–1585) byl vratislavský biskup mezi lety 1574–1585. Narodil se do polské protestantské rodiny, při studiích v Padově přestoupil na katolickou víru. Na biskupa byl vysvěcen 6. února 1575, mimo duchovní kariéru byl tajemníkem císaře Maxmiliána II. a roku 1571 byl povýšen do šlechtického stavu. Snažil se o zastavení šíření protestantské víry, v roce 1581 pozval do vratislavské diecéze řád jezuitů. Pohřben je v niském kostele svatého Jakuba. In: SKŘIVÁNEK, F. – TOVAČOVSKÝ, J.: *Vratislavští biskupové v dějinách Slezska*, s. 48–49.

¹⁰⁵ NEUBAUEROVÁ, M.: *Archiv města Žulová*. Inventář, s. 2.

¹⁰⁶ František Ludvík Neuburg (1664–1732) byl vratislavským biskupem mezi lety 1683–1732. Již od mládí byl veden k duchovnímu životu, do funkce biskupa byl dosazen již ve svých 19 letech, do Vratislavi se poprvé dostal až v roce 1685. Kromě biskupské funkce ve Vratislavi byl také biskupem ve Wormsu a Lutichu, kurfiřtem v Trevíru a Míšni a velmistrem řádu Německých rytířů. V roce 1699 vydal tzv. Sanctio pragmatica, zasloužil se o příchod voršilek a piaristů do vratislavské diecéze. In: SKŘIVÁNEK, F. – TOVAČOVSKÝ, J.: *Vratislavští biskupové v dějinách Slezska*, s. 64–66.

¹⁰⁷ NEUBAUEROVÁ, M.: *Archiv města Žulová*. Inventář, s. 2.

k původní věži hradu a 4. listopadu byl kostel svatého Josefa vysvěcen biskupským komisařem Johannem Rotherem. Původní dřevěný most vedoucí ke kostelu byl nahrazen mostem kamenným, podzemní chodby hradu byly zasypány v 60. letech 19. století.¹⁰⁸ Stavbu obklopuje hřbitov, na samotné válcové věži je umístěno několik náhrobků. Kostel svatého Josefa s kamenným mostem a sloupem se sochou Panny Marie Immaculaty byl v roce 1963 prohlášen za nemovitou kulturní památku.¹⁰⁹

Významnou památkou v obci je také kostelík na Boží Hoře, který podle tradice existoval již ve 12. století. Dle pověsti zde byl uctíván obraz Panny Marie, pro který zde byla v roce 1713 vystavěna kaple.¹¹⁰ Obraz byl později přemístěn do Skorošic, kde v první polovině 19. století i s kostelem shořel. Po zchátrání původní kaple byla na jejím místě v roce 1879 postavena nová, která byla následující rok vysvěcena jménem Panny Marie Sedmibolestné.¹¹¹

Na počátku 19. století byla obnovena těžba křišťálů na Boží hoře, již v roce 1806 byla ovšem opět zastavena. Obyvatelé se většinou živili přadláctvím a zemědělstvím, od druhé poloviny 19. století se zde začal rozvíjet především kamenoprůmysl s významnými firmami H. Frankeho (od roku 1878), J. Thanheisera (od roku 1862) a později také H. Kulky (od roku 1927).¹¹² Největší kamenickou firmou se ovšem stala v roce 1878 založená firma Hermann Franke-Priessnitz, která zanikla až v roce 1945.¹¹³ Důležitými průmyslovými odvětvími byli také pivovarnictví a sladovnictví. V roce 1866 zde byla založena Zemská odborná škola pro žulový průmysl,¹¹⁴ v současnosti je budova využívána jako výchovný ústav.

V roce 1938 byla Žulová, stejně jako předešlé obce, připojena k Německu v rámci Říšské župy Sudety. Po odsunu sudetských Němců byla obec z dosavadního „Friedeberg“ přejmenována na Žulovou. V roce 1949 zde byla obnovena kamenická škola, která svou

¹⁰⁸ HRADILOVÁ, Jana: *Farní úřad Žulová (1799) 1813–1947*. Inventář. Jeseník 2007, s. 3–4.

¹⁰⁹ *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Jeseník*, s. 149–151.

¹¹⁰ GRÖGER, Franz: *Friedeberg*. Jeseník 1913, s. 24–25.

¹¹¹ HRADILOVÁ, J.: *Farní úřad Žulová*. Inventář, s. 4.

¹¹² NEUBAUEROVÁ, M.: *Archiv města Žulová*. Inventář, s. 2.

¹¹³ BARTOŠ, Josef. – SCHULZ, Jindřich. – TRAPL, Miloš.: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*, s. 147.

¹¹⁴ GAWRECKI, D.: *Dějiny Českého Slezska 1740–2000*, s. 214.

činnost ukončila v roce 1998. Obci byl navrácen status města 10. října 2006. Ve městě Žulová žilo k 1. lednu 2022 celkem 1155 obyvatel.¹¹⁵

Komplexní historii města je velice těžké zjistit, neboť po konci druhé světové války byly mnohé, jakkoli důležité dokumenty skartovány. V likvidaci materiálu pokračoval i Místní národní výbor v 50. a 60. letech 20. století.¹¹⁶ Vina může být svedena i na časté požáry, jisté ovšem je, že např. první kronika obce začíná až v roce 1950 a obsahuje sice retrospektivní zápisy, vzhledem k době psaní knihy jsou ovšem velice citově zabarvené.

¹¹⁵ Český statistický úřad: *Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2022*, s. 94. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/165603907/1300722203.pdf/de05fccca-74d5-40b6-bfa0-6a9825cfe369?version=1.1> [cit. 20. 4. 2023].

¹¹⁶ NEUBAUEROVÁ, M.: *Archiv města Žulová*. Inventář, s. 3–4.

3. Struktura katalogu

Při vytváření katalogu jsem vycházela ze zásad popisu epigrafických památek podle Jiřího Roháčka.¹¹⁷ Epigrafické památky jsou v mé práci řazeny chronologicky a jsou číslovány. Jestliže pochází více katalogových hesel ze shodného roku, jsou řazeny abecedně podle základní lokalizace, pokud je shodná i základní lokalizace, záznamy jsou řazeny abecedně.¹¹⁸

Záhlaví je od zbytku textu odděleno orámováním. Skládá se ze tří částí: *pořadové číslo, základní lokalizace a datace*.

- a) *Pořadové číslo* se nachází vlevo. V případě zaniklých nápisů zpracovaných pouze za pomoci sekundárního dochování je k číslu připojen křížek (†), jestliže se jedná o souborné heslo je k číslu připojeno písmeno S.
- b) *Základní lokalizace* je uvedena uprostřed řádku. U každého záznamu je uvedena obec dle dnešního administrativního členění a objekt či část objektu, na kterém se památka nachází.
- c) *Datace* se nachází vpravo. Památky sporné v dataci jsou zařazeny na konci katalogu s otazníkem (?) za datací. Jestliže je datace v kulatých závorkách (...), jedná se o údaj převzatý z jiných zdrojů než ze samotného nápisu. U nositelů s více nápisy různé datace je záznam zařazen dle nejstarší datace.

Příklad:

001	Vidnava, kostel sv. Kateřiny	1514
-----	------------------------------	------

První odstavec po záhlaví obsahuje základní informace o nositeli nápisu, který je u každého hesla zvýrazněn tučně. Nositel je blíže lokalizován a jestliže je známé jeho primární umístění, je tato skutečnost uvedena. Následuje krátký popis památky z pohledu pozorovatele, blasony jsou popisovány dle heraldických pravidel. Popis obsahuje údaje o tvaru, materiálu a výzdobě, dále informace o technice zhotovení, pozici a rozsahu nápisu. Je zde zmíněn také stav a míra poškození nositele. Osobní a místní jména jsou uváděna v moderním pravopisu.

¹¹⁷ ROHÁČEK, J.: *Epigrafika v památkové péči*, s. 12–24.

¹¹⁸ Tyto případy nastávají pouze u náhrobků, záznamy jsou tedy řazeny abecedně podle příjmení zesulé osoby.

Na **zvláštním řádku** po prvním odstavci jsou uvedeny základní rozměry nositele v centimetrech, výška písma, druh písma a odkaz na vyobrazení v příloze. U zvonů je uveden průměr a výška v centimetrech. Údaje o hmotnosti nedochovaných zvonů jsou ze starších jednotek převáděny do jednotek současných.¹¹⁹ V případě, že nebylo možné přesné rozměry zjistit kvůli nedostupnosti (nositelé umístěni příliš vysoko), je uveden odhad rozměrů. Jestliže se velikost jednotlivých písmen od sebe liší, je uvedeno rozmezí velikosti písmen.

Přepis nápisového textu je graficky odlišen od zbylého textu katalogového hesla. Jestliže je na nositeli více nápisů, jednotlivé nápisy jsou odlišeny velkými písmeny (A, B, ...), nápisy jsou přepisovány odshora dolů. Nápis je přepisován, popř. transliterován beze změn, na odlišné výšky písmen (např. při chronogramech) se upozorní v poznámce. Rozdělovací znaménka mají v přepisu vždy podobu „rovná se“ (=) a jejich původní tvar je uveden v poznámce. Řádkování se nedodrhuje, konec řádku, popř. přerušení nápisu výzdobou označuje lomítka (/). Dvě lomítka (//) označují přechod na další nápisové pole.¹²⁰ Ligatury se přepisují samostatnými písmeny, která jsou podtrhnutá. Veškeré zkratky, pokud je to možné, se rozvádí do kulatých závorek,¹²¹ zvláštnost zkracovacího znaménka je uvedena v poznámce. V přepisu nápisu mohou být použity následující pomocné znaky:

/ konec řádky,

// přechod na další nápisové pole,

= rozdělovací znaménko všech podob,

ab nexus literarum (ligatura),

(abc) rozvedení zkratek,

[...] přibližný počet ztracených písmen je zastoupen tečkami,

[---] ztracený text, u nějž nelze odhadnout počet chybějících písmen,

¹¹⁹ Pro převod jednotek byla použita vídeňská míra, tj. 1 centněř = 56 kg.

¹²⁰ Za nápisové pole je považován prostor s nápisem, který je architektonicky či umělecky oddělen od zbytku epigrafické památky (např. zahloubené pole, podstavec sloupu či náhrobku, nápisová páska, reliéfní linka zcela oddělující dva a více nápisů, kartuš, ...).

¹²¹ Výjimkou jsou dvě zkratky – INRI a RIP. Tyto zkratky nacházející se převážně na sepulkrálních památkách považují za vhodné kvůli jejich četnému výskytu nerozepisovat. Obě zkratky jsou rozepsány v 6. kapitole této práce.

[abc] ztracený text, který lze doplnit dle kontextu,

[abc]^a ztracený text, které lze doplnit podle jiného zdroje,

<...> úmyslně ponechané volné místo.

Následující **komentářový oddíl** zahrnuje bližší určení datace, pokud není jednoznačná či vyplývá z chronogramu. Dále jsou zde uvedeny prosopografické údaje osob zmíněných v nápise, zmíněna je i heraldická výzdoba, pakliže nápis na nositeli doprovází, a určení umělce, řemeslníka či dílny. Zmíněny jsou zvláštnosti písma a další komentář k nápisu a jeho obsahu, popř. jeho historický a umělecký kontext. Uvedeny jsou zde i informace k proběhlým restaurováním nápisu a jeho nositele.

Další částí katalogu jsou **prameny a literatura**. Ty se vztahují pouze ke katalogovému heslu a jsou uvedeny formou zkrácené citace. Úplný přehled použité literatury je poté uveden na konci katalogu.

V **poznámkovém aparátu** jsou uváděny dva typy poznámek. Textově kritické poznámky jsou označeny písmeny (^{a, b, c, ...}), věcné poznámky týkající se objektů, zdrojů, datace, vlastních jmen či biblických citátů jsou označeny arabskými číslicemi (^{1, 2, 3, ...}).

4. Rozbor katalogizovaného souboru nápisů

Z paleografického hlediska se v oblasti mikroregionu Žulovsko nachází celkem osm různých druhů písma včetně arabských číslic. Prvním typem písma, které je v katalogu uvedeno, je gotická minuskula. Jedná se o zvon ve vidnavském kostele svaté Kateřiny z roku 1514.¹²² Písmo na zvonu má typické znaky náležící i písmu psanému, jedná se např. o lomené dřívky, jednobříškové písmeno „a“ a výrazné punkty. Užití gotické minuskuly bylo poté na přibližně 350 let přerušeno, další výskyty tohoto písma mezi lety 1870–1899 mají spíše estetický charakter.¹²³ Majuskulní forma gotického písma se v katalogu nevyskytuje, humanistická majuskula byla zjištěna pouze u jedné památky, u které se jednalo o písmena mariogramu.¹²⁴ Velice rozšířeným typem písma byla novověká kapitála s 51 epigrafickými památkami, přičemž nejstarší památka pochází z roku 1537 a je zkombinována s arabskými číslicemi.¹²⁵ Vývoj kapitály mezi 16. stoletím a rokem 1900 lze sledovat především na písmenech „N“, které je ve starších památkách retrográdní,¹²⁶ dále na proměnách tvaru písmena „A“ a utváření patek u písmen. Fraktura jako nápisové písmo byla ve vymezené oblasti využívána již od konce 16. století,¹²⁷ od druhé poloviny 19. století byla nahrazována především na nositelích sepulkrálního charakteru humanistickým písmem a její poslední doložené užití pro celý nápis pochází z roku 1889,¹²⁸ jako písmo vyznačovací, především pro jména zesnulých na sepulkrálních památkách, bylo ovšem užíváno až do konce vymezeného období. Humanistické písmo minuskulní, polokurzivní i kurzivní bylo využíváno sporadicky již od první poloviny 18. století, nejrozšířenějším se ovšem stalo až v průběhu 19. století, kdy bylo nejčastěji užíváno pro nápisy na náhrobcích. Za povšimnutí stojí dominance humanistické kurzívy mezi lety 1851–1868,¹²⁹ kterou v následujícím období, tedy přibližně od roku 1878 do konce 19. století,¹³⁰ nahradila humanistická minuskula a kurzívu tak téměř zcela vytlačila. Je nutné zmínit, že humanistická kurzíva byla především písmem vyznačovacím a nápis napsaný pouze tímto druhem písma je spíše výjimkou.¹³¹ Do oblasti paleografie náleží

¹²² Kat. č. 001.

¹²³ Kat. č. 102, 106, 132, 155, 160, 166.

¹²⁴ Kat. č. 046.

¹²⁵ Kat. č. 002.

¹²⁶ Kat. č. 012, 035.

¹²⁷ Kat. č. 009.

¹²⁸ Kat. č. 134.

¹²⁹ Kat. č. 078, 079, 082, 084, 085, 086, 087, 088, 089, 091, 093, 094, 096, 097, 098, 099.

¹³⁰ Kat. č. 110, 111, 112, 114, 117, 119, 121, 124, 129, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 138, 139, 142, 143, 144, 145, 146, 148, 149, 150, 151.

¹³¹ Kat. č. 061, 076.

i arabské číslice, kterými se budu podrobněji zabývat níže. Písmo na 39 epigrafických památkách nebylo možné určit především kvůli nedochování tohoto typu informace u sekundárně dochovaných památek či odepření přístupu k příslušné movité památce.

Z hlediska jazykového jsou památky rozděleny do dvou skupin – latina a němčina. Časová hranice mezi užitím jednoho či druhého jazyka není jednoznačná, poslední nápis v latině je v katalogu uveden na krucifixu na podstavci v Černé Vodě.¹³² Je zřejmé, že se jazyky prolínaly již od 16. století, jistou převahu však německý jazyk získal právě ve druhé polovině 19. století. Nelze opomenout ani využití řečtiny při *nomina sacra*.¹³³ Není překvapivé, že se čeština v nápisech ve vymezeném časovém období nevyskytuje, neboť obce náležící do mikroregionu Žulovsko byly až do poloviny 20. století téměř výhradně německé. Jazyk nebylo možné určit u celkem 20 nápisů, jedná se především o pouhé iniciály jména či dataci památky. Biblické citáty jsou psány většinou v němčině, výjimku tvoří jeden nedochovaný zvon s nápisem,¹³⁴ hlavní kříž na hřbitově ve Vidnavě¹³⁵ a jeden epitaf, v jehož nápisu je ovšem na příslušnou citaci pouze odkázáno, tj. není přímo citována.¹³⁶ Specifickou skupinu poté tvoří sloupy s citátem z Evangelia svatého Jana (Jan 19,30).¹³⁷ Za zmínku stojí i krucifix stojící v Kobylé nad Vidnavkou, na kterém nápis v kartuši odkazuje na jednu celou pasáž z Evangelia svatého Jana.¹³⁸

Veškeré datování v nápisech nacházejících se v katalogu je průběžné. Výjimku tvoří dva nápisy sepulkrálního charakteru, ve kterých je průběžné datování doplněno datováním podle církevního kalendáře.¹³⁹ Datování podle římského kalendáře lze nalézt pouze u jednoho katalogového hesla.¹⁴⁰ Sepulkrální památky, kromě několika výjimek, kdy je datace zapsaná výhradně arabskými číslicemi,¹⁴¹ jsou datovány arabskými číslicemi na místě dne a roku a měsícem zapsaným slovem. K udání letopočtu je užíváno především arabských číslic, římské číslice, především u epitafů, náhrobků, na některých zvonech a na pamětních deskách,¹⁴² ovšem nejsou výjimkou. Zajímavostí je pamětní

¹³² Kat. č. 100.

¹³³ Kat. č. 142.

¹³⁴ Kat. č. 011†.

¹³⁵ Kat. č. 081.

¹³⁶ Kat. č. 032.

¹³⁷ Kat. č. 101, 109, 119, 120, 126.

¹³⁸ Kat. č. 050.

¹³⁹ Kat. č. 012, 015.

¹⁴⁰ Kat. č. 059.

¹⁴¹ Kat. č. 113, 145, 147, 151.

¹⁴² Kat. č. 001, 004, 007, 008, 014, 016, 017†, 024†.

deska na věži kostela svaté Kateřiny ve Vidnavě, kde nápis obsahuje i arabské číslo dřívějšího typu.¹⁴³ První chronogram uvedený v katalogu pochází z dnes již neexistujícího zvonu z roku 1722.¹⁴⁴ Tento typ datace můžeme v práci nalézt od první poloviny 18. století do první třetiny 19. století, celkově se jedná o 15 chronogramů, z toho jeden dvojitý.¹⁴⁵ V minuskulních nápisech je chronogram naznačen kapitálními písmeny, v nápisech kapitalou jsou písmena značící tuto formu datace nepatrně zvětšena nebo zvýrazněna různými barvami, nejčastěji červeně. Chronogramy byly často využívány v nápisech na zvonech,¹⁴⁶ epitafech,¹⁴⁷ pamětních deskách¹⁴⁸ a sloupech,¹⁴⁹ v jednom případě se jedná o nápis na nedochovaném oltáři.¹⁵⁰ Za doplňující dataci lze u sepulkrálních památek považovat dataci pomocí uvedení roku narození či úmrtí a udání věku zemřelého.¹⁵¹

Z materiálů, na kterých se nápisy v katalogu zachycené nacházejí, je nejméně rozšířený kov. I přesto, že zvonů dochovaných i nedochovaných společně s dalšími kovovými předměty je celkem 41, ani zdaleka se nevyrovnají počtu nositelů kamenných, kterých je v různých podobách celkem 128 (např. i součet pouhých náhrobků převyšuje všechny kovové nositele dohromady). Tato skutečnost je dána mnohými faktory. Ve vymezené oblasti nenalezneme žádnou tradici zpracovávání kovů, kamenoprůmysl se oproti tomu vyvíjel v určité podobě ve všech obcích do mikroregionu Žulovsko spadajících. Kámen jako materiál byl navíc dostupnější i prostému lidu, zatímco nositelé kovového charakteru se v katalogu nacházejí pouze v církevním prostředí. Až do poloviny 18. století můžeme sledovat převahu mramorových a pískovcových nositelů. Pamětní desky¹⁵² a nositelé sepulkrálního charakteru¹⁵³ z bílého mramoru byly oblíbené v církevním prostředí pravděpodobně pro jejich honosný lesklý vzhled. Ve druhé polovině 16. století se setkáváme s nositelem pískovcovým, v katalogu je jako první zmíněn ve spojitosti se šlechtickým prostředím.¹⁵⁴ Užití žuly jako nositele je v tomto

¹⁴³ Kat. č. 002.

¹⁴⁴ Kat. č. 019†.

¹⁴⁵ Týž.

¹⁴⁶ Kat. č. 019†, 025†, 026†.

¹⁴⁷ Kat. č. 032, 043, 059.

¹⁴⁸ Kat. č. 037, 038, 047.

¹⁴⁹ Kat. č. 020, 029, 033.

¹⁵⁰ Kat. č. 052†.

¹⁵¹ Kat. č. 060, 078, 093, 095, 098, 099, 103, 117, 131, 146, 155, 158, 161, 162.

¹⁵² Kat. č. 002.

¹⁵³ Kat. č. 004, 005.

¹⁵⁴ Kat. č. 006, 009.

období spíše výjimkou.¹⁵⁵ Na počátku 17. století a dále v jeho průběhu se situace záhy obrací – v církevním prostředí je více využíván pískovec,¹⁵⁶ ve šlechtickém zase bílý mramor.¹⁵⁷ Zcela ojedinělý je v tomto období náhrobek z žuly ve Staré Červené Vodě pocházející z dílny kameníka Tobiáše Grosse.¹⁵⁸ Od 18. století jsou pískovec i žula (v tomto případě hrubá, neopracovaná) využívány především pro stavbu sloupů.¹⁵⁹ Mramor je vyhrazen pro sepulkrální památky,¹⁶⁰ ojedinělé jsou v tomto období červený¹⁶¹ a černý¹⁶² mramor. Na konci 18. století se objevuje první sepulkrální památka z žuly v církevním prostředí.¹⁶³ Celé 19. století se poté nese především ve znamení žuly. Druh kamene oblíbený pro svou odolnost vůči mechanickému poškození a dostupnost všem vrstvám obyvatelstva se využívá neopracovaný (sloupy, křivice, sochy a sousoší) i opracovaný a leštěný (pamětní desky, náhrobky). Prvním náhrobkem „prostého“ člověka z neopracované žuly v katalogu je náhrobek Antonie Kransin v Žulové.¹⁶⁴ Mramor jako materiál nositele zůstává oblíbený u pamětních desek,¹⁶⁵ nutné je zmínit také monumentální mramorové sousoší ve Skorošicích nacházející se v areálu starého hřbitova.¹⁶⁶ Bílý mramor je ve dvou případech využit také jako okrasný prvek žulového náhrobku.¹⁶⁷ Od užití pískovce jako nositele je s několika výjimkami upuštěno.¹⁶⁸ Na konci 80. let 19. století se zdá být rozšířená také černá leštěná varianta žuly.¹⁶⁹

Jak již bylo naznačeno, takřka všechna katalogová hesla z 16. století jmenovitě zmiňují pouze osoby z církevního prostředí (výjimkou je manželský pár Margarety a Ambrose Schwartzových).¹⁷⁰ V tomto období se jedná o dva vratislavské biskupy – Marcina Gerstmannu¹⁷¹ a Andrease Jerinu.¹⁷² Obsahy nápisů se tedy týkají pouze skupiny vyšších vrstev společnosti, která se nějak zasloužila o rozvoj dotyčných oblastí. V období

¹⁵⁵ Kat. č. 008.

¹⁵⁶ Kat. č. 010.

¹⁵⁷ Kat. č. 012, 015.

¹⁵⁸ Kat. č. 016.

¹⁵⁹ Kat. č. 017†, 018†, 020, 029, 030, 031, 033, 046.

¹⁶⁰ Kat. č. 032, 035.

¹⁶¹ Kat. č. 027.

¹⁶² Kat. č. 037.

¹⁶³ Kat. č. 043.

¹⁶⁴ Kat. č. 060.

¹⁶⁵ Kat. č. 070, 071, 112.

¹⁶⁶ Kat. č. 076.

¹⁶⁷ Kat. č. 141, 168.

¹⁶⁸ Kat. č. 083, 102, 134.

¹⁶⁹ Kat. č. 129, 141, 144, 145, 166, 168.

¹⁷⁰ Kat. č. 005.

¹⁷¹ Kat. č. 007.

¹⁷² Kat. č. 008.

následujícím, tedy v 17. století, se nápisy začínají vztahovat i na významné osoby místní, především se jedná o faráře.¹⁷³ Výjimkou nejsou ani náhrobníky členů šlechty.¹⁷⁴ I v tomto období se tedy jedná spíše o vyšší vrstvu společnosti, zájem se ovšem začíná obracet k jedincům, kteří jsou osobně blízcí prostému lidu.¹⁷⁵ Obdobný vývoj můžeme sledovat i v 18. století, ve kterém jsou ale sepulkrální památky zatlačeny do pozadí a namísto nich vzniká velký počet sloupů a pamětních desek, pro reprezentaci především farářů v tomto období slouží nápisy na zvonech,¹⁷⁶ díky finanční pomoci při pořizování zvonu se však v nápise mohli objevit i lidé z nižších vrstev. Zlom ve výskytu jmen lidí z nižších vrstev v nápisech nastává ve 20. letech 19. století. Hegemonie mramoru jako nositele nápisů sepulkrálního charakteru je narušena žulou, kamenem pro lid dostupnějším a pravděpodobně i levnějším. Náhrobky prostého lidu tak jednoznačně svým množstvím převyšují všechny ostatní epigrafické památky v tomto období vzniklé. Jména zámožnějších obyvatel bývají zvěčněna na sloupech¹⁷⁷ či zvonech,¹⁷⁸ náhrobky farářů jsou na první pohled nerozeznatelné od náhrobků příslušníků nižší společenské vrstvy.¹⁷⁹ Na hřbitovech se od konce 70. let 19. století místy vyskytují také samostatné náhrobky pro zesnulé děti.¹⁸⁰

Obsah nápisů je možné rozdělit do několika skupin, které se ovšem mohou překrývat.¹⁸¹ Věcné historické informace podávají především nápisy na pamětních deskách.¹⁸² Na pomezí mezi historickým a personálním obsahem stojí epitafy, které kromě informací o zesnulém mohou poskytovat také poznatky o jejich rozličných funkcích,¹⁸³ a náhrobníky, které v některých případech doprovází i znaky rodu, jehož byl zesnulý součástí.¹⁸⁴ Ryze osobní informace podávají náhrobky, nápisy na nich i na ostatních sepulkrálních památkách často doprovází i modlitby, díky kterým můžeme sledovat vývoj křesťanského smýšlení v dané oblasti a době. Od několikařádkového

¹⁷³ Kat. č. 010, 014.

¹⁷⁴ Kat. č. 012, 015.

¹⁷⁵ Výjimkou je již zmíněný náhrobek Adama Grosse vytvořený jeho synem, viz 016.

¹⁷⁶ Kat. č. 019†, 024†, 025†, 026†, 042, 044†.

¹⁷⁷ Kat. č. 079, 101.

¹⁷⁸ Kat. č. 069†, 153†.

¹⁷⁹ Kat. č. 143, 150.

¹⁸⁰ Kat. č. 110, 134, 157.

¹⁸¹ Např. epitaf faráře sice obsahuje personální informace, může ovšem podávat také svědectví o historické situaci, ve které vznikl.

¹⁸² Např. kat. č. 008, 037, 038, 047, 070, 071.

¹⁸³ Kat. č. 005, 010, 014, 027, 032, 034†, 035, 043, 059.

¹⁸⁴ Kat. č. 009, 012, 015.

latinského nápisu na počátku 17. století¹⁸⁵ se postupně přechází ke kratším, unifikovanějším formulím. Modlitby v latině jsou v 18. století téměř vždy vyhrazeny farářům, jedná se např. o formule „Cui precamur requiem aeternam“¹⁸⁶ či „Requiescat in pace“.¹⁸⁷ S nárůstem počtu náhrobků ve 20. letech 19. století se ustalují i německé formulace osvobozující popel či duše zesnulých,¹⁸⁸ nápisy přímo oslovující Boha;¹⁸⁹ oblíbené je také německé znění formule „odpočívej v pokoji“,¹⁹⁰ které je na konci 19. století zkracováno na „R.I.P.“¹⁹¹ Zajímavé je sledování užití jmen a postav světců na zvonech a sloupech. První světec v katalogu, svatá Kateřina, je zmíněn ve spojení se zvonem nacházejícím se v kostele nesoucí stejné jméno.¹⁹² Svatý Jan Nepomucký je spojen většinou pouze se sloupy,¹⁹³ pouze v jednom případě se jeho jméno vyskytuje na zvonu.¹⁹⁴ Svatý Florián je vyobrazen většinou na sloupech,¹⁹⁵ jeho podobiznu ovšem nesl i nedochovaný zvon v Černé Vodě¹⁹⁶ a Vápenné.¹⁹⁷ Zcela jednoznačně ve vymezené oblasti převažuje vyobrazení či zmínění jména Panny Marie na sloupech, sousoších a zvonech, v jednom případě i na epitafu a náhrobku.¹⁹⁸ Světci zmínění v nápisech pouze jednou jsou svatý František z Pauly,¹⁹⁹ svatý Jáchym,²⁰⁰ svatý Martin,²⁰¹ svatá Máří Magdaléna,²⁰² svatý Robert²⁰³ a svatá Notburga.²⁰⁴ Nápisy na zvonech kromě již zmíněných jmen světců často také přináší informace o jejich autorech. Zvony ulité do poloviny 18. století pocházely většinou z polské Nisy od zvonářů Heinricha Johanna a Štěpána Dominika Reichelových²⁰⁵ a Petra Herla,²⁰⁶ nejstarší zvon ve vymezené oblasti

¹⁸⁵ Kat. č. 010.

¹⁸⁶ Kat. č. 034†.

¹⁸⁷ Kat. č. 043; v 19. století kat. č. 081, 143.

¹⁸⁸ Kat. č. 064, 076, 085, 086, 091, 096, 097, 102, 104, 132, 138, 148.

¹⁸⁹ Kat. č. 083, 124, 136.

¹⁹⁰ Kat. č. 093, 094, 103, 110, 114, 129, 131, 135, 137, 141, 142, 144, 147, 149, 150, 151, 157, 159, 160, 164.

¹⁹¹ Kat. č. 145, 166.

¹⁹² Kat. č. 001, dále vyobrazení na zvonu kat. č. 024†.

¹⁹³ Kat. č. 018†, 020, 031.

¹⁹⁴ Kat. č. 041†.

¹⁹⁵ Kat. č. 029, 030.

¹⁹⁶ Kat. č. 154†.

¹⁹⁷ Kat. č. 045†.

¹⁹⁸ Kat. č. 005, 017†, 023†, 026†, 028†, 053, 046, 051, 054†, 058†, 076, 077, 081, 090†, 154†, 163, 168.

¹⁹⁹ Kat. č. 068†.

²⁰⁰ Kat. č. 072†.

²⁰¹ Kat. č. 074†.

²⁰² Kat. č. 076.

²⁰³ Kat. č. 152†.

²⁰⁴ Týž.

²⁰⁵ Kat. č. 019†, 021†, 025†.

²⁰⁶ Kat. č. 011†.

pochází z dílny Matyáše Halbrittera z Jelení Hory.²⁰⁷ Od druhé poloviny 18. století se zvony dováží výhradně z Olomouce z dílen zvonářů Melchiora Schwanna²⁰⁸ a Franze Strauba,²⁰⁹ na konci tohoto století hegemonii olomouckého zvonářství narušuje opavský²¹⁰ zvonář František Stanke,²¹¹ jehož potomci, taktéž zvonáři, poté lijí zvony pro obce zde zmíněné až do druhé poloviny 19. století.²¹² Pro Starou Červenou Vodu a Vápennou ulil pět zvonů olomoucký zvonář Wolfgang Jan Sarkander Straub.²¹³ Na konci 19. století jsou do Černé Vody dovezeny tři zvony z dílny Petra Hilzera z Vídeňského Nového města.²¹⁴ Opomenuta nemohou být ani autorská určení v nápisech na sloupech a krucifixech, jejichž autory byli místní kameníci a sochaři²¹⁵ i umělci z blízkých okolních obcí a měst.²¹⁶ S nápisy na zvonech,²¹⁷ stejně jako s nápisy na sloupech,²¹⁸ jsou často spojena jména mecenášů, kteří se právě na výstavbě sloupů či pořízení zvonů finančně podíleli nebo které přímo na jejich náklady vznikly.²¹⁹ Ve většině případů se jedná o místní obyvatele, jedinou výjimkou je zvon v Žulové,²²⁰ který se ovšem do poloviny 20. století nacházel v Širokém Brodě, jeho mecenáši tedy pochází z této obce. Některé zvony a jeden krucifix byli pořízeny z dobrovolné sbírky uspořádané v dané obci.²²¹

V práci se nachází celkem 169 katalogových hesel zahrnujících dochované i nedochované památky, celkový počet samostatných nápisů je 269. Vysvětlení pro o tolik vyšší číslo, než je počet hesel, můžeme hledat na zvonech, sloupech a náhrobcích. Většina zvonů nese dva až tři nápisy obsahující informace o zasvěcení zvonu, datu jeho ulití a jeho autorovi, popř. i o mecenáších. Jeden až tři nápisy na sloupech často obsahují informace o zadavateli stavby, dataci v podobě arabských číslic či chronogramu a zasvěcení, které je často spojené s podobou sochy na jejich vrcholech. Na náhrobcích lze většinou nalézt

²⁰⁷ Kat. č. 001.

²⁰⁸ Kat. č. 028†.

²⁰⁹ Kat. č. 036†, 063†.

²¹⁰ Zvonařská dílna se kolem roku 1820 přesunuje do Olomouce.

²¹¹ Kat. č. 039.

²¹² Kat. č. 055†, 056†, 057†, 058†, 062, 068†, 069†, 072†, 073†, 074†, 075†, 090†.

²¹³ Kat. č. 040†, 041†, 042, 044†, 045†.

²¹⁴ Kat. č. 152†, 153†, 154†.

²¹⁵ Kat. č. 077, 106.

²¹⁶ Kat. č. 076, 163.

²¹⁷ Kat. č. 024†, 044†, 057†, 068†, 069†, 075†, 153†.

²¹⁸ Kat. č. 050, 051, 079, 101, 119.

²¹⁹ Do přehledu těchto druhů epigrafických památek nejsou zahrnuty zvony pořízeny pouze faráři a lokálními kaplany.

²²⁰ Kat. č. 062.

²²¹ Kat. č. 045†, 120, 152†, 154†.

jeden až dva nápisy se základními fakty o zesnulé osobě a doprovodný text v podobě modlitby či informace o objednavateli náhrobku, který většinou pocházel se stejné rodiny jako zesnulý (děti, manžel či manželka, rodiče zesnulých dětí). Zcela výjimečný je v tomto ohledu náhrobek Adama Grosse, na kterém se nachází celkem 7 různých nápisů.²²² Zpravidla jeden nápis na nositeli se nachází na pamětních deskách.

Nejstarší památkou v katalogu je zvon ulitý v roce 1514,²²³ nejmladší poté pochází z roku 1900 a jedná se o náhrobek.²²⁴ V **grafu č. 1** umístěném pod tímto odstavcem je uvedena četnost nápisů dle doby vzniku, kvůli velkému počtu nápisů vzniklých v 19. století jsou údaje z tohoto století rozděleny na desetiletí. V 16. a 17. století vznikaly především zvony,²²⁵ pamětní desky,²²⁶ epitafy²²⁷ a náhrobníky.²²⁸ Ve století 17. vznikl i mešní kalich v Černé Vodě, jehož přesnou dataci se mi nepodařilo ověřit.²²⁹ Z 18. století pochází celkem 30 katalogových hesel, z toho 8 sloupů,²³⁰ 15 zvonů,²³¹ z nich pouze dva do současnosti dochované, a na konci 18. století také dvě pamětní desky upomínající na založení kostela za pomoci náboženského fondu za Josefa II.²³² Výjimkou nejsou ani epitafy především farářů,²³³ ale i světských osob.²³⁴ Z 19. století pochází celkem 122 hesel v katalogu, vysoký počet je dán především množstvím náhrobků světských osob do současnosti dochovaných. Postupný nárůst můžeme sledovat již od 20. let, skokově ovšem počet narůstá v 60. letech 19. století, kdy se jedná o 21 hesel, z toho 17 náhrobků. Mezi lety 1865–1870 vzniklo celkem 12 náhrobků v katalogu uvedených, vyšší úmrtnost mohla zapříčinit epidemie cholery, která se v té době nevyhnula ani těmto obcím. V období následujícím je možné zaznamenat určitý pokles v počtu nápisů, od 80. let 19. století ovšem čísla opět strmě vzrůstají a stoupající tendence se udržuje až do konce vymezeného časového období katalogu, tedy do roku 1900. V katalogu se nachází dvě památky tuto hranici překračující, jsou zde ovšem zahrnuty, neboť se jedná o nápisy na náhrobcích, které svým obsahem

²²² Kat. č. 016.

²²³ Kat. č. 001.

²²⁴ Kat. č. 168.

²²⁵ Kat. č. 001, 011†.

²²⁶ Kat. č. 002, 007, 008.

²²⁷ Kat. č. 005, 010, 014.

²²⁸ Kat. č. 009, 012, 015.

²²⁹ Kat. č. 169.

²³⁰ Kat. č. 017†, 018†, 020, 029, 030, 031, 033, 046.

²³¹ Kat. č. 019†, 021†, 022†, 023†, 024†, 025†, 026†, 028†, 036†, 039, 040†, 041†, 042, 044†, 045†.

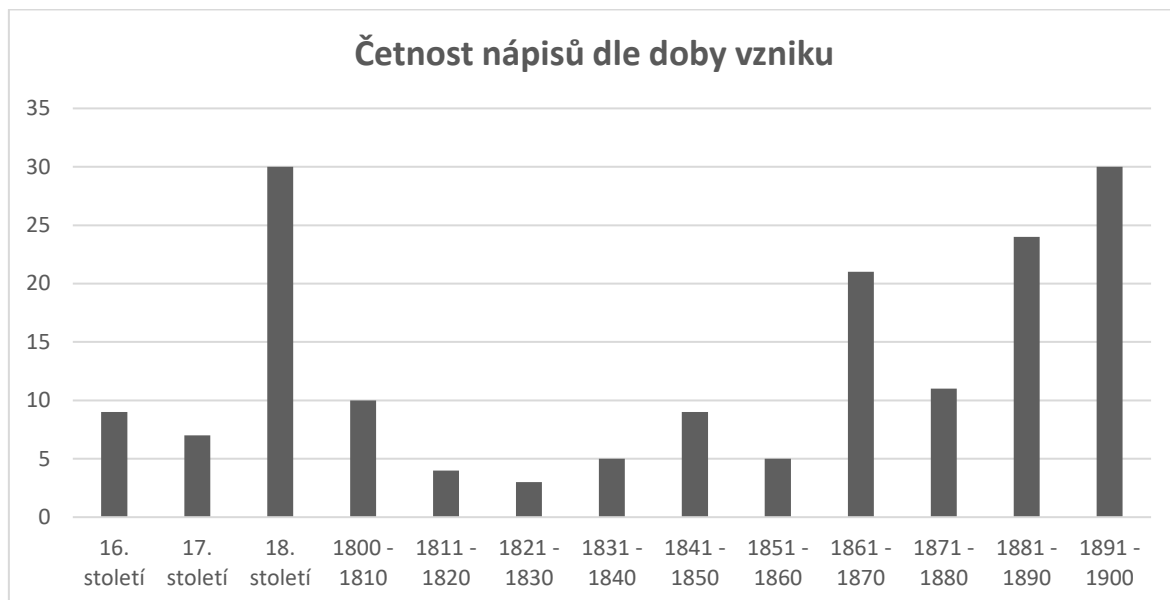
²³² Kat. č. 037, 038.

²³³ Kat. č. 027, 034†, 043.

²³⁴ Kat. č. 032, 035.

dotvářejí podobu rodinného zázemí zesnulé osoby v dřívější době, podle které je katalogové heslo i datováno.²³⁵

Graf č. 1

²³⁵ Kat. č. 129, 145.

5. Katalog

001	Vidnava, kostel sv. Kateřiny	1514
-----	------------------------------	------

Zvon nalézající se ve farním kostele svaté Kateřiny je zavěšený na koruně se 6 uchy zdobenými pletencem a maskarony. Na příklopu obíhá jednořádkový reliéfní nápis A), druhý reliéfní nápis B) se nachází na čepci a je vymezený dvěma ztrojenými linkami. Krk zdobí těsně pod čepcem reliéf Madony s dítětem. Na přechodu k věnci obíhají dvě reliéfní linky. Zvon je zachovalý, na čepci jsou viditelné zelené obrysy písmen.

průměr 97 cm, výška 96 cm – obr. 1

A) p. 2 cm – gotická minuskula

B) p. 3,5 cm – gotická minuskula

A) **sancta anna a .^a d .^a mccccxiiii fusum est .^a hoc opus per me mathiam halbritter in minsterbergh morantem torliciter i(n)c(i)vis vino peciteri**

B) **.^a o sancta katherina patrona .^a totam trinitatem exora .^a ne nos duplex mors meritet .^a tecvs illud prectet**

Datum: 1514. Zapsáno v nápisu A) římskými číslicemi.

Zvon byl ulit zvonařem a kovářem Matyášem Halbritterem z Jelení Hory. Zvon ve Vidnavě je zatím jeho posledním doloženým dílem.¹ V roce 2016 byl kvůli poškození z věže sundán, v současnosti je vystaven v kostele svaté Kateřiny. Kvůli jeho současnému umístění za mřížemi nebylo možné pořídit frotáž nápisů.

Mlčák 2004, s. 21–22.

^a Slova jsou od sebe oddělena reliéfním vyobrazením zavěšeného zvonu.

¹ Mlčák 2007, s. 56.

002	Vidnava, kostel sv. Kateřiny	1538
-----	------------------------------	------

Pamětní deska z bílého mramoru se nachází na severní straně věže v úrovni střechy lodi kostela. Vytesaný nápis, který je zvýrazněný černou barvou, odkazuje na vystavění věže kostela. Nositel i nápis jsou v dobrém stavu.¹

v. cca 40 cm, š. cca 70 cm, p. cca 7–16 cm – kapitála – obr. 2

.^a 1^b .^a 5^c .^a 3 .^a 7^d .^a / .^e – M .^a ?^f . S .^e

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 113.

^a Číslo jsou od sebe oddělena v polovině jejich výšky malými čtyřcípými hvězdami.

^b Číslo má v horní polovině na pravé straně symbol nekonečna (ležatou osmičku).

^c Číslo má podobu majuskulního písmena „S“.

^d Číslo má podobu majuskulního „A“ bez vodorovné čáry. Jedná se o původní arabskou podobu čísla 8, v příslušné farní kronice, kronice města i literatuře je ovšem uveden rok 1537.

^e Řádek je na obou stranách zakončen malým jetelovým listem.

^f Není jisté, co symbol uprostřed řádku znamená. Dle knihy *Seznam nemovitých kulturních památek* se jedná o majuskulní písmeno „L“, v obrazci se ovšem nachází i majuskulní písmeno „Y“. Symbol má podobu boty směřující doprava z pohledu pozorovatele s korunou na vrchní části. Je možné, že se jedná o jednoduchou kresbu kostela svaté Kateřiny s věží a lodí.

¹ Gedenkbuch der Stadt Weidenau, s. 69.

003	Stará Červená Voda, č. p. 255	1563
-----	-------------------------------	------

Žulová **boží muka** s reliéfem Ukřižování z bílého mramoru. Sloup stojí v současnosti na soukromém oploceném pozemku, reliéfní deska je deponovaná v domě majitele. Na přední straně mramorové desky je reliéfně vyobrazen Ježíš na kříži s Adamovou lebkou se zkříženými hnáty u paty kříže. Ve spodní části kříže je vyrytá kamenická značka. V horní části reliéf doprovází titulus crucis (nápis A), přibližně v polovině desky je vyrytý letopočet (nápis B), který je rozdělený reliéfem. Na nositeli jsou zřetelné známky poškození, zejména eroze kamene na okrajích, celkově je ovšem v dobrém stavu.¹

A) v. 50 cm, š. 25 cm, p. cca 3 cm – kapitála

B) v. 50 cm, š. 25 cm, p. cca 5 cm – arabské číslice

A) [INRI]¹

B) [1.5. //^a 6.3.]¹

Fotografii památky nebylo možné pořídit kvůli jejímu současnému uložení v soukromém objektu.

^a Nápis přerušen reliéfním křížem.

¹ *Sloupková boží muka s reliéfem Ukřižování*. In: <https://pamatkovykatalog.cz/sloupkova-bozi-muka-s-reliefem-ukrizovani-14421939> [cit. 25. 2. 2023].

004	Vidnava, kostel sv. Kateřiny	1565
-----	------------------------------	------

Mramorový **náhrobek** zapuštěný do podlahy kostela svaté Kateřiny poblíž hlavního oltáře. Nápis je do nositele vyrytý, kámen je na mnoha místech popraskaný. Pravděpodobně se jedná o náhrobek rodičů faráře Johannese Hofmanna. Nápis je v horní části zcela nečitelný, zbytek textu je hůře čitelný.

v. 96 cm, š. 63 cm, p. 3 cm – kapitála – obr. 3

[---] HEILIGEN / [---] N. T. SCHLA / [---] TSAME / [---] SEINE / [---] GRABET /
HE[---]E LEIBLICHE ELDERN / DE[---] EHRWIRDIGEN HER / REN
IOAN(NES) HOFFMAHNS / ALHH^aE PFARRHERS DENE^aN / GOTT GENADE
/ EXECVTVM ANNO / M D L X V

Datum: 1565. Datace je zapsána římskými číslicemi v posledním řádku nápisu.

Johannes Hofmann byl vidnavský farář mezi lety 1557 až 1587. Pocházel z německé obce Frankenstein, vysvěcen byl roku 1556.¹ Svě jméno si poté latinizoval na „Aulicius“. Farář nebyl ve městě oblíben, byl ženatý a „nebal na čistotu kostela.“² Na dva roky byl nahrazen farářem Martinem Lesselem z Nisy, který byl ve funkci mezi lety 1558 až 1560.³

^a Literae continguae.

¹ Gedenkbuch der Stadt Weidenau, s. 82.

² Zuber 1966, s. 434.

³ Gedenkbuch der Stadt Weidenau, s. 30.

005	Vidnava, kostel sv. Kateřiny	1578
-----	------------------------------	------

Mramorový **epitaf** Margarety a Ambrose Schwartzových vsazený do zdi na jižní straně lodi. Ve vrchní části je vyryto vyobrazení Ukřižování Krista s lebkou Adama u paty kříže a dvěma klečícími postavami – dvě Marie. Nad vyobrazením se nachází malý vyrytý rámeček s titulus crucis (nápis A). Nápis B) ve spodní části desky je rozdělen do dvou sloupců. Nositel je v poměrně dobrém stavu, po obvodu jsou patrné známky eroze.^{1 2}

v. 156 cm, š. 85 cm, p. 3 cm – kapitála – obr. 4, 5

A) **I N R I**

B) **IM . 1568 . IARE DE(N) / 7 SEPTEMBRIS / IST IN GOT VER / SCHIDEN**
DER / ERBARE AMBRO / SIVS SCHWARTZ / EIN BVETNERSE / NES
ALTERS IM / 79 . IARE DEME / GOT GENADE //^a 1578 DEN 18 . IVNII / DES

**ABENTS ZWIS / CHEN . 11 . UND . 12 . IST / IN GOT VERSCHIDEN / DIE
ERBARE TVGENT / SAME FRAW MARGR=^b / ETA AMBROSII SCH /
WARTZERS NACH / GELASSENE WITFRAV^c / IRES ALTERS VBER 80 / IAR
DER GOT GENADE**

V nápise jsou zmíněni Ambrosius Schwartz (1489–7. září 1568) a jeho manželka Margareta Schwartz (1498–18. června 1578). Více informací k manželskému páru není možné zjistit, protože matriky zemřelých ve Vidnavě začínají rokem 1591.

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 112.

^a Text zde přechází do druhého sloupce.

^b Rozdělovací znaménko na konci řádku má podobu šikmého rovnítko „=^b“.

^c Literae continguae.

¹ Chronik der Pfarrei Weidenau, f. 40r.

² Inventář děkanství Vidnava, f. 36r.

006	Kobylá nad Vidnavkou, zámek	(cca 1570–1579)
-----	-----------------------------	-----------------

Renesanční pískovcový **portál** se dvěma reliéfními nápisy po stranách, které se nachází nad hlavními dveřmi dvoupatrové budovy – původního zámku, nyní se jedná o domov pro seniory. Oba sloupce nápisu A) od sebe oddělují dvě dvojice reliéfních andělů držící dva erby taktéž reliéfně provedené. Nad oběma erby se nachází iniciály o dvou písmenech (nápis B, C), písmena jsou v obou případech rozdělena helmem. Nápis i nositel jsou ve velmi dobrém stavu.

v. cca 55 cm, š. cca 226 cm, p. cca 5 cm – kapitála – obr. 6, 7

A) **GOTT^a BEWA / RE^aT DAS HAS^aA / VND^b AILE DE^b / NE^bN DIE DA /
GEHE^bN EIN / VND^b AV^bS WO / GOTT DER //^c HERRN IC / HT BEWA^b / RT
DAS HA / VS SO IST AL / ER WA^bCHT / ERMACHT / HAV^bS 157**

B) **N //^d V //^d N**

C) **S //^d N**

Datum: Datace je sporná. Zuber ve své knize uvádí rok 1570, v nápise je ovšem uvedeno pouze číslo 157. Jiné zdroje uvádí rok 1571 a 1573. Jisté je, že stavba byla dokončena v 70. letech 16. století.

Zámek postavil Mikuláš Niemetz, hejtman na Jánském Vrchu, poté, co v roce 1566 koupil statek Kobylá.¹

Heraldická výzdoba:

1. Renesanční půlený štít. Levé pole je třikrát šikmo dělené, pravé pole je třikrát kosmo dělené. Barvy v současnosti nejsou zřetelné. Na horní část štítu dosedá turnajová helm hledící doleva s klenotem v podobě býčích rohů. Z helmu vychází přikryvadla v podobě peří. Štít na obou stranách drží štítonoši v podobě rozkročených nahých andělů en face. Pravá postava pravou rukou ohnutou v lokti přidržuje přikryvadla, levou rukou drží v horní části štít. Levá postava levou rukou ohnutou v lokti taktéž přidržuje přikryvadla a levou rukou drží v horní části štít.

2. Renesanční dělený štít. V horní části, ve kterém je trojvrší, není možné určit barvu, dolní část je cihlovaná. Na horní část štítu dosedá turnajový helm en face s klenotem v podobě otevřených křídel. Z helmu vychází přikryvadla v podobě peří. Štít na obou stranách drží štítonoši v podobě rozkročených nahých andělů en face. Pravá postava pravou rukou ohnutou v lokti přidržuje přikryvadla, levou rukou drží v horní části štít. Levá postava levou rukou ohnutou v lokti taktéž přidržuje přikryvadla a levou rukou drží v horní části štít. Oba andělé držící štít jsou rozkřídlení.

Grimme 1986, s. 35–37; *Seznam nemovitých kulturních památek*, s. 83–85; Zuber 1966, s. 326.

^a Písmeno je zmenšeno na polovinu velikosti zbytku písma.

^b Literae continguae.

^c Nápis zde přechází do druhého nápisového pole.

^d Nápis rozdělen heraldickou výzdobou.

¹ Zuber 1966, s. 324.

007	Žulová, kostel sv. Josefa	1582
-----	---------------------------	------

Pískovcová **pamětní deska** s reliéfním nápisem se nachází na válcové věži původního hradu z počátku 14. století, která je dnes součástí farního kostela svatého Josefa. Nositel je umístěn na věži na pravé straně od portálu s dvoukřídlými dveřmi asi 3 metry od země. Nápis je ve velmi dobrém stavu, nositel je místy popraskaný a lze na něm vidět působení přírodních činitelů (mech, eroze).

v. 54 cm, š. 116 cm, p. 7 cm – kapitála – obr. 8

MARTINVS D(IOE)C(ESANVS) EP(ISCOP)VS VRAT(ISLAVIENSIS) [A]R =^a /
CEM HANC FRIDEBERGENSEM,¹ / BELLO OLIM INCENDIOQ(U)E VASTA
=^a / TAM INSTAVRAVIT VILLIS, PASCV =^a / IS, ET CVLTVRA AGRORVM
LOCV =^a / PLETAVIT . ANN^bO D(OMI)NI M . D . LXXXII .

Datum: 1582. Rok je zapsán římskými číslicemi.

Všechna zkracovací znaménka v nápisu vyznačená tečkami mají podobu malých čtyřcípých hvězd.

Nápis vznikl jako památka na požár, který poničil původní hrad Friedeberg, a který tehdejší biskup Marcin Gerstmann pomohl obnovit.

Marcin Gerstmann (1527–1585) byl polský římskokatolický duchovní, biskup vratislavský (1574–1585) a slezský zemský hejtmán. Vychováván byl jako protestant, na katolickou víru přestoupil při studiu v Padově. Na biskupa byl vysvěcen 6. února 1575,² mimo duchovní kariéru byl tajemníkem císaře Maxmiliána II. a roku 1571 byl povýšen do šlechtického stavu. Snažil se o zastavení šíření protestantské víry, v roce 1581 pozval do vratislavské diecéze řád jezuitů. Pohřben je v niském kostele svatého Jakuba.³

Kouřil 2000, s. 101–105; Kuča 2001, s. 884–889; *Seznam nemovitých kulturních památek*, s. 151.

^a Znaménka pro rozdělení slov na konci řádku mají podobu dvojtečky (:).

^b Literae continguae.

¹ Friedeberg je německý název pro město Žulová (okres Jeseník) a pro hrad, který zde stával.

² Eubel 1913, s. 337.

³ Skřivánek – Tovačovský 2004, s. 48–49.

008	Žulová, Dolní Dvůr	1595
-----	--------------------	------

Pamětní deska z bílé žuly je zasazená do zdi rodinného domu na Dolním Dvoře. Nápis je vytesán do zahloubeného zrcadla v dolní polovině nositele, v horní polovině je umístěn reliéfní erb. Památka je v dobrém stavu, na spodním okraji jsou patrné známky eroze.

v. cca 60 cm, š. cca 70 cm, p. cca 4 cm – kapitála – obr. 9, 10

AND(REAS) IERIN EP(ISCOPU)S WRATISLA(VIENSIS) / CORONAE^a
BOHE^bMIAE^a PRINCE^cPS / LIGIVS SVPERIORIS ET INFERIO = / RIS
SILESIAE^a CAPITANEVS SVPRE = / MVS LOCVM HVNC ASPERVM /

**EXCOLVIT ET P(RE)DIV(M) SVO AE^aRE / PARTE^b FVND^bI COEMP^bTA
EXTR^cVXIT / ANNO M D X C V**

Nápis odkazuje na vybudování panství na Dolním Dvoře na náklady vratislavského biskupa Andrease Jerina v roce 1595.¹

Andreas (či Ondřej) Jerin (asi 1540–1596), který je v nápise zmíněn, byl vratislavský biskup mezi lety 1585–1596. Pocházel z německého města Riedlingen, do šlechtického stavu byl povýšen v roce 1578, na biskupa byl vysvěcen v Římě. Apeloval na větší vzdělanost duchovenstva a reorganizaci vratislavské diecéze. Pohřben je v katedrále svatého Jana Křtitele ve Vratislavi.²

Datum: 1595. Datace je zapsaná římskými číslicemi v posledním řádku nápisu.

Heraldická výzdoba: Jedná se o znak Andrease Jerina. Čtvrcený barokní štít se srdečním štítkem, ve kterém je na modrém poli doprava krácející zlatý gryf. V prvním a čtvrtém červeném poli je 6 (3, 2, 1) stříbrných přepásaných lilií, ve druhém a třetím zlatém poli se nachází černá slezská orlice se stříbrným perizoniem na hrudi. Na horní okraj štítu dosedá mitra, za štítem je umístěna zlatou berla šikmo se závitem směrem ven.³

^a Nexus literararum „AE“.

^b Literae continguae.

^c Literae insertae.

¹ Hetfleisch 1927, s. 27–28.

² Skřivánek – Tovačovský 2004, s. 49–50.

³ Barvy určeny za pomoci knihy Skřivánek – Tovačovský 2004, s. 50.

009	Vidnava, kostel sv. Kateřiny	(cca 1598)
-----	------------------------------	------------

Do zdi vnořený pískovcový **náhrobník** urozeného chlapce z rodu Tanneberg nacházející se na jižní straně předsíně hlavního vstupu. Náhrobník byl primárně umístěn v podlaze kostela, do zdi byl zakomponován v 60. letech 19. století. Na desce je reliéfně vyobrazen řečený šlechtic v renesančním oděvu z profilu, pravou rukou se opírá o stůl, na kterém leží kniha a klobouk. V horní části reliéfu jsou 4 erby (Hundů ze Starého Gradkova, z Pogarell a z Rotkirchu). Reliéfní vyobrazení doprovází vytesaný nápis v horní části – citát z Evangelia svatého Jana. Pravý horní roh nápisu chybí, tento kus pravděpodobně upadl.¹

v. 21 cm, š. 88 cm, p. 6,5 cm – fraktura – obr. 11, 12

Also hat Gott die Welt geliebet daß Er seinen e[inzigen] / Sohn gab, aüff daß alle die an ihn gleüben, nicht ve[r] / loren werden, sondern daß ewige leben haben .

Joha(nnes) 3[:16]²

Datum: Kolem roku 1598. V knize *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Jeseník* je památka zařazena na počátek 17. století, Zuber ve své knize uvádí rok 1612.

Dle příslušné matriky zemřel chlapec z rodu Tanneberg na 2. září 1598 po úderu hromu.³

Rod Hundů ze Starého Gradkova (nebo Alt-Grotgau) byl rod z Opolska žijící především v pruské části Slezska a v Německu. Prvním mužem povýšeným do českého stavu svobodných pánů se stal v roce 1726 Franz Friedrich, vládní rada ve Vratislavi.⁴

Rod pánů z Pogarell (též Pogrell, česky z Pohořelé) je starobylý slezský rod existující do současnosti. Počátek rodu sahá do 12. století, pojmenován je podle vesnice Pogarell v polském opolském vojvodství.⁵ Významným členem rodu byl Přeclav z Pogarel, který byl mezi lety 1341–1376 vratislavským biskupem, v roce 1352 se stal kancléřem Karla IV.⁶

Rod Rotkirchů (též Rothkirch) je dnes již zaniklý šlechtický rod pocházející ze Slezska. Zakladatelem rodu byl Hans von Rothkirch, maršál vratislavského biskupa Václava II. Lehnického.^{7 8}

Heraldická výzdoba (z pohledu pozorovatele zleva):

1. První rodový erb zprava není kvůli znečištění zcela viditelný. Ve štítě nezřetelné barvy je figura stojícího psa. Na horní okraj štítu dosedá turnajový helm hledící doleva s klenotem v podobě devíti vysokých květin. Z helmu vychází přikryvadla, která obepínají celý štít. Jedná se o erb rodu Hundů ze Starého Gradkova.

2. Ve štítě nezřetelné barvy se nachází v dolní části zeď s otevřenou dvoukřídlovou bránou a vytaženou padací mříží. Ze zdi vyrůstají tři identické věže se třemi stínkami a podélnými okny. Na horní část štítu dosedá pravděpodobně turnajový helm (poškozen odpadnutím kamene) s baronskou korunou, ze které vychází klenot v podobě tří identických věží s minimálně dvěma stínkami (v současnosti nelze přesný počet určit), každá věž má podélné okno. Z helmu vychází přikryvadla, která obepínají celý štít. Jedná se o erb pánů z Pogarell.

3. a 4 štít je shodný, liší se pouze polohou helmu. Ve štítě neurčité barvy se nachází 3 (2, 1) orličí hlavy s korunou. Na horní okraj štítu dosedá turnajový helm hledící ve 3. štítě doleva, ve 4. štítě doprava s pravděpodobně šlechtickou korunou, ze které vychází klenot v podobě orličí hlavy s vyplazeným jazykem a korunou na hlavě hledící doprava. Z helmu vychází přikryvadla, která obepínají celý štít. Jedná se o erb rodu Rotkirche.

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 112; Zuber 1966, s. 436.

¹ Gedenkbuch der Stadt Weidenau, s. 90.

² Jedná se o citát z Evangelia svatého Jana (3,16). *Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jednorozeného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.*

³ Matrika zemřelých Vidnava 1591–1688, s. 35.

⁴ Mašek 2008, s. 396.

⁵ Kneschke 1867, s. 200.

⁶ Skřivánek – Tovačovský 2004, s. 29–31.

⁷ Skřivánek – Tovačovský 2004, s. 33–34.

⁸ Kneschke 1867, s. 603–607.

010	Vidnava, kostel sv. Kateřiny	1618
-----	------------------------------	------

Pískovcový **epitaf** Adama Merkela je zasazený do zdi uvnitř kostela svaté Kateřiny v kapli svaté Hedviky. Epitaf je vyveden barevně s reliéfní figurou zemřelého, vedle postavy se nachází reliéfní kříž s Ukřižovaným Ježíšem a s Adamovou lebkou u paty kříže. Nápis A) je vytesán do oblouku nad portrétem, nápis B) se nachází v ornamentálně ohraničeném zrcadle v dolní části. Nositel je v poměrně dobrém stavu, spodní část nese známky eroze.

v. 138 cm, š. 85 cm, p. 5 cm – kapitála – obr. 13

**A) ADAM MERCKEL . AMAIO^aRI GLO^aGOVIA, ECCLESIAE^b
WEIDNOVIENSIS PAROCHVS.**

**B) ANNO . S . BERN : 1 . 6 . 17 . / SIT TI^aBI QVOQ(UE) IESVS SEMPER IN
CORDE, ET / NVNQVA(M)^c IMAGO CRVCIFI^aXI AB ANIMO TV^aO RECE^d /
DAT, HIC TIBI SIT CIBVS ET POTVS^a, DVLC^aEDO ET CONSV / LA^aTIO TVA,
MELTV^aVM ET DESIDERIV(M)^c TVVM, LECTIO / TVA ET MEDITATIO TVA,
VITA, MORS ET / RESVRRECTIO TVA¹**

Adam Merkel byl vidnavský farář mezi lety 1590–1618. Díky jeho přičinění se začaly v roce 1591 psát první křestní, oddací a úmrtní kroniky.² Pocházel z obce Bernartice a za

jeho působení přešlo početné množství luteránů ve Vidnavě ke katolictví.³ Díky jeho přičinění byla ke kostelu přistavěna kaple svaté Hedviky.⁴

^a Písmeno menší o polovinu.

^b Nexus literarum „AE“.

^c Zkratka naznačená vodorovnou čarou.

^d Literae insertae.

¹ Chronik der Pfarrei Weidenau, f. 40r.

² Gedenkbuch der Stadt Weidenau, s. 30.

³ Zuber 1966, s. 434.

⁴ Tamtéž, s. 436.

011†	Kobylá nad Vidnavkou, kostel sv. Jáchyma	(1632)
------	--	--------

Zvon o váze asi 70 kg se nedochoval. Neznáme jeho rozměry, informace nemáme ani k velikosti a typu písma.^{1 2}

[Laudate eum in sono tubo, in psalterio et citera.]^{3 4}

Autorem zvonu byl Peter Herl z Nisy.⁵ Z pramenů není jasné, zda byl údaj zapsaný na samotném zvonu, pravděpodobně tomu tak ovšem bylo.

¹ Chronik der Pfarrei Jungferndorf, f. 3v.

² Inventář děkanství Vidnava, f. 174v.

³ Jedná se o citát z Bible, konkrétně o část Žalmu 150. *Chvalte ho bubnem a tancem, chvalte ho strunami a flétnou.*

⁴ SOkA Jeseník, fond Farní úřad Kobylá nad Vidnavkou, kart. 1, inv. č. 51, *Inventář kostela (uceleněji do r. 1918)*, nefoliováno.

⁵ Mlčák 2007, s. 57.

012	Černá Voda, dvorec	1664
-----	--------------------	------

Náhrobník Karla Mikusche z Buchsberku je zapuštěný do podlahy kaple v pozdně renesančním dvorci.¹ Nachází se vedle náhrobníku Jana Ignáce Mikusche (viz 015). Nápis jsou do bílé mramorové desky vyryty, v horní části je doprovází štít rodu Mikuschů, který je reliéfně vyveden v zahloubeném kruhu, okolo štítu jsou reliéfně vyvedeny špatně viditelné ornamentální ozdoby. Heraldický prvek rozděluje nápis A) v horní části náhrobníku, nápis B) je umístěn pod ním a obsahuje záznam o zesnulém. Nápis jsou od sebe odděleny vyrytou linkou. Nositel je v poměrně dobrém stavu, na několika místech je popraskaný.

v. cca 90 cm, š. cca 70 cm, p. cca 4 cm – kapitála – obr. 14

A) HIE . LIG . //^a ICH . ARMES / WIRBLEIN . //^a AL . HIE . IN / EIN^bEN^b .
SCHLAF //^a KAMER . LEIN^b

B) ANNO . 1664 . CAROLLVS / IGNATIVS . MICKVSH . VON / BVCHBERG .
DEN . TAG . PAVL . / [KER]VNG . DEN 25 . IANV[ARI] / [IS]T . SELIG ENT
SHL[AFFEN]

Fotografie náhrobníku není vlastní. Do areálu mi nebylo umožněno vstoupit, jedná se tedy o fotografii pořízenou majitelem pozemku. Údaje o rozměrech nositele a velikosti písma jsou taktéž pouhým odhadem majitele.

Všechna majuskulní písmena „I“ mají nad sebou tečku.

Rod Mikuschů z Buchsberku (též Buchberku) je starý slezský rod. Prvním mužem povýšeným do šlechtického stavu se v roce 1621 stal Johann Mikusch (1592–1662), který za své služby vratislavskému biskupovi obdržel přídomek „z Buchsberku“. Po smrti jeho syna Johanna Ignaze byl rod rozdělen do dvou linií mezi jeho syny Johanna Georga Ignaze a Johanna Sigismunda. Rod postupně vlastnil statky Dolní Červená Voda, Malá Kraš a sňatkem jednoho z členů s Margaretou Latzelovou také statek Vápenná. Linie Johanna Sigismunda vymřela po meči po úmrtí Franze Karla v roce 1837.²

Heraldická výzdoba: Kruhový čtvrcený štít. První a čtvrté pole je třikrát děleno, na druhém a třetím poli jsou 3 (2, 1) přepásané lilie. Jedná se o štít rodu Mikuschů z Buchsberku.

^a Nápis přerušen heraldickým prvkem.

^b Písmeno „N“ je zrcadlově obrácené.

¹ Seznam nemovitých kulturních památek, s. 24–25.

² Mašek 2008, s. 640.

013†	Černá Voda, kostel Panny Marie	(1664)
------	--------------------------------	--------

Dvojice oltářních **svícňů** z bronzu. Svícny byly ulity v roce 1664 mistrem H. G. v Nise, jak je uvedeno v rámečku na svícnech. Nápis doprovází heraldická lilie ve štítku. Není jisté, zda se datace nachází na svícnech, protože mi nebylo povoleno památku vidět. Z tohoto důvodu nebylo možné zjistit rozměry nositele ani písma.¹

[H. G.]¹

Samek 1994, s. 352.

¹ Samek 1994, s. 352.

014

Skorošice, kostel sv. Martina

1666

Na levé straně lodi kostela je sekundárně ve zdi umístěn bílý mramorový **epitaf** Davida Tannera s vyrytým nápisem, který je zvýrazněný černou barvou. Nápis ve spodní části doplňují vyryté květinové rozviliny a lemuje jej černá linka opisující obvod desky. Primárně byl epitaf umístěn v původním kostele svatého Martina, který shořel v roce 1833. Deska je po stranách poničená, což ovšem neznemožňuje čtení nápisu.

v. 156 cm, š. 80 cm, p. 4 cm – kapitála – obr. 15

ANNO . M.D.C. XXXX VI ^a / MENSE (SEPTEM)^bBRI . IN . MEMORIAM / MEI .
PARENT . VMQ(UE) . MEORVM / LAPIDEM . HVN . F.F. REVEREND /
D(OMI)N(U)S^c DAVID . TANNER . A . LIEBEN=^d / THAL . PAROOHS^c .
PROTEM=^d / PORE . HVIS^c . LOCI . 23 . ANNOR / TVNC . VIVVS^e PAVL^fO
POST: / OBITVRVS . TRANSEVNTE / ORENT . PRO . ME . ET . PAREN /
TIBVS . MEIS . HIC . SEPVLTI . / PARENS . CASPAR . TANNER / OBYT .
ANNO . M.D.C.XXXVIII / DIE . XII . SEPTEMBRIS . / MATER . VERO . ANNA
. A(nn)o: / 1634 . IN . VIGILIA . SIMO=^d / NIS . ET . IVDAE^g . / FILIVS .
MEMORATVS . PA=^d / ROCHVS . DEFVNCTVS . EST / ANNO . M.D.C.LXVI
MENSE / ET . DIE <...> .

Písmo se přibližně od desátého řádku začíná nepatrně zmenšovat. V nápisu jsou použity římské i arabské číslice, nad všemi písmeny „I“ kromě těch, které jsou součástí datace, jsou navíc tečky.

Datum: 1666. Datace je uvedena v předposledním řádku římskými číslicemi. Místo, na kterém mělo být pravděpodobně později připsáno konkrétnější datum, bylo ponecháno prázdné.

David Tanner, který je v nápisu zmíněn, byl farářem ve Skorošicích mezi lety 1624–1666.¹ Díky jeho úsilí se většina obyvatelstva, která ve Skorošicích přešla k protestantismu, obrátila zpět ke katolictví. Jeho rodiči, jak je zmíněno v nápisu, byli Kašpar a Anna Tannerovi.

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 95; Zuber 1966, s. 371.

^a Na konci řádku vyrytá lilie.

^b „Septem“ zapsáno jako „7“.

^c Písmeno „s“ má podobu čísla 9.

^d Všechna rozdělovací znaménka na konci řádku mají podobu šikmého „=“.

^e Litterae implexae.

^f Písmeno „L“ má v horní části břevno – podoba písmene „T“.

^g Nexus literarum „AE“.

¹ Švub – Hradilová 2004, s. 3.

015	Černá Voda, dvorec	1683
-----	--------------------	------

Náhrobník Jana Ignáce Mikusche je zapuštěný do podlahy kaple v pozdně renesančním dvorci.¹ Nachází se vedle náhrobníku Karla Mikusche (viz 012). Nápis je do bílé mramorové desky vyrytý, v horní části jej doprovází erb rodu Mikuschů. Nad erbem je vyrytý jednořádkový nápis A), v dolní části se nachází nápis B) obsahující záznam o zesnulém. Nositel je v poměrně dobrém stavu.

v. cca 120 cm, š. cca 70 cm, p. cca 4 cm – kapitála – obr. 16

A) J(OHAN) I(GNATIUS) M(ICKVSCH) . V(ON) . B(VCHBERG) .

**B) ANO 1683 DEN 12 . OCTOBER VM BMS / TAG VND NACHTSCHEIDEN .
IST / DER WOHDLEDEL . GEBOHRNE / VND GESTRENGE HER IOHAN /
IGNATIVS MICKVSCH VON / BVCHBERG SELIGLICHEN ENT /
SCHLAFEN**

Fotografie náhrobníku není vlastní. Do areálu mi nebylo umožněno vstoupit, jedná se tedy o fotografii pořízenou majitelem pozemku. Údaje o rozměrech nositele a velikosti písma jsou taktéž pouhým odhadem majitele.

Heraldická výzdoba: Renesanční čtvrcený štít. V prvním a čtvrtém poli jsou 3 (2, 1) přepásané lilie, druhé a třetí pole je třikrát dělené. Na horní okraj štítu dosedá helm en face, ze kterého vycházejí rozevlátá přikryvadla, která spadají podél štítu dolů. Na helmu se nachází šlechtická koruna, na ní dosedá klenot v podobě otevřených křídel, mezi nimiž je přepásaná lilie.

Jan Ignác Mikusch byl bratrancem Anny Hedviky Mikusch, která se stala majitelkou Černé Vody po smrti svého otce Johanna Mikusche. Po její smrti, neboť zemřela bezdětná, převzal Jan Ignác správu nad jejím dědictvím a byly mu přenechány robotní povinnosti biskupských poddaných. Jeho následníkem byl jeho syn Jan Zikmund Mikusch.²

¹ Seznam nemovitých kulturních památek, s. 24–25.

² Zuber 1966, s. 225.

Žulový **náhrobek** s reliéfním vyobrazením Ukřižovaného Ježíše se nachází uprostřed starého hřbitova vedle kostela Božího Těla. Náhrobek nese celkem 7 různých nápisů s různou mírou čitelnosti, většina nápisů je ovšem téměř nečitelná. Na vrcholu sloupu je osazená bílá mramorová deska s reliéfním křížem a postavou Ukřižovaného Ježíše, u jehož nohou leží Adamova lebka a překřížené hnáty. Na vrcholu kříže je nápisová páska s titulus crucis (nápis A). Nápis B) na přední straně desky je přetnut sloupem reliéfního kříže, nápis C) se nachází na zadní straně zmíněné desky. Na přední straně soklu v horní části je vyrytý nápis D), na stejné straně v dolní části se nachází nápis E). Na levé straně soklu v horní části se nachází dnes již nečitelný nápis F), na pravé straně nad patou soklu je vyrytý nápis G). Náhrobek je v porostlý mech a je postižen erozí, četba nápisů je tedy obtížná.¹ Pro celkový pohled na náhrobek viz obr. 17.

A) v. cca 5 cm, š. cca 5 cm, p. cca 2 cm – kapitála

B) v. cca 30 cm, š. cca 36–24 cm, p. cca 2 cm – kapitála – obr. 18

C) v. cca 30 cm, š. cca 36–24 cm, p. cca 2 cm – kapitála – obr. 19

D) v. 149 cm, š. 26 cm, p. 4 cm – kapitála – obr. 20

E) v. 149 cm, š. 30 cm, p. 5 cm – kapitála – obr. 21

F) v. 149 cm, š. 26 cm, p. 4 cm – kapitála – obr. 22

G) v. 149 cm, š. 30 cm, p. 5 cm – kapitála – obr. 23

A) **IN / RI**

B) **[OD:V] //^a [R:SPRIN] / [GLICH] //^a ER:BRV / N:DER //^a WEISH / EIT:W //^a
IE:BIS TOV / VER:SC //^a HWIGE / OGOT:IC //^a H:BITE:D / ICH:DV:W //^a
OLEST:M / EINE:SEL: //^a NACH:DEM / TOT:LASEN //^a ZV:DIR:FER / FIGEN
//^a A^bMEN**

C) **IH^cS / MARIA ^d IOSEP / AN(N)O 1684. DEN. 31. MARTIV / HAB ICH.
TOBIAS GROS.² S / TIN. METZ: DI: KAPELLEN / VER:FERTIGET: GOT /
ZV: EREN: MIR. VND / DEM: GOTS: HAVSE / ZV: EINEM: GE:DE / CHNVS ^e
/ TIT: HER: FRANC: [ANT] / HERRMAN: PFAR IN: ROTH² / VNDT:
SCHWARTZW[ASSER]³**

D) [ANNO] / MDCLXXXIIIV / 31 MART

E) AN(N)O 166[7] / DEN 15 AVGVS / TUS MEIN FA / TER ADEM GRA /
S GOTTSSEL[IG] ENTS / HLAFEN VN[D] [L] / IGT HIR BE[GRABEN]

F) [SCHWEN / EISTER]⁴

G) [[---] / HIRECKE]⁴

Datum: Kříž byl postaven 31. března 1684, jak je zmíněno v nápise C) a D). Datum v nápise E), tedy 15. srpna 1667, odkazuje na den úmrtí Adama Grosse, Tobiášova otce.

Sloup s křížem postavil Tobiáš Gross nad hrobem svého otce, který zemřel 15. srpna 1667. Tobiáš Gross byl kameník, který se zasloužil také o vybudování kaple u kostela na vlastní náklady.

Franz Anton Hermann, který je zmíněný v nápise C), byl místním duchovním správcem mezi lety 1687–1694.⁵

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 98.

^a Nápis rozdělen sloupem kříže.

^b Zvláštní ozdobná tvar písmene „A“.

^c Z břevna písmene „H“ vyrůstá kříž.

^d Mezi slovy na řádku je vyryto srdce.

^e Následuje kamenická značka s iniciálami T. G., jedná se o Tobiáše Grosse.

¹ Inventář děkanství Vidnava, f. 83r.

² Rothwasser je německý název pro obec Červená Voda, dnes se jedná o Starou Červenou Vodu (okres Jeseník).

³ Schwarzwasser je německý název pro obec Černá Voda (okres Jeseník).

⁴ Seznam nemovitých kulturních památek, s. 98.

⁵ Švub – Hradilová 2007, s. 6.

017†	Vidnava, náměstí Míru	1714
------	-----------------------	------

Pískovcový **sloup** stojící na náměstí Míru se sochou Panny Marie Immaculaty, která na pravé ruce nese Ježíška a v levé ruce drží žezlo. Sloup stojí na žulovém podstavci a je obehnaný nízkým ozdobným plotem. Nápisy se do dnešní doby nedochovaly, ze sloupu byly odstraněny pravděpodobně při revitalizaci sochy. Neznáme tak velikost a typ písma, nevíme ani, kde na sloupu byly nápisy umístěny. Pro celkový pohled na současný stav památky viz obr. 24.

A) [DEI ALTISSIMI ET / BEATISSIMAE DEI PARAE / VIRGINIS MARIAE / IN HONOREM / STATUA ERECTA EST / MDCCXIV / RENOVATA MDCCLXXXI / PASSIBUS XII LOCO PRIORE / TRANSLATA ET RESTAURATA MDCCCLXXVII / SUB PRESULO EIO / ER 1912.]¹

B) [O h(ei)l(ige) Maria / Bitte für uns / beschütz vor / Hunger / Pest und aller / Not.]¹

Datum: 1714. Jedná se o první dataci římskými číslicemi v nápise A).

Sloup nechal postavit vidnavský farář Gottfried Franz Schubert (ve funkci mezi lety 1688–1715).¹

Renovován byl v letech 1781 a 1877.²

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 115–116; Zuber 1966, s. 437.

¹ Gedenkbuch der Stadt Weidenau, s. 31.

² Seznam nemovitých kulturních památek, s. 116.

018†	Žulová, městský úřad	1717
------	----------------------	------

Dnes již neexistující **sloup** se sochou svatého Jana Nepomuckého stával u budovy městského úřadu v Žulové. Sloup měl hranolový podstavec, na přední straně byly vytesány iniciály a letopočet. Na podstavci byl vztyčen sloupek vysoký asi 250 cm s patkou a hlavicí, na vrcholu sloupu byla umístěna pískovcová socha svatého Jana Nepomuckého klečícího v oblacích, hlavu měl nakloněnou k levému rameni a před sebou držel oběma rukama kříž s korpusem Ukřižovaného Krista.¹

[G : B : I : P / 1717]¹

Sloup byl před rokem 1984 poničen při autohavárii, při které památka spadla do blízkého potoka, odkud byla vyzdvižena a přenesena na neznámé místo.

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 152; Zuber 1966, s. 478.

¹ Seznam nemovitých kulturních památek, s. 152.

019†	Skorošice, kostel sv. Martina	1722
------	-------------------------------	------

Větší **zvon** o váze asi 616 kg se třemi nápisy – nahoře A), uprostřed B) a na okraji C). Zvon se do dnešní doby nedochoval, známe pouze rok ulití díky chronogramu v textu B). Přesné rozměry a informace o materiálu a písmu neznáme.^{1 2}

A) [S(ancti) Laurentio et Martino hae^ac Campana consecrata est.]¹

B) [SanCte abs ADe tVa tonItrV, MartIne! repeLLe / Hae^aC noVa LaVrentI!
protege teMpLa DeI.]¹

C) [Sub parrocho R(everendo) D(omino) Friderico Schuberth: Heinrich Reichel
goss mich in Neiss.]¹

Datum: 1722. Dvojitý chronogram se nachází v textu B).

Zvon byl ulit Heinrichem Johannem Reichelem v Nise. Zvonař byl činný mezi lety 1685–1725.³

Friedrich Schubert, který je zmíněn v nápise C), byl skorošický farář mezi lety 1706–1742.⁴

^a Nexus literarum „ae“.

¹ Inventář děkanství Jánský Vrch, f. 59r.

² SOkA Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, kart. 1, inv. č. 197, *Inventář kostela*.

³ Indra 1979, s. 155–156.

⁴ Švub – Hradilová 2004, s. 3.

020	Kobylá nad Vidnavkou, u kostela sv. Jáchyma	1727
-----	---	------

Barokní žulový **sloup** se sochou svatého Jana Nepomuckého stojí na volném prostranství v blízkosti kostela svatého Jáchyma. Socha se skládá z nízkého podstavce, dvoustupňového dříku s volutovými křídly a římsou, na které je na čelní straně umístěn erb Wertensteinů, v současnosti zarostlý mechem. Na dříku stojí samotná socha svatého Jana Nepomuckého s křížem a palmovou ratolestí, v pozadí lze vidět část oblak. Na přední straně dříku jsou dva velmi špatně čitelné nápisy, nápis A) umístěný výše obsahuje chronogram. Nápis B) je v současnosti zcela nečitelný. Na zadní straně dříku je také špatně čitelný nápis C) s chronogramem odkazující na rok renovování sochy v roce 1817. Socha je silně poškozená zvětráváním a mechem. Pro celkový pohled na památku viz obr. 25.

A) v. 45 cm, š. 41 cm, p. 5 cm – humanistická polokurzíva – obr. 26

B) v. 50 cm, š. 50 cm, p. 3 cm – humanistická minuskula – obr. 27

C) v. 98 cm, š. 85 cm, p. 8 cm – humanistická polokurzíva – obr. 28

A) [Ara / ple (?)tatl et honorI DIvo / NepoMVCeno / ... / WertensteIn / Ioano Pro /
.I... ereCt ...]¹

B) [---] Infer[---] c[---] [----] / B[-]u[---] //^a

C) ECCe Anna Libero De / SkaLe stlrneVVIM urbere / renoVat

Datum: Nápis A) obsahuje špatně čitelný chronogram odkazující na rok postavení sochy – 1727. Nápis C) v chronogramu uvádí rok 1817 a odkazuje na rok renovování sochy.

Anna Marie ze Skal, zmíněná v nápise C), byla dcerou Johanna Christofa z Wimmersbergu. Díky jejímu sňatku s Johannem Ernestem ze Skal se statek Kobylá stal majetkem svobodných pánů ze Skal.²

Rod Wertensteinů vlastnil do roku 1720 statek Tomíkovice, v 17. století byl vlastníkem Kobylé nad Vidnavkou. První mužem povýšeným do šlechtického rodu se stal důstojník Stanislav Vinanko v roce 1664, rod počátkem 19. století vymřel.³

Heraldická výzdoba: Erb je kvůli špatnému stavu památky téměř nemožné popsat. Štít je rozdělen do čtyř polí, ve kterých jsou pravděpodobně zvířecí figury. Uprostřed štítu je srdeční štítek. Na horní část štítu dosedá turnajový helm en face s klenotem v podobě tří pštrosích per. Z helmu vycházejí rozevlátá přikryvadla.

Grimme 1986, s. 35–37; *Seznam nemovitých kulturních památek*, s. 86; Zuber 1966, s. 327.

^a Ozdobný ornament složený ze tří smyček.

¹ *Seznam nemovitých kulturních památek*, s. 86.

² Merz 1998, s. 18.

³ Mašek 2010, s. 403.

021†	Vidnava, kostel sv. Kateřiny	1732
------	------------------------------	------

Zvon „umíráček“ se do současnosti nedochoval. Nejsou známy jeho rozměry či informace o velikosti a typu písma.^{1 2}

A) [S(ancta) Barbara Virgo et Martyr Ora pro nobis. Anno 1732]¹

B) [S. D. R. in Neiss 1732]¹

Autor zvonu se v nápise B) podepsal jako „S. D. R.“ z Nisy. Jedná se o Štěpána Dominika Reichela, zvonáře v Nise, který byl činný mezi lety 1728–1753.³ Je autorem i zvonu ve Skorošicích (viz 025†).

¹ Chronik der Pfarrei Weidenau, f. 43r.

² Inventář děkanství Vidnava, f. 39r.

³ Mlčák 2007, s. 57.

022†	Vidnava, kostel sv. Kateřiny	(cca 1727–1737)
------	------------------------------	-----------------

Střední **zvon** se do současnosti nedochoval. Neznáme jeho rozměry, informace nemáme ani o velikosti a typu písma. Nevíme, kdo je autorem zvonu ani kdy byl ulit.¹

[O Sancta Catharina Patrona totam Trinitatem exora, ne nos duplex mors premat.]²

Datum: Ve farní kronice je zvon zapsán při sepisování inventáře v roce 1804, je tedy jisté, že vznikl před tímto rokem.² V obecní kronice je poté zmiňován ve spojitosti s farářem Johannem Georgem Sinnreichem, zvon můžeme tedy zařadit do jeho funkčního období, tedy mezi roky 1727–1737.³

¹ Inventář děkanství Vidnava, f. 39r.

² Chronik der Pfarrei Weidenau, f. 43r.

³ Gedenkbuch der Stadt Weidenau, s. 31.

023†	Vidnava, kostel sv. Kateřiny	(cca 1727–1737)
------	------------------------------	-----------------

Malý **zvon** se nedochoval. Neznáme jeho rozměry, informace nemáme ani o velikosti a typu písma. Nevíme, kdy byl zvon ulit.

[Verbum Domini manet in ae^aternum Maria]¹

Datum: Ve farní kronice je zvon zapsán při sepisování inventáře v roce 1804, je tedy jisté, že vznikl před tímto rokem.¹ Bližší informace o datu ulití nevíme. V obecní kronice je poté zmiňován ve spojitosti s farářem Johannem Georgem Sinnreichem, zvon můžeme tedy zařadit do jeho funkčního období, tedy mezi roky 1727–1737.²

Autor zvonu je neznámý, ve zvonu ovšem zanechal svou autorskou značku v podobě písmene „M“.¹

^a Nexus literarum „ae“.

¹ Chronik der Pfarrei Weidenau, f. 43r.

² Gedenkbuch der Stadt Weidenau, s. 31.

024†	Vidnava, kostel sv. Kateřiny	1738
------	------------------------------	------

Mešní **zvon** se do dnešní doby nedochoval. Nejsou známy jeho rozměry ani bližší informace o velikosti a typu písma. Autora zvonu neznáme. Nápís doprovázel reliéf svaté Kateřiny.^{1 2}

**[Hæ^ac Campana in Honorem S. Catharinae^a Ecclesiae^a Weidnoviensis Patronae^a,
existetente Parocho Johanne Francisco Hetmar, Vitricis Joanne Jung. et Joanne
Beyer MDCCXXXVIII fusa]¹**

Datum: 1738. Datace je zapsaná v nápise římskými číslicemi.

Johann František Hetmar, který je v nápise zmíněn, byl farářem ve Vidnavě mezi lety 1737–1742.³ V nápise jsou dále zmíněni nevlastní matka Joanne Jung a Joanne Beyer, bližší informace o těchto osobách se mi nepodařilo zjistit.

^aNexus literarum „ae“.

¹ Chronik der Pfarrei Weidenau, f. 43r.

² Inventář děkanství Vidnava, f. 39r.

³ Gedenkbuch der Stadt Weidenau, s. 31.

025†	Skorošice, kostel sv. Martina	(cca 1728–1742)
------	-------------------------------	-----------------

Prostřední **zvon** o váze asi 224 kg se třemi nápisy – nahoře A), na jedné straně uprostřed B), na okraji C). Zvon se do současnosti nedochoval. Bližší informace o rozměrech zvonu ani o velikosti a typu písma neznáme.¹

A) [**In honorem B(eatae) M(ariae) V(irginis)**]¹

B) [**SVb FrIDerICo SchVberth CanonICo NIssae^a aC gregIs ChrIstI pastore fVsa
est.**]¹

C) [**Stephanus Reichel hat mich in Neiss gossen.**]¹

Datum: V nápise B) se pravděpodobně nachází chronogram, nelze z něj ovšem určit rok ulití zvonu. Jelikož zvon ulil Štěpán Dominik Reichel, je možné zvon zařadit do jeho činného období, tedy mezi roky 1728–1753. Díky jménu faráře zmíněném v nápise B), tedy Friedricha Schuberta, je možné časové období mírně upřesnit. Zvon musel být ulit během jeho funkčního období (1706–1742),² horní hranici je tedy možné posunout dolů.

Zvon ulil niský zvonář Štefan Dominik Reichel (autor zvonu ve Vidnavě, viz 021†). Indra v knize mylně přisuzuje zvon Heinrichu Johannu Reichelovi.³

^aNexus literarum „ae“.

¹ Inventář děkanství Jánský Vrch, f. 59r.

² Švub – Hradilová 2004, s. 3.

³ Indra 1979, s. 156.

026†	Skorošice, kostel sv. Martina	1743
------	-------------------------------	------

Nejmenší **zvon** o váze asi 56 kg se dvěma nápisy – nahoře A), uprostřed B). Zvon se do současnosti nedochoval. Neznáme jeho rozměry, informace o písmu ani o umělci, který zvon ulil.^{1 2}

A) [**Sancta Maria intercede pro servis tuis**]¹

B) [**SVb ChrIstophoro Boeser ArChIpresbytero et Assessore / WeyDenoVIensi³
signa Mea totles qVotles petVnt, trIbVo**]¹

Datum: 1743. Chronogram naznačený majuskulními písmeny se nachází v textu B).

Christophorus Böser, který je zmíněn v nápise B), byl skorošický farář mezi lety 1742–1753.⁴

¹ Inventář děkanství Jánský Vrch, f. 59r.

² SOKA Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, kart. 1, inv. č. 197, *Inventář kostela*.

³ Weidenau je německý název pro město Vidnava (okres Jeseník).

⁴ Švub – Hradilová 2004, s. 3.

027	Vidnava, kostel sv. Kateřiny	1754
-----	------------------------------	------

Epitaf Johanna Karla Zollera z červeného mramoru v kostele svaté Kateřiny se nachází u zdi v sakristii vedle hlavního oltáře. Nápis je vytesán do vyvýšeného zrcadla a je zvýrazněný černou barvou. Nositel je v dolní části poškozen, vůli tomu jsou poslední čtyři řádky téměř nečitelné.¹

v. 173 cm, š. 89 cm, p. 4 cm – kapitála – obr. 29

**D(EO) O(PTIMO) M(AXIMO) / HIC IACET / SEPVLTVS / AD M(ODUM)
REV(ERENDUS) PRAE^aNOBILIS / AC EXIMIVS DOMINVS IOHAN / NES
CAROLVS / ZOLLERRSS / MI VICARIATVS GENERALIS / OFFICII
ASSESSOR / PAROC^bHVS^c / WEIDENOVIAE^a ARCHI=PRES / BYTER ET
EPISCOPALIS IN / SPIRITVALIBVS COMMISSA / RIVS NATVS
KAVNDORFFII² / PENES NISSAM ANNO 1680 / DIE 21. IANVARIII OBIIT /
ANNO 1754 DIE 27. IVLII / FVIT PAROCHVS WEIDENO / VIAE^a ANNIS 13 /
CHARE LECTOR / PRECARE PRO IPSO DEUM**

Všechna majuskulní písmena „I“ mají nad sebou tečku.

Johann Karl Zoller, narozený v Kaundorfu 21. ledna 1680, byl vidnavský farář mezi lety 1743 až 1754. Po studiích v Nise, Vratislavi a ve Vídni byl jmenován biskupským sekretářem. Po rozdělení Slezska na rakouskou a pruskou část se jako první stal farářem ve vidnavském arcikněžství.³ Zemřel 27. července 1754.

^a Nexus literarum „AE“.

^b Literae insertae.

^c Písmeno o polovinu menší než zbytek textu.

¹ Chronik der Pfarrei Weidenau, f. 40r.

² Kaundorf je malá vesnice na severozápadě Lucemburska.

³ Gedenkbuch der Stadt Weidenau, s. 31.

028†	Kobylá nad Vidnavkou, kostel sv. Jáchyma	(cca 1747–1757)
------	--	-----------------

Zvon o hmotnosti asi 84 kg se do současnosti nedochoval. Nápis doprovázelo reliéfní vyobrazení Panny Marie. Neznáme jeho rozměry, informace nemáme ani k velikosti a typu písma.¹

[**Mater Dolorosa ora pro nobis.**]²

Datum: Zvon je v inventáři děkanství² i v inventáři kostela³ mylně přiřazen k roku 1740. Datum vzniku zvonu můžeme zařadit pouze přibližně, a to do období činnosti jeho autora, tedy mezi roky 1747–1757.

Zvon byl ulit Melchiorem Schwannem v Olomouci. Z pramenů není jisté, zda byl údaj zapsaný na samotném zvonu, pravděpodobně tomu tak ovšem bylo. Melchior Schwann byl lijec děl a zvonů původem z Rakouska.⁴

¹ Chronik der Pfarrei Jungferndorf, f. 3v.

² Inventář děkanství Vidnava, f. 174v.

³ SOkA Jeseník, fond Farní úřad Kobylá nad Vidnavkou, kart. 1, inv. č. 51, *Inventář kostela (uceleněji do r. 1918)*, nefoliováno.

⁴ Indra 1979, s. 153–154.

029	Skorošice, č. p. 79	1761
-----	---------------------	------

Barokní žulový **sloup** se sochou svatého Floriána se nachází v zahradě u cesty vedoucí ke kostelu svatého Martina. Socha svatého Floriána stojí na vysokém hranolovém podstavci, světec je zobrazen s rozevlátým pláštěm, tělo má stočeno a jeho hlava je odvrácena od ohně. V pravé ruce drží stočený prapor, v ruce levé drží nádobu lijící vodu na hořící dům. Vyrytý nápis A) s dobře čitelným chronogramem zvýrazněným červenou

barvou se nachází na čelní straně horní části podstavce, vzadu na podstavci je taktéž vyrytý nápis B). Nositel i nápisy jsou ve velmi dobrém stavu. Pro celkový pohled na památku viz obr. 30.

A) v. 8,5 cm, š. 72 cm, p. 4–7 cm – humanistická polokurzíva – obr. 31

B) v. 16 cm, š. 64 cm, p. 4 cm – kapitála – obr. 32

A) **CVstoDI CoLoris VM:**

B) **IN 1761. / W.**

Datum: 1761. Text A) obsahuje chronogram, dataci potvrzuje i nápis B) na zadní straně podstavce. Chronogram je v transliteraci nápisu znázorněn majuskulními písmeny.

Socha byla v roce 1931 renovována.¹

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 164.

¹ Chronik der Pfarrei Gurschdorf, f. 74v.

030	Vidnava, č. p. 121	1770
-----	--------------------	------

Rokokový pískovcový **sloup** se sochou svatého Floriána stojí na ulici Svobodova ve Vidnavě. V přední horní části soklu je vyryt letopočet odkazující na rok vystavění. Pořízení sochy možná souvisí s povodní, který postihla horní předměstí v roce 1766.¹ Na pravé straně soklu je osazen štítek s vyrytou značkou výšky vody při povodni z roku 1903. Na sloupu lze vidět poškození zvětráváním, socha je v horní části pokryta mechem.

v. 33 cm, š. 57,5 cm, p. 8 cm – arabské číslice – obr. 33

1770

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 130.

¹ Gedenkbuch der Stadt Weidenau, s. 147.

031	Vidnava, náměstí Míru	1770
-----	-----------------------	------

Sloup se sochou svatého Jana Nepomuckého stojící na náměstí Míru se skládá ze žulového postamentu a pískovcového sousoší světce se dvěma sedícími anděly. Dřík je v dolní části rozšířen, na jeho přední části je kartuše s vyrytým nápisem A), ve kterém jsou některá písmena zvětšená. Na zadní straně podstavce je vyryt rok stavby (nápis B). Nositel i nápisy jsou ve velmi dobrém stavu. Pro celkový pohled na památku viz obr. 34.

A) v. cca 83 cm, š. cca 46 cm, p. cca 10 cm – kapitála – obr. 35

B) v. 84 cm, š. 79 cm, p. 10 cm – arabské číslice – obr. 36

A) D^aAHOC^a SANC^aTA / TRI^aNI^aTAS TAM^a / TRI^aPL^aEX^{a b} NOBI^aS / U^aNI^aTAS /
VI^aTAE^cD^aES / JOANNI^aS SANC^a / TI^a ET TU^aTEL^aA / NEPOM^aU^aC^aE / NI^a

B) 1770.

Přestože nápis A) obsahuje písmena, která vytváří dojem chronogramu, pravděpodobně se ovšem o tento typ datace nejedná, protože jejich součet dává dohromady číslo 3539.

Sochu nechal postavit arcikněz Franz von Friedenthal (ve funkci 1761–1782).¹

Sloup se sochou byl restaurován v roce 2007.²

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 115.

^a Větší písmeno.

^b Zvláštní tvar písmene „X“, podoba dvou svislých oblouků spojených uprostřed malým kroužkem.

^c Nexus literarum „AE“.

¹ Gedenkbuch der Stadt Weidenau, s. 32.

² Gajda – Přikrylová 2007.

032	Vidnava, kostel sv. Kateřiny	1773
-----	------------------------------	------

Mramorový **epitaf** Theresie Neumanové nacházející se ve zdi na severní straně lodi kostela. Uprostřed nositele je reliéfní vyobrazení kříže na oblacích s ukřižovaným Kristem, nad kterým je vytesáno titulus crucis (nápis A). Nápis B) je do desky vytesaný, druhá část nápisu pod reliéfním vyobrazením obsahuje chronogram. Nápis je místy špatně čitelný kvůli znečištění zaschlou omítkou.^{1 2}

A) v. cca 6 cm, š. cca 6 cm, p. cca 3 cm – kapitála

B) v. 97 cm, š. 94 cm, p. 4,5 cm – kapitála – obr. 37

A) I N / R I

B) HIE[R] RUHET DIE //^a FROME FRAU THE= / RESIA NEUMAN //^a
GEBOHRNE / HOFFMAN [K(AISERLICHE)] K(ÖNIGLICHE) //^a OBER EIN
NEH / MERIN WEG //^a ALT 70 IAHR^b // SI^cE STARBE VOL^cL^c GUTTER
V^cV^cERC^cKEN / BEIT^{c d} GROSEN V^cV^cEHEKL^cAGEN / D^cER ARM^cEN.
AP(OSTOLUS) : G(ALATORUM) : 69³

Datum: 1773. Chronogram je obsažen v posledních třech řádcích nápisu.

Nad všemi majuskulními písmeny „I“ jsou tečky.

Theresie Neumanová (1703–1773), rozená Hoffmanová, byla císařsko-královskou finanční úřednicí ve Vidnavě.

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 112.

^a Nápis rozdělen reliéfním křížem.

^b Tato část textu napsaná menším písmem v porovnání se zbytkem.

^c Chronogram.

^d Dvě majuskulní písmena „I“ ve slově pro potřebu chronogramu nahrazují písmeno „Y“. Na spodním řádku jsou ovšem obě „I“ spojena, aby tak společně vytvářela dojem písmene „Y“.

¹ Chronik der Pfarrei Weidenau, f. 40v.

² Inventář děkanství Vidnava, f. 36v.

³ Odkaz na Bibli, konkrétně se jedná o List Galatským 6,9. *V konání dobra neumdlévejme; neochabneme-li, budeme sklízet v ustanovený čas.*

033	Skorošice, kostel sv. Martina	1778
-----	-------------------------------	------

Barokní žulový **sloup** se sochou Panny Marie Immaculaty se nachází před průčelím kostela svatého Martina a je vysoký asi 4 m. Na přední straně soklu je rokoková kartuš s vyrytým textem a chronogramem. Nad kartuší je reliéfní císařská koruna. Socha Panny Marie stojí na zeměkouli obtočené hadem, pravé chodidlo má položené na srpku měsíce. Je oděna v řasený šat, ruce má překřížené na prsou, v levé ruce drží lilii. Nad hlavou má kovovou svatozář s dvanácti šesticípými hvězdami. Nositel i nápis jsou v dobrém stavu. Pro celkový pohled na památku viz obr. 38.

v. 58 cm, š. 51 cm, p. 6 cm – humanistická polokurzíva – obr. 39

^aVirgo Maria^b / ^sVppLICat / pro se ^sVisqVe IpsI / CreDItIs / In FimuS

Datum: 1778. Chronogram je v nápisu vyznačen červenou barvou, v přepisu jej značí majuskulní písmena.

Autorem sochy je Christian Keller starší, který je autorem i jiné památky ve Skorošicích (viz 052†). Socha byla v roce 1931 renovována,¹ restaurována byla v roce 2009 MgA. Jakubem Gajdou.²

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 95–96.

^a Nápis je uveden oválem nad prvním řádkem.

^b Majuskulní podoba „a“.

¹ Chronik der Pfarrei Gurschdorf, f. 74v.

² Gajda – Přikrylová 2009.

034†	Skorošice, kostel sv. Martina	1780
------	-------------------------------	------

Epitaf faráře Franze Scholze by se měl nacházet v předsíni kostela svatého Martina, v současnosti zde ovšem chybí. Je nepravděpodobné, že by byl zničen, nejspíše je uložen na jiném místě v kostele, do kterého mi nebylo povoleno nahlédnout. Není tak znám materiál a rozměry památky, rozložení nápisu ani velikost písma či jiné prvky doprovázející nápis. Primárně byl pravděpodobně uložen v kostele svatého Martina na starém hřbitově, který v roce 1833 vyhořel.

[Hic quiescit A(dmodum) R(everendus) ac praenobilis D(ominus) Franciscus Scholz natus Capricolli¹ 1716 die 7. Maji, factus presbyter et capellanus Longobylaviae² 1739, parochus Leithmannsdorfii³ 1746, post Freybergae⁴ parochus et Archipresbyter 1751, tandem Gurschdorfii⁵ 1763 parochus, Archipresbyter et Commissarius Episcopalis. Obiit 20. Juni 1780. Cui precamur requiem aeternam.]⁶

Franz Scholz byl biskupským komisařem a farářem ve Skorošicích mezi lety 1763–1780.⁷ Narodil se 7. května 1716 v Capricolli, ve svých 23 letech se stal kaplanem v Longobylávii. V rakouské vesnici Leitmannsdorf se stal farářem v roce 1746, o 7 let později stejnou funkci vykonával ve městě Freiberg, kde se v roce 1751 stal arciknězem. Zemřel ve Skorošicích 20. června 1780.

¹ Capricolli je rodná obec Franze Scholze, současný ekvivalent k názvu se mi nepodařilo nalézt.

² Longobylavia je obec, ve které Franz Scholz působil jako kaplan od roku 1739. Současný ekvivalent k názvu se mi nepodařilo nalézt.

³ Leitmannsdorf je rakouská vesnice poblíž jihozápadních hranic České republiky s Rakouskem.

⁴ Freiberg je německé město poblíž severozápadních hranic České republiky s Německem.

⁵ Gurschdorf je německý název pro obec Skorošice (okres Jeseník).

⁶ Roubic – Müller 2012, s. 10.

⁷ Švub – Hradilová 2004, s. 3.

035	Vidnava, kostel sv. Kateřiny	1782
-----	------------------------------	------

Mramorový **epitaf** Antona z Mondbachu s reliéfním vyobrazením Ježíše Krista na kříži, andělem s kalichem na levé straně a svaté Marie Magdalény objímající patu kříže. Pod vyobrazením je umístěn reliéfní erb rodu Mondbachů. Na štítku visícím nad

Ukřižovaným Ježíšem je vytesáno titulus crucis (nápís A). Vyrytý nápís B) je velmi dobře čitelný díky částečnému zvýraznění písmen černou barvou. Deska je zasazená do zdi kostela na severní straně předsíně.^{1 2} Nositel i nápisy jsou v dobrém stavu.

A) v. cca 10 cm, š. cca 5 cm, p. cca 2,5 cm – kapitála

B) v. 135 cm, š. 72 cm, p. 3,5 cm – kapitála – obr. 40

A) **I N^a / R I**

B) **STEHE //^b STILL / WANDERE //^b R UN^aD / SIEHE HIER //^b RUHEN^a DIE /
GEBEINE ANTONY //^b VON //^b MONTBACH / DER IN SEINEM LE //^b BEN //^b
MIT / VIELEN ELEN^t //^b ERFÜLT / UNTER //^b LANG / WIRIGEN SC //^b CHME
// RTZ / LICHEN KRANCK //^b HEIT AUF SEI / NEN TODT //^b GEWARTET ABER
/ MIT TRÖST //^b LICHER HOFF / NUNG AUF //^b GOT. DAS DIESER / SEIN ELE
//^b NDEN LEIB DER / GANZLI //^b CHEN GESU / NDHEIT //^b HERGE / SDEL //^b
LET / MI //^b T CHRISTO EINST //^b FRÖ //^b LICH AUFER / STEHEN //^b WERDE.
/ GEBOHREN //^b DEN^a 3 FEBRUA [R] / ANNO 1713 //^b GESTOR / BEN DEN 21
AUGUS[T] //^b ANNO 1782 / NACH DEM ER 6 IAHR //^b 6 MONAT 15 TAGE /
ELEND IM BETT GELEGEN //^b HAT BEGRABEN DEN 24ten.**

Některá z písmen „N“ jsou zrcadlově obrácená, všechna písmena „I“ nad sebou mají tečku. V posledních třech řádcích nápíse se písmena postupně zmenšují.

Anton z Mondbachu (3. února 1713–21. srpen 1782), který je zmíněný v nápíse, zemřel po dlouhé nemoci, kvůli které strávil svých posledních šest let života připoutaný k lůžku, ve věku 69 let.

Původ rodu Mondbachů (též Mundbachů či Montbachů) ani datum nobilitace nejsou známy. V roce 1762 získali slezský statek Kobylá nad Vidnavkou.³

Heraldická výzdoba: Erb rodu Mondbachů. Gotický štít s šikmým vlnitým proužkem. V patě štítu je vrch, na jehož vrcholu stojí rostlina s granátovým jablkem a se dvěma listy. Barva žádného prvku včetně štítu není v současnosti zřetelná. Na horní okraj štítu dosedá turnajový helm en face s klenotem v podobě paže ve zbroji ohnuté v lokti, která svou sevřenou pěstí směřuje doprava. V pěsti drží mírně šikmo granátové jablko se dvěma listy za stopku. Z helmu vychází přikryvadla.

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 112–113.

^a Zrcadlově obrácené písmeno „N“.

^b Nápis přerušen reliéfním křížem či heraldickým prvkem.

¹ Chronik der Pfarrei Weidenau, f. 40v.

² Inventář děkanství Vidnava, f. 36v.

³ Mašek 2008, s. 665.

036†	Černá Voda, kostel Panny Marie	1785
------	--------------------------------	------

Zvon z roku 1785 se do dnešního dne nedochoval. Vážil asi 14 kg. Neznáme jeho rozměry, velikost a typ písma ani jeho další osudy.¹

[**Post conflagrationem 1785. Zu Olmütz goss mich Franz Straub.**]¹

Zvon ulil Franz Straub z Olomouce. Je autorem i dalšího zvonu v Černé Vodě (viz 063†).

Datum: Přestože jsou ve dvou různých zdrojích uvedeny dvě odlišné datace, lze s jistotou říct, že správně je rok 1785. Inventář děkanství Vidnava sice uvádí rok 1758,² tato datace ovšem není možná, neboť lokálie v té době ještě nebyla zřízena a kostel byl postaven až v roce 1787.

¹ Chronik der Pfarrei Schwarzwasser, s. 113.

² Inventář děkanství Vidnava, f. 165r. V inventáři je chybně přepsán nápis, je zde uveden rok ulití 1758.

037	Černá Voda, kostel Panny Marie	1787
-----	--------------------------------	------

Pamětní deska z černého mramoru se nachází v nádraží hlavního vstupu do kostela. Vyrytý nápis s chronogramem připomíná založení kostela za pomoci náboženského fondu za Josefa II. a následnou renovaci kostela v roce 1893. Nositel i nápis jsou ve velmi dobrém stavu.

v. 44 cm, š. 115 cm, p. 4–9 cm – humanistická minuskula – obr. 41

**SalVatorI et / MatrIs : eIVs Hon^aorI / IosephVs . SeCVn^aDVsstrVI / Renov(iert)
1893 //^b feCII //^b 1787**

Dříky v písmenech „p“ a „h“ jsou lomené. Písmeno „e“ má zvláštní podobu, dolní vodorovná linka písmene zcela chybí. Minuskulní písmeno „r“ má podobu zmenšeného majuskulního písmene. Minuskulní písmena „n“ jsou, kromě jednoho případu, všechna zrcadlově obrácená a mají podobu majuskulního písmene.

Datum: Chronogram udává rok 1787. V nápisu i přepisu textu je naznačen majuskulními písmeny.

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 23.

^a Písmena „n“ jsou zrcadlově obrácená.

^b Příslušné pasáže odděleny rozvilinami.

038	Kobylá nad Vidnavkou, kostel sv. Jáchyma	1788
-----	--	------

Pískovcová **pamětní deska** se nachází nad hlavním vstupem do kostela svatého Jáchyma. Deska nese stopy po zlacení, nápis s chronogramem doprovází heraldický prvek. Heraldický prvek je proveden reliéfně, nápis je do desky vytesaný. Pamětní deska byla vyrobena při příležitosti dokončení stavby kostela. Nápis je v dobrém stavu, na obvodu nositele je patrné znečištění bílou barvou.

v. cca 58 cm, š. cca 76 cm, p. cca 7 cm – kapitála – obr. 42

**M^aV^aNⁱFⁱC^aA //^b R^eLⁱGⁱONE / ATQV^aE //^b PATRONATV^a / I^aOSEPHI^a
SEC^aV^aND^aI AV^aGV^aSTI.^a**

Datum: 1788. Datace je obsažená v nápisu, jedná se o chronogram.

Kostel byl vystavěn za pomoci náboženského fondu za Josefa II, vysvěcen byl roku 1788 knížecím biskupským komisařem Ignazem Kunzlerem.^{1 2}

Heraldická výzdoba: Štít je polcený, vpravo purpurovo-zlato-červeně dělený. V levém zlatém poli je kosmé břevno bez zřetelné barvy se třemi černými liliemi. Štít je obtočen řádem zlatého rouna. Na horní kraj štítu dosedá arcivévodská koruna. Štít na své hrudi nese černý orel s roztáhlými křídly. Orel má kolem obou svých hlav svatozář, v pravém pařátu drží žezlo a další objekt, pravděpodobně meč, v levém pařátu drží korunovační jablko. Mezi hlavami orla se nachází císařská rakouská koruna. Pravděpodobně se jedná o rakouský státní znak, v kosmém břevnu by ovšem správně měli být alerioni, pravý bok štítu by měl být červený se zlatým břevnem.

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 85; Zuber 1966, s. 327.

^a Chronogram.

^b Řádek rozdělen heraldickým prvkem.

¹ Chronik der Pfarrei Jungferndorf, f. 10r–10v.

² Inventář děkanství Vidnava, f. 173r–173v.

039	Kobylá nad Vidnavkou, kostel sv. Jáchyma	1789
-----	--	------

Zvon nacházející se ve farním kostele svatého Jáchyma v Kobylé.^{1 2} Je zavěšen na koruně se 6 hladkými uchy, čepec pokrývá reliéfní jednořádkový nápis A) vymezený dvěma plastickými linkami a uvozený reliéfem ukazující ruky a vegetabilní ornament v lalocích. Krk zvonu zdobí reliéf Ukřižování. Na přechodu obíhá pět linek. Věncem člení reliéfní jednořádkový nápis B) vymezený dvěma plastickými linkami a uvozený reliéfem ukazující ruky.³ Zvon je v současnosti silně znečištěn, četba nápisů je značně obtížná. Kvůli umístění zvonu nebylo možné pořídit frotáž nápisů.

průměr 72 cm, výška 69 cm, p. 1,6 cm – kapitála – obr. 43

A) **IESV FILI DEI VIVI MISERERE NOBIS**

B) **HAE^aC CAMPANA FRANCISCO STANKE OPAVIAE^a FVSA ANNO 1789**

Zvon byl ulit Františkem Valentinem Stanke v Opavě. František Valentin Stanke (1734–1791) byl opavský zvonář. Dílnu převzal po smrti svého otce Františka Stanka v roce 1750, činný byl do roku 1791.⁴

Mlčák 2004, s. 39.

^a Nexus literarum „AE“.

¹ Chronik der Pfarrei Jungferndorf, f. 3v.

² SOkA Jeseník, fond Farní úřad Kobylá nad Vidnavkou, kart. 1, inv. č. 51, *Inventář kostela (uceleněji do r. 1918)*, nefoliováno.

³ Inventář děkanství Vidnava, f. 174v.

⁴ Indra 1979, s. 58–59.

040†	Stará Červená Voda, kostel Božího Těla	1792
------	--	------

Menší **zvon** „svatý Kříž“ o váze asi 80 kg z roku 1792 se nedochoval. Neznáme jeho výšku, výzdobu nebo údaje o velikosti a typu písma.¹

průměr 45 cm¹

[**Gegossen von Straub in Olmütz 1792 in honorem S(anctae) crucis**]¹

Autorem zvonu byl pravděpodobně Wolfgang Jan Sarkander Straub (1763–1835) z Olomouce, který se po smrti svého otce v roce 1784 ujal zvonářské dílny v Olomouci, zvony lil do roku 1828.² Je zároveň autorem dalších zvonů v oblasti – viz 041†, 042, 044†, 045†. Zvon byl v roce 1917 rekvírován pro válečné účely.¹

¹ Chronik der Pfarrei Altrothwasser, f. 45v.

² Indra 1979, s. 157.

041 †	Stará Červená Voda, kostel Božího Těla	1792
-------	--	------

Větší **zvon** „svatý Jan Nepomucký“ o váze asi 200 kg z roku 1792 se do současnosti nedochoval. Není známa jeho výška a výzdoba, neznáme ani údaje o velikosti a typu písma.¹

průměr 60 cm¹

[Mich hat gegossen W(olfgang) Straub in Olmütz in honorem S(anctae) Johann Nepomuk, nach Altrothwasser² 1792.]¹

Autorem zvonu byl pravděpodobně Wolfgang Jan Sarkander Straub z Olomouce,³ který je zároveň autorem dalších zvonů v oblasti – viz 040†, 042, 044†, 045†. Zvon byl v roce 1917 rekvírován pro válečné účely.¹

¹ Chronik der Pfarrei Altrothwasser, f. 45v.

² Altrothwasser je německý název pro obec Stará Červená Voda (okres Jeseník).

³ Indra 1979, s. 157.

042	Stará Červená Voda, kostel Božího Těla	1796
-----	--	------

Zvon o váze asi 500 kg nacházející se ve filiálním kostele Božího Těla^{1 2} je zavěšen na koruně se 6 uchy zdobenými páskou. Čepec pokrývá jednořádkový reliéfní nápis A) vymezený dvěma linkami a uvozený reliéfem ukazující ruky a rozvilinovým ornamentem. Krk zdobí asi 30 cm vysoký reliéf ukřižovaného Krista a na protilehlé straně 25 cm vysoký reliéf svatého Josefa Pěstouna. Na přechodu k věnci obíhá reliéfní jednořádkový nápis B) a tři reliéfní linky. Věnc, na okraji zesílený plochou lištou, člení jedna plastická linka. Silné znečištění zvonu komplikuje četbu nápisů. Frotáž nápisů nebylo možné pořídít kvůli umístění zvonu.

průměr 94 cm, výška 96 cm, p. 2,5 cm – kapitála – obr. 44

**A) IN HONOREM : CORPORIS CHRISTI SACRATA EST HAE^aC / CCC A[–]N
/ CAMPANA A(NN)O MDCCXCVI RESTITUTA**

**B) ZVR ZAITH DES P(LENO) T(ITULO) HERR PFHARER JOSEPHUS PFLVG
IN ALTER ROTH WASSER MICH HAT GEGOSSEN W(OLFGANG) STRAVB
IN OLMYTZ 1796**

Zvon byl ulit Wolfgangem Janem Sarkander Straubem z Olomouce.³ Je zároveň autorem dalších zvonů v oblasti – viz 040†, 041†, 044†, 045†. Nápis je přepsán i v inventáři kostela.⁴

Josef Pflug, který je zmíněn v nápise B), byl místní duchovní správce mezi lety 1790–1811.⁵

Mlčák 2004, s. 39–40.

^aNexus literarum „AE“.

¹ Inventář děkanství Vidnava, f. 86v.

² SOkA Jeseník, fond Farní úřad Stará Červená Voda, kart. 1, inv. č. 62, *Zvony – pořízení, svěcení*, f. 1.

³ Indra 1979, s. 157.

⁴ SOkA Jeseník, fond Farní úřad Stará Červená Voda, kart. 1, inv. č. 57, *Inventáře kostela (od r. 1804), seznamy, korespondence*, nefoliováno.

⁵ Švub – Hradilová 2007, s. 6.

043	Skorošice, kostel sv. Martina	1797
-----	-------------------------------	------

Žulový **epitaf** Thadeuse Hilschera oválného tvaru umístěný vpravo od hlavních dveří kostela na zdi zvonové věže. Vyrytý nápis doprovází reliéfní vyobrazení Božího oka v horní části a lebky s hnáty ve spodní části. Text je zvýrazněn tmavší barvou. Primárně byl epitaf pravděpodobně umístěn v původním kostele svatého Martina, který shořel v roce 1833. Nositel i nápis jsou ve velmi dobrém stavu.

v. 121 cm, š. 86 cm, p. 4 cm – kapitála – obr. 45

**HIC QUIES.CIT / ADMODUM REVERENDUS DOMINUS / THADDAE^aUS
HILSCHER NATUS / VETERO^b NISSAE^a. 1734. DIE. 29. MAIL. / EX CONCUR
SUPRIMUS. PAROCHUS HIC / LOCI FACTUS. 1783. / RESTAURATOR
HORTI / VIR DOCTUS PACIFICUS HOSPITALIS. / D^cEPRAE^aSENTI^c I^cN
AE^aTER NAM^c / TRANSL^cATV^cS X^cX^cV^cI^c FEBRV^cARI^cL^c / REQV^cI^cESC^cAT
I^cN PAC^cE.¹**

Písmena prvních osmi řádků jsou nepatrně menší v porovnání se zbylými třemi řádky. V textu jsou nad všemi písmeny „I“ tečky.

Datum: 1797. Poslední tři řádky nápisu obsahují chronogram.

Thadeus Hilscher, který je v nápise zmíněný, byl skorošický farář od 5. listopadu 1783 do 6. února 1797.² Narodil se v polské Nyse 29. května 1734.

^a Nexus literarum „AE“.

^b Spojovací znaménko má podobu „=“.

^c Chronogram.

¹ Inventář děkanství Jánský Vrch, f. 57r.

² Švub – Hradilová 2004, s. 3.

044†	Vápenná, kostel sv. Filipa	1799
------	----------------------------	------

Zvon o váze asi 459 kg. Zvon se do dnešního dne nedochoval. Nejsou známy jeho rozměry ani informace o písmu.^{1 2}

A) [**Zum Opfer der Dankbarkeit Gott gewitmet, im Jahre 1799.**]²

B) [**Zur Zeit des Anton Kieseletter Lokal, Franz Meißel, Joseph Altmann, Kirchen Vorsteher, Franz Nißner Erb und Frey Scholze.**]²

C) [**Mich hat gegoßen Wolfgang Straub in Olmütz 1799.**]²

Zvon byl ulit Wolfgangem Janem Sarkandrem Straubem z Olomouce.³ Je autorem dalších zvonů v oblasti – viz 040†, 041†, 042, 045†.

V nápise B) je zmíněno několik osob – Anton Kieseletter, lokální kaplan mezi lety 1797–1802,⁴ Franz Meißel, Josef Altmann, oltářník, Franz Nießner Erb a Frey Scholz.

Do Vápenné byl zvon přivezen 12. dubna 1800.³ Zvon byl rekvírován v roce 1916 pro válečné účely.⁵

¹ SOkA Jeseník, fond Farní úřad Vápenná, neinventarizováno, *Inventáře fary*, nefoliováno.

² Inventář děkanství Jánský Vrch, f. 105v.

³ Indra 1979, s. 157.

⁴ Švub – Growka 2003, s. 2.

⁵ Chronik der Pfarrei Setzdorf, f. 50v.

045†	Vápenná kostel sv. Filipa	1799
------	---------------------------	------

Zvon o váze asi 213 kg. Nápis doprovázelo vyobrazení dvou postav – svatého Floriána a svatého Antonína. Nejsou známy jeho rozměry ani informace o písmu.^{1 2}

[**Durch Beiträge der Setzdorfer Gemeinde im Jahr 1799.**]²

Zvon byl ulit Wolfgangem Janem Sarkandrem Straubem z Olomouce.³ Autor ulil i další zvony v oblasti – viz 040†, 041†, 042, 044†.

Do Vápenné byl přivezen 12. dubna 1800.⁴ Zvon byl rekvírován v roce 1916 pro válečné účely.⁴

¹ SOkA Jeseník, fond Farní úřad Vápenná, neinventarizováno, *Inventáře fary*, nefoliováno.

² Inventář děkanství Jánský Vrch, f. 105v.

³ Indra 1979, s. 157.

⁴ Chronik der Pfarrei Setzdorf, f. 50v.

046	Žulová, Josefské náměstí	(2. pol. 18. stol.)
-----	--------------------------	---------------------

Rokokový žulový **sloup** se sochou Panny Marie Immaculaty se nachází na Josefském náměstí před vstupem na most ke kostelu svatého Josefa. Na dříku je umístěna kartuše v čelní části s reliéfním monogramem Panny Marie (nápís A). Na zadní části dříku je dnes již z velké části nečitelný vyrytý nápís B) (čitelný pouze v dolní části). Na vrcholu sloupu se nachází socha Panny Marie Immaculaty držící v náručí dítě, jehož hlavu zdobí paprsky. Panna Marie stojí na zeměkouli obtočené hadem, pravým chodidlem došlapuje na srpek měsíce. Je oděna v řasený šat a kolem hlavy má svatozář s dvanácti kovovými hvězdami. Nositel je v poměrně dobrém stavu, nápís B) byl v minulosti téměř celý odstraněn. Pro celkový pohled na památku viz obr. 46.

A) v. 37 cm, š. 34 cm, p. 9 cm – humanistická majuskula – obr. 47

B) v. 119, š. 60 cm, p. 3–8 cm – humanistická polokurzíva – obr. 48

A) **MA**^a / **R[I]A**^b

B) **Renov[irt] [18]35 // A F. [---]**

Datum: 2. polovina 18. století. Datace určena za pomoci knihy *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Jeseník*. Zuber ve své knize uvádí rok 1777, tuto informaci ovšem nelze ověřit.¹

Celé znění nečitelného nápisu B) na zadní straně dříku je zapsáno pouze v jedné knize, nelze tak s jistotou ověřit jeho pravdivost. Pro úplnost je zde ovšem uveden: „Bei hoher Regierung des Philipp Gotthard von Schaffgotsch, dann des Herrn Rats Brosig hat mich aus treuer Liebe Friedeberg hier aufgerichtet.“² Nápís má obsahovat chronogram uvádějící rok 1777, ten se mi ovšem nepodařilo z tohoto přepisu zjistit.

Philipp Gotthard hrabě Schaffgotsch (1715–1795), zmíněný v přepise nedochovaného nápisu B), byl vratislavským biskupem mezi lety 1747–1795. V roce 1766 se usídlil na zámku Jánský Vrch v Javorníku, kde následně zřídil ředitelství biskupských statků pro

zbylou část Slezska. Zámek Jánský Vrch se díky němu stal hospodářským i správním centrem celé vřatislavské diecēze.³

Druhá zmīnēná osoba v nedochovaném nāpise B) je radnī Brosig, o kterém není možné zjistit vīce informacī z dūvodu nedostatku archivnīch pramenū.

Sloup byl i se sochou Panny Marie Immaculaty roce 2007 restaurovān.⁴

Gajda 2005; Hetfleisch – Kiegler 1974, s. 181; *Seznam nemovitých kulturních pamātek*, s. 151–152.

^a Ligatura.

^b Jednā se o mariogram.

¹ Zuber 1966, s. 476.

² Hetfleisch – Kiegler 1974, s. 181.

³ Skřivānek – Tovačovský 2004, s. 71–74.

⁴ Gajda 2005. Ostatnī pīsemný materiāl o restaurovānī je uložen na Městském ūradě v Źulovē.

047	Vidnava, kostel sv. Kateřiny	1800
-----	------------------------------	------

Mramorovā **pamētnī deska** vsazenā do zdi na severnī straně lodī se dvēma vyřtými pamētnīmi nāpisy o přestavbě kostela.¹ Nāpis obsahuje 2 chronogramy. Část prvnīch čtyř řādkū je hūře čitelnā kvūli znečištění omītkou, nositel je jinak zachovalý.^{2 3}

v. 111 cm, š. 66,5 cm, p. 5,5 cm – fraktura – obr. 49

A) **SVb Hohen L[o]he prI[nC]Ip[e] / et epIsCopo, Iosepho SCh[V]bert / paroCho, HIrshlg, ConsVL / noVa restaVratIo hVIVs / teMpLI faCta fVIt //^a**

B) **VnsICherheIt / Des^b GeVVöLbes^b FV^crhte / Den neVen AnbaV / DIeses^b VVerthen / KIrCh haVses^b herbeI. //^a**

Datum: 1800. Chronogram se nachāzī v obou nāpisech na nositeli, v obou případech uvādī stejný rok. V samotném nāpisu i přepisu je chronogram znāzorněn kapitālami.

Joseph Schubert byl mīstnī farāř v letech 1784–1820. Kostel byl za jeho vedenī nēkolikrāt opravovān, v letech 1800 až 1801 nechal obě vnější chodby zvdšit o jedno patro.⁴

V nāpise A) jsou, kromě farāře Josepha Schuberta, zmīnēny další dvē osoby. Josef Kristiān Hohenlohe-Waldenburg-Bartenstein (6. listopadu 1740–21. ledna 1817) byl vřatislavský biskup mezi lety 1795–1817. V osmi letech mu byla udēlena tonzura, zāroveň s vedenīm biskupského ūradu byl aktivnīm členem svobodných zednāřū.

Zasloužil se o rozšíření zámeckého areálu na Jánském vrchu a o četné rekonstrukce interiéru zámku. Během jeho funkčního období došlo ke druhému a třetímu dělení Polska, následně je zaznamenán organizační chaos, neboť k vratislavské diecézi bylo připojeno arcijáhenství čenstochovské. Biskup Josef Kristián Hohenlohe, který se údajně příliš nezajímal o církevní správu diecéze, zemřel v roce 1817 na zámku Jánský Vrch u Javorníka ve Slezsku, kde byl následně i pochován.⁵

Druhou zmíněnou osobou je starosta Vidnavy Hirsig, o kterém je v městské kronice bohužel zmínka pouze v souvislosti se zmíněnou pamětní deskou.¹

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 112.

^a Ozdobná oddělovací linka s ornamenty.

^b Dlouhé „s“.

^c Majuskulní „V“ s přehláskou, pro potřeby chronogramu nahrazuje písmeno „Ü“.

¹ Gedenkbuch der Stadt Weidenau, s. 32.

² Chronik der Pfarrei Weidenau, f. 40v.

³ Inventář děkanství Vidnava, f. 36v.

⁴ Gedenkbuch der Stadt Weidenau, s. 32.

⁵ Skřivánek – Tovačovský 2004, s. 79–81.

048	Žulová, Tomíkovice	1801
-----	--------------------	------

Boží muka z roku 1801 se nachází u cesty mezi Tomíkovícemi a Kobylou nad Vidnavkou. Přibližně v polovině výšky muk je za mříží s iniciálami IMR (nápis B) obrázek Panny Marie s Ježíškem. Ve vrchní části je reliéfně vyhotovený letopočet (nápis A). Nositel i nápisy jsou ve velmi dobrém stavu. Pro upřesnění polohy jsou níže uvedeny GPS souřadnice.

A) v. cca 15 cm, š. cca 25 cm, p. cca 15 cm – arabské číslice – obr. 50

B) v. 70 cm, š. 50 cm, p. 7 cm – kapitála – obr. 50

A) **1801**

B) **IMA^aR^b**

Objekt byl v roce 2007 zrekonstruován, neboť se památka nacházela v havarijním stavu. Reliéfně provedená datace památky v horní části byla zakryta omítkou a nahrazena novou, větší reliéfní formou stejné datace. Dodána byla také mříž s mariogramem kvůli

ochraně obrázku Panny Marie s Ježíškem ve výklenku, nápis B) tedy pochází až z počátku 21. století. Původně byl výklenek uzavřen dřevěnými prosklenými dvířky.¹

GPS souřadnice: 50.3349444 severní šířky, 17.1053883 východní délky

^a Ligatura.

^b Jedná se o mariogram.

¹ Veškerý písemný materiál vztahující se k rekonstrukci božích muk v Tomíkovcích, včetně korespondence, návrhu, rozhodnutí a záznamu o slavnostním odhalení, je uložen na Městském úřadě v Žulové.

049†	Vápenná, kostel sv. Filipa	před 1804
------	----------------------------	-----------

Zvon o váze asi 28 kg. Zvon se do dnešní doby nedochoval, neznáme jeho rozměry ani údaje o písmu. Není znám ani autor zvonu nebo přesný rok jeho ulití.^{1 2}

[**Sancte Roche! Ora pro nobis.**]¹

Datum: Dataci nelze určit s přesností. Je ovšem uveden v inventáři fary z roku 1804, jistě tedy vznikl před řečeným rokem.

¹ SOkA Jeseník, fond Farní úřad Vápenná, neinventarizováno, *Inventáře fary*, nefoliováno.

² Inventář děkanství Jánský Vrch, f. 105v.

050	Kobylá nad Vidnavkou, č. p. 13	1806
-----	--------------------------------	------

Žulový **krucifix** umístěný na podstavci se nachází při hlavní cestě u domu č. p. 13. Na podstavci sochy se nachází celkem tři vyryté nápisy, samotný text je kvůli zvětrání špatně čitelný. U patky krucifixu je vyrytý nápis C) v kartuši, pod ním je na vystouplém zrcadle vyrytý nápis B). Nápis D) se nachází na pravé straně podstavce, na levé straně podstavce je vyrytý nápis E). Nad ukřižovaným Ježíšem Kristem je titulus crucis (nápis A). Některé nápisy, především C) a B), jsou kvůli znečištění mechem špatně čitelné, na nositeli je celkově patrné znečištění přírodními vlivy. Pro celkový pohled na památku viz obr. 51.

A) v. cca 25 cm, š. cca 15 cm, p. cca 10 cm – kapitála

B) v. 20 cm, š. 30 cm, p. 5 cm – humanistická polokurzíva – obr. 52

C) v. 20 cm, š. 25 cm, p. 5 cm – humanistická polokurzíva – obr. 53

D) v. 50 cm, š. 40 cm, p. 10 cm – humanistická polokurzíva – obr. 54

E) v. 50 cm, š. 40 cm, p. 10 cm – humanistická polokurzíva – obr. 55

A) **I . N / R . I**

B) MENCH, betrachte Wie / Iesus gestorben ist beth / vor die Verstorbene ein / Vater unser und Ave / MARI^aA

C) Iohan(n)es / dir befehete / ich meine Mutter¹

D) den 14= Iulii / Anno / 1806

E) Entrichttet / von / Anton Latzel

Všechna písmena „n“ v nápisech mají lomené dřiky. Písmena „t“ končí téměř na horní lince, písmena „o“ mají mírní sklon doprava.

Zadavatelem stavby, jak je zmíněno v nápise E), byl Anton Latzel.

^a Majuskulní „I“ s tečkou.

¹ Odkaz na Bibli, konkrétně se jedná o pasáž z Evangelia svatého Jana 19,25-27. Nápis odkazuje na scénu, kdy ukřižovaný Ježíš svěřuje svou Matku apoštolu Janovi.

051	Kobylá nad Vidnavkou, č. p. 138	1806
-----	---------------------------------	------

Žulové **sousoší** Kalvárie blízko hranic obce při hlavní silnici je vzhledem velmi podobné kříži stojícímu ve střední části obce. Na spodním soklu jsou tři podstavce, vytesané nápisy se nachází pouze na prostředním podstavci, na jehož přední části je vytvořeno tzv. zrcadlo, ve kterém se ovšem nápis nenachází. Dva nápisy jsou na obou stranách prostředního podstavce (na pravé straně nápis C, na levé straně nápis D), další nápis B) je poté u patky sloupu na nápisové kartuši. Tento nápis je v současnosti téměř nečitelný kvůli porostu mechům. Nad postavou ukřižovaného Ježíše Krista je titulus crucis (nápis A). Vlevo od ústřední postavy stojí socha Panny Marie Bolestné, vpravo svatý Jan z Kalvárie. Nositel je, s výjimkou chybějící sochy anděla u paty kříže, v poměrně dobrém stavu, nápis B) je kvůli znečištění mechům téměř nečitelný. Pro celkový pohled na památku viz obr. 56.

A) v. cca 35 cm, š. cca 25 cm, p. cca 13 cm – kapitála

B) v. 27 cm, š. 31 cm, p. 6 cm – humanistická polokurzíva – obr. 57

C) v. 34 cm, š. 35 cm, p. 9 cm – humanistická polokurzíva – obr. 58

D) v. 34 cm, š. 35 cm, p. 10 cm – humanistická polokurzíva – obr. 59

A) **I . N / R . I**

B) [----] / dass^a [--] **Wirch / offen[----] auf / den [-] ten Tag.**

C) den 6= August / Anno / 1806

D) Entrichtet / von / Joseph Gottwald

Všechna písmena „n“ v nápisech mají lomené dříky. Písmena „t“ končí téměř na horní lince, písmena „o“ mají mírní sklon doprava.

Zadavatelem stavby sousoší, jak je zmíněno v nápise D), byl Josef Gottwald.

^a Dvě dlouhá „s“.

052†	Skorošice, kostel sv. Martina	1807
------	-------------------------------	------

Hlavní **oltář** v kostele svatého Martina se do současnosti nedochoval, pravděpodobně byl zničen při požáru kostela v roce 1833. Nápis datovaný k roku 1806, ale pořízený v roce následujícím, se nacházel na zadní straně oltáře. Bližší informace o rozměrech a typu písma nejsou známy.

[Gratia Reverendissimi ac Serenissimi S. R. J. Principis Josephi Christiani Principis ab Hohenlohe (etc. etc.) Episcopi Wratislaviensis hoc altare constructum / SVb a(dmodum) r(everens) D(ominus) FranCIsCo FeLLMann parocho / a Christiano Keller sculptore nato Gurschdorffensi^a fabricatum.]¹

Datum: 1806. Rok je obsažen v chronogramu. V nápise i přepise je chronogram vyznačen kapitálními písmeny.

Oltář byl pořízen v roce 1806 z důvodu „důstojného umístění“ obrazu Panny Marie Bolestné, pozlacen a opatřen nápisem byl v roce následujícím. Stalo se tak za pomoci vratislavského biskupa Josefa Kristiána Hohenlohe, částečně bylo pořízení zapláceno také díky darům několika dobrodinců.²

Sochařem byl Christian Keller, z jehož dílny pochází i jiná památka ve Skorošicích (viz 033).

Franz Fellmann byl duchovním správcem ve Skorošicích mezi lety 1802–1817.³

Josef Kristián Hohenlohe-Waldenburg-Bartenstein (1740–1817) byl vratislavským biskupem mezi lety 1795–1817.⁴

^a Gurschdorf je německý název pro obec Skorošice (okres Jeseník).

¹ Chronik der Pfarrei Gurschdorf, f. 9v.

² Chronik der Pfarrei Gurschdorf, f. 9r–9v.

³ Švub – Hradilová 2004, s. 3.

⁴ Skřivánek – Tovačovský 2004, s. 79–81.

053†	Kobylá nad Vidnavkou, kostel sv. Jáchyma	1808
------	--	------

Zvon z roku 1808 o váze asi 130 kg se nedochoval. Nemáme žádné informace o průměru zvonu ani o velikosti ani typu písma. Neznáme ani autora zvonu.¹

výška 49 cm¹

[Mater Dolorosa ora pro nobis anno 1808.]¹

Zvon byl rekvírován v roce 1916 pro válečné účely.²

¹ Chronik der Pfarrei Jungferndorf, f. 21v.

² SOKA Jeseník, fond Farní úřad Kobylá nad Vidnavkou, kart. 1, inv. č. 55, *Rekvizice zvonů*, nefoliováno.

054†	Velká Kraš, kaple Panny Marie	1808
------	-------------------------------	------

Nedochovaná **socha** Panny Marie se nacházela v kapli Panny Marie ve výklenku na místě oltáře, po renovaci na konci 20. století byla pravděpodobně odstraněna. Prázdný oltář je v současnosti chráněn mříží. Socha se primárně nacházela v hukovickém kostele Panny Marie,¹ její dnešní umístění je neznámé. Nápis se nacházel v dolní části sochy v kartuši, rozměry památky ani písma nejsou známy.²

[1808]²

Kaple Panny Marie (též Melcherova kaple) byla vystavěna v Hukovicích (místní část Velké Kraše) v roce 1906. Zadavateli stavby byli manželé Josef a Anna Melcherovi, kteří měli strach o těžce nemocného syna. Stavba kaple byla dokončena během půl roku, odhalena byla 6. září 1906 na svátek Narození Panny Marie a socha Panny Marie byla do kaple donesena slavnostním průvodem.¹ V současnosti je kaple ve špatném stavu.

¹ Grimme 1986, s. 48.

² MICHL, L.: *Evidenční list nemovité památky: Hukovice, kaple*. Dostupné z: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=955502 [cit. 25. 2. 2023].

055†	Žulová, kostel sv. Josefa	1810
------	---------------------------	------

Zvon o váze asi 112 kg s nápisem. Zvon se do současnosti nedochoval, neznáme ani jeho rozměry či informace o písmu.^{1 2 3}

[Per Franciscum Stanke Oppaviae^a 1810.]¹

Zvon byl ulit Františkem Mikulášem Stanke z Opavy v roce 1810. František Mikuláš Stanke (1765–1844) se ujal opavské zvonařské dílny v roce 1798. Jeho otcem byl zvonař

František Valentin Stanke. Kolem roku 1820 se přestěhoval do Olomouce, zvonařství v Opavě tak skončilo.³ Je autorem i dalších zvonů v oblasti – viz 056†, 057†, 058†, 062.

^aNexus literarum „ae“.

¹ SOkA Jeseník, fond Farní úřad Žulová, kart. 1, inv. č. 14, *Inventář kostela z r. 1810*, nefoliováno.

² Inventář děkanství Jánský Vrch, f. 112v.

³ Indra 1979, s. 60.

056†	Žulová, kostel sv. Josefa	1810
------	---------------------------	------

Menší **zvon** o váze asi 56 kg s nápisem. Zvon se do současnosti nedochoval, neznáme ani jeho rozměry či informace o písmu.^{1 2}

[Per Franciscum Stanke Oppaviae^a 1810.]¹

Zvon byl ulit Františkem Mikulášem Stanke z Opavy v roce 1810.³ Z jeho dílny pochází i další zvony – viz 055†, 057†, 058†, 062.

^aNexus literarum „ae“.

¹ SOkA Jeseník, fond Farní úřad Žulová, kart. 1, inv. č. 14, *Inventář kostela z r. 1810*, nefoliováno.

² Inventář děkanství Jánský Vrch, f. 112v.

³ Indra 1979, s. 60.

057†	Černá Voda, kostel Panny Marie	1814
------	--------------------------------	------

Velký **zvon** o váze asi 168 kg se do dnešního dne nedochoval, nahrazen byl v roce 1895. Neznáme jeho rozměry ani údaje o písmu.¹

A) [Mich hat Franz Schmidt, Auszügler von Altkaltenstein, aus Wohltätigkeit gießen lassen, 1814]¹

B) [Ita Campana a Franci Stanke Oppavia fusa est.]¹

Zvon byl ulit Františkem Mikulášem Stanke z Opavy v roce 1814.² Je autorem i dalších zvonů v oblasti – viz 055†, 056†, 058†, 062.

Zakázku zadal Franz Schmidt z osady Staré Podhradí (Altkaltenstein). Po pádu ve 40. letech 19. století vznikla ve zvonu prasklina, kvůli které byl v roce 1895 nahrazen.³

¹ Chronik der Pfarrei Schwarzwasser, s. 113.

² Indra 1979, s. 60.

³ Chronik der Pfarrei Schwarzwasser, s. 62–63.

058†	Kobylá nad Vidnavkou, Annín	1816
------	-----------------------------	------

Zvon z roku 1816 o váze asi 15 kg se do dnešního dne nedochoval. Nacházel se v kapli v dnes již zaniklé osadě Annín, která byla součástí obce Kobylá nad Vidnavkou. Nápis doprovázelo reliéfní vyobrazení Panny Marie s Ježíšem. Neznáme jeho průměr, informace nemáme ani o velikosti a typu písma.¹

výška 31 cm¹

A) [**Benefactor Balthasar Karger Pfarrer anno 1816 Seifersdorf.**]²¹

B) [**Per Franziskus Stanke Oppaviae.**]¹

Autorem zvonu byl František Mikuláš Stanke z Opavy.³ Z jeho dílny pochází i další zvony – viz 055†, 056†, 057†, 062.

Balthasar Karger, zmíněný v nápise A), byl farářem v Zátoru a donátorem tohoto zvonu. Bližší informace o jeho působení ve farnosti se mi nepodařilo zjistit.

Zvon byl rekvírován v roce 1916 pro válečné účely.⁴

¹ Chronik der Pfarrei Jungferndorf, f. 21v.

² Seifersdorf je německý název pro obec Zátor (okres Bruntál).

³ Indra 1979, s. 60.

⁴ SOKA Jeseník, fond Farní úřad Kobylá nad Vidnavkou, kart. 1, inv. č. 55, *Rekvizice zvonů*, nefoliováno.

059	Skorošice, kostel sv. Martina	1817
-----	-------------------------------	------

Žulový **epitaf** Franze Fellmanna oválného tvaru umístěný vlevo od hlavních dveří kostela. Vyrytý nápis doprovází reliéfní vyobrazení Božího oka v horní části a lebky s hnáty ve spodní části. Text byl pravděpodobně v minulosti zvýrazněn tmavší barvou, která se na několika místech zachovala. Primárně byl epitaf umístěn v původním kostele svatého Martina, který shořel v roce 1833. Nositel i nápis jsou ve velmi dobrém stavu.

v. 121 cm, š. 86 cm, p. 4 cm. – kapitála – obr. 60

**R(EVERENDUS) D(OMINUS) FRANC(ISCUS) FELLMAN(N) / NATUS
GURSCHD(ORF)¹ 1746 / HIC COOPER(ATOR) CAPELL(ANUS)
ADMIN(ISTRATOR) / DEIN MEGAKUNZ. ET IN PATRIA / PAROCHUS.
MORTUUS V. CAL(ENDIS) FEB[R](UARI) / HIC QUIESCIT INTER
PARENT(ES) / CONSANG(UINEOS) ET COMPATRIOS. //^a D^bEFV^bNC^bTO
REQV^bTEM^b PAROC^bHO REPREC^bARE V^bTATOR!^c**

Písmena v poslední řádce jsou menší a užší, celkově se v této větě jedná o scripturu continua. Ve zbylém textu jsou nad všemi písmeny „I“ tečky.

Datum: 1817. Chronogram je obsažen v posledním řádku textu. Nápis obsahuje i datování podle římského kalendáře – „V. Calendis Februari“, ve kterém je obsaženo upřesnění datumu úmrtí Franze Fellmanna, tedy 5. února.

Franz Fellmann byl duchovním správcem ve Skorošicích mezi lety 1802–1817.² Narodil se v roce 1746 ve Skorošicích, zemřel taktéž ve Skorošicích 5. února 1817.³

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 95.

^a Odděleno reliéfní lebkou se zkříženými hnáty.

^b Chronogram.

^c Tento řádek napsán do oblouku.

¹ Gurschdorf je německý název pro obec Skorošice (okres Jeseník).

² Švub – Hradilová 2004, s. 3.

³ Matrika zemřelých Skorošice 1802–1825, p. 99.

060	Žulová, kostel sv. Josefa	1819
-----	---------------------------	------

Žulový **náhrobek** Antonie Kransin je umístěn ve zdi na vnější východní straně věže kostela. Na vystouplé oválné ploše je vytesán nápis, okolo nápis zdobí reliéfní pětilisté květiny, nad nápisem je reliéfní kříž. Památka byla na toto místo přesunuta, primárně se pravděpodobně nacházela na hřbitově při kostele svatého Josefa. Nositel je v dobrém stavu, nápis je místy hůře čitelný.

v. 66 cm, š. 45 cm, p. 3 cm – fraktura, humanistická polokurzíva – obr. 61

Hier / ruhen die Erbeine / der Antonia Kransin, / gewesene Mauermeisterin / von hier. / Sie starb den 2ten Jan(nuar) 1819. / in einen Lebensalter / von 34 Jahren. / Herr gieb ihr die ewige Ruhe / Amen.^a

Antonie Kransin (1785–2. ledna 1819) byla místní zednice bydlící v Žulové v domě č. 59. Zemřela po porodu syna Eduarda Kransina, který zemřel o 6 dní později.¹

^a Tento řádek napsán humanistickou polokurzívou.

¹ Matrika zemřelých Žulová 1813–1852, f. 10v.

061	Stará Červená Voda, hřbitov při kostele	1821
-----	---	------

Žulový **náhrobek** Matheuse Weigmanna a jeho vnuka Franze je sekundárně umístěn u vnitřní strany zdi, která ohraničuje starý hřbitov. Nápis je vytesán do reliéfního oválného zrcadla. Nositel je poškozen zvětráváním, nápis je hůře čitelný kvůli povrchovému znečištění kamene.

v. 126 cm, š. 72 cm, p. 3–5 cm – humanistická kurzíva – obr. 62

**Hier ruhet der von / irrdisihen Mühseeligkeiten / entledigte Körper des am 12ten^a /
November 1821 im Herrn gottseelig / entschteifenen. Matheus Weigmann /
Freügarthners von Neurothwasser¹ 63. / Jahre seinens Alters nebst seinem / Enkel
Franz Weigmann welher / kaum den Tag ablikte. und schon / wieder sein Leben
endete am / 14ten^a Tage seines Daseins. / O! Mensch! Becheichte dieser mo=^a / sigten
Grabeshügel und zitten / nicht beÿ Anschauung derselben / aus Fürcht, sondern
bedenke / den Tag u(nd) die Stunde wo / du den Körper der Erde die / Sede Gott
befehlen will!**

Matheus Weigmann (1757–12. listopadu 1821) byl zahradníkem v Nové Červené Vodě a dědem Franze Weigmanna, Bydlel v Nové Červené Vodě v domě č. 8.² Franz Weigmann, vnuk Matheuse Weigmanna, zemřel 14 dní po svém narození, v příslušné matrice ovšem zmíněn není, jeho rodiče pravděpodobně bydleli v jiné obci.

^a Koncovka nadepsána nad rovnítkem „=^a“.

¹ Neurothwasser je německý název pro místní část Novou Červenou Vodu, v současnosti je součástí obce Stará Červená Voda (okres Jeseník).

² Matrika zemřelých Stará Červená Voda 1766–1829, f. 302v.

062	Žulová, kostel sv. Josefa	1826
-----	---------------------------	------

Zvon se nachází ve farním kostele svatého Josefa. Je zavěšen na koruně se 6 uchy, čepec pokrývá reliéfní nápis A) ohraničený dvěma linkami a je uvozený reliéfem ukazující ruky a květinovým ornamentem. Krk zdobí reliéf krále Kašpara s žezlem a darem, reliéf svatého Josefa Pěstouna a svaté Hedviky s modelem kostela a jejím manželem knížetem Jindřichem. Na přechodu je reliéfní jednořádkový nápis B) kapitálou uvozený reliéfem ukazující ruky, na věnci se nachází taktéž reliéfní jednořádkový nápis C) kapitálou uvozený reliéfem ukazující ruky. Primárně se zvon nacházel v obci Široký Brod v kostele Povýšení Svatého kříže, do Žulové byl umístěn po navrácení zvonu v restituci v roce 1946.¹ Kvůli umístění zvonu nebylo možné pořídit frotáž nápisů.

průměr 78 cm, výška 75 cm – obr. 63, 64

A) p. 1,8 cm – kapitála

B) p. 1,8 cm – kapitála

C) p. 2 cm – kapitála

A) SIT NOMEN DOMINI BENEDICTUM : EX HOC NUNC ET USQUE IN SAECULUM

B) PER FRANCISCUM STANKE OLOMUCII ANNO 1826

C) SUMPTIBUS CASPARI BOESE ET CONJ(UGIS). THERESIAE ALIORUMQUE BENEFACTORUM FUSA SUB JUDICE HA(E)RED(ITARIO). IOSEPHO WIESSNER

Zvon byl ulit Františkem Mikulášem Stanke z Olomouce.² Pro další zvony v oblasti pocházející z jeho dílny viz 055†, 056†, 057†, 058†.

V nápise C) jsou zmíněni dobrodinci zvonu Kašpar a Theresie Boeseovi, další zmíněnou osobou je poté dědičný rychtář Josef Wiessner ze Širokého Brodu. Může se jednat o potomka jesenického obchodníka s přízí Jana Wiessnera, který statek i se šoltéským právem koupil v roce 1804.³

Lunga 2020, s. 549–551; Mlčák 2004, s. 41–42.

¹ Lunga 2020, s. 549–551.

² Indra 1979, s. 60.

³ Zuber 1966, s. 391.

063†	Černá Voda, kostel Panny Marie	1828
------	--------------------------------	------

Zvon z roku 1828 se do současnosti nedochoval. Vážil asi 28 kg. Neznáme jeho rozměry, velikost ani typ písma.¹

[Zu Olmütz goss mich Franz Straub zur Zeit des Herrn Lokal Ignaz Heinold.]¹

Původní, starší zvon byl v roce 1828 přelit do tohoto zvonu Franzem Straubem z Olomouce. Je autorem i dalšího zvonu v Černé Vodě (viz 036†).

Ignaz Heinhold, který je v nápise zmíněn, byl lokálním kaplanem v Černé Vodě mezi lety 1806–1829.²

¹ Chronik der Pfarrei Schwarzwasser, s. 113.

² Musil – Švub – Growka 2002, s. 2.

064	Vápenná, hřbitov	1831
-----	------------------	------

V hřbitovní zdi na vnitřní straně zasazený žulový **náhrobek** Thekly Gulz lze vidět pouze v zimních měsících, po zbytek roku je zakryt keřem. Nápis je vyrytý ve vystouplém oválném zrcadle, desku v rozích zdobí reliéfní květiny se 4 okvětními lístky. Památka byla na toto místo přesunuta, primárně byla pravděpodobně umístěna uvnitř stávajícího hřbitova. Nositel je v dobrém stavu, nápis je místy hůře čitelný.

v. 37 cm, š. 60 cm, p. 3–5 cm – humanistická kurzíva, kapitála – obr. 65

Hier ruhet / THEKLA GULZ^a / geboren den 13ten Dezember / 1813. / gestorben den 15ten März / 1831. / Friede ihrer / Asche.

Thekla Gulz (13. prosince 1813–15. března 1831) byla dcerou Floriana Gulze, truhlářského mistra. Bydlela ve Vápenné v domě č. 181.¹

^a Tento řádek napsán kapitálou.

¹ Matrika zemřelých Vápenná 1826–1872, f. 18v.

065	Skorošice, fara	1837
-----	-----------------	------

Nedaleko od kostela stojí **fara** ve značně špatném stavu. Nad hlavními dveřmi je reliéfně vytvořen letopočet, který odkazuje na rok dokončení výstavby budovy. Budova byla vystavěna po požáru, který v roce 1833 zničil původní faru i kostel svatého Martina.¹ Na nositeli i nápisu je patrné poničení přírodními vlivy.

v. cca 50 cm, š. cca 100 cm, p. cca 17 cm – arabské číslice – obr. 66

1837.

Zuber 1966, s. 373.

¹ Chronik der Pfarrei Gurschdorf, f. 50r.

066	Stará Červená Voda, starý hřbitov	1837
-----	-----------------------------------	------

Žulový **náhrobek** hraběte Konráda Šternberka se nachází u hřbitovní zdi, která ohraničuje nejstarší hřbitov v obci. Záznam o zesnulém na přední straně soklu A) doprovází další vyrytý nápis na levé straně B), na pravé straně hranolu je vyrytá osmicípá hvězda, která je součástí znaku rodu Šternberků. Na zadní straně je další nápis, který je v současnosti zcela nečitelný. Nositel je poškozený erozí a mírným porostem mechu.

A) v. 61 cm, š. 50 cm, p. 2–5 cm – humanistická kurzíva, humanistická minuskula, fraktura – obr. 67

B) v. 61 cm, š. 50 cm, p. 3–7 cm – humanistická kurzíva, humanistická polokurzíva – obr. 68

A) **Konrad^a Graf / Sternberg^b / von / Rudelsdorf^{b 1} / Geboren am 2[.] May 1765 / [Gestorben am 18.]² Decem(ber) 1837**

B) **Ihre Kinder, ihre / Freunde und wieviele / Hülfesuchendel denen Allen^c / Sie Alles^c [---] Betrauern / schmerzlichst Ihren / untersetzlichen Verlust.**

Konrád ze Šternberka (květen 1756–18. prosince 1837) koupil Starou Červenou Vodu od rodiny Mikuschů v roce 1798, statky v Albrechticích a v Nové Červené Vodě převzal v roce 1810. Rodina Šternberků držela statky až do konce patrimoniální správy.³

Příbuzenství slezské linie Sternberg-Rudelsdorf s českým rodem Sternberků není zcela jasné. Rod Sternberg-Rudelsdorf byl v roce 1698 povýšen do stavu svobodných pánů, do hraběcího stavu byl povýšen v roce 1719. Rod vlastníci statky v pruské části Slezska se po rozdělení do dvou linií nacházel v i v Německu, Rakousku a Uhrách.⁴

^a Toto slovo napsáno humanistickou minuskulou.

^b Tento řádek napsán frakturou.

^c Tento řádek napsán humanistickou polokurzívou.

¹ Rudelsdorf je německý název shodný pro dvě obce – Rudíkovy (okres Bruntál) a Rudoltice (okres Šumperk). Obec Rudoltice je v tomto případě pravděpodobnější, neboť obec Rudíkovy se v době narození Konráda ze Šternberka nazývala Reigelsdorf.

² Matrika zemřelých Stará Červená Voda 1829–1877, f. 366v–367r.

³ Hradilová 2011, s. 2.

⁴ Mašek 2010, s. 313.

067

Kobylá nad Vidnavkou, hřbitov

(cca 1820 – 1839)

Empírová **hřbitovní kaple** stojící v centru hřbitova patří rodu svobodných pánů ze Skal. Reliéfní nápis se nachází nad vstupem do hrobky v přední části. Dvouřádkový nápis v béžové barvě je ve velmi dobrém stavu.

v. cca 40 cm, š. cca 140 cm, p. cca 10–15 cm – kapitála – obr. 69, 70

FREI. H(ERREN) von SKAL = / SCHEFAMIL(IEN) – GRUFT.

Kapli vystavěl Karel Johann Cletus. Při opravě hrobky kolem roku 1980 byl nápis sňat a nahrazen plechem, v současnosti se nápis nachází zpátky na svém původním místě.¹

Datum: Datace určena za pomoci knih *Seznam nemovitých kulturních památek okresu Jeseník a Das Weidenauer Ländchen* od Rudolfa Grimme.

Rod ze Skal a Groß-Ellgutů má své počátky ve 14. století. V 17. století získal Melchior Václav (1623–1673) statek Velké Kunětice na Jesenicku. V roce 1801 byli do stavu svobodných pánů povýšeni také Johann Ferdinand (1744–1810) a Karel Johann Cletus (1778–1837), jehož otcem byl Johann Ernst (1742–1813), krajský komisař olomouckého a těšínského kraje a majitel statku Kobylá nad Vidnavkou. Rod v současnosti žije mimo Českou republiku.²

Grimme 1986, s. 35–37; *Seznam nemovitých kulturních památek*, s. 86–87.

¹ *Seznam nemovitých kulturních památek*, s. 87.

² Mašek 2010, s. 279.

068†	Skorošice, kaple v Petrovicích	1840
------	--------------------------------	------

Zvon vážící asi 52,5 kg se nedochoval. Původně se nacházel v osadě Petrovice, dnes se jedná o místní část obce Skorošice. Nápis doprovázel reliéf svatého Františka z Pauly klečícího před křížem. Bližší informace o rozměrech zvonu, velikosti a typu písma nejsou známy.¹

A) [**Honori s(ancti) Francisci a Paula.**]¹

B) [**sumptibus Franc(isci) Schmidt – fusa sum a L(eopoldo) F(rancisco) Stanke Olomucii 1840.**]¹

Zvon ulil František Leopold Stanke v Olomouci v roce 1840. František Leopold Stanke (1800–1873) byl posledním zvonařem z rodu Stanke. Po smrti svého otce Františka Mikuláše Stanke převzal olomouckou zvonařskou dílnu.² Je autorem i dalších zvonů v oblasti – viz 069†, 072†, 073†, 074†, 075†, 090†.

Objednávku zadal Franz Schmidt ze Skorošic. Zvon byl rekvírován v roce 1916 pro válečné účely.¹

¹ Chronik der Pfarrei Gurschdorf, f. 65v–66r.

² Indra 1979, s. 159.

069†	Skorošice, č. p. 196	1842
------	----------------------	------

Zvon vážící 16 kg se do dnešní doby nedochoval. Bližší informace o rozměrech zvonu, velikosti a typu písma nejsou známy.¹

A) [**Honori s(ancti) Valentini – sumptibus Ernesti Latzel.**]¹

B) [**a L(eopoldo) F(rancisco) Stanke Olomucii 1842 fusa.**]¹

Zvon ulil František Leopold Stanke v Olomouci v roce 1842.² Pro další zvony pocházející z jeho dílny viz 068†, 072†, 073†, 074†, 075†, 090†.

Byl ulit na náklady Ernesta Latzela ze Skorošic, při rekvírování v roce 1916³ byl uveden jako soukromý zvon Franze Schrolla.¹

¹ Chronik der Pfarrei Gurschdorf, f. 66r.

² Indra 1979, s. 159.

³ Chronik der Pfarrei Gurschdorf, f. 65v–66r.

070	Skorošice, kostel sv. Martina	1842
-----	-------------------------------	------

Mramorová **pamětní deska** kvádrového tvaru je osazená do zdi na pravé straně nad vchodem do kostela. Nápis je do nositele vyrytý a připomíná den položení základního kamene kostela. Pamětní deska i nápis jsou v dobrém stavu.¹

v. cca 36 cm, š. cca 59 cm, p. cca 11 cm – fraktura, humanistická kurzíva – obr. 71

Grundstein / d(en) 27ten^a =^b September^c / 1842.

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 95; Zuber 1966, s. 373.

^a Koncovka „ten“ je nadepsaná vedle číslice 27.

^b Spojovací znaménko má podobu „=“ a nachází se na dolní lince.

^c Tento řádek napsán humanistickou kurzívou.

¹ Chronik der Pfarrei Gurschdorf, f. 56r.

071	Skorošice, kostel sv. Martina	1844
-----	-------------------------------	------

Mramorová **pamětní deska** kvádrového tvaru je vsazená do zdi na levé straně nad vchodem do kostela. Nápis připomíná den vysvěcení kostela svatého Martina. Nositel i nápis jsou v dobrém stavu.¹

v. cca 36 cm, š. cca 59 cm, p. cca 11 cm – fraktura, humanistická kurzíva – obr. 72

Geweiht / den 13ten^a =^b October^c / 1844.

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 95.

^a Koncovka „ten“ je nadepsaná vedle číslice 13.

^b Spojovací znaménko má podobu „=“ a nachází se na dolní lince.

^c Tento řádek napsán humanistickou kurzívou.

¹ Chronik der Pfarrei Gurschdorf, f. 56r.

072†	Kobylá nad Vidnavkou, kostel sv. Jáchyma	1846
------	--	------

Zvon z roku 1846 o váze asi 150 kg se do dnešního dne nedochoval. Neznáme bližší informace o průměru zvonu ani o velikosti a typu písma.¹

výška 55 cm¹

A) [S(anc)t(e) Joachim patrone Ecclesiae Jungfernsdorfensis ora pro nobis.]¹

B) [A Leopoldo Franzisko Stanke Olomutii fusa 1846.]¹

Autorem zvonu byl František Leopold Stanke z Olomouce.² Je autorem i dalších zvonů v oblasti – viz 068†, 069†, 073†, 074†, 075†, 090†.

Zvon byl rekvírován v roce 1916 pro válečné účely.³

¹ Chronik der Pfarrei Jungferndorf, f. 21v.

² Indra 1979, s. 159.

³ SOkA Jeseník, fond Farní úřad Kobylá nad Vidnavkou, kart. 1, inv. č. 55, *Rekvizice zvonů*, nefoliováno.

073†	Skorošice, kostel sv. Martina	1847
------	-------------------------------	------

Zvon o váze 213 kg se nedochoval. Rozměry zvonu ani údaje o velikosti a typu písma nejsou známé.¹

A) [Sancti Rochi et pia liberalitate parochium – per intercessionem sancti Rochi liberet nos Deus a peste et omni malo!]¹

B) [Leopoldus Franc(iscus) Stanke Olmütz me fudit anno 1847.]¹

Zvon byl ulitý Františkem Leopoldem Stanke² v Olomouci roku 1847. Pro další zvony pocházející z jeho dílny viz 068†, 069†, 072†, 074†, 075†, 090†.

V roce 1916 byl zvon rekvírován pro válečné účely.³

¹ Chronik der Pfarrei Gurschdorf, f. 65v.

² Indra 1979, s. 159.

³ Chronik der Pfarrei Gurschdorf, f. 65v–66r.

Zvon nacházející se ve farním kostele svatého Martina je zavěšen na koruně se 6 uchy. Čepec pokrývá reliéfní jednořádkový nápis A) ohraničený dvěma reliéfními linkami, z nichž dolní je zdvojená, a květinovým ornamentem. Krk zdobí reliéf svatého Martina, nad ním je reliéfní nápis B) kapitálou. Na přechodu k věnci obíhají čtyři reliéfní linky. Věncem člení taktéž reliéfní jednořádkový nápis C) vymezený dvěma linkami.¹ K záznamu není připojena fotografie zvonu či frotáž nápisu, neboť mi nebylo umožněno zvon vidět.

průměr 95 cm, výška 96 cm, p. 2 cm – kapitála¹

A) [CAMPANAE LOCO A(NNO) D(OMINI) 1833 HORRIBILI INGEN(TI) INCENDIO LIQUEFACTAE]¹

B) [HONORI / S(ANCTAE) MARTINI . EP(IS)C(OPIS)]¹

C) [HANC NOVAM FIERI FECIT MELCHIOR PRINCEPS. EPISC(OPUS) VRATISLAV(IENSIS) A LEOPOLDO FRANCISCO STANKE OLOMOUCII A(NNO) 1847]¹

Zvon byl ulit Františkem Leopoldem Stanke z Olomouce.² Je autorem i dalších zvonů v oblasti – viz 068†, 069†, 072†, 073†, 075†, 090†.

Melchior Diepenbrock (1798–1853), který je zmíněn v nápisu C), byl vratislavský biskup mezi lety 1845–1853. Zaměřil se především na posílení vlivu katolické církve v diecézi, výchovu nových kněží a boji proti liberalismu a ateismu. V roce 1850 jej papež jmenoval na kardinála. Zemřel na Jánském Vrchu v Javorníku, pochován je ve vratislavské katedrále.³

Nápis A) připomíná požár z roku 1833, při kterém byly roztaveny všechny zvony.

Mlčák 2004, s. 45.

¹ Mlčák 2004, s. 45.

² Indra 1979, s. 159.

³ Skřivánek – Tovačovský 2004, s. 89–91.

075†	Skorošice, kaple v Nýznerově	1849
------	------------------------------	------

Zvon o váze 13,5 kg se nedochoval. Nacházel se v kapli v Nýznerově, místní části obce Skorošice. Bližší informace o rozměrech zvonu, velikosti a typu písma nejsou známy.¹

A) [S(ancte) Antonii Pad. ora pro nobis.]¹

B) [L(eopoldus) F(ranciscus) Stanke Olomucii 1849 fusa – gestiftet von Anton Reinold.]¹

Zvon ulil František Leopold Stanke v Olomouci v roce 1849.² Pro další zvony v oblasti, které autor ulil, viz 068†, 069†, 072†, 073†, 074†, 090†.

Objednávku zadal Anton Reinold ze Skorošic. Zvon byl rekvírován v roce 1916 pro válečné účely.³

¹ Chronik der Pfarrei Gurschdorf, f. 66r.

² Indra 1979, s. 159.

³ Chronik der Pfarrei Gurschdorf, f. 65v–66r.

076	Skorošice, starý hřbitov	1849
-----	--------------------------	------

Mramorové **sousoší** Kalvárie je centrálním prvkem starého hřbitova. Nad třemi kamennými schody je mohutný sokl s profilovanou římsou a vyrytým nápisem B) na čelní straně. Po obou stranách na samostatných pilířích jsou černé mramorové náhrobky Magdalény a Josefa Latzelových s vytesanými nápisy C) a D). Nad centrální sochou Ukřižovaného Ježíše je reliéfně provedeno titulus crucis (nápis A), u paty kříže klečí plačící Máří Magdaléna, vlevo stojí postava Panny Marie, vpravo svatý Jan Evangelista. Na spodní zadní straně kříže je vyryta signatura sochaře Kutzera (nápis E). Nositel i nápisy jsou ve velmi dobrém stavu. Pro celkový pohled na památku viz obr. 73

A) v. cca 30 cm, š. cca 10 cm, p. cca 7 cm – kapitála

B) v. 154 cm, š. 67 cm, p. 6–8 cm – humanistická kurzíva – obr. 74

C) v. 113 cm, š. 24 cm, p. 2–4 cm – humanistická polokurzíva – obr. 74

D) v. 113 cm, š. 24 cm, p. 2–4 cm – humanistická polokurzíva – obr. 74

E) v. cca 30 cm, š. cca 50 cm, p. cca 8 cm – humanistická kurzíva, humanistická polokurzíva – obr. 75

A) **IN / RI**

B) Consumatum / est //^a Statua hae^bc in / amorem redemptoris / erecta jussu et sumtibus / Josephi Latzel / ejusdemque uxoris / Magdalenae^b / anno 1849.

C) Magdalena / Latsel / geborne / Gerlach / geb(oren) 19. Novemb(er) / 1780 / gest(orben) 9. Februar / 1864. /^c Der Friede / sei mit Ihr. /^c

D) Josef / Latzel / geboren / d(en) 25. Juli / 1778 / Gestorben / d(en) 2. Septemb(er) / 1849 / Ruhe / Seiner / Asche. /^c

E) Kutzer / fecit^d

Sousoší Kalvárie podstoupilo v roce 2009 rekonstrukci.¹

Příjmení Latzel se ve Skorošicích vzpomíná již v roce 1584. Jednalo se o bohatou rodinu průmyslníků, obchodníků a mecenášů s příslušníky rodu jak ve Skorošicích, tak i v přilehlých obcích, např. ve Vápenné či Kobylé nad Vidnavkou. Josef Latzel (25. července 1778–2. září 1849) se s Magdalenou Gerlach (19. listopadu 1780–9. února 1864) oženil 15. října 1800, spolu měli 3 syny, jedním z nich byl Ernst Josef Latzel, který nechal ulít zvon ve Skorošicích (viz 069†).²

Autorství sousoší je dodnes sporné. Rod Kutzerů pocházel ze dvou lokalit – Horního Údolí a Zlatých hor. Dílo není uvedeno v žádném soupisu jejich tvorby, je ovšem známá objednávka Josefa Latzela u Bernarda Kutzera. Ten pravděpodobně vytvořil předlohu, samotné práce na objektu se ovšem ujal jeho nevlastní bratr Cyril Kutzer.³

Jesenicko: vlastivědný sborník 2005, s. 38–45; *Seznam nemovitých kulturních památek*, s. 164.

^a Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

^b Nexus literarum „ae“.

^c Oddělovací vodorovná linka.

^d Tento řádek napsán humanistickou polokurzívou.

¹ Informace získána z informační tabule stojící v areálu starého hřbitova.

² Dressel 1969, s. 261–266.

³ Jesenicko: vlastivědný sborník 2005, s. 38–45.

077	Vápenná, obecní úřad	(1. pol. 19. stol.)
-----	----------------------	---------------------

Žulový **krucifix** na podstavci se nachází u Obecního úřadu Vápenná, primárně byl umístěn při hlavní silnici před domem č. p. 225.¹ Na nízkém stupni je umístěný podstavec, na jehož přední (nápis A) i zadní (nápis B) části jsou špatně čitelné vyryté nápisy. Původně

sloup zakončovalo sousoší Ukřižování – kříž s korpusem a figurou svatého Jana a Panny Marie.¹ Nad i pod nápisem vtesaným v kartuši na podstavci se nachází zkratky. Jedná se o příklad místní rustikální kamenické práce. Památka je dnes v havarijním stavu.

v. 34 cm, š. 32 (20) cm (nápisové pole), p. 4 cm – kapitála – obr. 76, 77

A) **G. K. //^a JESVS / MARI / A / JOHAN / NES //^b I. G. Q.**

B) **JOHAN / EG [--]**

Datum: 1. polovina 19. století. Sloup takto datuje Zuber ve své knize.

Zuber 1966, s. 410.

^a Přejít nápisu do zahluobeného pole.

^b Konec nápisu v zahluobeném poli.

¹ Buršík, D.: *Evidenční list nemovité kulturní památky: Vápenná, sloup se sousoším Ukřižování*. Dostupné z: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=191530 [cit. 25. 2. 2023].

078	Žulová, kostel sv. Josefa	1853
-----	---------------------------	------

Ve zdi zasazený **náhrobek** Josefy Spiller ze žuly se nachází na východní vnější straně věže vedle náhrobku jejího manžela (viz 084). Nápis je do desky vytesán, nad nápisem je vytesaný malý křížek. Památka byla na toto místo přesunuta, primárně se nacházela na hřbitově při kostele svatého Josefa. Nositel i nápis jsou v dobrém stavu.

v. 97 cm, š. 65 cm, p. 3–8 cm – humanistická kurzíva, humanistická polokurzíva – obr. 78

Monument / der Schullehrersgattin / Joseffa Spiller^a / geb(oren) zu Hennersdorf¹ den 25. Dec(ember) 1797 / gest(orben) allhier am 8. Februar 1853, / in einem Alter von 55 Jahren. //^b Dein Leib ruht hier in kühler Erde, der Geist in Gottes Hand.

Joseffa Spiller (25. prosince 1797–8. února 1853) byla manželkou místního učitele Franze Spillera a pocházela z Jindřichova na Bruntálsku. Společně bydleli v Žulové v domě č. 64.²

^a Tento řádek napsán humanistickou polokurzívou.

^b Oddělovací vodorovná linka.

¹ Hennersdorf je německý název pro obec Jindřichov (okres Bruntál).

² Matrika zemřelých Žulová 1853–1927, f. 1.

079	Skorošice, č. p. 67	1855
-----	---------------------	------

Žulový **sloup** s křížem a plastickým vyobrazením kalichu s hrozny a obilnými klasy se nachází u hlavní cesty na začátku obce Skorošice. Na přední části podstavce je vytesán letopočet (nápis A), na zadní straně poté jména pravděpodobně zadavatelů stavby (nápis B). Nositel je v dobrém stavu, nápis B) je v současnosti hůře čitelný. Pro celkový pohled na památku viz obr. 79.

A) v. 72 cm, š. 63 cm, p. 7 cm – kapitála – obr. 80

B) v. 72 cm, š. 63 cm, p. 5 cm – humanistická kurzíva – obr. 81

A) **1855.**

B) **Franz u(nd) Theresia / Drechsler.**

080	Stará Červená Voda, kostel Božího Těla	1858
-----	--	------

Procesní lucerna je uložena ve zvonici kostela Božího Těla. Jedná se o asi 3 metry vysokou památku zlaté a bílé barvy, skla lucerny na vrcholu zdobí bílé kříže. Pod lucernou je na tyči umístěn malý bílý kovový plíšek se zlatými monogramy umělce a datací. Nositel i nápis jsou v dobrém stavu.

v. 15 cm, š. 11 cm, p. 2–6 cm – kapitála

F . H . / 1858 .

081	Vidnava, hřbitov	1859
-----	------------------	------

Mramorový **hlavní kříž** (krucifix) na hřbitově nacházející se ve středu areálu. Na podstavci je vyryt údaj o jeho vztyčení (nápis C), na dříku doprovází reliéf postavy Panny Marie Bolestné se zlatou svatozáří vyryté nápisy A) nahoře a B) dole, které jsou zvýrazněny černou barvou. I přesto je horní nápis A) velmi špatně čitelný, nositel je v poměrně dobrém stavu.¹ Pro celkový pohled na památku viz obr. 82.

A) v. 14,5 cm, š. 72,5 cm, p. 3,5 cm – humanistická minuskula – obr. 83

B) v. 14,5 cm, š. 72,5 cm, o. 3,5 cm – humanistická minuskula – obr. 83

C) v. 52 cm, š. 94 cm, p. 8 cm – humanistická polokurzíva – obr. 84

A) [Pr]op[ri]o Filio suo non [p]epe[rcit] De[us] / Sed pro [n]obis [omn]i[bus]
[tra]d[idit] [il]lum.²

B) In omni tribulatione et angustia nostra / Succurre nobis beatissima Virgo
Maria.

C) Errichtet / 1859.

¹ Gedenkbuch der Stadt Weidenau, s. 31.

² Jedná se o citát z Bible, konkrétně Římanům 8,32. *On neušetřil vlastního syna, ale za nás všechny ho vydal.*

082	Žulová, kostel sv. Josefa	1860
-----	---------------------------	------

Ve zdi zasazený mramorový **památník** na Johanna Kiese Wettera se nachází na východní vnější straně věže nejbližší k hlavním dveřím kostela. Nápis je vytesaný do zahloubeného zrcadla. Památka byla na toto místo přesunuta, primárně se nacházela na hřbitově při kostele svatého Josefa. Nápis je v současnosti těžce čitelný, ve spodní části zcela nečitelný, nositel je ovšem v dobrém stavu.

v. 80 cm, š. 52 cm, p. 2–7 cm – humanistická kurzíva, fraktura – obr. 85

Denkmal / der Liebe an Herrn / Johann Kiese Wetter^a / hier gewesener Seelsorger / gestorb(en) am 12. Juli 1860. / Von seinen Kirckkindern. //^b R[equiescat] i[n] p[ace].

Johann Kiese Wetter (1808–12. července 1860),¹ který je v nápise zmíněn, byl žulovským lokalistou mezi lety 1854–1860.²

^a Tento řádek napsán frakturou.

^b Oddělovací vodorovná čára.

¹ Matrika zemřelých Žulová 1853–1927, f. 30v–31r.

² Hradilová 2007, s. 5.

083	Vápenná, hřbitov	1862
-----	------------------	------

Pískovcový **náhrobek** Karoliny Kaluschke se nachází u vnější strany zdi ohraničující hřbitov ve Vápenné. Nápis A) je vytesán do zahloubeného zrcadla, v současnosti jsou některé řádky hůře čitelné. Na podstavci je do zahloubeného zrcadla vyrytý doprovodný nápis B). Památka byla na toto místo přesunuta, primární umístění není známo, pravděpodobné je umístění uvnitř současného hřbitova. Nositel je v dobrém stavu, nápisy jsou místy hůře čitelné.

A) v. 50 cm, š. 36 cm, p. 4–7 cm – humanistická minuskula – obr. 86, 87

B) v. 16 cm, š. 46 cm, p. 3 cm – fraktura

A) **KAROLINA^a / K^bALUSCHKE / gest(orben) d(en) 9. Juli 1862 / von 67 J(ahren)**

B) **Herr, Dein Wille ist geschehen!**

Karolina Kaluschke (1795–9. července 1862) byla místní hospodářkou bydlící ve Vápenné v domě č. 237.¹

^a Jméno je napsané mírně do oblouku na vyryté stuze.

^b Iniciala příjmení je doplněna ozdobnými prvky.

¹ Matrika zemřelých Vápenná 1826–1872, f. 189v–190r.

084	Žulová, kostel sv. Josefa	1862
-----	---------------------------	------

Ve zdi zasazený **náhrobek** Franze Spillera ze žuly se nachází na východní vnější straně věže vedle náhrobku jeho manželky (viz 078). Nápis je do desky vytesán, nad nápisem je vytesaný malý křížek. Památka byla na toto místo přesunuta, primárně se nacházela na hřbitově při kostele svatého Josefa. Začátek posledního řádku nápisu je zakryt jiným náhrobkem, který je připevněn k omítce. Nápis i nositel jsou v dobrém stavu.

v. 101 cm, š. 69 cm, p. 2–7 cm – humanistická kurzíva, humanistická minuskula – obr. 88

Hier ruht / Franz Spiller^a / Schullehrer v(on) h(ier) / geboren zu Hengersdorf¹ / den 24. Dec(em)b(er) 1792, / gest(orben) den 6. Dec(em)b(er) 1862. //^b Dein Leib ruht in kühler Erde. //^b Dein Geist in Gottes Hand.

Franz Spiller (24. prosince 1792–6. prosince 1862) byl místním učitelem a pocházel z Jindřichova na Bruntálsku. Jeho manželkou byla Josefa Spiller. Společně bydleli v Žulové v domě č. 64.²

^a Tento řádek napsán humanistickou minuskulou.

^b Oddělovací vodorovná linka.

¹ Hengersdorf je německý název pro obec Jindřichov (okres Bruntál).

² Matrika zemřelých Žulová 1853–1927, f. 38v–39r.

085	Stará Červená Voda, hřbitov při kostele	1863
-----	---	------

Žulový **náhrobek** Ernestiny Lux se nachází u hřbitovní zdi ve vnitřní části starého hřbitova. Nápis je vytesán do zahloubeného zrcadla, v horní části náhrobku je místo pro kříž, který byl v minulosti ulomen. Nápis je místy hůře čitelný, s výjimkou ulomeného kříže v horní části je nositel v poměrně dobrém stavu.

v. 89 cm, š. 49 cm, p. 3–5 cm – humanistická kurzíva, humanistická minuskula – obr. 89, 90

Hier ruht / Ernestine Lux^a / geborene Hauke / Bauerfrau in Altrothwasser¹ / geb(oren) d(en) 7. August 1836 / gest(orben) d(en) 1. Juni 1863. //^b Theuere Mutter, theure Gattin. / Ruhe sanft von uns beweint. / Bis ein gutter Todt einst wieder / Seelig uns mit dir vereint. / Friede ihrer Asche!

Ernestine Lux (7. srpna 1836–1. června 1863), rozená Hauke, byla místní zemědělkyně. Bydlela ve Staré Červené Vodě v domě č. 23.²

^a Tento řádek napsán humanistickou minuskulou.

^b Oddělovací vodorovná linka.

¹ Altrothwasser je německý název pro obec Stará Červená Voda (okres Jeseník).

² Matrika zemřelých Stará Červená Voda 1829–1877, f. 139v–140r.

086	Stará Červená Voda, hřbitov při kostele	1863
-----	---	------

Žulový **náhrobek** Amanda Drechslera se nachází u hřbitovní zdi ve vnitřní části hřbitova. Vytesaný nápis je olemován vyrytou linkou s ornamenty v rozích. Na toto místo byl pravděpodobně přesunut, primární umístění není známo. Nositel i nápis jsou v dobrém stavu, místy je patrné znečištění mechem.

v. 86 cm, š. 60 cm, p. 2–7 cm – humanistická kurzíva, fraktura – obr. 91

Hier ruhet / Amand Drechsler^a / gewes(ener) Müllermeister und / Wirthschaftsbesitzer v(on) h(ier) / geb(oren) den 2. April 1817 / gest(orben) den 21. Juli 1863. //^b Friede seiner Asche.

Amand Drechsler (2. dubna 1817–21. července 1863) byl místní mlynář a hospodář. Bydlel ve Staré Červené Vodě v domě č. 111.¹

^a Tento řádek napsán frakturou.

^b Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Stará Červená Voda 1829–1877, f. 139v–140r.

087	Stará Červená Voda, kostel Božího Těla	1864
-----	--	------

Žulový **náhrobek** Baltasara a Marie Wanke je uložen na kůru v kostele Božího Těla. Primárně byl pravděpodobně umístěn na starém hřbitově obklopujícím kostel. Nápis je do nositele vytesaný. Nositel je v dolní části rozlomený, poškození ovšem znemožňuje četbu posledního řádku textu.

v. 61 cm, š. 42 cm, p. 5–7 cm – humanistická kurzíva, fraktura – obr. 92

Hier ruhen / Baltasar Wanke,^a / gest(orben) am 28. Juli 1864 / und Gattin / Maria Wanke,^a / gest(orben) am 28. August 1864, / Hausbesitzer N(ume)ro^b = 8 aus / Altrothwasser.¹ //^c [Frieden ihren] Seelen.

Baltasar Wanke (1798–28. července 1864) byl místní tkalcovský mistr,² jeho manželkou byla Maria Wanke (1796–28. srpna 1864). Společně bydleli ve Staré Červené Vodě v domě č. 8.²

^a Tento řádek napsán frakturou.

^b Koncovka “ro“ nadepsána nad zkracovací znaménko (=).

^c Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

¹ Altrothwasser je německý název pro obec Stará Červená Voda (okres Jeseník).

² Matrika zemřelých Stará Červená Voda 1829–1877, f. 144v–145r.

088	Stará Červená Voda, hřbitov při kostele	1865
-----	---	------

Náhrobek Franze Wanke z bílé žuly se nachází u hřbitovní zdi ve vnitřní části hřbitova. Nápis je olemován vyrytou linkou, v horních rozích jsou vyryty ozdobné prvky. Na toto místo byl pravděpodobně přesunut, primární umístění není známo. Nositel je v dobrém stavu, patrné je povrchové znečištění.

v. 68 cm, š. 47 cm, p. 3–8 cm – humanistická kurzíva, humanistická minuskula – obr. 93

Hier ruhet / Franz Wanke^a / gew(esener) Kirchenvorsteher, / Armenvater / und Handlerauszugler v(on) h(ier) / geb(oren) am 7. Aug(ust) 1799, / gest(orben) am 1. März 1865. // Das ewige Licht leuchte ihm.

Franz Wanke (7. srpna 1799–1. března 1865) byl místní oltářník a patron kostela Božího Těla ve Staré Červené Vodě. Bydlel ve Staré Červené Vodě v domě č. 12.¹

^a Tento řádek napsán humanistickou minuskulou.

¹ Matrika zemřelých Stará Červená Voda 1829–1877, f. 145v–146r.

089	Stará Červená Voda, hřbitov při kostele	1865
-----	---	------

Žulový **náhrobek** Francisky Heckel se nachází na starém hřbitově a je upevněný k vnitřní části zdi. Nápis v horní části doprovází vyryté rozviliny. Kámen je místy zvětřalý, poškození ovšem nebrání četbě vyrytého nápisu.

v. 67 cm, š. 50 cm, p. 2–6 cm – humanistická kurzíva, fraktura – obr. 94

Hier ruhet / Franziska^a / Heckel^a / geb(oren) d(en) 24. Oktober 1827, / gest(orben) d(en) 20. April 1865.

Franciska Heckel (24. října 1827–20. dubna 1865) byla hospodyní, bydlela v Nové Červené Vodě v domě č. 16.¹

^a Tento rádek napsán frakturou.

¹ Matrika zemřelých Stará Červená Voda 1829–1877, f. 288v–289r.

090†	Skorošice, kostel sv. Martina	1866
------	-------------------------------	------

Zvon vážící 123 kg se do současnosti nedochoval. Nápis doprovázelo reliéfní vyobrazení Panny Marie. Bližší informace o rozměrech zvonu, velikosti a typu písma nejsou známy.¹

A) [**Ora pro nobis sancta Dei Genitrix nunc et in hora mortis.**]¹

B) [**L(eopoldus) F(ranciscus) Stanke Olomucii fuisa 1866.**]¹

Autorem zvonu byl František Leopold Stanke z Olomouce.² Je autorem i dalších zvonů v oblasti – viz 068†, 069†, 072†, 073†, 074†, 075†.

Zvon byl v roce 1916 rekvírován.³

¹ Chronik der Pfarrei Gurschdorf, f. 65v.

² Indra 1979, s. 159.

³ Chronik der Pfarrei Gurschdorf, f. 65v–66r.

091	Skorošice, starý hřbitov	1866
-----	--------------------------	------

Žulový **náhrobek** Theresie Rittner je umístěn ve zdi uvnitř starého hřbitova. V horní části vyrytý nápis doprovází taktéž vyryté ozdobné rozviliny. Náhrobek je v létě zcela zakrytý popínavými rostlinami, kvůli přírodním vlivům je nápis špatně čitelný, část nositele v pravé horní části je ulomená.

v. 110 cm, š. 54 cm, p. 5–9 cm – humanistická kurzíva, humanistická minuskula – obr. 95

Hier ruhet / Theresie Rittner^a / geb(oren) den 18. Juni 1808 / gest(orben) den 7. Oktober 1866. //^b Friede ihren Aschen!

Theresie Rittner (18. června 1808–7. října 1866) byla manželkou hospodáře Leopolda Rittnera z Vápenné. Společně bydleli v Tomíkovcích v domě č. 49.¹

^a Tento řádek napsán humanistickou minuskulou.

^b Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Skorošice 1853–1890, f. 149v–150r.

092	Vidnava, kostel sv. Kateřiny	1866
-----	------------------------------	------

Žulový **pamětní kámen** s vyrytým letopočtem se nachází za hlavním oltářem v kostele svatě Kateřiny. Díky tomu, že se kámen nachází za hlavním oltářem, je uchráněn před poškozením a je tak ve velmi dobrém stavu.

v. 42 cm, š. 42 cm, p. 11–12 cm – arabské číslice – obr. 96

1866

Datace odkazuje na rok položení nové dlažby v lodi kostela. Černé a bílé kameny dle záznamu v kronice stály dohromady 700 zlatých.¹

¹ Chronik der Pfarrei Weidenau, f. 83v.

093	Žulová, kostel sv. Josefa	1866
-----	---------------------------	------

Ve zdi zasazený žulový **náhrobek** Josefa a Josefy Hackenberg se nachází na východní vnější straně věže. Nápis je do desky vytesán, okolo nápisu je vytesán ozdobný prvek – větev břechťanu. Památka byla na toto místo přesunuta, primárně se nacházela na hřbitově při kostele svatého Josefa. Nositel i nápis jsou v dobrém stavu.

v. 93 cm, š. 64 cm, p. 3–9 cm – humanistická kurzíva – obr. 97

Jos efa^a und Jos efa^a / Hackenberg^a / gestorben in den Jahren / 1855 und 1866 / im Alter von 70 und 76 / Jahren. //^b Sie ruhn in Frieden!

Josef Hackenberg (1785–27. března 1855) byl místní obchodník s přízí a hospodář.¹ Jeho manželkou byla Josefa Hackenberg (1790–12. října 1866), společně bydleli v Žulové v domě č. 63.²

^a Vlastní jména napsána frakturou.

^b Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Žulová 1853–1927, f. 10v–11r.

² Matrika zemřelých Žulová 1853–1927, f. 54v–55r.

094	Žulová, kostel sv. Josefa	1866
-----	---------------------------	------

Ve zdi zasazený žulový **náhrobek** Josefa Schöbeta se nachází na východní vnější straně věže. Nápis je do desky vytesán, okolo nápisu je vytesán ozdobný prvek – větev břečťanu. Památka byla na toto místo přesunuta, primárně se nacházela na hřbitově při kostele svatého Josefa. Nápis i nositel jsou v dobrém stavu, ve spodní části je patrná mírná eroze kamene.

v. 93 cm, š. 64 cm, p. 3–9 cm – humanistická kurzíva, fraktura – obr. 98

Josef Schöbet^a / gestorben im Jahre / 1866. //^b Er ruhe in Frieden!

Josef Schöbet (1792–13. března 1866) byl místní hospodář a koželužský mistr bydlící v Žulové v domě č. 63.¹

^a Tento řádek napsán frakturou.

^b Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Žulová 1853–1927, f. 52v–53r.

095	Žulová, kostel sv. Josefa	1866
-----	---------------------------	------

Ve zdi zasazený žulový **náhrobek** Karla Böhma se nachází na východní vnější straně věže kostela. Nápis je vytesán do zahlobeného, osmiúhelníkového zrcadla. Náhrobek je v horních rozích ozdoben reliéfními rozvilinami, v dolních rozích jsou reliéfní čtyřlístě květiny. Památka byla na toto místo přesunuta, primárně se nacházela na hřbitově při kostele svatého Josefa. Nápis i nositel jsou ve velmi dobrém stavu.

v. 42 cm, š. 70 cm, p. 2–8 cm – humanistická polokurzíva – obr. 99

Carl Böhm / Bräuermeister in Friedeberg¹ / gest(orben)^a am 3. October 1866 / im Alter von 66 Jahren.

Karl Böhm (1800–3. října 1866) byl místním sládkem. Bydlel v Žulové v domě č. 123, zemřel na cholera.²

^a Zkracovací znaménko má podobu dvojtečky (:).

¹ Friedeberg je německý název pro město Žulová (okres Jeseník).

² Matrika zemřelých Žulová 1853–1927, f. 53v–54r.

096	Žulová, kostel sv. Josefa	1866
-----	---------------------------	------

U kostelní věže stojící žulový **náhrobek** Josefy Schneider se nachází na západní vnější straně věže kostela. Nápis je do desky vytesán, nad nápisem jsou vytesány tři osmicípé hvězdy. Památka byla na toto místo přesunuta, primární umístění není známo, pravděpodobné je umístění na hřbitově, který obklopuje kostel svatého Josefa. Nositel i nápis jsou v dobrém stavu, na podstavci náhrobku je patrná eroze kamene.

v. 76 cm, š. 45 cm, p. 3–7 cm – humanistická kurzíva, humanistická minuskula, humanistická polokurzíva – obr. 100

Hier ruhet^a / Josefa^b / Schneider^b / geb(oren) d(en) 14. Febr(uar) 1838 / gest(orben) d(en) 10. Nov(em)b(er) 1866. //^c Friede ihrer Asche.

Josefa Schneider (14. února 1838–10. listopadu 1866) byla manželkou obchodníka Franze Schneidera. Společně bydleli v Žulové v domě č. 120. Zemřela na tuberkulózu.¹

^a Tento řádek je napsán humanistickou minuskulou a je vytesán do oblouku.

^b Tento řádek napsán humanistickou polokurzívou.

^c Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Žulová 1853–1927, f. 55v–56v.

097	Skorošice, starý hřbitov	1867
-----	--------------------------	------

Žulový **náhrobek** Augustina Luleie se nachází u vnější strany zdi hřbitova nejbližší ke vchodu. Horní část náhrobku má podobu schodovité stříšky. Nositel je v dobrém stavu, nápis vytesaný do zahlobeného zrcadla je místy špatně čitelný.

v. 56 cm, š. 90 cm, p. 3 cm – humanistická kurzíva – obr. 101, 102

Hier ruhet / Augustin Lulei^a / Wirtschaftsbesitzer / in / Gurschdorf^a 1 und Saubsdorf^a 2/ geboren den 5. Oktober 1817 / gest(orben) den 12. November 1867 //^b Friede seiner Asche!

Augustin Lulei (5. října 1817–12. listopadu 1867) byl majitelem hospodářství ve Skorošicích a Supíkovcích. Bydlel ve Skorošicích v domě č. 43.³

^a Napsáno frakturou.

^b Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

¹ Gurschdorf je německý název pro obec Skorošice (okres Jeseník).

² Saubsdorf je německý název pro obec Supíkovice (okres Jeseník).

³ Matrika zemřelých Skorošice 1853–1890, f. 161v–162r.

098	Stará Červená Voda, kostel Božího Těla	1868
-----	--	------

Náhrobek Johanny Scholz z žuly je uložen na kůru v kostele Božího Těla. Primárně byl pravděpodobně umístěn na starém hřbitově obklopujícím hřbitov. Vytesaný nápis je ohraničen po obvodu desky širší linkou, v horní části je vyrytý malý kříž a ozdobný ornament. Nositel i nápis jsou v dobrém stavu.

v. 63 cm, š. 45 cm, p. 4–6 cm – humanistická kurzíva, humanistická minuskula – obr. 103

Hier ruhet / Johanna Scholz,^a / sie starb d(en) 28. Dez(em)b(er) 1868 / im Alter von 70 Jahren.

Johanna Scholz (1798–28. prosince 1868) byla manželkou Josefa Scholze, společně bydleli ve Staré Červené Vodě v domě č. 103.¹

^a Tento řádek napsán humanistickou minuskulou.

¹ Matrika zemřelých Stará Červená Voda 1829–1877, f. 157v–158r.

099	Stará Červená Voda, hřbitov při kostele	1868
-----	---	------

Žulový **náhrobek** Franze Kneifela se nachází na uvnitř starého hřbitova u kostela Božího Těla jako první na pravé straně od hlavní brány. Náhrobek je značně poškozen zvětráním, vyrytý nápis A) v zahloubeném zrcadle je místy téměř nečitelný, na podstavci je vyrytý doprovodný nápis B). Nápis je kvůli znečištění mechem hůře čitelný, kříž umístěný na vrcholu náhrobku je poškozený a nositel je celkově poškozen erozí.

A) v. 47 cm, š. 30 cm, p. 3–8 cm – humanistická kurzíva, humanistická minuskula – obr. 104

B) v. 17, š. 61 cm, p. 3–7 cm – humanistická kurzíva, fraktura

A) Dem Andenken^a / des Herrn^a / Franz Kneifel^b / gest(orben) am 6. März 1868 / im 76. Lebensjahre. //^c

B) Gewidmet von seinem Sohn / Otto^b

Franz Kneifel (1791–6. března 1868) byl místní hospodář bydlící v Nové Červené Vodě v domě č. 26.¹

^a Tento řádek napsán humanistickou minuskulou.

^b Tento řádek napsán frakturou.

^c Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Stará Červená Voda 1829–1877, f. 296v–297r.

Žulový **krucifix** na podstavci stojící u cesty s pozlacenou sochou ukřižovaného Ježíše. Na přední straně soklu je vyrytý a zlatou barvou zvýrazněný nápis B) v zahloubeném zrcadle, pod nápisem se nachází rok postavení krucifixu (nápis C), ten je vyznačený zelenou barvou, stejně jako titulus crucis (nápis A). Nápis B) a C) jsou obehnaný zeleným přírodním motivem ve tvaru oválu. Nápis i nositel jsou v dobrém stavu, na podstavci je patrné znečištění přírodními vlivly. Pro celkový pohled na památku viz obr. 105.

A) v. cca 35 cm, š. cca 15 cm, p. cca 9 cm – kapitála – obr. 106

B) v. 35 cm, š. 30 cm, p. 5 cm – kapitála

C) v. 103 cm, š. 71 cm, p. 5 cm – arabské číslice

A) **I. N. / R. I.**

B) **OVY^aS / VI / DEVS**

C) **1869.**

Krucifix byl dle kovového štítku na pravé straně podstavce v roce 2006 renovován.

^a Písmeno „Y“ je vyšší než zbytek písmen v nápisu.

Žulový **sloup** s křížem se nachází u hlavní cesty mezi Vápennou a Žulovou. Sloup stojí na vyvýšeném vydlážděném místě, na přední straně podstavce se nachází dva nápisy B) a C). Nápis A), který je hůře čitelný, se nachází na podstavci samotného kříže, který vyrůstá ze soklu. Nositel je v dobrém stavu, nápisy B) a C) jsou velmi špatně čitelné. Pro upřesnění polohy jsou níže připojeny GPS souřadnice.

A) v. 8 cm, š. 44 cm, p. 4–7 cm – humanistická polokurzíva – obr. 107

B) v. 17 cm, š. 17 cm, p. 3–7 cm – fraktura – obr. 108

C) v. 21 cm, š. 69 cm, p. 5 cm – arabské číslice – obr. 108

A) **Es ist vollbracht.¹**

B) **Franciska St.**

C) 1869

GPS souřadnice: 50.2939347 severní šířky, 17.0972092 východní délky

¹ Jedná se o citát z Bible (Jan 19,30). *Dokonáno jest.*

102	Stará Červená Voda, kostel Božího Těla	1870
-----	--	------

Pískovcový **náhrobek** Aloise Maiera je uložen na kůru v kostele Božího Těla. Náhrobek byl primárně pravděpodobně umístěn na starém hřbitově okolo kostela. Nápis je do nositele vyrytý, nositel je celkově v dobrém stavu, na obvodu jsou patrné známky eroze.

v. 65 cm, š. 39 cm, p. 3–8 cm – humanistická kurzíva, humanistická minuskula, gotická minuskula – obr. 109

Ruhestätte^a / des / Alois Maier,^b / geb(oren) d(en) 1. Jänner / 1845, / gest(orben) d(en) 3. Dezember / 1870. //^c Friede Seiner Asche!

O Aloisi Maierovi (1. ledna 1845–3. prosince 1870) nelze zjistit bližší informace, neboť se v příslušné matrice zemřelých nenachází. Náhrobek pravděpodobně příslušel jeho domovské obci a do Staré Červené Vody byl v minulosti přenesen.

^a Tento řádek napsán humanistickou minuskulou.

^b Tento řádek napsán gotickou minuskulou.

^c Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

103	Stará Červená Voda, hřbitov při kostele	1870
-----	---	------

Žulový **náhrobek** Karla Weinerja a jeho čtyř synů se nachází u zdi na vnitřní straně starého hřbitova po levé straně. Nápis v zahloubeném zrcadle A) doprovází doplňující nápis B) vyrytý do podstavce náhrobku. Náhrobek v minulosti pravděpodobně stál na soklu, který je před ním, nyní je ovšem pouze opřen o hřbitovní zeď. Nositel i nápisy jsou v dobrém stavu. Pro celkový pohled na památku viz obr. 110.

A) v. 78 cm, š. 46 cm, p. 4–7 cm – humanistická kurzíva, fraktura – obr. 111

B) v. 25 cm, š. 55 cm, p. 4 cm – humanistická kurzíva – obr. 112

A) Hier ruhen / die Überreste des / Karl Weiner^a / und seiner vier Söhnchen / gestorben den 27. März / 1870, / im Alter von 62. Jahren. //^b Ruhe sanft, geliebter / Gatte! / Bis wir uns einstens / wiedersehn.

B) Gewiedmet / von Seiner tiefbetrübten Gattin.

Na tomto místě je pohřben Karl Weiner (1808–27. března 1870), místní hospodář, a jeho čtyři synové. Společně bydleli ve Staré Červené Vodě v domě č. 95.¹

^a Tento řádek napsán frakturou.

^b Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Stará Červená Voda 1829–1877, f. 161v–162r.

104	Stará Červená Voda, hřbitov při kostele	1871
-----	---	------

Žulový **náhrobek** kvádrového tvaru Carla Reitziga se nachází po pravé vnitřní straně při vstupu na starý hřbitov. Nízký náhrobek stojí na krychlovém podstavci. Nositel nese známky eroze, i tak je ovšem v dobrém stavu. Nápis je místy hůře čitelný.

v. 76 cm, š. 47 cm, p. 3–7 cm – humanistická kurzíva, humanistická minuskula – obr. 113

Denkmal / Trauer / Gattin – Liebe / Carl Reitzig^a / Revier sönder / geb(oren) d(en) 20. Juni 1813 / gest(orben) d(en) 25. November 1871 //^b Friede seiner Asche.

Carl Reitzig (20. června 1813–25. listopadu 1871) byl místní lesník bydlící v osadě Rokliny (Schroppengrund) v domě č. 4.¹

^a Tento řádek napsaný humanistickou minuskulou.

^b Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Stará Červená Voda 1829–1877, f. 353v–354r.

105	Černá Voda, ranč	1875
-----	------------------	------

Žulový **sloup** s křížem v poli se nachází blízko ranče. Na podstavci je vyrytý letopočet připomínající vztyčení sloupu. V horní části sloup doplňuje menší mramorový kříž. Podstavec je v dobrém stavu, na samotném kříži a sloupu je patrné znečištění. Pro upřesnění polohy jsou níže uvedeny GPS souřadnice.

v. 29 cm, š. 58 cm, p. 9 cm – arabské číslice – obr. 114

1875.

GPS souřadnice: 50.3115789 severní šířky, 17.1440361 východní délky

106	Kobylá nad Vidnavkou, hřbitov	1876
-----	-------------------------------	------

Žulový **hlavní kříž** (krucifix) se nachází uprostřed hřbitova před rodinnou hrobkou pánů ze Skal (viz 067). Mezi podstavcem a křížem je sloupek s nápisem B), na podstavci je poté zmíněn rok zhotovení (nápis C). Ze sloupku vystupuje kříž s ukřižovaným Ježíšem

Kristem z bílého mramoru, nad jehož hlavou se nachází titulus crucis (nápis A). Všechny nápisy na hlavním kříži jsou vytesány a zvýrazněny tmavší barvou, v minulosti byly pravděpodobně zlacené. Na zadní straně podstavce je vytesán malý minuskulní nápis E), který je mírně zvětralý. Památka s nápisy je celkově v dobrém stavu, v horní části je patrné znečištění přírodními vlivy.

A) v. cca 15 cm, š. cca 10 cm, p. cca 5 cm – kapitála – obr. 115

B) v. 102 cm, š. 45 cm, p. 6,5–8,5 cm – humanistická minuskula – obr. 115

C) v. 40 cm, š. 60 cm., p. 8,5 cm – fraktura – obr. 115

D) v. 102 cm, š. 45 cm, p. 6,5–8,5 cm – 1. řádek gotická minuskula, 2. řádek humanistická polokurzíva, 3. řádek humanistická minuskula – obr. 116

E) v. 16,5 cm, š. 99 cm, p. 6 cm – humanistická minuskula – obr. 117

A) **IN / RI**

B) **Im Kreuz / ist unser / Heil.**

C) **E. J.^a / 1876.**

D) **Gewidmet / aus / Liebe.**

E) **Verf(ertiget) bei T. Kurzer Schw(arz) Wasser.¹**

Hlavní kříž byl dle nápisu na zadní straně podstavce v roce 1927 renovován Ferdinandem Koppe, dle kovového štítku pod tímto nápisem byl renovován i v roce 2007.

^a Význam zkratky není zcela jasný, může se jednat o „Errichtet Jahre“, tedy „Postaveno roku“.

¹ Schwarzwasser je německý název pro obec Černá Voda (okres Jeseník).

107	Žulová, hřbitov	1876
-----	-----------------	------

Vysoký **krucifix** umístěný na podstavci nacházející se na hřbitově u pravé vnější zdi kostela. Podstavec a sokl jsou vyrobeny z žuly, samotný kříž se sochou Ukřižování Ježíše a plaketou s titulus crucis (nápis A), který je obtažen kontrastní barvou a visí nad sochou, jsou kovové. Na přední straně soklu je vytesán letopočet (nápis B). Nositel i nápisy jsou v dobrém stavu

A) v. cca 10 cm, š. cca 7 cm, p. cca 4 cm – kapitála – obr. 118

B) v. 78 cm, š. 55, p. 10 cm – arabské číslice – obr. 119

A) **I. N. / R. I.**

B) **1876**

108	Stará Červená Voda, starý hřbitov	1877
-----	-----------------------------------	------

Žulový **náhrobek** Augusta Mittaga je položen na zemi uvnitř areálu bývalého hřbitova. Je jedním z mála dochovaných náhrobků, které na tomto hřbitově zůstaly. Čtyřřádkový nápis je do nositele vytesán. Horní část náhrobku je zvlněná, je možné, že byl v minulosti rozlomen. Na nositeli jsou patrné známky eroze a je mírně porostlý mechem, nápis je místy hůře čitelný.

v. 34 cm, š. 35 cm, p. 2–4 cm – humanistická minuskula – obr. 120

Hier ruht / AUGUST / MITTAG / gest(orben) 3. August 1877

August Mittag (1822–3. srpna 1877) byl místní krejčí a podruh. Bydlel ve Staré Červené Vodě v domě č. 29.¹

¹ Matrika zemřelých Stará Červená Voda 1829–1877, f. 181v–182r.

109	Vidnava, Krasov č. p. 338	1877
-----	---------------------------	------

Žulový **krucifix** umístěný na podstavci se nachází ve Vidnavě v místní části Krasov. Na přední části podstavce je vyryt letopočet (nápis A), na hranolu pod samotnou sochou Ukřižování je vyryt krátký nápis B). Nápisy jsou v dobrém stavu, podstavec je na mnoha místech zarostlý mechem.

A) v. 41 cm, š. 62 cm, p. 9 cm – kapitála – obr. 121

B) v. 22 cm, š. 33 cm, p. 7 cm – humanistická kurzíva – obr. 122

A) **E. J.^a / 1877.**

B) **Es ist vollbracht.¹**

^a Význam zkratky není zcela jasný, může se jednat o „Errichtet Jahre“, tedy „Postaveno roku“.

¹ Jedná se o citát z Bible (Jan 19,30). *Dokonáno jest.*

Žulový **náhrobek** Aurelie Peter se nachází vedle sousoší Kalvárie uvnitř areálu starého hřbitova. Je ukrytý pod neopadavým keřem, četba nápisu je tedy složitá. Vyrytý nápis A) doprovází na podstavci vyrytý nápis B). Díky keři je ovšem uchráněn před přírodními živly, proto je ve velmi dobrém stavu.

A) v. 50 cm, š. 36 cm, p. 3–5 cm – humanistická minuskula, fraktura – obr. 123

B) v. 25 cm, š. 50 cm, p. 4 cm – humanistická kurzíva

A) **Aurelie^a / Peter^a / geboren den 20. Juni / 1870 / gestorben den 11. August / 1878.**

B) **Ruhe sanft!**

Aurelie Peter (20. června 1870–11. srpna 1878) byla dcerou Willibalda Petera. Spolu s rodiči bydlela ve Skorošicích v domě č. 153, zemřela na spálu.¹

^a Tento řádek napsán frakturou. Iniciály jména jsou provedeny ozdobně.

¹ Matrika zemřelých Skorošice 1853–1890, f. 278v–279r.

Žulový kvádrový **náhrobek** Julia a Arthura Latzelových se nachází blízko vstupu na hřbitov po pravé vnitřní straně. Na přední straně kvádrů je vyrytý nápis A) upomínající na Julia Latzela, vlevo od něj je poté nápis B) připomínající Arthura Latzela. Nad vyrytým textem je v obou případech umístěn rámeček pro umístění obrázku, u Julia Latzela je rámeček reliéfní s přírodním motivem, u Arthura Latzela je otvor zahloubený do zrcadla. Nápisy jsou velmi špatně čitelné, vrchní část náhrobku chybí.

A) v. 55 cm, š. 33,5 cm, p. 5,5 cm – humanistická minuskula – obr. 124

B) v. 55 cm, š. 33,5 cm, p. 5,5 cm – humanistická minuskula – obr. 125

A) **Hier ruhet / unser guter Bruder / Julius Latzel / geb(oren) den 17. Febr(uar) 1810 / gest(orben) den 18. Marz 1879.**

B) **Hier ruht / Athur Latzel / geb(oren) 15. Mai 1875 / gest(orben) 17. Dez(em)b(er) 1878.**

V nápisu B) je chyba v křestním jméně zesnulého, dle příslušné matriky bylo jeho jméno Arthur Wolf Josef Latzel.

Julius Latzel (17. února 1810–18. března 1879) byl soukromý podnikatel v Tomíkovících, bydlel ve Skorošicích v domě č. 61.¹ Arthur Wolf Josef Latzel (15. května 1875–17. prosince 1878) byl synem Adolfa Latzela, vlastníka statku v Tomíkovících.²

¹ Matrika zemřelých Skorošice 1853–1890, f. 285v–286r.

² Matrika zemřelých Skorošice 1853–1890, f. 282v–283r.

112	Žulová, kostel na Boží hoře	1879
-----	-----------------------------	------

Mramorová **pamětní deska** obdélníkového tvaru se nachází ve věži kostela na Boží hoře v Žulové. Primárně se pamětní deska nacházela na věži kostela svatého Josefa v Žulové.¹ Vyrytý nápis je zvýrazněný černou barvou. Nápis odkazuje na rekonstrukci věže kostela mezi lety 1878 až 1879. Nositel i nápis jsou ve velmi dobrém stavu.

v. 23 cm, š. 28,5 cm, p. 3–5 cm – humanistická minuskula, fraktura, humanistická polokurzíva – obr. 126

W. Hellmich^a / Bauführer,^b / Freiburg in Schlesien.² / 1878 = (18)79.

^a Tento řádek napsán fakturou.

^b Tento řádek napsán humanistickou polokurzívou.

¹ Hradilová 2007, s. 4.

² Freiburg je německý název pro obec Příbor (okres Nový Jičín).

113	Kobylá nad Vidnavkou, č. p. 110	1880
-----	---------------------------------	------

Žulový **památník** obdélníkového tvaru připomínající Marii Immakulatu ze Skal je osazený ve zdi bývalé školy, která se nachází vedle kostela svatého Jáchyma. Památník je zasazený do zdi vpravo nahoře od hlavních dveří. Nositel i nápis jsou ve velmi dobrém stavu.

v. 43 cm, š. 55 cm, p. 5–10 cm – fraktura – obr. 127

Zu Ehren der Muttergottes v(on) Lourdes / in Erinnerung an ihre Tochter / Maria Immakulata / * 22. 5. 1880 / † 2. 12. 1880. / Gestiftet von / Baron Karl u(nd) Adele Skal.

Nositel s nápisem se nachází na budově staré školy, která začala být využívána po roce 1829, kdy byla dosavadní budova školy zničena při povodních. V roce 1877 byla postavena současná budova školy poté co se ukázalo, že budova vedle kostela svatého Jáchyma je pro vyšší počet žáků příliš malá.¹ Památník byl pořízen byl Karlem Kletem, svobodným pánem ze Skal, a jeho manželkou Adele.

Půlroční Marie Immakulata ze Skal (22. května 1880–2. prosince 1880), dcera Karla Kleta a Adele ze Skal, zemřela na slabost.²

¹ Grimme 1986, s. 37.

² Matrika zemřelých Kobylá nad Vidnavkou 1856–1897, p. 99.

114	Skorošice, starý hřbitov	1880
-----	--------------------------	------

Bílý žulový **náhrobek** Eduarda a Karolíny Menzelových je zasazený do vnitřní strany zdi hřbitova v přední části. Text doprovází kříž v horní části náhrobku, samotný vyrytý nápis je olemován širší linkou. Nápis je v dobrém stavu, na nositeli jsou patrné známky eroze.

v. 101 cm, š. 60,5 cm, p. 7,5 cm – humanistická minuskula, humanistická kurzíva – obr. 128

Hier ruhen unsere geliebten^a / Eltern / Eduard und Karolina / Menzel / von hier / 1880. //^b Ruhet sanft!^a

Eduard Menzel (1820–31. srpna 1872) byl místní hospodář.¹ Jeho manželkou byla Karolina Menzel (1817–13. dubna 1880), společně žili ve Skorošicích v domě č. 230.²

^a Tento řádek napsán humanistickou kurzívou.

^b Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Skorošice 1853–1890, f. 209v–210r.

² Matrika zemřelých Skorošice 1853–1890, f. 293v–294r.

115	Skorošice, kostel sv. Martina	1881
-----	-------------------------------	------

Krucifix umístěný na podstavci stojí před kostelem svatého Martina nalevo od hlavních dveří. Na přední straně žulového soklu je vyškrábaný prostor, do kterého se pravděpodobně v minulosti umísťovala tabulka. Na přední straně podstavce je vytesán letopočet. Nápis je v dobrém stavu, na podstavci, především v horní části, je patrné znečištění přírodními živly.

v. 38 cm, š. 68 cm, p. 7 cm – arabské číslice – obr. 129

1881.

116	Vápenná, hřbitov	1881
-----	------------------	------

Žulový **náhrobek** Stefana a Karoliny Ehrlich se nachází na vnější straně hřbitovní zdi ve Vápenné na levé straně od vstupu na hřbitov. Téměř polovina desky je celoročně zakryta břečťanem, četba vyrytého nápisu je tedy značně obtížná. Památka byla na toto místo přesunuta, primárně se pravděpodobně nacházela uvnitř areálu současného hřbitova. Nositel je v dobrém stavu, písmo je místy hůře čitelné.

v. 71 cm, š. 58 cm, p. 3–5 cm – humanistická kurzíva, kapitála – obr. 130

Hier ruhet / STEFAN EHRLICH^a / und / KAROLINA^a geb(oren) STERN^a / 1881

//^b

Stefan Ehrlich (1808–6. listopadu 1879) byl místní výměnkář.¹ Jeho manželkou byla Karolina Ehrlich (1808–27. února 1880), rozená Stern. Společně žili ve Vápenné v domě č. 74.²

^a Tento řádek napsán kapitálou.

^b Oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Vápenná 1873–1940, f. 28v–29r.

² Matrika zemřelých Vápenná 1873–1940, f. 29v–30r.

117	Žulová, kostel sv. Josefa	1881
-----	---------------------------	------

Ve zdi zasazený mramorový **náhrobek** Ferdinanda Nitsche se nachází na východní vnější straně věže kostela jako první z řady náhrobků na zdi kostela. Nápis je do desky z bílého mramoru vytesán, deska byla v minulosti pravděpodobně nepřiliš odborně očištěna. Památka byla na toto místo přesunuta, primárně byla pravděpodobně umístěna na současném hřbitově obklopujícím kostel svatého Josefa. Nositel i nápis jsou v poměrně dobrém stavu.

v. 95 cm, š. 64 cm, p. 2–7 cm – humanistická minuskula – obr. 131

Ferdinand Nitsche / f(ürst)b(ischoflicher). Oberförster / gest(orben) am 7. Juli 1881, im 75. Lebensjahre.

Ferdinand Nitsche (1807–7. července 1881) byl knížecí vrchní lesník v penzi. Bydlel v Žulové v domě č. 66.¹

¹ Matrika zemřelých Žulová 1853–1927, f. 103v–104r.

Kopule na lustru datovaná k 16. září 1883 se do dnešního dne nedochovala. Lustr byl pořízen z darů věřících a jeho zavěšení doprovázela slavnost. Objednán byl farářem Robertem Rotherem. Bližší informace o rozměrech kopule či písma neznáme.¹

[**16. September 1883.**]¹

Robert Rother byl farářem v Černé Vodě mezi lety 1872–1899.²

¹ Chronik der Pfarrei Schwarzwasser, s. 27–28.

² Musil – Švub – Growka 2002, s. 2.

Žulový **sloup** stojící v poli mezi dvěma stromy u polní cesty vedoucí z Kobylé nad Vidnavkou do obce Černá Voda. Součástí památky byl i kříž v horní části, který v současnosti chybí, zbyl pouze podstavec a sokl s vyrytými nápisy. Nápis B) je vyrytý do reliéfního zrcadla na soklu, nápis A) je vyrytý do přední strany podstavce dnes již chybějícího kříže a je orámován tenkou vyrytou linkou po obvodu přední strany podstavce a nápis C) je vyrytý do podstavce sloupu. Na sloupu je patrné znečištění přírodními živly, nápis B) je místy hůře čitelný. Pro upřesnění polohy jsou níže napsány GPS souřadnice.

A) v. 14 cm, š. 27,5 cm, p. 2–4 cm – humanistická polokurzíva – obr. 132

B) v. 62 cm, š. 30,5 cm, p. 4–6 cm – humanistická minuskula

C) v. 32 cm, š. 58 cm, p. 8 cm – arabské číslice

A) **Es ist / Volbracht.**¹

B) **Gewiedmet von / FERDINAND / und / MARIANNA / GRIMME.**^a

C) **1883**

GPS souřadnice: 50.3350233 severní šířky, 17.1294236 východní délky.

^a Ozdobná rozvilina.

¹ Jedná se o citát z Bible (Jan 19,30). *Dokonáno jest.*

120	Černá Voda, kostel Panny Marie	1884
-----	--------------------------------	------

Žulový **krucifix** umístěný na podstavci stojící naproti kostelu Panny Marie se sochou ukřižování Ježíše z bílého mramoru. Na přední straně soklu jsou dva vyryté nápisy B) a C), na pravé straně podstavce je hůře čitelný vyrytý nápis D). V horní části kříže je vyryto titulus crucis (nápis A). Nositel i nápisy jsou ve velmi dobrém stavu, na soše Ukřižování je patrné znečištění. Pro celkový pohled na památku viz obr. 133.

A) v. cca 127 cm, š. cca 17 cm, p. cca 7 cm – kapitála

B) v. 96 cm, š. 64 cm, p. 7–13 cm – fraktura – obr. 134

C) v. 31 cm, š. 74 cm, p. 7,5 cm – kapitála – obr. 134

D) v. 20 cm, š. 110, p. 4 cm – humanistická kurzíva – obr. 135

A) **I. N. / R. I.**

B) **Es ist / vollbracht!**¹ //^a

C) **1884**

D) **Errichtet durch einen Wohltäter.**

^a Oddělovací vodorovná linka v podobě rozvilin.

¹ Jedná se o citát z Bible (Jan 19,30). *Dokonáno jest.*

121	Vidnava, kostel sv. Kateřiny	1884
-----	------------------------------	------

Pamětní deska ze švédské žuly je vsazená do zdi kostela na levé straně od hlavního vstupu. Vytesaný nápis byl v minulosti pravděpodobně zlacený, v současnosti je patrné hnědé zabarvené písmen. Nositel i nápis jsou ve velmi dobrém stavu.

v. cca 50 cm, š. cca 100 cm, p. cca 10 cm – humanistická minuskula – obr. 136

Die Erhöhung des Thurmes / ausgeführt / in den Jahren / 1883 und 84. / durch milde Spenden.

Vytesaný nápis připomíná zvýšení věže kostela za pomoci darů obyvatel v letech 1883 až 1884.

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 113.

122	Žulová, kostel na Boží hoře	1884
-----	-----------------------------	------

Vysoký **krucifix** umístěný na podstavci z černé žuly se nachází v Žulové na Boží hoře vedle vstupu do kostela. Kříž a socha Ježíše jsou z litiny, nad sochou je kovová tabulka s reliéfně provedeným titulus crucis. Krucifix je plochý a má trojlisté zakončení ramen ozdobené příčným šrafováním. V čele podstavce je vyrytá datace. Kovová část kříže nese stopy po barevné povrchové úpravě a patrně i pozlacení. Nositel i nápis jsou ve velmi dobrém stavu.

v. 19 cm, š. 75 cm, p. 8 cm – arabské číslice – obr. 137

1884

123	Černá Voda, hřbitov	1885
-----	---------------------	------

Pamětní deska oválného tvaru z žuly se nachází nad náhrobky manželů Kurzerových (viz 141, 168). Nápis je do desky vyryt, na druhém a čtvrtém řádku písmo doprovází vyryté rozviliny. Pravá část nápisu je kvůli odpadnutí vrchní části kamene hůře čitelná.

v. 42 cm, š. 63 cm, p. 6–10 cm – fraktura, kapitála – obr. 138

RUHESTÄTTE^a / DER^{a b} / Familie K[urzer]^c / 1885^b

^a Tento řádek napsán kapitálou.

^b Slovo ohraničeno vyrytými rozvilinami.

^c Slova v tomto řádku mají četné ozdoby.

124	Černá Voda, hřbitov	1885
-----	---------------------	------

Náhrobek Theresie Franke je umístěný pod pamětní deskou rodiny (viz 125), vedle náhrobku Karoliny Franke (viz 159). Nápis je do žulové desky vyrytý, jméno zesnulé je vypsáno do ozdobné stuhy. Nápis v horní části doprovází vyrytý vavřínový věnec, v pravém i levém horním rohu jsou vyryté rozviliny a celý nápis je po obvodu desky olemován tenkou vyrytou linkou. Nositel je na mnoha místech popraskaný, písmo je velmi špatně čitelné.

v. 84 cm, š. 50 cm, p. 4–7 cm – humanistická kurzíva, kapitála, humanistická minuskula – obr. 139

THERESIA FRANKE^a / geb(oren) am 9. Juli 1847 / gest(orben) am 16. Decemb(er) 1885. //^b Herr in deine Hände^c / befehle ich meinen Geist.^{c 1}

Theresia Franke (9. července 1847–16. prosince 1885), rozená Buchmann, byla první manželkou Gustava Franke, se kterým bydlela v Černé Vodě v domě č. 63.²

^a Tento řádek je psán kapitálou, jméno zesnulé je napsáno na vyryté stuze.

^b Oddělovací vodorovná linka.

^c Tento řádek napsán humanistickou minuskulou.

¹ Jedná se o citát z Bible, konkrétně Žalm 31,6. *Do tvých rukou poroučím svého ducha.*

² Matrika zemřelých Černá Voda 1879–1896, p. 57.

125	Černá Voda, hřbitov	1886
-----	---------------------	------

Žulová **pamětní deska** oválného tvaru se nachází nad náhrobky Karoliny a Theresie Frankeových (viz 124, 159). Nápis je do desky vyryt, v horní části jej doprovází vyrytá rozvilina, po obvodu desky je nápis olemován tenkou vyrytou linkou. Nápis i nositel jsou v poměrně dobrém stavu.

v. 32 cm, š. 42 cm, p. 9 cm – fraktura – obr. 140

Familie / Franke. / 1886.

126	Černá Voda, hřbitov	1887
-----	---------------------	------

Vysoký žulový **hlavní kříž** (krucifix) stojí uprostřed hřbitova. Na přední straně soklu je vyrytý rok postavení kříže (nápis A), nápis je navíc obehnaný vyrytým věncem z břecťanu. Na přední straně podstavce sochy Ukřižování je vyrytý jednořádkový nápis B). Nositel je v poměrně dobrém stavu, nápis B) na podstavci je hůře čitelný kvůli znečištění mechem. Pro celkový pohled na památku viz obr. 141.

A) v. 118 cm, š. 77 cm, p. 12 cm – arabské číslice – obr. 142

B) v. 41 cm, š. 56 cm, p. 4–9 cm – fraktura – obr. 143

A) **1887**

B) **Es ist / vollbracht!**¹

Kříž byl vztyčen 7. dubna 1887 na místě původního dřevěného kříže z roku 1846. Autoři kříže jsou sochař Ferdinand Schnalke a kameník Franz Kurzer (viz 141).²

¹ Jedná se o citát z Bible (Jan 19,30). *Dokonáno jest.*

² Chronik der Pfarrei Schwarzwasser, s. 41.

127†	Černá Voda, kostel Panny Marie	1887
------	--------------------------------	------

Jubilejní **kalich** z roku 1887 se do dnešního dne nedochoval. Kalich se skládal ze stříbrné kupy, bronzového dřívku a taktéž bronzové patky. Bližší informace o velikosti a typu písma nejsou známy.¹

[**R(ober) Rother, 11. IX. 1887**]¹

Kalich byl dán faráři Robertu Rotherovi jako upomínka stého výročí založení kostela. Vyroběn byl ve vídeňské firmě Fellingner und Hassinger.¹

Robert Rother byl farářem v Černé Vodě mezi lety 1872–1899.²

¹ Chronik der Pfarrei Schwarzwasser, s. 43.

² Musil – Švub – Growka 2002, s. 2.

128	Vápenná, č. p. 257	1887
-----	--------------------	------

Krucifix na podstavci nacházející se poblíž železničního přejezdu ve Vápenné je obehnaný nízkým plotem. Na vrcholu soklu se nachází kříž s nápisem A) a pozlacenou sochou Ukřižování. Zasazené nápisové pole s nápisem B), které se nachází v polovině podstavce, je vyrobeno z žuly. Oba nápisy jsou vyhotoveny zlatě. Nositel i nápisy jsou v poměrně dobrém stavu, patrné je znečištění přírodními živly.

A) v. 72 cm, š. 10 cm, p. 7 cm – kapitála – obr. 144

B) v. 48 cm, š. 32 cm, p. 4–8 cm – fraktura

A) **IN / RI**

B) **Gott / zu / Liebe. / 1887**

129	Černá Voda, hřbitov	1888
-----	---------------------	------

Náhrobek Josefy a Franze Pohl je umístěný pod pamětní deskou rodiny, vedle náhrobku manžela Josefy. Nápis, který je ohraničený vyrytou ozdobnou linkou, je do desky z černé žuly vyrytý. V některých místech je patrná eroze kamene, která komplikuje četbu textu.

v. 88 cm, š. 54 cm, p. 2–12 cm – humanistická minuskula – obr. 145

Hier ruhet in Gott / unsere geliebte Mutter / Josefa Pohl / geb(oren) den 11. Jänner 1847 / gest(orben) den 16. Juli 1888. //^a An Ihrer Seite Ihr Sohn / Franz / geb(oren)

den 23 Februar 1882 / gest(orben) den [20.]² November 1901. //^b Ruhet sanft auf Wiedersehn!

Iniciály jména Josefy Pohl jsou zdobené. U jmen obou zesnulých by se mohlo jednat o frakturu kvůli ostrým dříkům a typickým patkám, písmena „o“ a „a“ jsou ovšem příliš zakulacená. Pravděpodobně se jedná o pokus napodobit vzhled fraktury či gotické minuskuly.

Josefa Pohl (11. ledna 1847–16. července 1888), rozená Aulich, byla manželkou Franze Pohla. Pocházela z obce Velká Kraš, se svým manželem a synem bydleli v Černé Vodě v domě č. 19.¹ Její syn Franz (23. února 1882–20. listopadu 1901) byl kameníkem, zemřel svobodný.²

^a Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Černá Voda 1879–1896, p. 73.

² Matrika zemřelých Černá Voda 1897–1917, f. 42v–43r.

130	Kobylá nad Vidnavkou, kostel sv. Jáchyma	1888
-----	--	------

Žulová **pamětní deska** připomínající 100. výročí založení kostela svatého Jáchyma¹ se nachází na pravé straně vedle bočního vchodu do věže. Čtyřřádkový nápis je do desky vytesán, po obvodu je ohraničen ozdobnou linkou. Nositel i nápis jsou ve velmi dobrém stavu.

v. cca 40 cm, š. cca 51 cm, p. cca 7 cm – kapitála – obr. 146

ZUR ERINNERUNG / AN DIE HUNDERTJÄHRIGE / GEDÄCHTNISFEIER / 1888.

Seznam nemovitých kulturních památek, s. 85–86.

¹ Chronik der Pfarrei Jungferndorf, f. 18v.

131	Kobylá nad Vidnavkou, hřbitov	1889
-----	-------------------------------	------

Náhrobek Amanda a Jenovéfy Sauerových je zasazený ve vnitřní strany zdi obklopující hřbitov v levé zadní části. Nápis na žulové desce je olemovaný dvěma ozdobnými linkami s ornamenty v každém z rohů. Nápis je do nositele vytesaný a je zvýrazněný tmavší barvou, v minulosti byl možná zlacený. V horní části první dva řádky textu rozděluje doprostřed umístěný vytesaný kříž. Nositel i nápis jsou v poměrně dobrém stavu.

v. 60 cm, š. 114 cm, p. 6–12 cm – humanistická minuskula – obr. 147

**HIER //^a RUHEN / unsere //^a Eltern / AMAND u(nd) GENOVEFA / SAUER /
 gewesene Wirtschaftsbesitzer v(on) h(ier) / gest(orben) am 28. August 1856 / im 46.
 Lebensjahre //^b gest(orben) am 17. März 1889 / im 77. Lebensjahre. / Geliebte
 Eltern ruhet sanft in Frieden / bis auf's Wiedersehen!**

Katalogové heslo je datováno k roku 1889 i přesto, že starší nápis zdánlivě pochází z roku 1856. Památka je datována tímto způsobem, protože vzhledem k povaze nápisů a jejich vzájemnému umístění náhrobek pravděpodobně vznikl po smrti Jenovéfy Sauer, tedy po roce 1889. Náhrobník byl dle nápisu vyhotoven jejich dětmi.

Amand (1810–28. srpna 1856)¹ a Jenovéfa (1812–17. března 1889) Sauerovi byli místní hospodáři. Společně bydleli v Kobylé nad Vidnavkou v domě č. 1.¹ Jenovéfa se po smrti svého manžela pravděpodobně přestěhovala, neboť v příslušné matrice zemřelých se záznam o jejím úmrtí nenachází.

^a Řádek rozdělen vytesaným křížem.

^b Nápis oddělen vytesaným ornamentem.

¹ Matrika zemřelých Kobylá nad Vidnavkou 1856–1897, p. 2.

132	Skorošice, starý hřbitov	1889
-----	--------------------------	------

Žulový **náhrobek** Ignaze (nápis A) a Ludmily (nápis B) Gulz je umístěn vedle kamenné cesty k sousoší Kalvárie v areálu starého hřbitova. Náhrobek je po celý rok ukryt pod neopadavým keřem, četba nápisů je tedy obtížná. Z důvodu špatného přístupu k tomuto záznamu není připojena fotografie. Nápis i nositel jsou ve velmi dobrém stavu, neboť jsou díky keři uchráněny před vlivem přírody.

A) v. 76 cm, š. 31 cm, p. 3–6 cm – humanistická kurzíva, gotická minuskula, humanistická minuskula

B) v. 39 cm, š. 67 cm, p. 5 cm – humanistická minuskula, gotická minuskula

**A) Ignaz^a / Gulz^a / Realitätenbesitzer / Nr. 17 und 19 / in Gurschdorf¹ / geboren /
 am 13. Jänner 1833 / gestorben / am 26. September 1877. //^b Friede seiner Asche!^c**

**B) Seine Mutter / Ludmila Gulz.^a / geb(oren) am 25. Juli 1810 / zu Lindewiese² /
 gest(orben) am 8. November 1889 / zu Jauernig.³**

Ignaz Gulz (13. ledna 1833–26. září 1877) byl místní majitel nemovitostí, bydlel ve Skorošicích v domě č. 47.⁴ Jeho dcerou byla Sofie Gulz (viz 156). Jeho matka Ludmila

Gulz (25. července 1810–8. listopadu 1889), rozená Weidlich, se narodila v Lipové-Lázní a zemřela v Javorníku.⁵

^a Tento řádek napsán novogotickou minuskulou.

^b Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

^c Tento řádek napsán humanistickou minuskulou.

¹ Gurschdorf je německý název pro obec Skorošice (okres Jeseník).

² Lindewiese je německý název pro obec Lipová-lázně (okres Jeseník).

³ Jauernig je německý název pro město Javorník (okres Jeseník).

⁴ Matrika zemřelých Skorošice 1853–1890, f. 263v–264r.

⁵ Matrika zemřelých Javorník 1870–1914, f. 195v–196r.

133	Stará Červená Voda, starý hřbitov	1889
-----	-----------------------------------	------

Malý žulový **náhrobek** Ignatze Henkela se nachází na nejstarším hřbitově za kostelem Božího Těla. Nápis olemovaný po obvodu desky širší linkou je do nositele vytesán, v horní části jej doprovází taktéž vytesaný kříž s větévkou. Památka je v dobrém stavu, je položena na zemi poblíž náhrobku Theresie a Antona Henkelových (viz 158).

v. 41 cm, š. 33,5 cm, p. 4–6 cm – humanistická minuskula – obr. 148

Ignatz Henkel / Grundbesitzer / gest(orben) d(en) 29. Juni / 1889.

První řádek nápisu, konkrétně iniciály jména zesnulého, mají prvky fraktury. Písmo je ovšem příliš zaoblené na to, aby mohlo být za frakturu považováno.

Ignatz Henkel (1833–29. června 1889) byl místní majitel statku. Bydlel ve Staré Červené Vodě v době č. 88,¹ jeho manželkou byla Theresie Henkelová.

¹ Matrika zemřelých Stará Červená Voda 1878–1924, f. 72v–73r.

134	Vápenná, hřbitov	1889
-----	------------------	------

Malý pískovcový **náhrobek** Josefy Gottwald stojí u vnější strany zdi okolo hřbitova ve Vápenné. V horní části je místo pro obrázek, který se nedochoval. Nápis A) je vyrytý v zahlobeném zrcadle, na soklu je vyrytý doprovodný text B). Údaje o narození a úmrtí osoby jsou pouhým okem nečitelné. Památka byla na toto místo přesunuta, primárně byla pravděpodobně umístěna uvnitř současného hřbitova. Nositel je v poměrně dobrém stavu, nápisy jsou velmi těžce čitelné.

A) v. 45 cm, š. 24,5 cm, p. 3–5 cm – fraktura – obr. 149, 150

B) v. 33 cm, š. 40 cm, p. 2 cm – humanistická minuskula

A) Josefa / Gottwald / geb(oren) am 25. April 1888 / gest(orben) am 8. Jänner 1889.

//^a

B) Warte für Deine schwer getroffenen / Eltern.

Josefa Gottwald (25. dubna 1888–8. ledna 1889) byla dcerou správce Konráda Gottwalda. Spolu s rodiči bydlela ve Vápenné v domě č. 1, zemřela na tuberkulózu.¹

^a Oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Vápenná 1873–1940, f. 72v–73r.

135	Žulová, kostel sv. Josefa	1889
-----	---------------------------	------

Ve zdi zasazený žulový **náhrobek** Josefa a Theresie Müller se nachází na východní vnější straně věže kostela svatého Josefa. Nápis je do desky vytesán, nad nápisem je vytesaná ozdobná rozvilina a po obvodu desky je vyrytá tenká linka ohraničující text. Památka byla na toto místo přesunuta, primárně byla pravděpodobně umístěna na hřbitově při kostele svatého Josefa. Ve zdi náhrobek drží kovový hřeb umístěný v horní části. Nápis i nositel jsou v poměrně dobrém stavu.

v. 73 cm, š. 64 cm, p. 2–9 cm – humanistická minuskula, fraktura – obr. 151

DENKMAL / Kindlicher Liebe / an / Josef Müller^a / gest(orben) am 5. April 1863 / und an / Theresia Müller^a / gest(orben) am 9. October 1889. / SIE RUHEN IN FRIEDEN!

Katalogové heslo je datováno k roku 1889 kvůli povaze nápisu. Náhrobek byl zhotoven dětmi manželského páru po úmrtí jejich matky Theresie, je možné, že nahradil samostatný nedochovaný náhrobek Josefa Müllera.

Josef Müller (1804–5. dubna 1863) byl povoláním řezník.¹ Jeho manželkou byla Theresie Müller (1803–9. října 1889), společně bydleli v Žulové v domě č. 99.²

^a Tento řádek napsán frakturou.

¹ Matrika zemřelých Žulová 1853–1927, f. 39v–40r.

² Matrika zemřelých Žulová 1853–1927, f. 139v–140r.

136	Žulová, kostel sv. Josefa	1889
-----	---------------------------	------

Ve zdi zasazený žulový **náhrobek** Rosy Rust se nachází na východní vnější straně věže. Nápis je do desky vytesán, nad nápisem je vytesaný malý křížek. Památka byla na toto místo přesunuta, primárně byla pravděpodobně umístěna na současném hřbitově obklopujícím kostel svatého Josefa. Nositel i nápis jsou ve velmi dobrém stavu.

v. 48 cm, š. 66 cm, p. 2–9 cm – humanistická minuskula, fraktura – obr. 152

Rosa Rust^a / * 29. August 1838 / † 19. Dezember 1889. //^b O Herr! lass ihr das ewige Licht / leuchten.

Rosa Rust (29. srpna 1838–19. prosince 1889) byla svobodnou dcerou lesnického mistra Gottharda Rusta. Bydlela v Žulové v domě č. 3.¹

^a Tento řádek napsán frakturou.

^b Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Žulová 1853–1927, f. 140v–141r.

137	Černá Voda, hřbitov	1890
-----	---------------------	------

Žulový **náhrobek** rodiny Schmidtů vystavěn roku 1890, přičemž první záznam o zesnulém pochází z roku 1909. Nápis A) je vyrytý do stříšky náhrobku, nápis B) se nachází pod zmíněnou stříškou na samostatném poli. Na podstavci náhrobku se nachází nápis C). Náhrobek se nachází na uvnitř hřbitova na levé straně od hlavní brány. Nápis i nositel jsou ve velmi dobrém stavu.

A) v. 43 cm, š. 99 cm, p. 5–10 cm – kapitála – obr. 153

B) v. 9 cm, š. 102 cm, p. 6 cm – arabské číslice – obr. 153

C) v. 29 cm, š. 116 cm, p. 7 cm – humanistická polokurzíva

A) **RUHESTAE^aTTE^b / DER / FAMILIE SCHMIDT.**

B) **1890.**

C) **Ruhe in Frieden.**

^a Nexus literarum „AE“.

^b Tento řádek napsán do oblouku.

138	Žulová, kostel sv. Josefa	1890
-----	---------------------------	------

Ve zdi zasazený žulový **náhrobek** Amanda Schneider se nachází na východní vnější straně věže kostela vedle náhrobku jeho manželky (viz 148). Nápis je vytesán do zahloubeného zrcadla desky, nad nápisem je vytesán vavřínový věnec. Náhrobek v horní části zdobí kříž. Památka byla na toto místo přesunuta, primárně byla pravděpodobně umístěna na současném hřbitově obklopujícím kostel svatého Josefa. Nápis i nositel jsou v dobrém stavu.

v. 82 cm, š. 52 cm, p. 2–9 cm – humanistická minuskula – obr. 154

Hier ruhet / AMAND^a / SCHNEIDER^a / Hausbesitzer / geb(oren) d(en) 13. Februar 1820 / gest(orben) d(en) 1. Jänner 1890. / FRIEDE SEINER ASCHE!

Amand Schneider (13. února 1820–1. ledna 1890) byl majitelem domu v Žulové. Jeho manželkou byla Marie Schneider, společně bydleli v Žulové v domě č. 141.¹

^a První písmeno má ozdobné prvky, celé slovo je poté ohraničeno dvěma vodorovnými linkami.

¹ Matrika zemřelých Žulová 1853–1927, f. 142v–143r.

139	Žulová, kostel sv. Josefa	1891
-----	---------------------------	------

Ve zdi zasazený žulový obdélníkový **náhrobek** Josefy Linke se nachází na východní vnější straně věže. Šestiřádkový nápis je do desky vytesán. Památka byla na toto místo přesunuta, primární umístění není známo, pravděpodobně se nacházela na hřbitově při kostele svatého Josefa. Na obvodu desky je patrné poničení desky přírodními živly, nápis je v poměrně dobrém stavu.

v. 45 cm, š. 66 cm, p. 3–7 cm – humanistická minuskula, fraktura – obr. 155

Josefa Linke^a / * am 7. März 1831, / † am 11. Juni 1891. / Auf Wiedersehen^a / geliebte / Schwester [u(nd)] Tante!^a

Josefa Linke (7. března 1831–11. června 1891) byla svobodná majitelka domu č. 64 v Žulové a hospodářka.¹

^a Tento řádek napsán frakturou.

¹ Matrika zemřelých Žulová 1853–1927, f. 146v–147r.

140	Černá Voda, č. p. 127	1892
-----	-----------------------	------

Žulová **boží muka** stojící u domu č. p. 127. Nápis je vytesán do podstavce sloupu a je orámován taktéž vytesaným rámečkem. Na horní část sloupu se dříve pravděpodobně umisťoval svatý obrázek, který se zde v současnosti nenachází. Na nositeli je patrné znečištění mechem, nápis je poměrně dobře zachovalý.

v. 29 cm, š. 62,5 cm, p. 7 cm – arabské číslice – obr. 156, 157

1892.

141	Černá Voda, hřbitov	1892
-----	---------------------	------

Náhrobek Franze Kurzera z černé žuly je zapuštěn do zdi po pravé vnitřní straně hřbitova jako první z řady náhrobků, nachází se vedle náhrobku jeho manželky Theresie Kurzer (viz 168). Nápis je vyrytý do zapuštěného zrcadla, nad nápisem je plastika Ježíše Krista z bílého mramoru. Text je v současnosti těžce čitelný, spodní část nápisu je zcela nečitelná.

v. 94 cm, š. 52 cm, p. 3–8 cm – kapitála – obr. 158

HIER RUHET IN GOTT^a / UNSER GELIEBTE GATTE U(ND) VATER / FRANZ KURZER^b / STEINMETZMEISTER V(ON) H(IER). / GESTORBEN D(EN) 11. MÄRZ 1892 / IM 70. LEBENSJAHR. / RUHE IN //^c FRIEDEN! //^d

Franz Kurzer (1822–11. března 1892) byl místním kameníkem. Jeho manželkou byla Theresie Kurzer. Společně žili v Černé Vodě v domě č. 57.¹

^a Tento řádek napsán do mírného oblouku.

^b Písmo tohoto řádku je dvakrát větší než zbytek textu, je olemováno vodorovnými linkami a iniciály zesnulého jsou vyhotoveny s ozdobami.

^c Nápis je přerušen kovovým prvkem.

^d Následuje nečitelný nápis humanistickou minuskulou o čtyřech řádcích.

¹ Matrika zemřelých Černá Voda 1879–1896, p. 97.

142	Skorošice, starý hřbitov	1892
-----	--------------------------	------

Žulový **náhrobek** Johanna Vogela zasazený do zdi v přední vnitřní části starého hřbitova. Do zahloubeného zrcadla vytesaný nápis B) doprovází iniciály JHS vytesané do zahloubeného zrcadla kruhového tvaru ve vrchní části (nápis A). Nositel i nápisy jsou v poměrně dobrém stavu, na horní části náhrobku lze vidět stopy po erozi.

A) v. 9 cm, š. 9 cm, p. 5,5 cm – kapitála

B) v. 29 cm, š. 69 cm, p. 5,5 cm – humanistická minuskula, humanistická kurzíva, fraktura
– obr. 159

A) **JHS**

B) Hier ruhet^a / Johann Vogel.^b / Grundbesitzer aus Domsdorf.¹ / geb(oren) am 4. August 1841. gest(orben) am 3. September 1892. / Ruhe in Frieden.^a

Johann Vogel (4. srpna 1841–3. září 1892) byl majitelem statku ve Skorošicích, bydlel v Tomíkovících v domě č. 80.²

^a Tento řádek napsán humanistickou kurzívou.

^b Tento řádek napsán frakturou.

¹ Domsdorf je německý název pro obec Tomíkovice, dnes místní část města Žulové (okres Jeseník).

² Matrika zemřelých Skorošice 1891–1914, f. 11v–12r.

143	Stará Červená Voda, hřbitov při kostele	1892
-----	---	------

Žulový **náhrobek** Johanna Gottwalda je vsazen do vnitřní části zdi, kterou je obehnán starý hřbitov. Nápis je po obvodu desky ohraničen tenkou vyrytou linkou. V horní části text doprovází vyrytá větévka s křížem a kalichem. Vyrytý nápis je špatně čitelný, na nositeli je patrné poškození přírodními živly.

v. 66 cm, š. 48 cm, p. 3–8 cm – humanistická minuskula, fraktura – obr. 160

**Ruhestatte / des Hoch Herrn / Johann Gottwald^a / Erzpriester u(nd) Pfarrer v(on) h(ier) / geb(oren) am 20. October 1802 / gest(orben) am 5. September 1892. //^b
Requiescat in pace.**

Johann Gottwald (20. října 1802–5. září 1892) byl farářem ve Staré Červené Vodě mezi lety 1855–1892.^{1 2}

^a Tento řádek napsán frakturou.

^b Oddělovací vodorovná linka.

¹ Chronik der Pfarrei Altrothwasser, f. 92r.

² Švub – Hradilová 2007, s. 6.

Ve zdi zasazený **náhrobek** Paula Gottwalda z černé žuly se nachází na východní vnější straně věže kostela poblíž hlavních dveří. Deska s vytesaným nápisem je zasazena do vystouplého zrcadla, písmena v nápisu byla v minulosti patrně zlacená. Na nositeli jsou vyryté četné ozdobné prvky v podobě rozvilin, v horní části je vyrytá větévka mírně šikmo s kosmo umístěným křížem a velmi špatně viditelným kalichem orientovaným svisle. Památka byla na toto místo přesunuta, primárně byla pravděpodobně umístěna na současném hřbitově, který obklopuje kostel svatého Josefa. Nositel i nápis jsou ve velmi dobrém stavu.

v. 65 cm, š. 32 cm, p. 2–4 cm – humanistická minuskula – obr. 161

Ruhestätte / des durch 32 / Jahre hier = / gewesen / Pfarrers u(nd) / Erzpriesters / PAUL GOTTWALD¹ / † 23. Jänner / 1892 //^a Er ruhe in Frieden.

Paul Gottwald (1825–23. ledna 1892) byl místním lokalistou od 7. října 1860, od povýšení lokálie na farnost 6. března 1870 byl žulovským farářem do roku 1891.¹ Narodil se v Adolfovicích, vysvěcen byl roku 1847. Za jeho vedení bylo doplněno nové vybavení kostela.²

^a Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

¹ Hradilová 2007, s. 5.

² Poskočilová 2014, s. 26.

Ve zdi kostela zasazený **náhrobek** Antona a Josefíny Müller z černé žuly se nachází jako nejvýše zasazený náhrobek ze všech na východní vnější straně věže. Nápis je do desky vytesán, text v horní části doprovází kříž. Deska je v rozích ozdobená reliéfními prvky, které náhrobek pravděpodobně drží na desce z bílého mramoru, ke které je černá žulová deska připevněna. Památka byla na toto místo přesunuta, primárně byla pravděpodobně umístěna na hřbitově při kostele svatého Josefa. Nositel i nápis jsou v dobrém stavu.

v. 95 cm, š. 58 cm, p. 2–9 cm – humanistická minuskula – obr. 162

ANTON / MÜLLER / f(ürst)b(ischoflicher). Forstmeister / geb(oren) 8. 8. 1831, gest(orben) 27. 8. 1892. / JOSEFINE / MÜLLER / geb(oren) GRÖGER / geb(oren) 14. 3. 1839, gest(orben) 23. 11. 1902. //^a R. I. P.

Anton Müller (8. srpna 1831–27. srpna 1892) byl knížecím vrchním lesníkem.¹ Jeho manželkou byla Josefína Müller, rozená Gröger (14. března 1839–23. listopadu 1902).² Spolu bydleli v Žulové v domě č. 62,¹ po smrti svého manžela se Josefína přestěhovala do domu č. 28.²

^a Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Žulová 1853–1927, f. 150v–151r.

² Matrika zemřelých Žulová 1853–1927, f. 184v–185r.

146	Stará Červená Voda, starý hřbitov	1893
-----	-----------------------------------	------

Žulový **náhrobek** Franze Krause je položen na zemi uvnitř hřbitova u polorozpadlé kamenné zdi, která dříve chránila nejstarší hřbitov v obci. Je jedním z mála dochovaných náhrobků, které na tomto hřbitově zůstaly. V horní části vyrytý nápis doprovází taktéž vyrytý kříž. Na podstavci náhrobku je vyrytý nápis odkazující na jeho otce Eduarda Krause, který zemřel v roce 1906. Nositel i nápis jsou v dobrém stavu, písmo bylo v minulosti pravděpodobně zlacené.

v. 110 cm, š. 37 cm, p. 2–13 cm – humanistická minuskula, fraktura – obr. 163

HIER RUHET^a / Franz^b / Krause,^b / er starb am 26. April / 1893, / im 29. Lebensjahre. //^c

Franz Krause (1864–26. dubna 1893) byl svobodným synem Eduarda Krause. Společně bydleli v černovodské osadě Rokliny v domě č. 14. Zemřel na tuberkulózu.¹

^a Tento řádek napsán do mírného oblouku.

^b Tento řádek napsán frakturou.

^c Ornamentální oddělovací linka.

¹ Matrika zemřelých Stará Červená Voda 1878–1924, f. 93v–94r.

147	Vápenná, hřbitov	1893
-----	------------------	------

Černý žulový **náhrobek** Stefana a Josefy Neugebauer stojí u vnější strany zídky okolo hřbitova ve Vápenné. Vyrytý nápis byl v minulosti pravděpodobně zvýrazněn zlatou barvou, která v současnosti ovšem chybí. Nápis v horní části doprovází vyrytý kříž. Památka byla na toto místo přesunuta, primárně se pravděpodobně nacházela uvnitř současného areálu hřbitova. Nositel i nápis jsou ve velmi dobrém stavu.

v. 136 cm, š. 44 cm, p. 3–7 cm – kapitála – obr. 164, 165

STEFAN / NEUGEBAUER / * 26/12. 1825 † 5/6. 1893 / UND SEINE GEMÄHLIN / JOSEFA / * 18/8. 1826 † 1/12. 1862 //^a RUHET SANFT!

Katalogové heslo je datováno k roku 1893 i přesto, že starší nápis zdánlivě pochází z roku 1862. Památka je datována tímto způsobem, protože vzhledem k povaze nápisů a jejich vzájemnému umístění náhrobek pravděpodobně vznikl po smrti Stefana Neugebauera, tedy po roce 1893, část nápisu podávající informace o Josefě Neugebauer je retrospektivní.

Stefan Neugebauer (26. prosince 1825–5. června 1893) byl místní hospodář.¹ Jeho manželkou byla Josefa Neugebauer (18. srpna 1826–1. prosince 1862). Společně bydleli ve Vápenné v domě č. 194.²

^a Oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Vápenná 1873–1940, f. 89v–90r.

² Matrika zemřelých Vápenná 1826–1872, f. 191v–192r.

148	Žulová, kostel sv. Josefa	1893
-----	---------------------------	------

Ve zdi zasazený žulový **náhrobek** Marie Schneider se nachází na východní vnější straně věže kostela vedle náhrobku jejího manžela (viz 138). Nápis je vytesán do zahloubeného zrcadla desky, nad nápisem je vytesán vavřínový věnec. V horní části náhrobek doplňuje kříž. Památka byla na toto místo přesunuta, primárně byla pravděpodobně umístěna na hřbitově při kostele svatého Josefa. Nápis i nositel jsou v dobrém stavu.

v. 82 cm, š. 52 cm, p. 2–9 cm – humanistická minuskula – obr. 166

Hier ruhet / MARIA^a / SCHNEIDER^a / Hausbesitzerin / geb(oren) d(en) 9. Februar 1823 / gest(orben) d(en) 5. Februar 1893. / FRIEDE IHRER ASCHE

Marie Schneider (9. února 1823–5. února 1893) byla majitelkou domu v Žulové. Jejím manželem byl Amand Schneider, společně bydleli v Žulové v domě č. 141.¹

^a První písmeno má ozdobné prvky, celé slovo je poté ohraničeno dvěma vodorovnými linkami.

¹ Matrika zemřelých Žulová 1853–1927, f. 151v–152r.

149	Skorošice, starý hřbitov	1894
-----	--------------------------	------

Žulový **náhrobek** Franze Michlera se nachází v přední vnitřní části hřbitova na pravé straně. Náhrobek je těžce přístupný kvůli keři, který jej zcela zahaluje. Nápis A) vyrytý do zahloubeného zrcadla je zachovalý, místy hůře čitelný. Ve vrchní části byl v kruhové výseči pravděpodobně v minulosti umístěn obrázek. Na podstavci je vyryt doprovodný text B). Nositel je v poměrně dobrém stavu, nápisy jsou místy hůře čitelné.

A) v. 63 cm, š. 45 cm, p. 4–6 cm – humanistická minuskula – obr. 167, 168

B) v. 15 cm, š. 66 cm, p. 3–6 cm – humanistická polokurzíva

A) RUHE STATTE^a / unseres / innigst geliebten / Gatten u(nd) Vaters / des Herrn / FRANZ / MICHLER^b / Scholtiseibesitzer aus Petersdorf¹ / geb(oren) in Buchsdorf² am 8. Jänner 1844 / gest(orben) in Petersdorf¹ am 20. Mai 1894.//^c

B) Ruhe and Frieden.

Franz Michler (8. ledna 1844–20. května 1894) byl majitelem šoltéství v Petrovicích, původně pocházel z Bukovic. Bydlel v Petrovicích v domě č. 95.³

^a Řádek je napsán do oblouku.

^b Příjmení zesnulého je vyryto do rámečku s ornamenty.

^c Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

¹ Petersdorf je německý název pro Petrovice, dnes místní část obce Skorošice (okres Jeseník).

² Buchsdorf je německý název pro Bukovice, dnes místní část města Jeseník (okres Jeseník).

³ Matrika zemřelých Skorošice 1891–1914, f. 26v–27r.

150	Stará Červená Voda, hřbitov při kostele	1894
-----	---	------

Žulový **náhrobek** Franze Kristena se nachází v zadní vnitřní části starého hřbitova u zdi. Nositel je zasazen do většího monumentu z pískovce. Mezi 1. a 2. řádkem nápisu A) je vyrytý ozdobný ornament, na podstavci náhrobku je do vystouplého zrcadla vyrytý doprovodný nápis B). Oba nápisy jsou velmi špatně čitelné, nositel je poškozen mechem i erozí kamene. Pro celkový pohled na památku viz obr. 169.

A) v. 68 cm, š. 31 cm, p. 2–6 cm – humanistická minuskula – obr. 170

B) v. 35 cm, š. 64 cm, p. 6 cm – kapitála – obr. 171

A) RUHESTATTE /^a Hoch[.....] / des Herrn Pfarr[er] / FRANZ^b / KRISTEN² / geb(oren) zu Waldek¹ / am 27. November 1842 / gest(orben) zu Altrothwasser² / am 5. Jänner 1894. //^c

B) RUHE SANFT!

Franz Kristen (27. listopadu 1842–5. ledna 1894) byl místní farář, který nastoupil do funkce po zesnulém faráři Johannu Gottwaldovi. Ve své funkci setrval ovšem pouze jeden rok (9. ledna 1893–5. ledna 1894).³ Narodil se v Zálesí, místní části Javorníku a zemřel ve Staré Červené Vodě.

^a Řádky odděluje ozdobný ornament.

^b Křestní jméno zesnulého je ohraničeno ozdobnými linkami.

^c Pod nápisem je vyrytý ozdobný ornament.

¹ Waldek je německý název pro Zálesí, místní část města Javorníku (okres Jeseník).

² Altrothwasser je německý název pro obec Stará Červená Voda (okres Jeseník).

³ Chronik der Pfarrei Altrothwasser, f. 92r.

151	Vápenná, hřbitov	1894
-----	------------------	------

Žulový **náhrobek** Ferdinanda a Marie Neugebauer se nachází u vnější zdi hřbitova ve Vápenné jako první z řady náhrobních kamenů. Vyrytý nápis A) je vlivem přírodních živlů hůře čitelný, text ve vrchní části doprovází vytesaný kříž. Na podstavci náhrobku se nachází vyrytý nápis B). Oba nápisy byly v minulosti pravděpodobně zlacené. Památka byla na toto místo přesunuta, primární umístění není známo, pravděpodobně se nacházel uvnitř současného hřbitova. Nositel je ve velmi dobrém stavu, nápis A) je hůře čitelný.

A) v. 123 cm, š. 38 cm, p. 4–6 cm – humanistická minuskula – obr. 172

B) v. 45 cm, š. 52 cm, p. 5 cm – kapitála

A) FERDINAND / NEUGEBAUER / * 6/12. 1821 † 20/1. 1894 / MARIE NEUGEBAUER / * 1/1. 1833 † 21/1. 1890. //^a

B) RUHET SANFT!

Katalogové heslo je datováno k roku 1894 i přesto, že starší nápis zdánlivě pochází z roku 1890. Památka je datována tímto způsobem, protože vzhledem k povaze nápisů a jejich vzájemnému umístění náhrobek pravděpodobně vznikl po smrti Ferdinanda Neugebauera, tedy po roce 1894, záznam o úmrtí Marie Neugebauer je tedy retrospektivní.

Ferdinand Neugebauer (6. prosince 1821–20. ledna 1894) byl místní hospodář.¹ Jeho manželka Marie Neugebauer (1. ledna 1833–21. ledna 1890), rozená Hauke, byla též hospodářkou. Společně žili ve Vápenné v domě č. 9, sezdání byli celkem 39 let.²

^a Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Vápenná 1873–1940, f. 91v–92r.

² Matrika zemřelých Vápenná 1873–1940, f. 76v–77r.

152†	Černá Voda, kostel Panny Marie	1895
------	--------------------------------	------

Zvon „Aloisa“ o váze 338 kg se do současnosti nedochoval. Zvon byl laděný v tónině B, zasvěcený byl svatému Robertu a svaté Notburze. Nápis doplňovala vyobrazení čtyř evangelistů, svatého Roberta a svaté Notburgy. Bližší informace o typu písma jsou neznámé.¹

výška 90 cm, průměr 84 cm¹

A) [Ich bin im Jahre 1895 zur Zeit des Herrn Pfarrer Robert Rother von Wohltätern angeschafft worden.]¹

B) [Peter Hilzer, k(aiserlicher) und k(öniglicher) Hofglockengießer in Mährisch-Neustadt.]²¹

Zvon byl pojmenován na počest Aloisie Goldemund, neteře faráře Roberta Rothera a zároveň jeho hospodyně.³

Autorem zvonu byl Peter Hilzer z Vídeňského Nového Města. Zvonařskou dílnu vlastnil spolu se svým bratrem, Ignácem Hilzerem.⁴ Zvon byl pořízen současně s dalšími dvěma zvony (viz 153†, 154†), objednávka byla vyřízena 17. července 1895.⁵

Robert Rother (25. února 1839–18. května 1899) byl místním farářem mezi lety 1872–1899.⁶ Farář byl v obci velmi oblíbený, zasloužil se o obnovu hřbitova, pořízení zvonů a mnohé opravy kostela.⁷

¹ Chronik der Pfarrei Schwarzwasser, s. 62–64; s. 81.

² Mährisch-Neustadt je německý název pro město Uničov. V přepisu nápisu do kroniky byla zřejmě udělána chyba, neboť Peter Hilzer měl svou dílnu ve Vídeňském Novém Městě (Wiener Neustadt).

³ Chronik der Pfarrei Schwarzwasser, s. 64.

⁴ Indra 1979, s. 159.

⁵ SOkA Jeseník, fond Farní úřad Černá Voda, kart. 1, inv. č. 26, *Opravy kostela, zvonů a varhan*, f. 1.

⁶ Musil – Švub – Growka 2002, s. 2.

⁷ Informace o svém působení si farář pečlivě zapisoval do farní kroniky. In: Chronik der Pfarrei Schwarzwasser, s. 20–67.

153†	Černá Voda, kostel Panny Marie	1895
------	--------------------------------	------

Zvon „Emma“ z roku 1895 se nedochoval. Vážil 170 kg a byl laděný v D tónině. Zasvěcený byl Matce Boží a svaté Barboře, jejichž vyobrazení doprovázela nápis na zvonu. Bližší informace o typu a velikosti písma nevíme.¹

výška 72 cm, průměr 40 cm¹

[Mich hat im Jahre 1895 zur Zeit des Herrn Pfarrer Robert Rother Maria Schmidt aus Wohltätigkeit gießen lassen.]¹

Kmotrou zvonu byla Emma Hofmann, dcera majitele mlýna Ernsta Hofmanna z Černé Vody.² Náklady spojené s pořízením zvonu zaplatila Maria Schmidt.

Autorem zvonu byl Peter Hilzer z Vídeňského Nového Města. Zvon byl pořízen současně s dalšími dvěma zvony (viz 152†, 154†), objednávka byla vyřízena 17. července 1895.³

Robert Rother (1839–1899) byl místním farářem mezi lety 1872–1899.⁴

¹ Chronik der Pfarrei Schwarzwasser, s. 62–64.

² Chronik der Pfarrei Schwarzwasser, s. 64.

³ SOKA Jeseník, fond Farní úřad Černá Voda, kart. 1, inv. č. 26, *Opravy kostela, zvonů a varhan*, f. 1.

⁴ Musil – Švub – Growka 2002, s. 2.

154†	Černá Voda, kostel Panny Marie	1895
------	--------------------------------	------

Zvon „Hermína“ se do dnešního dne nedochoval. Vážil 112 kg a byl laděný v tónině F. Zvon byl zasvěcený Panně Marii, svatému Isidoru a svatému Floriánu, jejich podobizny na zvonu doprovázely nápis. Informace o typu a velikosti písma nejsou známy.¹

výška 62 cm, průměr 35 cm¹

[Ich bin im Jahre 1895 zur Zeit des Herrn Pfarrer Robert Rother von Wohltätern angeschafft worden.]¹

Kmotrou zvonu byla Hermína Franke, dcera kamenického mistra Hermanna Franke z Černé Vody.²

Autorem zvonu byl Peter Hilzer z Vídeňského Nového Města. Zvon byl pořízen současně s dalšími dvěma zvony (viz 152†, 153†), objednávka byla vyřízena 17. července 1895.³

Robert Rother (1839–1899) byl místním farářem mezi lety 1872–1899.⁴

¹ Chronik der Pfarrei Schwarzwasser, s. 62–64.

² Chronik der Pfarrei Schwarzwasser, s. 64.

³ SOKA Jeseník, fond Farní úřad Černá Voda, kart. 1, inv. č. 26, *Opravy kostela, zvonů a varhan*, f. 1.

⁴ Musil – Švub – Growka 2002, s. 2.

155	Skorošice, starý hřbitov	1895
-----	--------------------------	------

Náhrobek Marty Strauch ze světlé žuly stojí u zdi na pravé vnitřní straně hřbitova. Do zahloubeného zrcadla vyrytý nápis je velmi špatně čitelný kvůli erozi kamene i působení přírody. Nad nápisovým polem je reliéfně provedená stříška. Je zřetelné, že chybí vrchní část náhrobku, která měla v minulosti pravděpodobně podobu kříže.

v. 46 cm, š. 30 cm, p. 5–7 cm – humanistická minuskula, gotická minuskula – obr. 173

MARTHA^a / Strauch^b / geb(oren) Hoebbe / aus Goldenstein¹ / Scholtiseiauszüglerin / gest(orben) am 15. Marz 1895 / im 68. Lebensjahre.

Marta Strauch (1827–15. března 1895), rozená Hoebbe, byla výměnkářkou šoltéství. Původně pocházela z obce Branná.²

^a Křestní jméno je vytesáno do ozdobné stuhy v mírném oblouku.

^b Tento řádek napsán gotickou minuskulou.

¹ Goldenstein je německý název pro obec Branná (okres Šumperk).

² Matrika zemřelých Skorošice 1891–1914, f. 32v–33r.

156	Skorošice, starý hřbitov	1895
-----	--------------------------	------

Žulová **tumba** Sofie Gulz umístěná u zdi na levé vnitřní straně hřbitova. Písmo vryté do krycího kamene je zvýrazněno kontrastní barvou, v minulosti bylo pravděpodobně zlacené. Nad nápisem je vyrytý taktéž původně zlacený kříž se dvěma větévkami. V horní části tumby je umístěno kovové držadlo. Nápis je v poměrně dobrém stavu, na nositeli jsou patrné známky eroze.

v. 191,5 cm, š. 98 cm, p. 6–11 cm – humanistická minuskula – obr. 174, 175

SOPHIE GULZ^a / geboren zu Gurschdorf¹ / am 4. November 1876 / gestorben zu Jauernig² / am 6. October 1895.

Sofie Gulz (4. listopadu 1876–6. října 1895) byla dcerou Ignáce Gulze (viz 132). Pocházela ze Skorošic, na tuberkulózu zemřela v Javorníku.³ Spolu s rodinou bydlela v Javorníku v domě č. 214.⁴

^a Jméno zesnulé je podtrženo ozdobnou linkou, která v místech iniciál vyrůstá a obklopuje zmíněné iniciály jména.

¹ Gurschdorf je německý název pro obec Skorošice (okres Jeseník).

² Jauernig je německý název pro město Javorník (okres Jeseník).

³ Matrika zemřelých Skorošice 1891–1914, f. 37v–38r.

⁴ Matrika zemřelých Javorník 1870–1914, f. 241v–242r.

157	Skorošice, starý hřbitov	1895
-----	--------------------------	------

Mramorový **náhrobek** Gabriely Überall je umístěný poblíž sousoší Kalvárie ve středu hřbitova. Obrázek, která byl zasazený do vrchní části náhrobku, chybí, stejně jako kříž umístěný původně na stříšce náhrobku. Na žulovém podstavci je vyrytý doprovodný text B), který je ohraničen po obvodu podstavce nejspíše původně zlacenou ozdobnou linkou. Vytesaný nápis A) je taktéž ohraničen širokou vyrytou linkou. Náhrobek je silně znečištěný, nápis je ovšem i přesto velmi dobře čitelný.

A) v. 57,5 cm, š. 45 cm, p. 5–7 cm – humanistická minuskula – obr. 176

B) v. 25 cm, š. 51 cm, p. 6 cm – humanistická minuskula

A) **Hier ruhet^a / GABRIELE^a / ÜBERALL^b / geb(oren) 3. Februar 1880. / gest(orben) 7. November 1895.**

B) **Ruhe sanft^c**

Gabriella Überall (3. února 1880–7. listopadu 1895) byla dcerou ovdovělého soukromého podnikatele Bernarda Überalla, společně bydleli ve Skorošicích v domě č. 166. Zemřela v 15 letech na tuberkulózu.¹

^a Řádek napsán do mírného oblouku.

^b Příjmení zesnulé je vytesáno do tabulky s ornamentálními prvky, samotná písmena jsou zvýrazněna tmavší barvou.

^c Řádek vytesán do ozdobné stuhy, která je společně s nápisem v mírném oblouku.

¹ Matrika zemřelých Skorošice 1891–1914, f. 38v–39r.

158	Stará Červená Voda, starý hřbitov	1895
-----	-----------------------------------	------

Žulový **náhrobek** Theresie a Antona Henkel se nachází uvnitř areálu nejstaršího hřbitova v obci za kostelem Božího Těla. Je jedním z mála dochovaných náhrobků, které na tomto hřbitově zůstaly. Památka byla v minulosti vyvrácena, v současnosti leží na zemi a je postupně zarůstána popínavým břečťanem. Nápis A) je vytesán do zahloubeného zrcadla,

nápis B) je vytesán do soklu náhrobku. Na náhrobku zřetelně chybí kříž v horní části, nápisy jsou místy špatně čitelné. Pro celkový pohled na památku viz obr. 177.

A) v. 40 cm, š. 27 cm, p. 2–5 cm – humanistická minuskula, fraktura – obr. 178

B) v. 40 cm, š. 40 cm, p. 2–5 cm – humanistická minuskula, fraktura – obr. 179

A) Hier ruhen / Theresia^a / Henkel^a / starb d(en) 2. August / 1895.

B) Und ihr Sohn / Anton^a / starb im 16. Lebensjahre

Theresia Henkel (1832–2. srpna 1895), rozená Buchmann, byla výměnkářkou žijící ve Staré Červené Vodě v domě č. 88.¹ Jejím manželem byl Ignaz Henkel (viz 133). Její syn Anton Henkel zemřel v 16 letech. Přesné datum narození či úmrtí Antona Henkela nebylo možné zjistit, je možné, že po smrti jeho ovdovělé matky byl předán do opatrovnictví jiné rodiny v jiné obci.

^a Tento řádek napsán frakturou.

¹ Matrika zemřelých Stará Červená Voda 1878–1924, f. 106v–107r.

159	Černá Voda, hřbitov	1896
-----	---------------------	------

Náhrobek Karoliny Franke je umístěný pod pamětní deskou rodiny (viz 125), vedle náhrobku Theresie Franke (viz 124). Nápis je do žulové desky vyrytý, v horní části jej doprovází vyrytý vavřínový věnec, v levém i pravém horním rohu jsou vyryté ozdobné rozviliny a celý nápis po obvodu desky ohraničuje tenká vyrytá linka. Část textu, která uvádí přesné datum narození a úmrtí, je dnes již nečitelná. Nositel je především v horní části kvůli erozi kamene ve špatném stavu, nápis je těžce čitelný.

v. 86 cm, š. 52 cm, p. 4–7 cm – humanistická kurzíva, fraktura, humanistická minuskula – obr. 180

Karolina Franke^a / geb(oren) am [8. September]¹ 1848 / gest(orben) [am 28. März]¹ 1896. //^b Ruhe sanft.^c / Auf Wiedersehen.^c

Karolina Franke (8. září 1848–28. března 1896), rozená Hauke, byla druhou manželkou Gustava Franke, Pocházela z Nové Červené Vody, s manželem bydleli v Černé Vodě v domě č. 63.¹

^a Tento řádek je psán frakturou, je ohraničen dvěma vodorovnými linkami, iniciály zesnulé jsou navíc napsány s ozdobami.

^b Oddělovací vodorovná linka.

^c Tento řádek napsán humanistickou minuskulou.

¹ Matrika zemřelých Černá Voda 1879–1896, p. 128.

160	Skorošice, starý hřbitov	1896
-----	--------------------------	------

Žulový **náhrobek** Josefa Pohla umístěný u zdi na levé vnitřní straně hřbitova. Vyrytý nápis A) je místy špatně čitelný, ve vrchní části jej doprovází taktéž vyrytý kříž. Na přední části podstavce s ornamentálními prvky v rozích je vyrytý doprovodný text B). Na nositeli jsou patrné skvrny po mechu, který byl v minulosti odstraněn, nápisy jsou v dobrém stavu.

A) v. 105,5 cm, š. 34 cm, p. 5–7 cm – humanistická minuskula, fraktura – obr. 181

B) v. 21 cm, š. 40 cm, p. 5 cm – gotická minuskula

**A) Hier ruht unser unvergesslicher / Gatte, Vater u(nd) Grossvater / Josef Pohl^a /
Oberlehrer von Hier / geb(oren) am 30. August 1813 / gest(orben) am 25. April
1896.//^b**

B) Ruhet in sanft.

Josef Pohl (30. srpna 1813–25. dubna 1896) byl skorošický učitel v penzi. Bydlel ve Skorošicích v domě č. 101.¹

^a Tento řádek napsán frakturou.

^b Oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Skorošice 1891–1914, f. 42v.

161	Stará Červená Voda, starý hřbitov	1898
-----	-----------------------------------	------

Žulový **náhrobek** Antona Schuberta se nachází uvnitř areálu nejstaršího hřbitova v obci za kostelem Božího Těla. Je jedním z mála dochovaných náhrobků, které na tomto hřbitově zůstaly. Nápis je do nositele vyrytý, písmena nesou stopy po zlacení, které se do současnosti nedochovalo. Po obvodu desky je nápis ohraničen vytesanou tenkou linkou. Nositel i nápis jsou v dobrém stavu.

v. 50 cm, š. 40 cm, p. 3–9 cm – humanistická minuskula – obr. 182

**Hier ruht / Anton^a / Schubert^a / gest(orben) am 24 Sept(em)b(er) 1898 / im 75.
Lebensjahre. //^b**

Anton Schubert (1824–24. září 1898) byl výměnkářem bydlícím v Nové Červené Vodě v domě č. 54.¹

^a Písmo v tomto řádku má ozdobnější podobu, iniciály jména zesnulého doprovází ozdobné prvky.

^b Oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Stará Červená Voda 1878–1924, f. 122v–123r.

162	Stará Červená Voda, starý hřbitov	1898
-----	-----------------------------------	------

Žulový **náhrobek** Eduarda Bahra se nachází uvnitř nejstaršího hřbitova v obci za kostelem Božího Těla. Je jedním z mála dochovaných náhrobků, které na tomto hřbitově zůstaly. V horní části vyrytý nápis A) doprovází taktéž vyrytý kříž, na podstavci náhrobku je vyrytý nápis B). Nositel i nápisy jsou v dobrém stavu, písmo bylo v minulosti pravděpodobně zlacené.

A) v. 138 cm, š. 58 cm, p. 3,5–8,5 cm – humanistická minuskula – obr. 183

B) v. 50 cm, š. 69 cm, p. 4–7 cm – humanistická minuskula

A) **RUHESTAE^aTTE / DER / FAMILIE BAHR //^b Eduard Bahr / gest(orben) am 13. März 1898 / im 77. Lebensjahre.**

B) **Auf Wiedersehen!**

Eduard Bahr (1822–13. března 1898) byl výměnkářem žijícím ve Staré Červené Vodě v domě č. 136.¹

^a Nexus literarum „AE“.

^b Oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Stará Červená Voda 1878–1924, f. 120v–121r.

163	Žulová, Mariánské náměstí	1898
-----	---------------------------	------

Vysoký žulový **sloup** se sochou Panny Marie držící Ježíška z bílého mramoru na vrcholu. Sloup stojí na 4 schodech, na přední straně soklu jsou vytesány dva letopočty, které jsou navíc zvýrazněny zlatou barvou. Socha Panny Marie je oděna v řasěný šat a kolem hlavy má svatozář se 12 zlatými hvězdami. Dítě, které drží v náručí, má pozvednutou pravou ruku a kolem hlavy má 3 trsy paprsků. Nápis i nositel jsou ve velmi dobrém stavu.

v. 25 cm, š. 39 cm, p. 6 cm – arabské číslice – obr. 184

1848 // 1898

Původní nápis na sloupu, který byl ve 20. století renovován, zněl následovně: *Gewidmet von Frauen und Jungfrauen Friedebergs. Marie, Mutter des Herrn, Schutzfrau des Reiches, beschütze unsern Jubelkaiser Franz Josef I., 1848–1898.*¹

Sloup nechal postavit dámský výbor v roce 1898 při příležitosti 50. výročí vlády císaře Františka Josefa I. Socha pochází z kamenosochařské školy v Supíkovcích, podstavec a sloup vznikly v dílnách kamenické školy v Žulové. Kamenný sloup nahradil již ztrouchnivělý dřevěný sloup z roku 1793.¹

¹ Hetfleisch – Kiegler 1974, s. 180–181.

164	Skorošice, starý hřbitov	1899
-----	--------------------------	------

Žulový **náhrobek** Ernesta Fischera se nachází ve středu hřbitova poblíž sousoší Kalvárie. Kvůli erozi půdy je mírně nakloněn doprava, v horní části je nyní prázdné místo pro umístění obrázku, který v minulosti doprovázel vytesaný nápis. Je patrné, že horní část nositele chybí, i přesto je spolu s nápisem v dobrém stavu.

v. 52 cm, š. 47,5 cm, p. 5–9 cm – humanistická minuskula – obr. 185

HIER RUHET^a //^b Ernest Fischer^c / Steinmetzmeister, / gest(orben) 19. Februar 1899. //^d RUHE SANFT!

Ernest Fischer (1861–19. února 1899) byl kamenickým mistrem ve Skorošicích. Bydlel ve Skorošicích v domě č. 166.¹

^a Řádek vytesán mírně do oblouku.

^b První řádek je od zbytku textu oddělen místem pro umístění fotografie zesnulého.

^c Jméno zesnulého je ohraničeno vodorovnými linkami nahoře i dole, iniciály mají ornamentální prvky.

^d Ozdobná oddělovací vodorovná linka.

¹ Matrika zemřelých Skorošice 1891–1914, f. 70v–71r.

165†	Velká Kraš, kostel sv. Floriána	1899
------	---------------------------------	------

Pamětní deska z roku 1899 se do současnosti pravděpodobně nedochovala. Nacházela se nad vstupní branou do kostela, do nositele černé barvy byl vytesán zlacený nápis připomínající 100. výročí založení kostela.¹ Informace o dalších osudech památky neznáme, nevíme ani rozměry desky či písma.

[Zur Erinnerung an die Jubiläumsfeier am 16. August 1899, anlässlich des hundertjährigen Bestandes dieses Gotteshauses.]¹

¹ Grimme 1986, s. 44–45.

166	Žulová, kostel sv. Josefa	1899
-----	---------------------------	------

Ve zdi zasazený **náhrobek** Josefíny Heinrich z černé žuly se nachází na východní vnější straně věže. Nápis je do desky vytesán, nad nápisem je vytesaný kříž, pod nápisem je vytesaná ozdoba. Deska je v rozích ozdobená reliéfními prvky, které náhrobek pravděpodobně drží na desce z bílého mramoru, ke které je černá žulová deska připevněna. Památka byla na toto místo přesunuta, primárně byla pravděpodobně umístěna na hřbitově při kostele svatého Josefa. Nápis i nositel jsou ve velmi dobrém stavu.

v. 95 cm, š. 58 cm, p. 2–9 cm – gotická minuskula, humanistická minuskula – obr. 186

Josefine / Heinrich / k(aiserliches) k(önigliches) Postmeisters-Gattin / * 15. Juni 1868^a / † 12. Juli 1899.^a / R. i. p.^a

Josefina Heinrich (15. června 1868–12. července 1899), rozená Rohrbach, byla manželkou žulovského pošťáka Konstantina Heinricha. Společně žili v Žulové v domě č. 6.¹

^a Tento řádek napsán humanistickou minuskulou.

¹ Matrika zemědělných Žulová 1853–1927, f. 170v–171r.

167	Černá Voda, č. p. 8	1900
-----	---------------------	------

Žulový **krucifix** umístěný na podstavci stojící u hlavní cesty u domu č. p. 8. Na podstavci je vytesán rok postavení krucifixu (nápis B), nad sochou Ukřižování Ježíše, která je poškozená, se nachází kovový plíšek s reliéfním titulus crucis (nápis A). Nápis i nositel jsou v poměrně dobrém stavu, patrné je znečištění přírodními živly.

A) v. cca 7 cm, š. cca 12 cm, p. cca 4 cm – kapitála

B) v. 37 cm, š. 59 cm, p. 10 cm – arabské číslice – obr. 187

A) **I.N.R.I.**

B) **1900.**

Náhrobek Theresie Kurzer z černé žuly je zapuštěn do zdi po pravé straně hřbitova vedle náhrobku jejího manžela (viz 141). Nápis je vyrytý do zapuštěného zrcadla, nad nápisem je plastika Panny Marie z bílého mramoru. Text je v současnosti těžce čitelný, spodní část nápisu je kvůli erozi kamene zcela nečitelná.

v. 94 cm, š. 52 cm, p. 3–8 cm – kapitála – obr. 188

**HIER RUHET IN GOTT^a / UNSERE GELIEBTE MUTTER / THERESIA
KURZER^b / GESTORBEN 20. NOVEMBER 1900 / IN 76. LEBENSJAHR. //^{c d}**

Theresia Kurzer (18. července 1825–20. listopadu 1900), rozená Weidlich, byla výměnkářkou. Spolu se svými manželem Franzem žili v Černé Vodě v domě č. 58.¹

^a Tento řádek napsán do mírného oblouku.

^b Písmo tohoto řádku je dvakrát větší než zbytek textu, je olemováno vodorovnými linkami a iniciály zesnulé jsou vyhotoveny s ozdobami.

^c Oddělovací vodorovná linka.

^d Následující část nápisu je zcela nečitelná.

¹ Matrika zemřelých Černá Voda 1897–1917, f. 32v–33r.

Epigrafické památky se spornou datací

169	Černá Voda, kostel Panny Marie	1679 (?)
-----	--------------------------------	----------

Mešní **kalich** se nachází v kostele Panny Marie v Černé Vodě. Dataci ve štítku B) doprovází punc s iniciálami výrobce A). Kalich je hladce tvarovaný.¹ Movitou památku mi nebylo povoleno vidět, nejsou zde proto uvedeny rozměry nositele či písma.

A) [M? D]¹

B) [1679]¹

Datum: Samek ve své knize k památce uvádí dvě odlišná data (1691) v úvodu k památce, 1679 při popisu štítku.¹ Jelikož farní kronika začíná retrospektivními zápisy z roku 1785 a památku mi nebylo umožněno osobně vidět, není možné správnou dataci ověřit.

Samek 1994, s. 352.

¹ Samek 1994, s. 352.

6. Seznam zkratek

č. p. – číslo popisné

f. – folio

INRI – Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum

inv. č. – inventární číslo

kart. – karton

kat. č. – katalogové číslo

obr. – obrázek

p. – písmo

RIP – Requiescat in pace

s. – strana

SOkA – Státní okresní archiv

sv. – svaté, svatého

š. – šířka

v. – výška

7. Rejstříky

7. 1. Stanoviště

Černá Voda

Č. p. 8: 167

Č. p. 127: 140

Č. p. 228: 100

Dvorec: 012, 015

Hřbitov: 123, 124, 125, 126, 129, 137, 141, 159, 168

Kostel Panny Marie: 013†, 036†, 037, 057†, 063†, 118†, 120, 127†, 152†, 153†, 154†, 169

Ranč: 105

Kobylá nad Vidnavkou

Č. p. 13: 050

Č. p. 110: 113

Č. p. 138: 051

Hřbitov: 067, 106, 131

Kostel sv. Jáchyma: 011†, 028†, 038, 039, 053†, 072†, 130

Annín: 058†

Pole: 119

U kostela sv. Jáchyma: 020

Zámek: 006

Skorošice

Č. p. 67: 079

Č. p. 79: 029

Č. p. 196: 069†

Fara: 065

Kaple v Nýznerově: 075†

Kaple v Petrovicích: 068†

Kostel sv. Martina: 014, 019†, 025†, 026†, 033, 034†, 043, 059, 070, 071, 073†, 074†, 090†, 115

Starý hřbitov: 076, 091, 097, 110, 111, 114, 132, 142, 149, 155, 156, 157, 160, 164

Stará Červená Voda

Č. p. 255: 003

Hřbitov při kostele: 016, 061, 085, 086, 088, 089, 099, 103, 104, 143, 150

Kostel Božího Těla: 040†, 041†, 042, 080, 087, 098, 102

Starý hřbitov: 066, 108, 133, 146, 158, 161, 162

Vápenná

Č. p. 257: 128

Hřbitov: 064, 083, 116, 134, 147, 151

Kostel sv. Filipa: 044†, 049†

Obecní úřad: 077

Pole: 101

Velká Kraš

Kaple Panny Marie: 054†

Kostel sv. Floriána: 165†

Vidnava

Č. p. 121: 030

Hřbitov: 081

Kostel sv. Kateřiny: 001, 002, 004, 005, 009, 010, 021†, 022†, 023†, 024†, 027, 032, 035, 047, 092, 121

Krasov č. p. 338: 109

Náměstí Míru: 017†, 031

Žulová

Dolní Dvůr: 008

Hřbitov: 107

Josefské náměstí: 046

Kostel na Boží hoře: 112, 122

Kostel sv. Josefa: 007, 055†, 056†, 060, 062, 078, 082, 084, 093, 094, 095, 096, 117, 135, 136, 138, 139, 144, 145, 148, 166

Mariánské náměstí: 163

Městský úřad: 018†

Tomíkovice: 048

7. 2. Nositelé nápisů

Boží muka: 003, 048, 140

Epitaf: 005, 010, 014, 027, 032, 034†, 035, 043, 059

Fara: 065

Hlavní kříž: 081, 106, 126

Hřbitovní kaple: 067

Kalich: 127†, 169

Kopule: 118†

Krucifix: 050, 077, 100, 107, 109, 115, 120, 122, 128, 167

Náhrobek: 004, 016, 060, 061, 064, 066, 078, 083, 084, 085, 086, 087, 088, 089, 091, 093, 094, 095, 096, 097, 098, 099, 102, 103, 104, 108, 110, 111, 114, 116, 117, 124, 129,

131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 155, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 164, 166, 168

Náhrobník: 009, 012, 015

Oltář: 052†

Památník: 082, 113

Pamětní deska: 002, 007, 008, 037, 038, 047, 070, 071, 112, 121, 123, 125, 130, 165†

Pamětní kámen: 092

Portál: 006

Procesní lucerna: 080

Sloup: 017†, 018†, 020, 029, 030, 031, 033, 046, 079, 101, 105, 119, 163

Socha: 054†

Sousoší: 051, 076

Svícný: 013†

Tumba: 156

Zvon: 001, 011†, 019†, 021†, 022†, 023†, 024†, 025†, 026†, 028†, 036†, 039, 040†, 041†, 042, 044†, 045†, 049†, 053†, 055†, 056†, 057†, 058†, 062, 063†, 068†, 069†, 072†, 073†, 074†, 075†, 090†, 152†, 153†, 154†

7. 3. Jazyk

Latina: 001, 007, 008, 010, 011†, 014, 016, 017†, 019†, 020, 021†, 022†, 023†, 024†, 025†, 026†, 027, 028†, 029, 031, 033, 034†, 036†, 037, 038, 039, 042, 043, 047, 049†, 052†, 053†, 055†, 056†, 057†, 058†, 059, 062, 068†, 069†, 072†, 073†, 074†, 075†, 076, 081, 090†, 100

Němčina: 004, 005, 006, 009, 012, 015, 016, 017†, 025†, 032, 035, 036†, 037, 040†, 041†, 042, 044†, 045†, 046, 047, 050, 051, 057†, 058†, 060, 061, 063†, 064, 066, 067, 070, 071, 075†, 076, 078, 079, 081, 082, 083, 084, 085, 086, 087, 088, 089, 091, 093, 094, 095, 096, 097, 098, 099, 101, 102, 103, 104, 106, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 116, 117, 118†, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 126, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135,

136, 137, 138, 139, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152†, 153†, 154†, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 164, 165†, 166, 168

Neurčeno:²³⁶ 002, 003, 013†, 018†, 030, 048, 054†, 065, 077, 080, 092, 105, 107, 115, 122, 127†, 140, 163, 167, 169

7. 4. Písmo

Arabské číslice: 003, 030, 031, 048, 065, 092, 100, 101, 105, 107, 115, 119, 122, 126, 137, 140, 163, 167

Fraktura: 009, 047, 060, 066, 070, 071, 083, 082, 086, 087, 089, 094, 099, 101, 103, 106, 110, 112, 113, 120, 123, 125, 126, 128, 134, 135, 136, 139, 142, 143, 146, 158, 159, 160

Gotická minuskula: 001, 102, 106, 132, 155, 160, 166

Humanistická kurzíva: 061, 064, 066, 070, 071, 076, 078, 079, 082, 084, 085, 086, 087, 088, 089, 091, 093, 094, 096, 097, 098, 099, 102, 103, 104, 109, 110, 114, 116, 120, 124, 132, 142, 159

Humanistická majuskula: 046

Humanistická minuskula: 020, 037, 066, 081, 083, 084, 085, 088, 091, 096, 098, 099, 102, 104, 106, 108, 110, 111, 112, 114, 117, 119, 121, 124, 129, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 138, 139, 142, 143, 144, 145, 146, 148, 149, 150, 151, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 164, 166

Humanistická polokurzíva: 020, 029, 033, 046, 050, 051, 060, 066, 076, 078, 081, 095, 096, 101, 106, 112, 119, 137, 149

Kapitála: 002, 003, 004, 005, 006, 007, 008, 010, 012, 014, 015, 016, 027, 029, 031, 032, 035, 038, 039, 042, 043, 048, 050, 051, 059, 062, 064, 067, 074†, 076, 077, 079, 080, 100, 106, 107, 109, 116, 120, 123, 124, 128, 130, 137, 141, 142, 147, 150, 151, 167, 168

Neurčeno:²³⁷ 011†, 013†, 017†, 018†, 019†, 021†, 022†, 023†, 024†, 025†, 026†, 028†, 036†, 040†, 041†, 044†, 045†, 049†, 052†, 053†, 054†, 055†, 056†, 057†, 058†, 063†, 068†, 069†, 072†, 073†, 075†, 090†, 118†, 127†, 152†, 153†, 154†, 165†, 169

²³⁶ Jedná se např. o iniciály, ze kterých nelze zjistit jazyk, a letopočty.

²³⁷ Druh písma nebylo možné určit u sekundárně dochovaných památek a památek nepřístupných.

7. 5. Rejstřík osobních a místních jmen

Adolfovice (Adelsdorf) – 144

Albrechtice (Albersdorf) – 066

Altmann, Joseph, oltářník ve Vápenné – 044†

Annín (Annaberg) – 058†

Bahr, Eduard, výměnkář – 162

Bernartice (Barzdorf) – 010

Beyer, Joanne – 024†

Boese, Caspar, manžel Theresie Boese, donátor v Žulové – 062

Boese, Theresie, manželka Caspara Boese, donátorka v Žulové – 062

Böhm, Karl, sládek v Žulové – 095

Böser, Christophorus, farář ve Skorošicích – 026†

Branná (Goldenstein) – 155

Bukovice (Buchsdorf) – 149

Černá Voda (Schwarzwasser) – 012, 013†, 015, 016, 036†, 037, 057†, 063†, 100, 105, 106, 118†, 120, 123, 124, 125, 126, 127†, 129, 137, 140, 141, 152†, 153†, 154†, 159, 167, 168, 169

Diepenbrock, Melchior, vratislavský biskup – 074†

Dolní Dvůr – 008

Drechsler, Amand, mlynář a hospodář ze Staré Červené Vody – 086

Drechsler, Franz, manžel Theresie Drechsler – 079

Drechsler, Theresia, manželka Franze Drechslera – 079

Ehrlich, Karolina (rozená Stern), manželka Stefana Ehrlich – 116

Ehrlich, Stefan, manžel Karoliny Ehrlich, výměnkář – 116

F. H. – 080

Fellmann, Franz, farář ve Skorošicích – 052†, 059

Fischer, Ernest, kamenický mistr – 164

Franciska St. – 101

Franke – 125

Franke, Gustav, manžel Theresie a Karoliny Franke – 124, 159

Franke, Hermann, otec Hermíny Franke, kamenický mistr – 154†

Franke, Hermína, dcera Hermanna Franke – 154†

Franke, Karolina (rozená Hauke), druhá manželka Gustava Franke – 125, 159

Franke, Theresia (rozená Buchmann), první manželka Gustava Franke – 124, 125

František Josef I., rakouský císař – 163

Freiberg – 034†

Gajda, Jakub, restaurátor – 033

Gerstmann, Marcin, vratislavský biskup – 007

Goldemund, Aloisie, neteř Roberta Rothera – 152†

Gottwald, Johann, farář ve Staré Červené Vodě – 143

Gottwald, Josefa, dcera Konráda Gottwalda – 134

Gottwald, Joseph – 051

Gottwald, Konrád, otec Josefy Gottwald, správce – 134

Gottwald, Paul, lokalista a farář v Žulové – 144

Grimme, Ferdinand, manžel Marianny Grimme – 119

Grimme, Marianna, manželka Ferdinanda Grimme – 119

Gross, Adam, otec Tobiáše Grosse – 016

Gross, Tobiáš, syn Adama Grosse, sochař – 016

Gulz, Florian, otec Thekly Gulz, truhlářský mistr – 064

Gulz, Ignaz, syn Ludmily Gulz, otec Sophie Gulz, vlastník nemovitostí – 132, 156

Gulz, Ludmila (rozená Weidlich), matka Ignaze Gulze – 132

Gulz, Sophie, dcera Ignaze Gulze – 132, 156

Gulz, Thekla, dcera Floriana Gulze – 064

H. G. – 013†

Halbritter, Matyáš, zvonář – 001

Hackenberg, Josef, manžel Josefy Hackenberg, obchodník s přízí, hospodář – 093

Hackenberg, Josefa, manželka Josefa Hackenberg – 093

Heckel, Franciska, hospodyně – 089

Heinhold, Ignaz, lokalista v Černé Vodě – 063†

Heinrich, Josefina (rozená Rohrbach), manželka Konstantina Heinricha – 166

Heinrich, Konstantin, manžel Josefina Heinrich, pošťák - 166

Hellmich, W., stavbyvedoucí – 112

Henkel, Anton, syn Ignatze a Theresie Henkelových – 158

Henkel, Ignatz, manžel Theresie Henkel, otec Antona Henkela – 133, 158

Henkel, Theresia (rozená Buchmann), manželka Ignatze Henkela, matka Antona Henkela, výměnkářka – 133, 158

Herl, Peter, zvonář – 011†

Herrman, Franz Anton, farář ve Staré Červené Vodě – 016

Hetmar, Johann František, farář ve Vidnavě – 024†

Hilscher, Thaddaeus, farář ve Skorošicích – 043

Hilzer, Ignác, zvonář – 152†

Hilzer, Peter, zvonář – 152†, 153†, 154†

Hofmann, Emma, dcera Ernsta Hofmanna – 153†

Hofmann, Ernst, otec Emmy Hofmann, majitel mlýna v Černé Vodě – 153†

Hofmann, Johannes (Aulicius), farář ve Vidnavě – 004

Hohenlohe-Waldenburg-Bartenstein, Josef Kristián, vratislavský biskup – 052†

Horní Údolí (Ober Grund) – 076

Hukovice (Haugsdorf) – 054†

Hund, Franz Friedrich, první muž povýšený do šlechtického rodu Hundů ze Starého Gradkova – 009

Javorník (Jauernig) – 132, 156

Jánský Vrch – 006, 046, 047, 074†

Jerin, Andreas (Ondřej), vratislavský biskup – 008

Jindřichov (Hennersdorf) – 078

Josef II., císař Svaté říše římské – 037, 038

Jung, Joanne – 024†

Kaluschke, Karolina, hospodářka ve Vápenné – 083

Karel IV., český král, císař Svaté říše římské – 009

Kaundorf – 027

Keller, Christian, sochař – 033, 052†

Kiesewetter, Anton, lokalista ve Vápenné – 044†

Kiesewetter, Johann, lokalista v Žulové – 082

Kneifel, Franz, hospodář – 099

Kobylá nad Vidnavkou (Jungferndorf) – 006, 011†, 020, 028†, 038, 039, 050, 051, 053†, 058†, 067, 072†, 106, 113, 119, 130, 131

Koppe, Ferdinand, restaurátor – 106

Kransin, Antonie, matka Eduarda Kransin, zednice – 060

Kransin, Eduard, syn Antonie Kransin – 060

Krasov (Schubertskrosse) – 109

Krause, Eduard, otec Franze Krause – 146

Krause, Franz, syn Eduarda Krause – 146

Kristen, Franz, farář ve Staré Červené Vodě – 150

Kunzler, Ignaz, knížecí biskupský komisař – 038

Kurzer – 123

Kurzer, Franz, manžel Theresie Kurzer, kameník v Černé Vodě – 126, 141, 168

Kurzer, T. – 106

Kurzer, Theresia (rozená Weidlich), manželka Franze Kurzera, výměnkářka – 141, 168

Kutzer, Bernard, nevlastní bratr Cyrila Kutzera, sochař – 076

Kutzer, Cyril, nevlastní bratr Bernarda Kutzera, sochař – 076

Latsel, Magdalena (rozená Gerlach), manželka Josefa Latzela, matka Ernesta Josefa Latzela – 076

Latzel, Arthur Wolf Josef – 111

Latzel, Julius, soukromý podnikatel v Tomíkovcích – 111

Latzel, Anton – 050

Latzel, Ernest Josef, syn Josefa a Magdaleny Latzelových – 069†, 076

Latzel, Josef, manžel Magdaleny Latzel, otec Ernesta Josefa Latzela, obchodník – 076

Leitmannsdorf – 034†

Lehnický, Václav II., vratislavský biskup – 009

Lessel, Martin, farář ve Vidnavě – 004

Linke, Josefa, hospodářka – 139

Lipová-lázně (Lindewiese) – 132

Longobylavia – 034†

Lulei, Augustin, hospodář – 097

Lux, Ernestine (rozená Hauke), zemědělkyně – 085

M. – 023†

M? D – 169

Maier, Alois – 102

Meißel, Franz – 044†

Melcher, Anna – 054†

Melcher, Josef – 054†

Menzel, Eduard, manžel Karoliny Menzel, hospodář – 114

Menzel, Karolina, manželka Eduarda Menzela – 114

Merkel, Adam, farář ve Vidnavě – 010

Michler, Franz, majitel šoltéství v Petrovicích – 149

Mittag, August, krejčí a podruh – 108

Mondbach (též Mundbach, Montbach), rod vlastníci statek Kobylá – 035

Müller, Anton, manžel Josefíny Müller, lesník – 145

Müller, Josef, manžel Theresie Müller, řezník – 135

Müller, Josefina (rozená Gröger), manželka Antona Müllera – 145

Müller, Theresia, manželka Josefa Müllera – 135

Neugebauer, Ferdinand, manžel Marie Neugebauer, hospodář – 151

Neugebauer, Josefa, manželka Stefana Neugebauera – 147

Neugebauer, Marie (rozená Hauke) manželka Ferdinanda Neugebauera, hospodářka – 151

Neugebauer, Stefan, manžel Josefy Neugebauer, hospodář – 147

Neuman, Theresie (rozená Hoffman), finanční úřednice – 032

Niemetz, Mikuláš, stavitel – 006

Nisa – 004, 011†, 013†, 019†, 021†, 025†, 027, 043

Nißner, Franz – 044†

Nitsche, Ferdinand, vrchní lesník – 117

Nová Červená Voda (Neurothwasser) – 061, 066

Nýznerov (Niesnersberg) – 075†

Olomouc – 028†, 036†, 040†, 041†, 042, 044†, 045†, 055†, 062, 063†, 068†, 069†, 072†, 073†, 074†, 075†, 090†,

Opava – 039, 055†, 056†, 057†, 058†

Peter, Aurelie, dcera Willibalda Petera – 110

Peter, Willibald, otec Aurelie Peter, hospodář – 110

Petrovice (Petersdorf) – 149

Pflug, Josef, farář ve Staré Červené Vodě – 042

Pohl Franz, syn Josefy Pohl, kameník – 129

Pohl, Josef, učitel ve Skorošicích – 160

Pohl, Josefa (rozená Aulich), matka Josefa Pohla – 129

Příbor (Freiburg) – 112

Reichel, Heinrich Johann, zvonář – 019†, 025†

Reichel, Štěpán Dominik, zvonář – 021†, 025†

Reinold, Anton – 075†

Reitzig, Carl, lesník – 104

Riedlingen – 008

Rittner, Leopold, manžel Theresie Rittner, hospodář - 091

Rittner, Theresie, manželka Leopolda Rittnera – 091

Rokliny (Schroppengrund) – 104, 146

Rother, Robert, farář v Černé Vodě – 118†, 127†, 152†, 153†, 154†

Rudíkovy (Reigelsdorf) – 066

Rudoltice (Rudelsdorf) – 066

Rust, Gotthard, otec Rosy Rust, lesnický mistr – 136

Rust, Rosa, dcera Gottharda Rust – 136

Řím – 008

Sauer, Amand, manžel Jenovéfy Sauer, hospodář – 131

Sauer, Jenovéfa, manželka Amanda Sauera, hospodářka – 131

Schaffgotsch, Philipp Gotthard, vratislavský biskup – 046

Schmidt – 137

Schmidt, Franz (Černá Voda), výměnkář – 057†

Schmidt, Franz (Skorošice) – 068†

Schmidt, Maria – 153†

Schnalke, Ferdinand, sochař – 126

Schneider, Amand, manžel Marie Schneider – 138, 148

Schneider, Franz, manžel Josefy Schneider, obchodník – 096

Schneider, Josefa, manželka Franze Schneidera – 096

Schneider, Maria, manželka Amanda Schneidera – 138, 148

Scholz, Frey – 044†

Schöbet, Josef, hospodář a koželuh v Žulové – 094

Scholz, Franz, farář ve Skorošicích – 034†

Scholz, Johanna, manželka Josefa Scholze – 098

Scholz, Josef, manžel Johanny Scholz – 098

Schroll, Franz – 069†

Schubert, Anton, výměnkář – 161

Schubert, Friedrich, farář ve Skorošicích – 019†, 025†

Schubert, Joseph, farář ve Vidnavě – 047

Schuberth, Gottfried Franz, farář ve Vidnavě – 017

Schwann, Melchior, zvonář – 028†

Schwartz, Ambrose, manžel Margarety Schwartzera – 005

Schwartz, Margareta, manželka Ambrose Schwartzera – 005

Sinnreich, Johann Georg, farář ve Vidnavě – 022†, 023†

Skorošice (Gurschdorf) – 014, 019†, 025†, 026†, 029, 033, 034†, 043, 059, 065, 068†, 069†, 070, 073†, 074†, 075†, 076, 079, 090†, 091, 097, 110, 111, 114, 115, 132, 142, 149, 155, 156, 157, 160, 164

Spiller, Franz, manžel Josefy Spiller, učitel v Žulové – 078, 084

Spiller, Josefa, manželka Franze Spillera – 078, 084

Stanke, František, otec Františka Valentina Stanka, zvonář – 039

Stanke, František Leopold, syn Františka Mikuláše Stanke, zvonář – 068†, 069†, 072†, 073†, 074†, 075†, 090†

Stanke, František Mikuláš, syn Františka Valentina Stanka, zvonář – 055†, 056†, 057†, 058†, 062, 068†

Stanke, František Valentin, syn Františka Stanka, zvonář – 039, 055†

Stará Červená Voda (Altrothwasser) – 003, 016, 040†, 041†, 042, 061, 066, 080, 085, 086, 087, 088, 089, 098, 099, 102, 103, 104, 108, 133, 143, 146, 150, 158, 161, 162

Staré Podhradí (Altkaltenstein) – 057†

Sternberg, Konrad, majitel statku Stará Červená Voda – 066

Straub, Franz, zvonář – 036†, 063†

Straub, Wolfgang Jan Sarkander, zvonář – 040†, 041†, 042, 044†, 045†

Strauch, Martha (rozená Hoebbe), výměnkářka – 155

Supíkovice (Saubsdorf) – 097, 163

Široký Brod (Breitenfurt) – 062

Tanner, Anna, matka Davida Tannera – 014

Tanner, Caspar, otec Davida Tannera – 014

Tanner, David, farář ve Skorošicích – 014

Tomíkovice (Domsdorf) – 020, 142

Überall, Bernard, otec Gabrielly Überall, soukromý podnikatel – 157

Überall, Gabriele, dítě Bernarda Überalla – 157

Uničov (Mährisch-Neustadt) – 152†

Vápenná (Setzdorf) – 044†, 045†, 049†, 077, 083, 101, 116, 128, 134, 147, 151

Velká Kraš (Gross Krosse) – 054†, 165†

Velké Kunětice (Gross Kunzendorf) – 067

Vídeň – 027

Vídeňské Nové Město (Wiener Neustadt) – 152†, 153†, 154†

Vidnava (Weidenau) – 001, 002, 004, 005, 009, 010, 017†, 021†, 022†, 023†, 024†, 026†, 027, 030, 031, 032, 035, 047, 081, 092, 109, 121

Vinanko, Stanislav, první muž z rodu Wertensteinů povýšený do šlechtického rodu – 020

Vogel, Johann, statkář – 142

von Friedenthal, Franz, arcikněz ve Vidnavě – 031

von Montbach, Anton – 035

von Rothkirch, Hans, zakladatel rodu Rothkirchů – 009

von Tanneberg, urozený chlapec – 009

Vratislav – 008, 009, 027

Wanke, Baltasar, manžel Marie Wanke, tkalcovský mistr – 087

Wanke, Franz, oltářník a patron kostela Božího Těla ve Staré Červené Vodě – 088

Wanke, Marie, manželka Baltasara Wanke – 087

Weigmann, Franz, vnuk Matheuse Weigmanna – 061

Weigmann, Matheus, děd Franze Weigmanna, zahradník – 061

Weiner, Karl, hospodář – 103

Wertenstein – 020

Wiessner, Joseph, dědičný rychtář ze Širokého Brodu – 062

Zálesí (Waldek) – 150

Zátor (Seifersdorf) – 058†

z Buchsberku, Mikusch, Anna Hedvika, dcera Johanna Mikusche, sestřenice Jana Ignáce Mikusche – 015

z Buchsberku, Mikusch, Jan Ignác, bratranec Anny Hedviky Mikusch, otec Jana Zikmunda Mikusche – 012, 015

z Buchsberku, Mikusch, Jan Zikmund, syn Jana Ignáce Mikusche – 015

z Buchsberku, Mikusch, Johann, otec Anny Hedviky Mikusch, – 015

z Buchsberku, Mikusch, Karel – 012, 015

z Pogarel, Přeclov, vratislavský biskup – 009

ze Skal, Adele, manželka Karla Johanna Kletuse ze Skal – 113

ze Skal, Anna Marie, manželka Johanna Ernsta ze Skal – 020

ze Skal, Johann Ernst, otec Karla Johanna Kletuse ze Skal, krajský komisař olomouckého a těšínského kraje, majitel statku Kobylá – 020, 067

ze Skal, Johann Ferdinand – 067

ze Skal, Kletus, Karel Johann, manžel Adely ze Skal – 067, 113

ze Skal, Marie Immakulata, dítě Karla Johanna Kleta a Adele ze Skal - 113

ze Skal, Melchior Václav, majitel statku Velké Kunětice – 067

Zlaté Hory (Cukmantl) – 076

Zoller, Johann Karl, farář ve Vidnavě – 027

z Wimmersbergu, Johann Christof, otec Anny Marie ze Skal – 020

Žulová (Friedeberg) – 007, 008, 018†, 046, 048, 055†, 056†, 060, 062, 078, 082, 084, 093, 094, 095, 096, 107, 112, 117, 122, 135, 136, 138, 139, 144, 145, 148, 163, 166

7. 6. Rejstřík k fotografické příloze

001 – obr. 1	038 – obr. 42
002 – obr. 2	039 – obr. 43
004 – obr. 3	042 – obr. 44
005 – obr. 4, 5	043 – obr. 45
006 – obr. 6, 7	046 – obr. 46, 47, 48
007 – obr. 8	047 – obr. 49
008 – obr. 9, 10	048 – obr. 50
009 – obr. 11, 12	050 – obr. 51, 52, 53, 54, 55
010 – obr. 13	051 – obr. 56, 57, 58, 59
012 – obr. 14	059 – obr. 60
014 – obr. 15	060 – obr. 61
015 – obr. 16	061 – obr. 62
016 – obr. 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23	062 – obr. 63, 64
017† – obr. 24	064 – obr. 65
020 – obr. 25, 26, 27, 28	065 – obr. 66
027 – obr. 29	066 – obr. 67, 68
029 – obr. 30, 31, 32	067 – obr. 69, 70
030 – obr. 33	070 – obr. 71
031 – obr. 34, 35, 36	071 – obr. 72
032 – obr. 37	076 – obr. 73, 74, 75
033 – obr. 38, 39	077 – obr. 76, 77
035 – obr. 40	078 – obr. 78
037 – obr. 41	079 – obr. 79, 80, 81

081 – obr. 82, 83, 84	106 – obr. 115, 116, 117
082 – obr. 85	107 – obr. 118, 119
083 – obr. 86, 87	108 – obr. 120
084 – obr. 88	109 – obr. 121, 122
085 – obr. 89, 90	110 – obr. 123
086 – obr. 91	111 – obr. 124, 125
087 – obr. 92	112 – obr. 126
088 – obr. 93	113 – obr. 127
089 – obr. 94	114 – obr. 128
091 – obr. 95	115 – obr. 129
092 – obr. 96	116 – obr. 130
093 – obr. 97	117 – obr. 131
094 – obr. 98	119 – obr. 132
095 – obr. 99	120 – obr. 133, 134, 135
096 – obr. 100	121 – obr. 136
097 – obr. 101, 102	122 – obr. 137
098 – obr. 103	123 – obr. 138
099 – obr. 104	124 – obr. 139
100 – obr. 105, 106	125 – obr. 140
101 – obr. 107, 108	126 – obr. 141, 142, 143
102 – obr. 109	128 – obr. 144
103 – obr. 110, 111, 112	129 – obr. 145
104 – obr. 113	130 – obr. 146
105 – obr. 114	131 – obr. 147

133 – obr. 148	149 – obr. 167, 168
134 – obr. 149, 150	150 – obr. 169, 170, 171
135 – obr. 151	151 – obr. 172
136 – obr. 152	155 – obr. 173
137 – obr. 153	156 – obr. 174, 175
138 – obr. 154	157 – obr. 176
139 – obr. 155	158 – obr. 177, 178, 179
140 – obr. 156, 157	159 – obr. 180
141 – obr. 158	160 – obr. 181
142 – obr. 159	161 – obr. 182
143 – obr. 160	162 – obr. 183
144 – obr. 161	163 – obr. 184
145 – obr. 162	164 – obr. 185
146 – obr. 163	166 – obr. 186
147 – obr. 164, 165	167 – obr. 187
148 – obr. 166	168 – obr. 188

8. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo vytvořit katalog dochovaných i nedochovaných epigrafických památek nacházejících se v mikroregionu Žulovsko. V osmi obcích, které do mikroregionu náleží, se mi díky studiu dochovaného archivního materiálu a vhodné literatury v kombinaci s důkladným terénním výzkumem podařilo nalézt celkem 169 epigrafických památek, z toho 40 nedochovaných. U nedochovaných památek se jedná především o zvony, které byly zrekvírovány během první či druhé světové války. Nejvíce nápisů se nachází v obci Skorošice, kde se jedná o 35 epigrafických památek. Obec je na pomyslném prvním místě především proto, že se v blízkosti kostela svatého Martina dochoval starý hřbitov s velkým počtem náhrobků. Za Skorošicemi se umístilo město Žulová s 29 dochovanými i nedochovanými památkami. Následuje Černá Voda s 27 katalogovými hesly a Stará Červená Voda s 26 hesly. Ve městě Vidnava se nacházelo či dosud nachází celkem 21 památek. Toto číslo by zajisté bylo vyšší, kdyby po roce 1945 nedošlo k ničení náhrobků německých obyvatel na místním hřbitově. Celkem 17 katalogových hesel pochází z obce Kobylá nad Vidnavkou, následuje obec Vápenná se 12 památkami. V obci Velká Kraš se do dnešního dne nedochovala žádná epigrafická památka, v katalogu jsou uvedeny dvě nedochované památky.

Nejčastějšími nositeli nápisů jsou náhrobky, v katalogu je jich uvedeno celkem 63. Velmi časté jsou i zvony, celkově se jedná o 35 zvonů, z nichž se ovšem převážná část nedochovala. Dalšími častými nositeli byly pamětní desky, těch je v katalogu uvedeno 14. Sloupů s nápisy je celkem 13, krucifixů celkem 10, epitafů poté celkem 9. Nositelé, kteří jsou v katalogu uvedeni třikrát, jsou boží muka, hlavní kříže a náhrobníky, dvakrát jsou zmíněny kalichy, památníky a sousoší. Pouze jeden nápis nesou následující nositelé: fara, hřbitovní kaple, kopule, oltář, pamětní kámen, portál, procesní lucerna, socha, svícny a tumba.

Nejstarší epigrafickou památkou v katalogu je zvon z roku 1514 nalézající se v kostele svaté Kateřiny ve Vidnavě.²³⁸ Zvon sice již neplní svou původní funkci, je ovšem stále vystaven v předsíni zmíněného kostela. Ve Vidnavě se nachází i druhý nejstarší nápis, jedná se o pamětní desku umístěnou na věži kostela svaté Kateřiny z roku 1538.²³⁹ Nejmladší památka, vzhledem k horní časové hranici stanovené při vytváření

²³⁸ Kat. č. 001.

²³⁹ Kat. č. 002.

katalogu, se nachází na hřbitově v Černé Vodě. Jedná se o náhrobek z roku 1900.²⁴⁰ V práci se nachází jedna epigrafická památka se spornou datací a to proto, že se mi datací, která je v sekundárním zdroji uvedena dvakrát, ale odlišně, nepodařilo ověřit.²⁴¹ Nejvíce epigrafických památek vzniklo v 19. století, ze kterého pochází celkem 122 katalogových hesel. V tomto období se jedná především o náhrobky lidí pocházejících z nižší společenské třídy než církevní představitelé.

Nejvyužívanějším písmem nápisů byla humanistická minuskula nacházející se v celkem 52 nápisech, velice rozšířená byla pro nápisy na náhrobcích. Kromě tohoto písma se ve vymezené oblasti nachází celkem sedm druhů písma včetně arabských číslic, nejméně byla využívána humanistická majuskula zaznamenaná pouze v jednom případě, mariogramu.²⁴² Z jazykového hlediska se v nápisech nacházejí pouze dva jazyky – latina a němčina, která získává převahu ve druhé polovině 19. století. Pro datování nápisů jsou nejčastěji využívány arabské číslice, v nápisech církevní povahy do 18. století jsou pro dataci často využívány římské číslice samostatně či ve formě chronogramů. Kromě kovu, ze kterého byly lity zvony, je nejrozšířenějším materiálem nositelů kámen – pro sloupy a některé pamětní desky je využíván pískovec, mramor je většinou užíván pro sepulkrální památky obsahující záznamy o církevních hodnostářích, žula se stává oblíbenou pro náhrobky lidí z nižších vrstev v 19. století. Obsah nápisů lze rozdělit do několika skupin, které se často překrývají. Informace historického charakteru podávají pamětní desky a částečně epitafy, které ovšem svým obsahem zasahují i do skupiny další, tedy do památek s personálním obsahem. Zde se jedná především o náhrobky, ale i náhrobníky a již zmíněné epitafy. Nápis na zvonech poskytuje informace nejen o jejich autorech, ale i farářích a lidech světského původu, kteří se finančně podíleli na pořizování zvonu.

Při terénní části práce na katalogu jsem se setkala s nemalými překážkami. To bylo převážně způsobeno jistou neochotou při zpřístupňování movitých kulturních památek nacházejících se v kostelích či celkovému odepření vstupu do objektu, jako tomu bylo např. u rodinné hřbitovní kaple pánů ze Skal v Kobylé nad Vidnavkou²⁴³ či kostela svatého Martina ve Skorošicích. Další překážkou byla již zmíněná nesnášenlivost vůči Němcům, kvůli které bylo mnoho starých náhrobků zcela zničeno, což je nejvíce patrné na hřbitově ve Vidnavě. Mnohé náhrobky na tzv. nejstarším hřbitově ve Staré Červené

²⁴⁰ Kat. č. 168.

²⁴¹ Kat. č. 169.

²⁴² Kat. č. 046.

²⁴³ Kat. č. 067.

Vodě, tedy hřbitově na prostranství za kostelem Božího Těla, jsou dnes již taktéž nedohledatelné kvůli jejich rozebrání místními obyvateli. Vliv přírody zcela znemožnil kompletní dokumentaci všech existujících náhrobků ve Vápenné, neboť je většina zdi, na které jsou umístěny, zarostlá popínavým břečťanem a jeho odstranění pro tyto účely by mohlo vyústit v poškození nositele i nápisu na něm, čehož jsem se snažila vyvarovat. V neposlední řadě to byl také nedostatek archivních pramenů, kdy jsem byla odkázána pouze na práci s kronikami far i obcí, popř. inventáři far a kostelů. Nejedna kronika byla ovšem v průběhu doby zničena, nejvíce patrný je tento fakt ve městě Žulová, kdy byla kvůli požáru budovy obecního úřadu stará kronika zničena a nová začíná až ve druhé polovině 20. století.

V mikroregionu Žulovsko se dochovalo velké množství epigrafických památek v různých stupních poškození, které si jistě zaslouží pozornost historiků i laické veřejnosti. Díky dochovaným náhrobkům, náhrobníkům a epitafům se můžeme dozvědět mnohé informace o životě obyčejných lidí i církevních představitelů, kterých si lidé v jednotlivých obcích vážili. Na dochovaných zvonech můžeme pozorovat jejich uměleckou úroveň, díky poznámkám o autorství můžeme zmapovat práci nemalého počtu zvonářů. Své volby tématu bakalářské práce rozhodně nelituji a doufám, že má práce bude alespoň v malé míře na poli epigrafiky přínosná, neboť oblast Žulovska dosud takto zpracovaná nebyla. Další oblastí pro epigrafický výzkum by se měl rozhodně stát celý okres Jeseník, jehož zmapování, jakkoli časově náročné, by dozajista přineslo mnoho nových, důležitých poznatků o historii, kultuře a životě obyvatel v této oblasti.

9. Seznam pramenů a literatury

9. 1. Prameny

BAUR, Hermann: *Pfarrbuch der Vermerk aller Denkwürdigkeiten von Entstehung der Kirche und Lokalie bis auf den heutigen Tag zur Einsicht aller Nachfolger. Chronik der Pfarrei Schwarzwasser.* Černá Voda 2019. Dostupné z: <https://images.archives.cz/mrimage/kroniky/proxy/cz/archives/je/kroniky/dao/document/s/0001/c4f9895a-2e4c-409e-b1d5-7d4de885c137.pdf> [cit. 20. 2. 2023].

Bible: *Písmo svaté Starého a Nového zákona.* Český ekumenický překlad. Praha 1991.

Český statistický úřad: *Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2022.* Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/165603907/1300722203.pdf/de05fccca-74d5-40b6-bfa0-6a9825cfe369?version=1.1> [cit. 20. 4. 2023].

GROWKA, Květoslav: *Archiv obce Černá Voda 1789–1943 [1954].* Inventář. Jeseník 2009.

HIRSCH, Bejot: *Gedenkbuch der Stadt Weidenau mit den Kolonien Neukleinkrosse, Stachlowitz und Vogtei Weidenau.* Langenzenn 2020. Dostupné z: <https://images.archives.cz/mrimage/kroniky/proxy/cz/archives/je/kroniky/dao/document/s/0001/964ad0f9-520a-4864-8204-d463d07e31a2.pdf> [cit. 25. 2. 2023].

HRADILOVÁ, Jana: *Archiv obce Kobylá nad Vidnavkou 1787–1940.* Inventář. Jeseník 2001.

HRADILOVÁ, Jana: *Archiv obce Skorošice 1789–1945 (1946).* Inventář. Jeseník 2012.

HRADILOVÁ, Jana: *Archiv obce Stará Červená Voda 1787–1945.* Inventář. Jeseník 2001.

HRADILOVÁ, Jana: *Archiv obce Vápenná 1789–1945 (1948).* Inventář. Jeseník 2016.

HRADILOVÁ, Jana: *Archiv obce Velká Kraš 1789–1942.* Inventář. Jeseník 2020.

HRADILOVÁ, Jana: *Farní úřad Žulová (1799) 1813–1947.* Inventář. Jeseník 2007.

MUSIL, Roman – ŠVUB, Jiří – GROWKA, Květoslav: *Farní úřad Černá Voda 1785–1982.* Inventář. Jeseník 2002.

NEUBAUEROVÁ, Michala: *Archiv města Žulová 1569–1935.* Inventář. Jeseník 2016.

Státní okresní archiv Jeseník, fond Archiv obce Černá Voda, inv. č. 1, *Kronika obce Černá Voda*. Dostupné z:

<https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=4417693530CE4AAB82E23331352CE558>

[cit. 20. 2. 2023].

Státní okresní archiv Jeseník, fond Archiv obce Stará Červená Voda, inv. č. 14, *Gedenkbuch der Gemeinde Alt Rothwasser*. Dostupné z:

<https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=B231DB1D165D4E9FB945DCB0348AC510>

[cit. 25. 2. 2023].

Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Černá Voda, kart. 1, inv. č. 26, *Opravy kostela, zvonů a varhan*.

Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Kobylá nad Vidnavkou, inv. č. 35, *Pfarrchronik I. / Inventarium über den Baustand, Errichtung, Beschaffenheit, Besitzungen, Realitäten, Gerechtsamme, Einkünfte, Giebigkeiten, anklebende Lasten, Verbindlichkeiten der Kirche und Localie Jungferndorf*. Dostupné z:

<https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=B8E9CA8BAD5D40699689349FA814B344>

[cit. 25. 2. 2023].

Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Kobylá nad Vidnavkou, kart. 1, inv. č. 51, *Inventáře kostela (uceleněji do r. 1918)*.

Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Kobylá nad Vidnavkou, kart. 1, inv. č. 55, *Rekvizice zvonů*.

Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Seriei Continuatio Episcoporum Wratislaviensium, nec non Parochorum Gurschdorfensum a Thaddaeo Hilscher parcho loci insimal rerum 1783 memorabilium parochiam inchoata concernentium*. Dostupné z:

<https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA>

[cit. 25. 2. 2023].

Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, kart. 1, inv. č. 197, *Inventář kostela*.

Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Stará Červená Voda, inv. č. 36, *Nachrichten über verschiedene Gegenstände der Pfarrei in Altrothwasser*. Dostupné z:

<https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=C1225D26772F41EAA49F9B7700E5FEBE>

[cit. 25. 2. 2023].

Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Stará Červená Voda, kart. 1, inv. č. 57, *Inventáře kostela (od r. 1804), seznamy, korespondence*.

Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Stará Červená Voda, kart. 1, inv. č. 62, *Zvony – pořízení, svěcení*.

Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Vápenná, inv. č. 1, *Pfarrbuch bei der Lokalkirche zu Setzdorf*. Dostupné z:

<https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=A058C026D341418981C725F4FA380933>

[cit. 25. 2. 2023].

Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Vápenná, neinventarizováno, *Inventáře fary*.

Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Vidnava, neinventarizováno, *Pfarrbuch von anno 1804. Weidenau 1866*. Dostupné z:

<https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=D5AAB0FDEBF94B57913CD97EF935236F>

[cit. 25. 2. 2023].

Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Vidnava, neinventarizováno, *Inventáře fary*.

Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Žulová, kart. 1, inv. č. 14, *Inventář kostela z r. 1810, seznamy z let 1829–1909 (zejména hudebniny a hudební nástroje)*.

Státní okresní archiv Jeseník, fond Obecní úřad Kobylá nad Vidnavkou, poř. č. 1, *Kronika obce Kobylá nad Vidnavkou za léta 2003–2006*. Dostupné z:

<https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=77F0A9362DD511E8A844A08CFDE97097>

[cit. 20. 2. 2023].

ŠVUB, Jiří – GROWKA, Květoslav: *Farní úřad Vápenná 1781–1948*. Inventář. Jeseník 2003.

ŠVUB, Jiří – HRADILOVÁ, Jana: *Farní úřad Kobylá nad Vidnavkou 1729–1982*. Inventář. Jeseník 2004.

ŠVUB, Jiří – HRADILOVÁ, Jana: *Farní úřad Skorošice 1673–1956*. Inventář. Jeseník 2004.

ŠVUB, Jiří – HRADILOVÁ, Jana: *Farní úřad Stará Červená Voda 1614–1958*. Inventář. Jeseník 2007.

Zemský archiv v Opavě, fond Sbíрка matrik Severomoravského kraje, inv. č. 3393, sign. Vi I 14, Matrika zemřelých, Stará Červená Voda, 1766–1829. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=be89faaa-f13c-102f-8255-0050568c0263> [cit. 7. 5. 2023].

Zemský archiv v Opavě, fond Sbíрка matrik Severomoravského kraje, inv. č. 3394, sign. Vi I 15, Matrika zemřelých, Stará Červená Voda, 1829–1877. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=be89fb22-f13c-102f-8255-0050568c0263> [cit. 7. 5. 2023].

Zemský archiv v Opavě, fond Sbíрка matrik Severomoravského kraje, inv. č. 3404, sign. Vi II 6, Matrika zemřelých, Žulová, 1813–1852. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=be8a00a4-f13c-102f-8255-0050568c0263> [cit. 6. 5. 2023].

Zemský archiv v Opavě, fond Sbíрка matrik Severomoravského kraje, inv. č. 3448, sign. Vi IV 31, Matrika zemřelých, Skorošice, 1802–1825. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=be8a1ba2-f13c-102f-8255-0050568c0263> [cit. 6. 5. 2023].

Zemský archiv v Opavě, fond Sbíрка matrik Severomoravského kraje, inv. č. 3451, sign. Vi IV 34, Matrika zemřelých, Skorošice, 1853–1890. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=be8a1d28-f13c-102f-8255-0050568c0263> [cit. 6. 5. 2023].

Zemský archiv v Opavě, fond Sbíрка matrik Severomoravského kraje, inv. č. 3464, sign. Vi V 11, Matrika zemřelých, Kobylá, 1856–1897. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=be8a239a-f13c-102f-8255-0050568c0263> [cit. 6. 5. 2023].

Zemský archiv v Opavě, fond Sbíрка matrik Severomoravského kraje, inv. č. 3475, sign. Vi VI 11, Matrika zemřelých, Černá Voda, 1873–1896. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=be8a2908-f13c-102f-8255-0050568c0263> [cit. 7. 5. 2023].

Zemský archiv v Opavě, fond Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 3483, sign. Vi VII 8, Matrika zemřelých, Vápenná, 1826–1872. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=be8a2d2c-f13c-102f-8255-0050568c0263> [cit. 7. 5. 2023].

Zemský archiv v Opavě, fond Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 3500, sign. Vi VIII 16, Matrika zemřelých, Vidnava, 1591–1688. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=be8a3646-f13c-102f-8255-0050568c0263> [cit. 25. 2. 2023].

Zemský archiv v Opavě, fond Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8882, sign. Vi I 23, Matrika zemřelých, Stará Červená Voda, 1878–1924. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=be8f30c4-f13c-102f-8255-0050568c0263> [cit. 7. 5. 2023].

Zemský archiv v Opavě, fond Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8886, sign. Vi II 11, Matrika zemřelých, Žulová, 1853–1927. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=be8f327c-f13c-102f-8255-0050568c0263> [cit. 7. 5. 2023].

Zemský archiv v Opavě, fond Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8894, sign. Vi IV 41, Matrika zemřelých, Skorošice, 1891–1914. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=be8f3646-f13c-102f-8255-0050568c0263> [cit. 7. 5. 2023].

Zemský archiv v Opavě, fond Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8902, sign. Vi VI 14, Matrika zemřelých, Černá Voda, 1897–1917. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=be8f3a10-f13c-102f-8255-0050568c0263> [cit. 7. 5. 2023].

Zemský archiv v Opavě, fond Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 8907, sign. Vi VII 13, Matrika zemřelých, Vápenná, 1873–1940. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=be8f3c54-f13c-102f-8255-0050568c0263> [cit. 7. 5. 2023].

Zemský archiv v Opavě, fond Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 13009, sign. JV II 34, Matrika zemřelých, Javorník, 1870–1914. Dostupné z:

<https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=29e3f91ac933f2f4:2c7af293:146ec53500c:-7e6f> [cit. 7. 5. 2023].

Zemský archiv v Opavě, fond Zemská vláda slezská Opava, inv. č. 67, *Inventáře děkanství z obvodu vratislavské diecéze: Inventář děkanství Vidnava pro kostely, fary a kaple v Černé Vodě, Frýdberku (Žulová), Hukovicích, Kobylé nad Vidnavkou, Mikulovicích, Skorošicích, Staré Červené Vodě, Supíkovcích, Velké Kraši, Velkých Kuněticích, Vidnavě a Zightharticích (Vápenná)*. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=E71DD9DE83A611E187A40025649FEBC7> [cit. 25. 2. 2023].

Zemský archiv v Opavě, fond Zemská vláda slezská Opava, inv. č. 62, *Inventáře děkanství z obvodu vratislavské diecéze: Inventář děkanství Jánský Vrch pro kostely a fary v Bernarticích, Bílé Vodě, Bílém Potoku, Frýdberku (Žulová), Jánském Vrchu, Javorníku, Krutvaldu (Travná), Nových Vilémovicích, Serksdorfu (Uhelná), Skorošicích, Valdeku (Zálesí), Vlčicích a Zightharticích (Vápenná)*. Dostupné z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=E71DDCAF83A611E187A40025649FEBC7> [cit. 25. 2. 2023].

ZUBER, Rudolf: *Archiv města Vidnava (1291) 1408–1945 (1948)*. Inventář. Javorník 1967.

9. 2. Literatura

BARTOŠ, Josef. – SCHULZ, Jindřich. – TRAPL, Miloš.: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848–1960*. 13. svazek. Olomouc 1994.

DRESSEL, Karl – KRETSCHMER, Rudolf – DRESSEL, Josef: *Gurschdorf*. Vídeň 1969.

EUBEL, Conrad: *Hierarchia catholica medii aevi: sive Summorum pontificum, S. R. E. cardinalium, ecclesiarum antistitum series. Ab anno 1431 usque ad annum 1503 perducta: E documentis tabularii praesertim vaticani collecta, digesta edita per Conradum Eubel*. 3. svazek. Münster 1914. Dostupné z: <https://archive.org/details/hierarchiacathol03eube/mode/1up> [online].

GAJDA, Jakub: *Návrh na restaurování. Kamenný sloup Panny Marie Immaculaty v Žulové*. Ostrava 2005.

- GAJDA, Jakub – PŘIKRYLOVÁ, Jiřina: *Restaurátorská zpráva. Socha Panny Immaculaty před farním kostelem sv. Martina ve Skorošicích*. Ostrava 2009.
- GAJDA, Jakub – PŘIKRYLOVÁ, Jiřina: *Restaurátorská zpráva. Žulová socha sedícího anděla ze sousoší sv. Jana Nepomuckého na Mírovém náměstí ve Vidnavě*. Ostrava 2007.
- GAWRECKI, Dan a kol.: *Dějiny Českého Slezska 1740–2000*. Opava 2003.
- GRIMME, Rudolf: *Das Weidenauer Ländchen*. Neuburg an der Donau 1986.
- GROWKA, Květoslav: *Rychlebské hory a podhůří v proměnách staletí*. Štítý 2020.
- GRÖGER, Franz: *Friedeberg*. Jeseník 1913.
- HETFLEISCH, Ernst: *Sudetendeutsche Heimatgaue. Das Friedeberger Ländchen*. Reichenberg 1927.
- HETFLEISCH, Ernst – KIEGLER, Franz: *Friedeberg – Altvater*. Augsburg 1974.
- HLAVÁČEK, Ivan – NOVÝ, Rostislav – KAŠPAR, Jaroslav: *Vademecum pomocných věd historických*. Jinočany 2002.
- INDRA, Bohumír: *Zvonaři na severní Moravě a ve Slezsku od počátku 16. do druhé poloviny 19. století*. Opava 1979.
- KNESCHKE, Ernst Heinrich: *Neues allgemeines Deutsches Adels-Lexicon*. 7. svazek. Lipsko 1867. Dostupné z: <https://books.google.de/books?id=hNMEAAAIAAJ&hl=cs&pg=PP3#v=onepage&q&f=false> [cit. 8. 5. 2023].
- LUNGA, Radek – ROHÁČEK, Jiří: *Umlčené hlasy. Rekviziční dokumentace zvonů českého, moravského a slezského pohraničí z let 1942–1943*. 1. díl. Praha 2020.
- MAŠEK, Petr: *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*. 1. díl. Praha 2008.
- MAŠEK, Petr: *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*. 2. díl. Praha 2010.
- MERZ, Gerhard Robert: *Jungferndorf mit Kolonie Annaberg*. Ludwigsburg 1998.
- MLČÁK, Leoš: *Zvony na Jesenicku do roku 1850*. In: GROWKA, Květoslav (ed.): VII. svatováclavské česko-polsko-německé setkání. Jeseník 2007, s. 55–59.

- MLČÁK, Leoš: *Zvony na Moravě a ve Slezsku*. Olomouc 2014.
- NEUBAUEROVÁ, Michaela: *Skorošická Kalvárie – neznámé dílo Bernarda Kutzera*. Jesenicko: vlastivědný sborník, 6, 2005, s. 38–45.
- POSKOČILOVÁ, Markéta: *Dějiny a katalog farní knihovny Žulová uložené v SOkA Jeseník*. Olomouc 2014 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).
- ROHÁČEK, Jiří: *Epigrafika v památkové péči*. Praha 2007.
- ROUBIC, Antonín – MÜLLER, Karel: *Inventáře kostelů na Javornicku z roku 1804. II. Fara Skorošice*. Jesenicko: vlastivědný sborník, 13, 2012, s. 9–13.
- RŮŽKOVÁ, Jiřina – ŠKRABAL, Josef: *Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005*. I. díl. Praha 2006.
- SAMEK, Bohumil: *Umělecké památky Moravy a Slezska*. 1. díl. Praha 1994.
- Seznam nemovitých kulturních památek okresu Jeseník*. Národní památkový ústav. Olomouc 2001.
- SKŘIVÁNEK, František – TOVAČOVSKÝ, Jaroslav: *Vratislavští biskupové v dějinách Slezska*. Praha 2004.
- TUREK, Adolf a kol.: *Místopisný rejstřík obcí českého Slezska a severní Moravy*. Opava 2004.
- WEISER, Rudolf – SCHRÖTER, Kurt: *Setzdorf*. Aichach 1968.
- ZUBER, Rudolf a kol.: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*. Ostrava 1966.

9. 3. Internetové zdroje

- BURŠÍK, Dalibor: *Evidenční list nemovité kulturní památky: Vápenná, sloup se sousoším Ukřižování*. Národní památkový ústav [online]. Dostupné z: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=191530 [cit. 25. 2. 2023].
- MICHL, Lukáš: *Evidenční list nemovité kulturní památky: Černá Voda, kostel Panny Marie*. Národní památkový ústav [online]. Dostupné z: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=955543 [cit. 25. 2. 2023].

MICHL, Lukáš: *Evidenční list nemovité kulturní památky: Kobylá nad Vidnavkou, hřbitovní kaple*. Národní památkový ústav [online]. Dostupné z: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=954475 [cit. 25. 2. 2023].

MICHL, Lukáš: *Evidenční list nemovité kulturní památky: Kobylá nad Vidnavkou, kostel sv. Jáchyma*. Národní památkový ústav [online]. Dostupné z: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=954456 [cit. 25. 2. 2023].

MICHL, Lukáš: *Evidenční list nemovité kulturní památky: Kobylá nad Vidnavkou, zámek*. Národní památkový ústav [online]. Dostupné z: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=954447 [cit. 25. 2. 2023].

MICHL, Lukáš: *Evidenční list nemovité kulturní památky: Skorošice, kostel sv. Martina*. Národní památkový ústav [online]. Dostupné z: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=954546 [cit. 25. 2. 2023].

MICHL, Lukáš: *Evidenční list nemovité kulturní památky: Stará Červená Voda, kostel Božího těla*. Národní památkový ústav [online]. Dostupné z: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=955596 [cit. 25. 2. 2023].

MICHL, Lukáš: *Evidenční list nemovité kulturní památky: Tomíkovice, boží muka*. Národní památkový ústav [online]. Dostupné z: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=955355 [cit. 25. 2. 2023].

MICHL, Lukáš: *Evidenční list nemovité kulturní památky: Vidnava, kostel sv. Kateřiny*. Národní památkový ústav [online]. Dostupné z: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=955935 [cit. 25. 2. 2023].

MICHL, Lukáš: *Evidenční list nemovité kulturní památky: Vidnava, sloup se sochou Panny Marie*. Národní památkový ústav [online]. Dostupné z: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=955792 [cit. 25. 2. 2023].

MICHL, Lukáš: *Evidenční list nemovité kulturní památky: Vidnava, socha sv. Jana Nepomuckého*. Národní památkový ústav [online]. Dostupné z: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=955767 [cit. 25. 2. 2023].

MICHL, Lukáš: *Evidenční list nemovité kulturní památky: Žulová, kostel sv. Josefa*. Národní památkový ústav [online]. Dostupné z: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=955029 [cit. 25. 2. 2023].

MICHL, Lukáš: *Evidenční list nemovité kulturní památky: Žulová, kostel Panny Marie Bolestné*. Národní památkový ústav [online]. Dostupné z: https://iispp.npu.cz/mis_public/documentDetail.htm?id=1542351 [cit. 25. 2. 2023].

Sloupková boží muka s reliéfem Ukřižování. Národní památkový ústav [online]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/sloupkova-bozi-muka-s-reliefem-ukrizovani-14421939> [cit. 25. 2. 2023].

Socha sv. Floriána. Národní památkový ústav [online]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/socha-sv-floriana-540858> [cit. 25. 2. 2023].

9. 4. Jiné zdroje

Informační tabule na starém hřbitově ve Skorošicích

Písemný materiál k restauraci božích muk v Tomíkovcích, uložený na Městském úřadu v Žulové

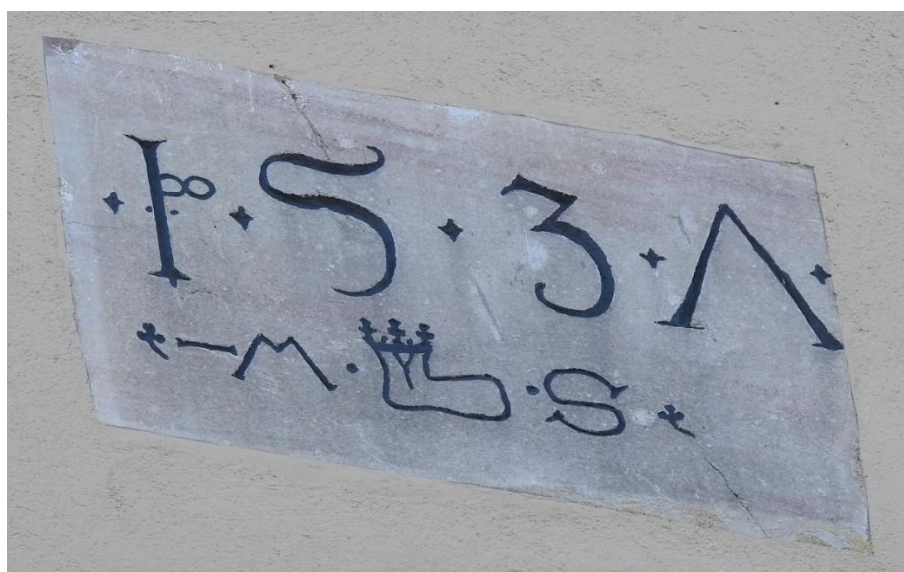
Písemný materiál k restauraci sochy Panny Marie Immaculaty v Žulové, uložený na Městském úřadu v Žulové

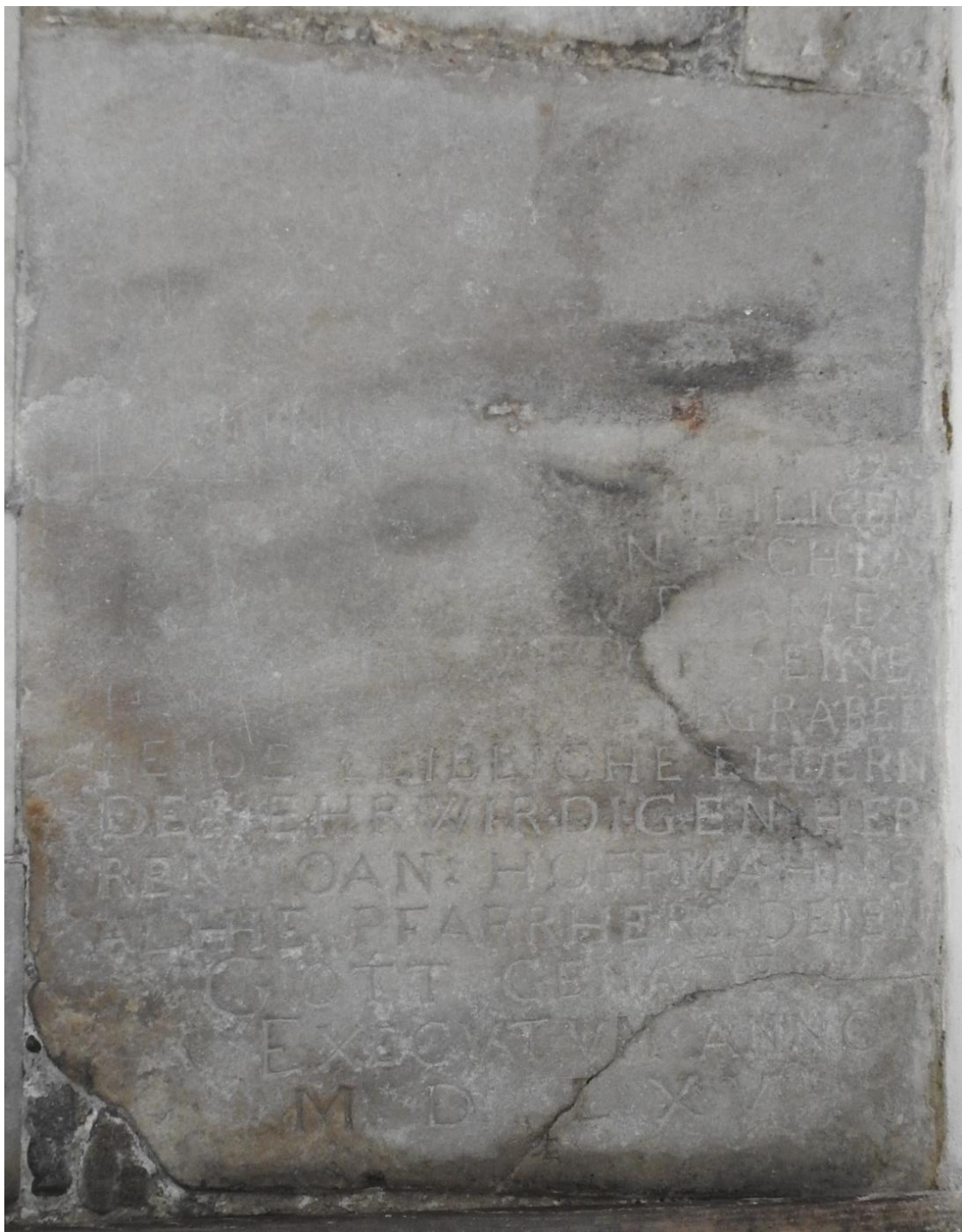
10. Fotografická příloha

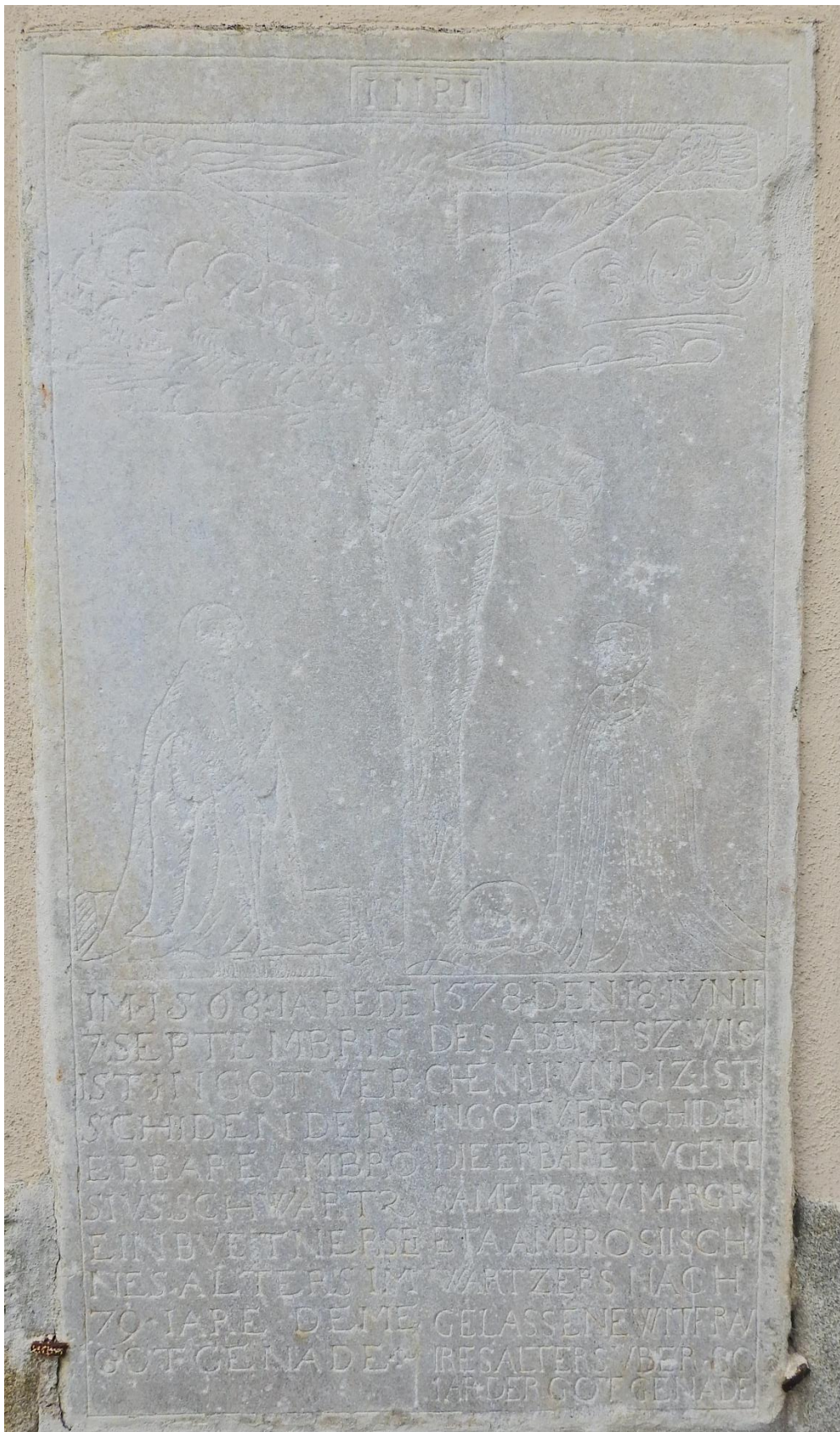
Obr. 1 – 001

Obr. 2 – 002

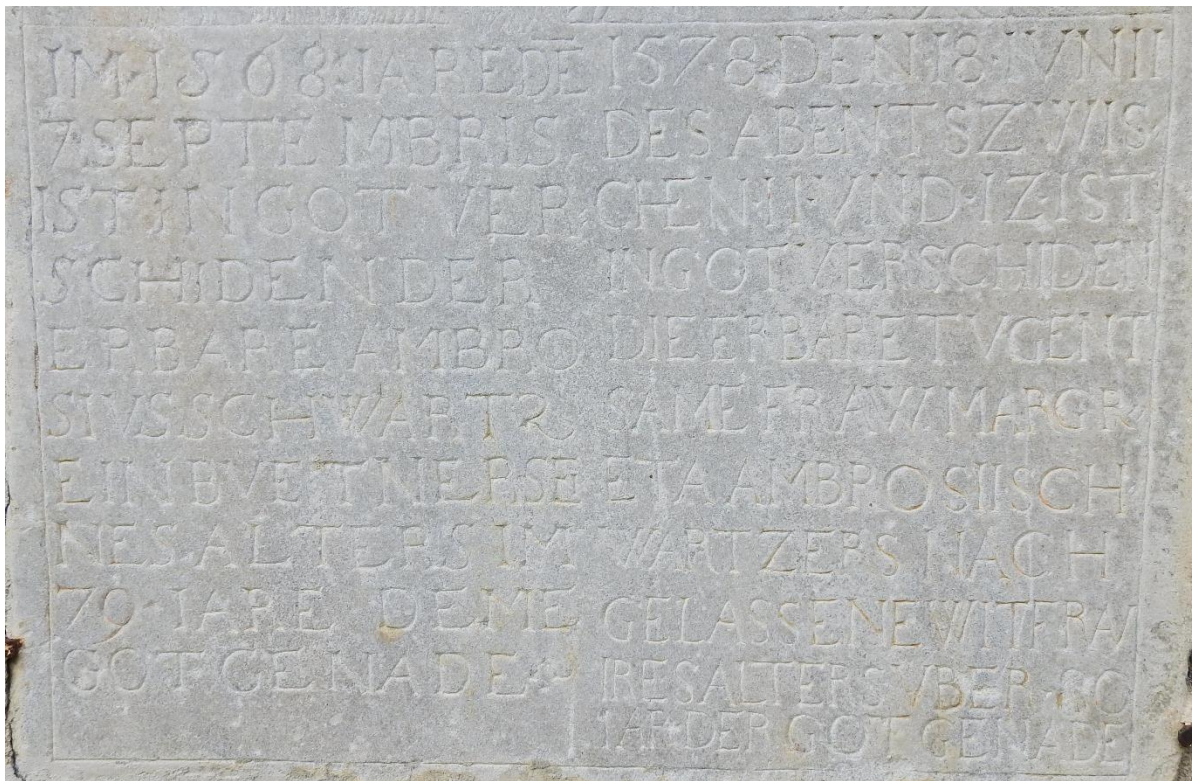

IHS O 81AREDE 1578 DEN 18 JUNII
7 SEPTIMBRIS DES ABENTSZ WIS
IST IN GOT VERGHEM VND IZIST
SCHIDE IN DER IN GOT VERSCHDEN
ERBARE AMBRO DIE ERBARE TVGEU
SIVS SCHVARTZ SAME FRAY MARGR
EIN BETTNER SE ET A AMBROSISCH
NES ALTERS IM WARTZERS HACH
70 IARE DEME GELASSENE WITFR
GOT GENADE RESALTERS / BER 80
IAR DER GOT GENADE

Obr. 5 – 005

Obr. 6 – 006

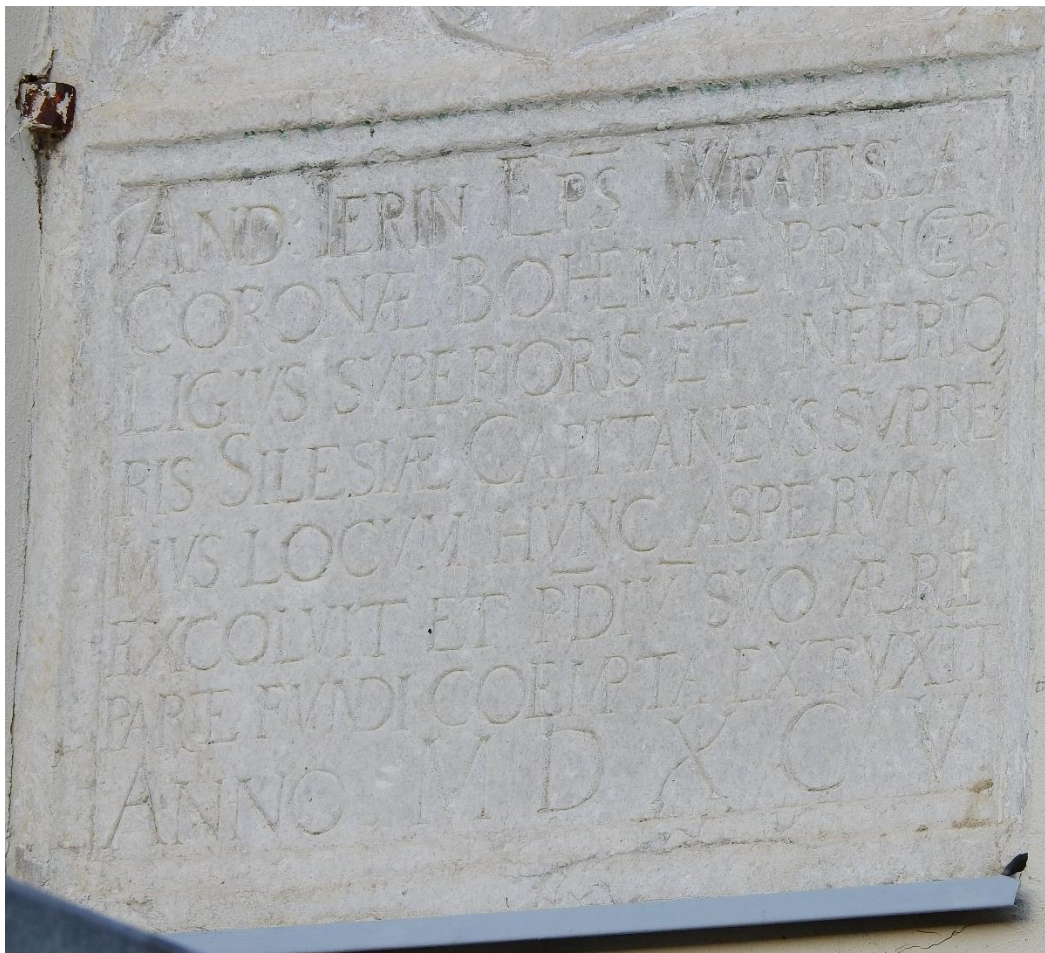
Obr. 7 – 006

Obr. 8 – 007

Obr. 9 – 008

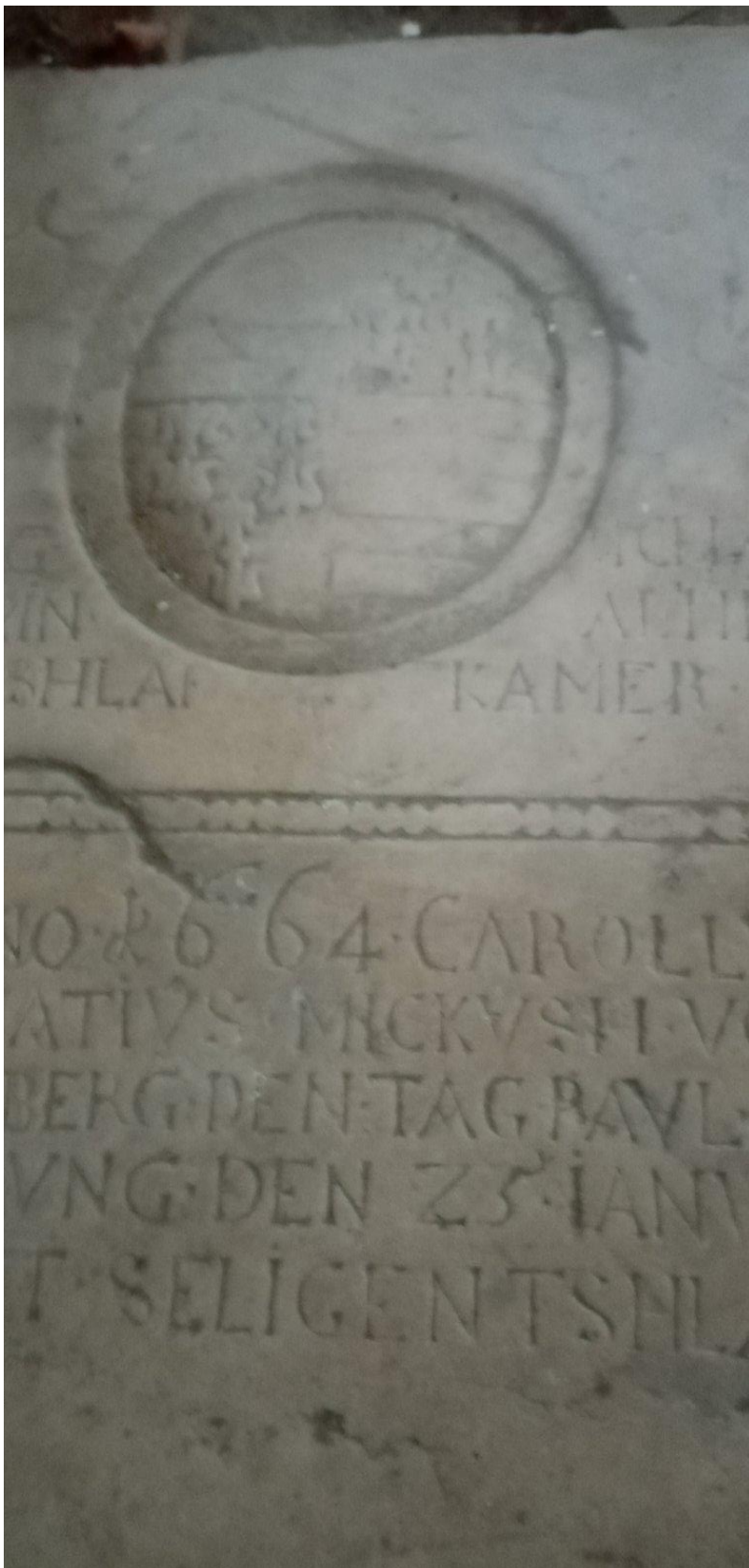

Obr. 12 – 009

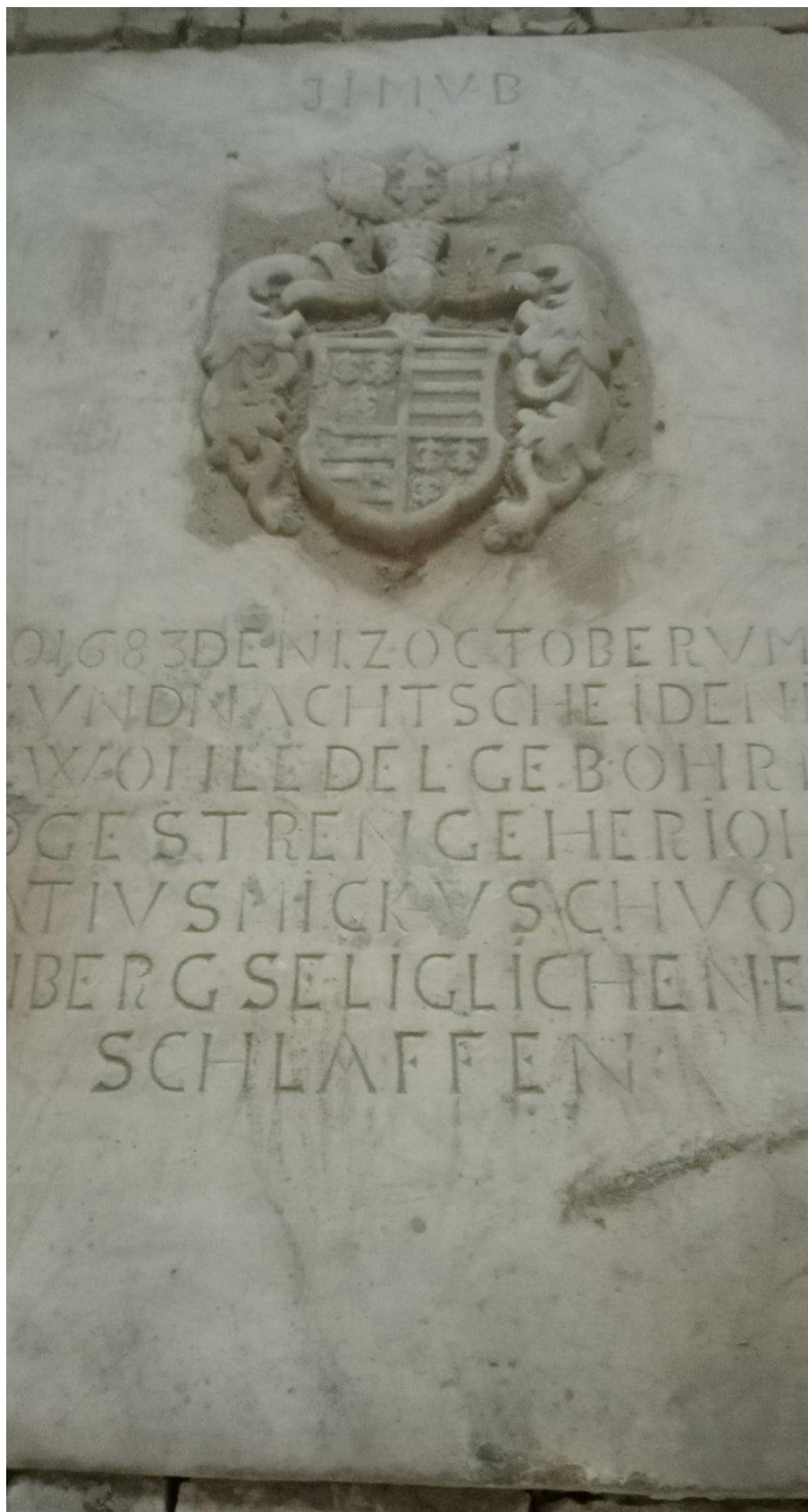

Obr. 13 – 010

Obr. 18 – 016

Obr. 19 – 016

Obr. 20 – 016

Obr. 21 – 016

Obr. 22 – 016

Obr. 23 – 016

Obr. 24 – 017†

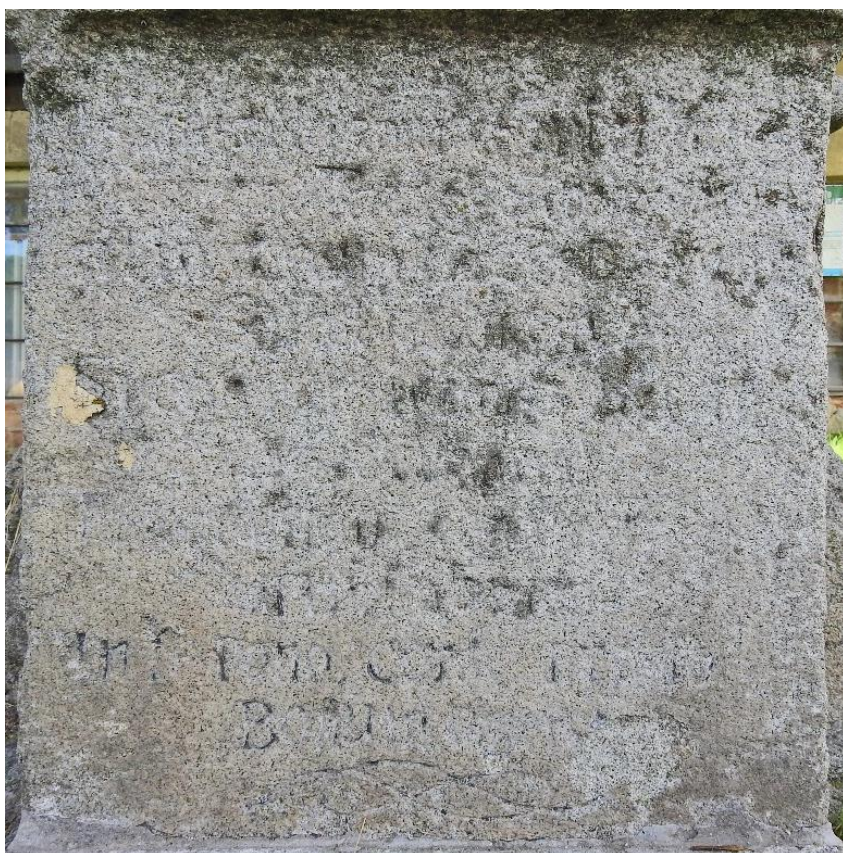

Obr. 26 – 020

Obr. 27 – 020

Obr. 28 – 020

Obr. 31 – 029

Obr. 32 – 029

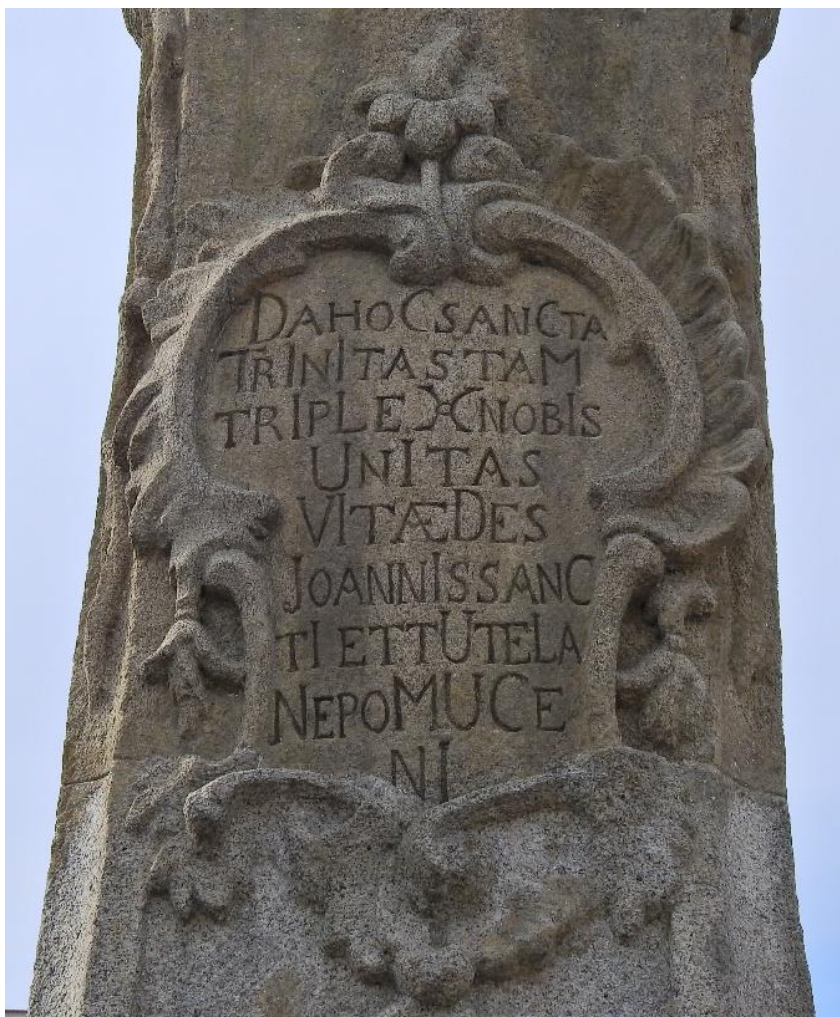
Obr. 33 – 030

Obr. 34 – 031

Obr. 35 – 031

Obr. 36 – 031

Obr. 38 – 033

Obr. 41 – 037

Obr. 42 – 038

Obr. 43 – 039

Obr. 44 – 042

Obr. 47 – 046

Obr. 48 – 046

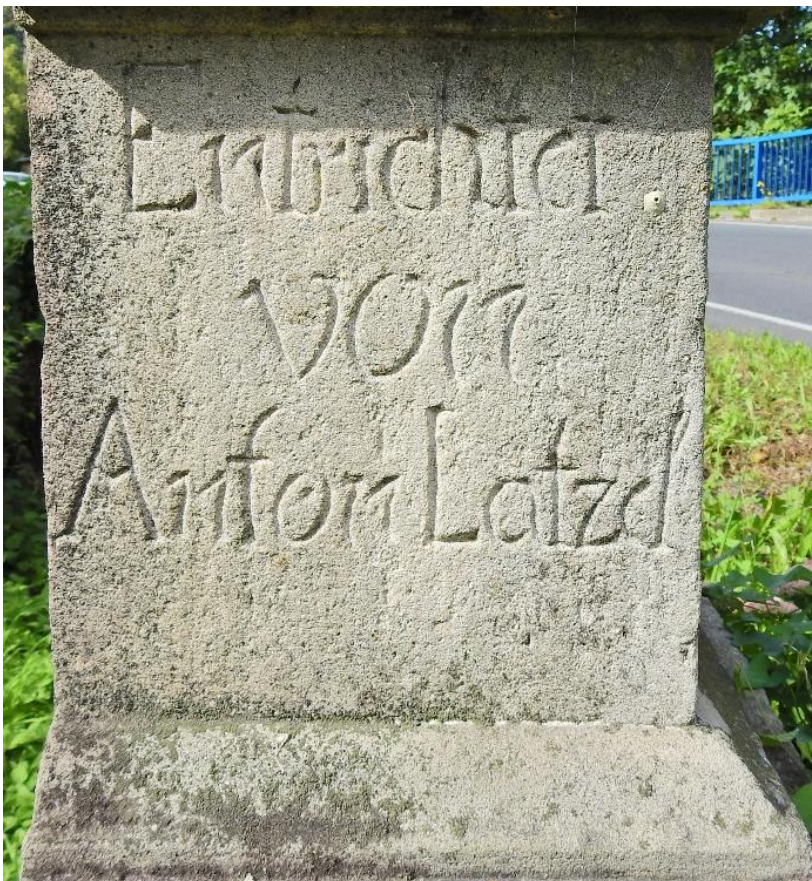
Obr. 51 – 050

Obr. 54 – 050

Obr. 55 – 050

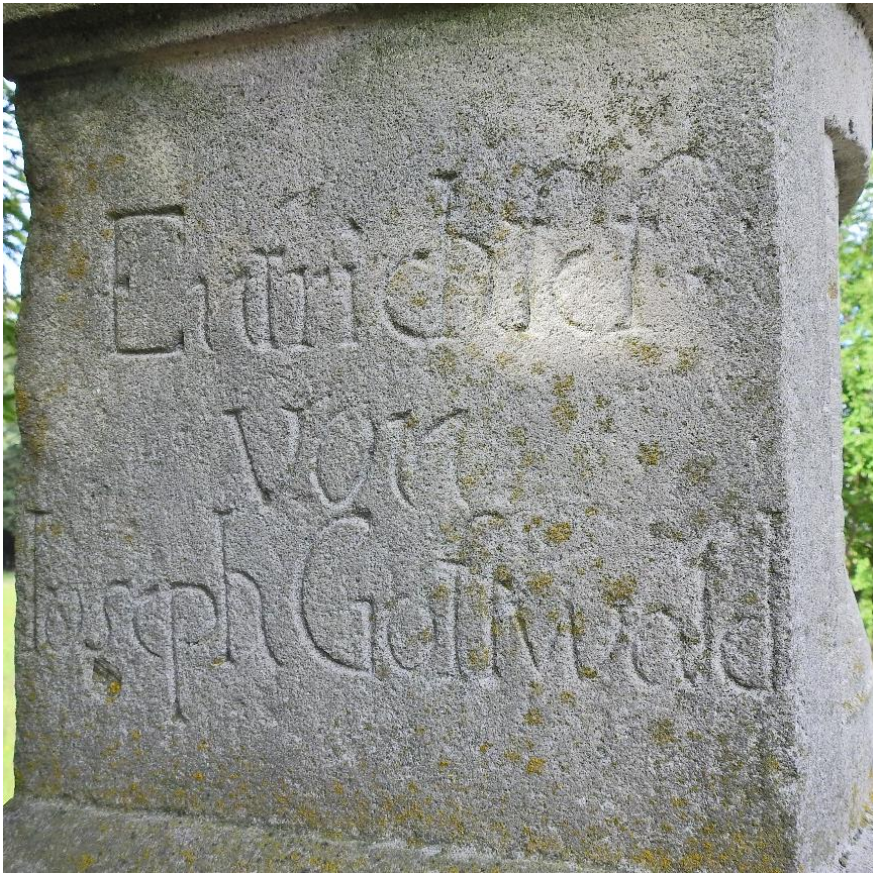
Obr. 57 – 051

Obr. 58 – 051

Obr. 59 – 051

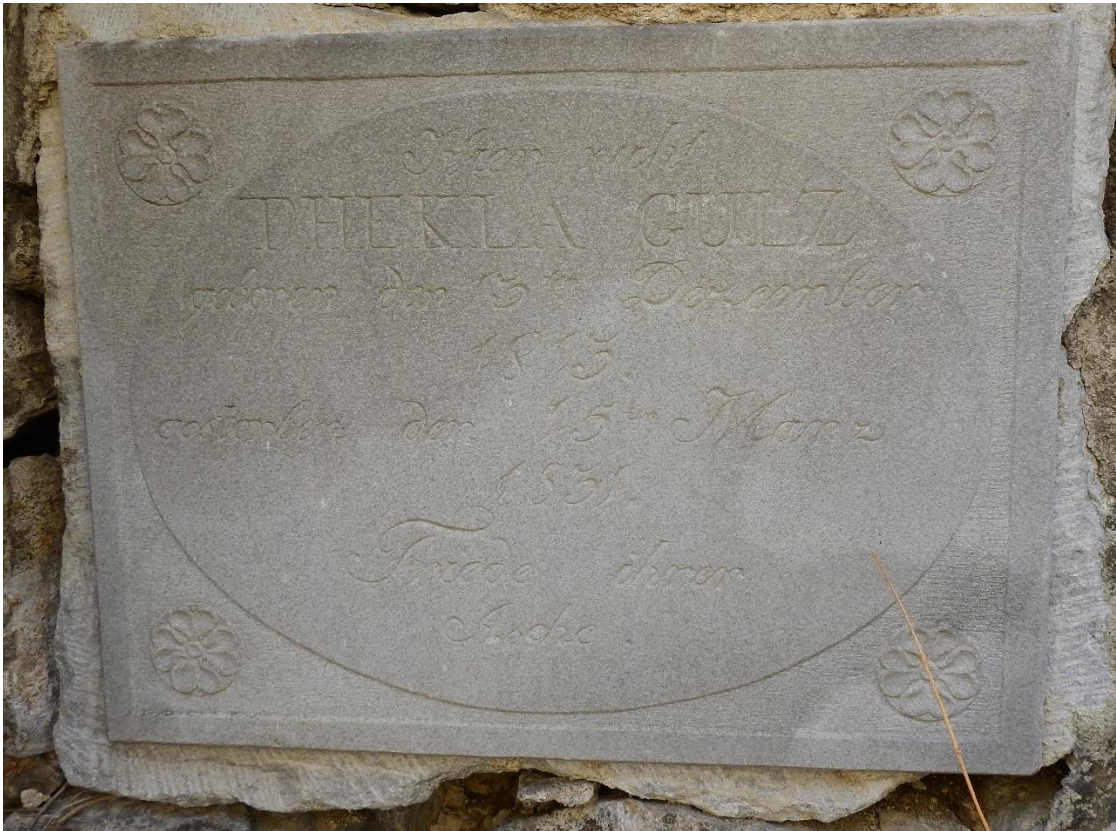
Obr. 63 – 062

Obr. 64 – 062

Obr. 65 – 064

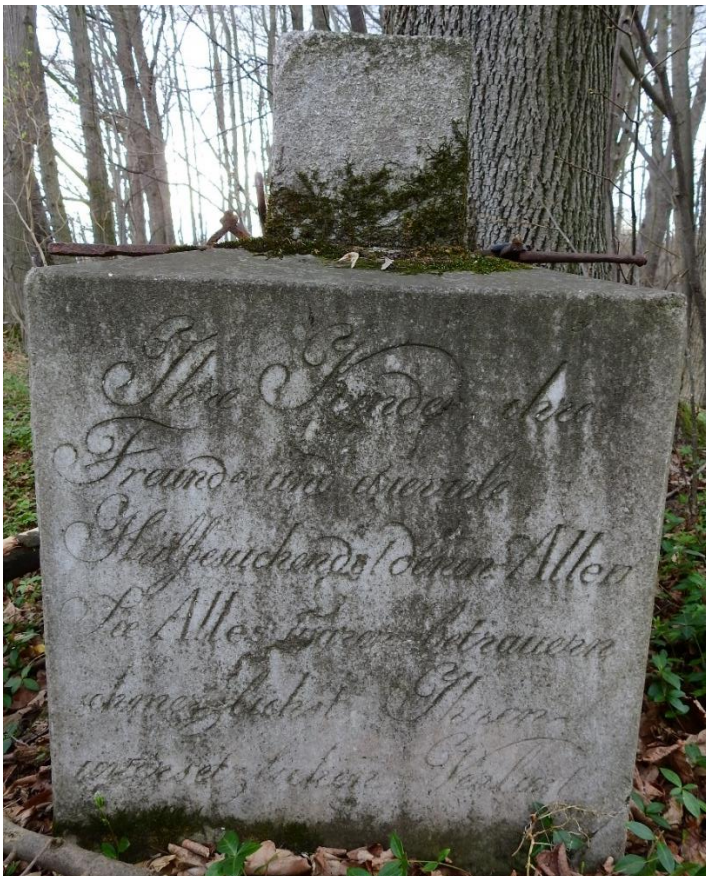
Obr. 66 – 065

Obr. 67 – 066

Obr. 68 – 066

Obr. 69 – 067

Obr. 70 – 067

Obr. 71 – 070

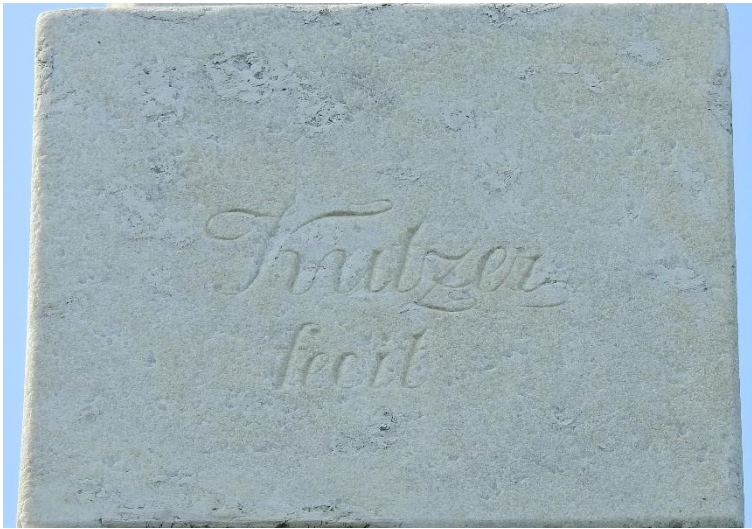
Obr. 72 – 071

Obr. 75 – 076

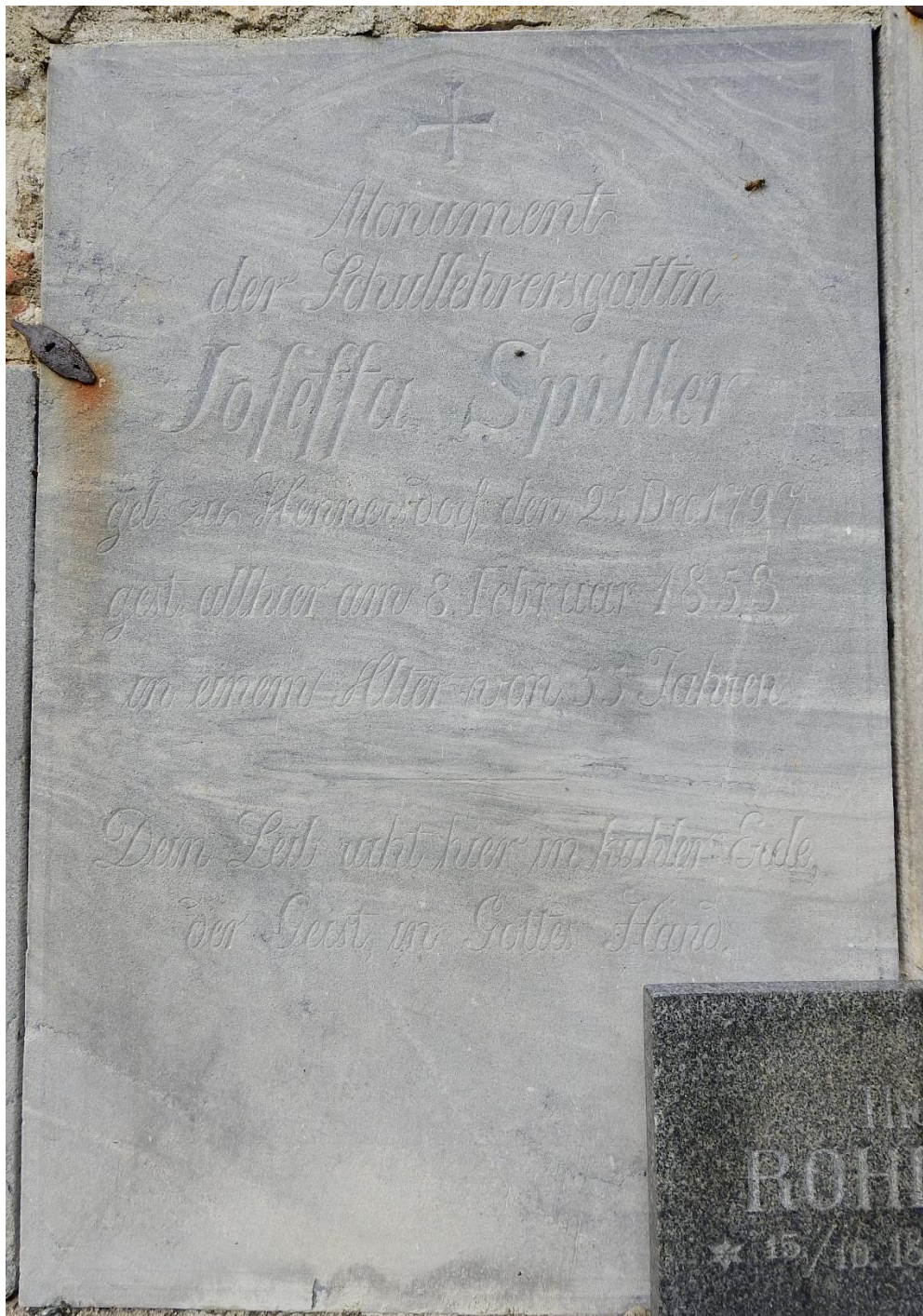

Obr. 76 – 077

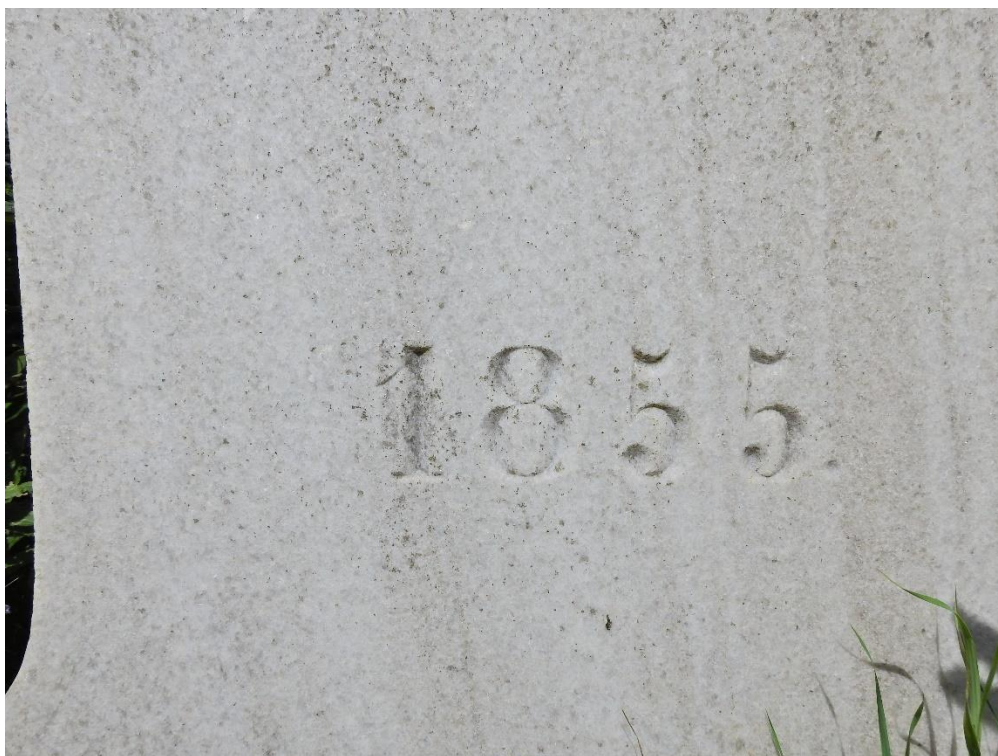
Obr. 77 – 077

Obr. 80 – 079

Obr. 81 – 079

Obr. 84 – 081

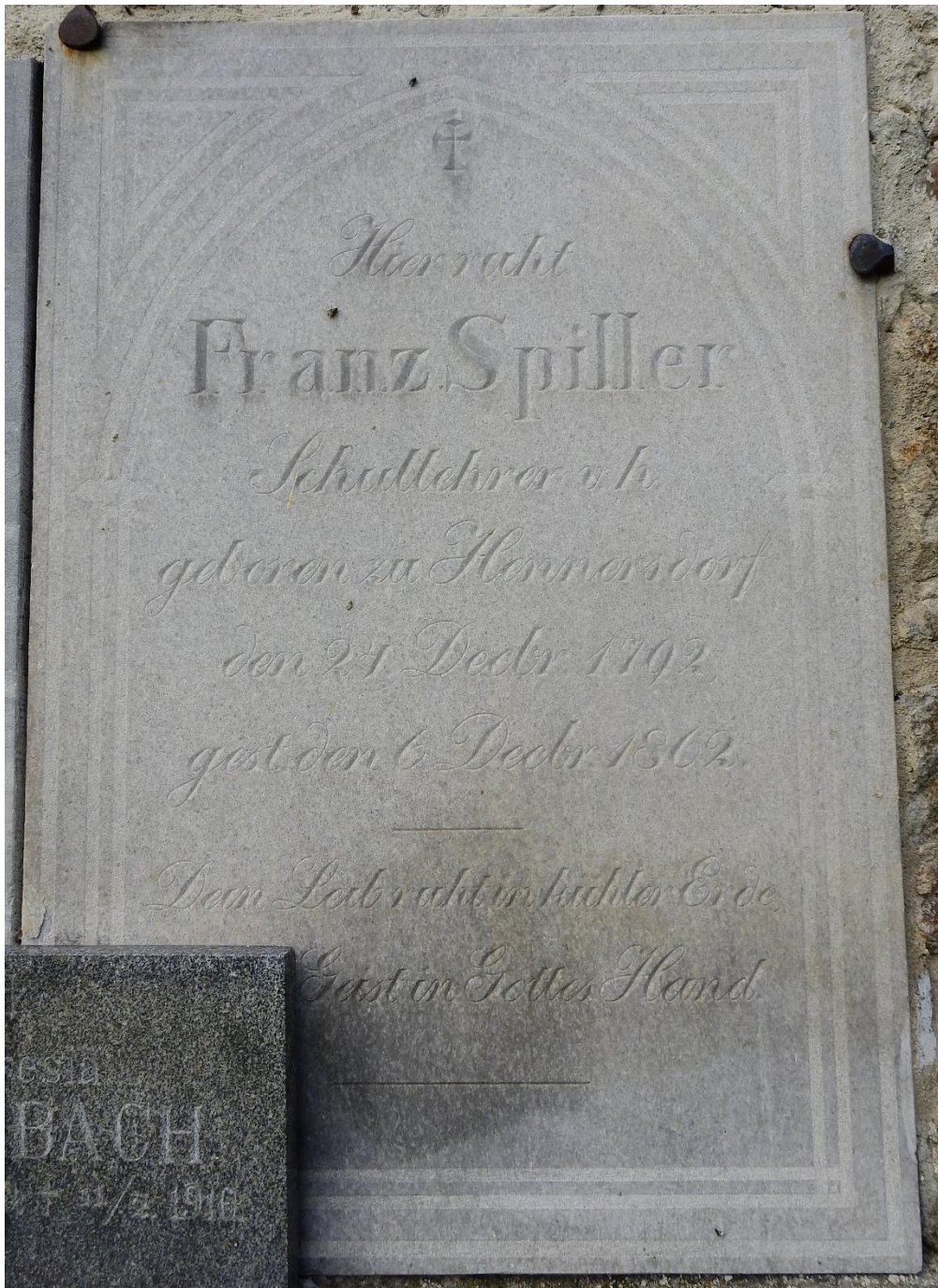

Obr. 86 – 083

Obr. 87 – 083

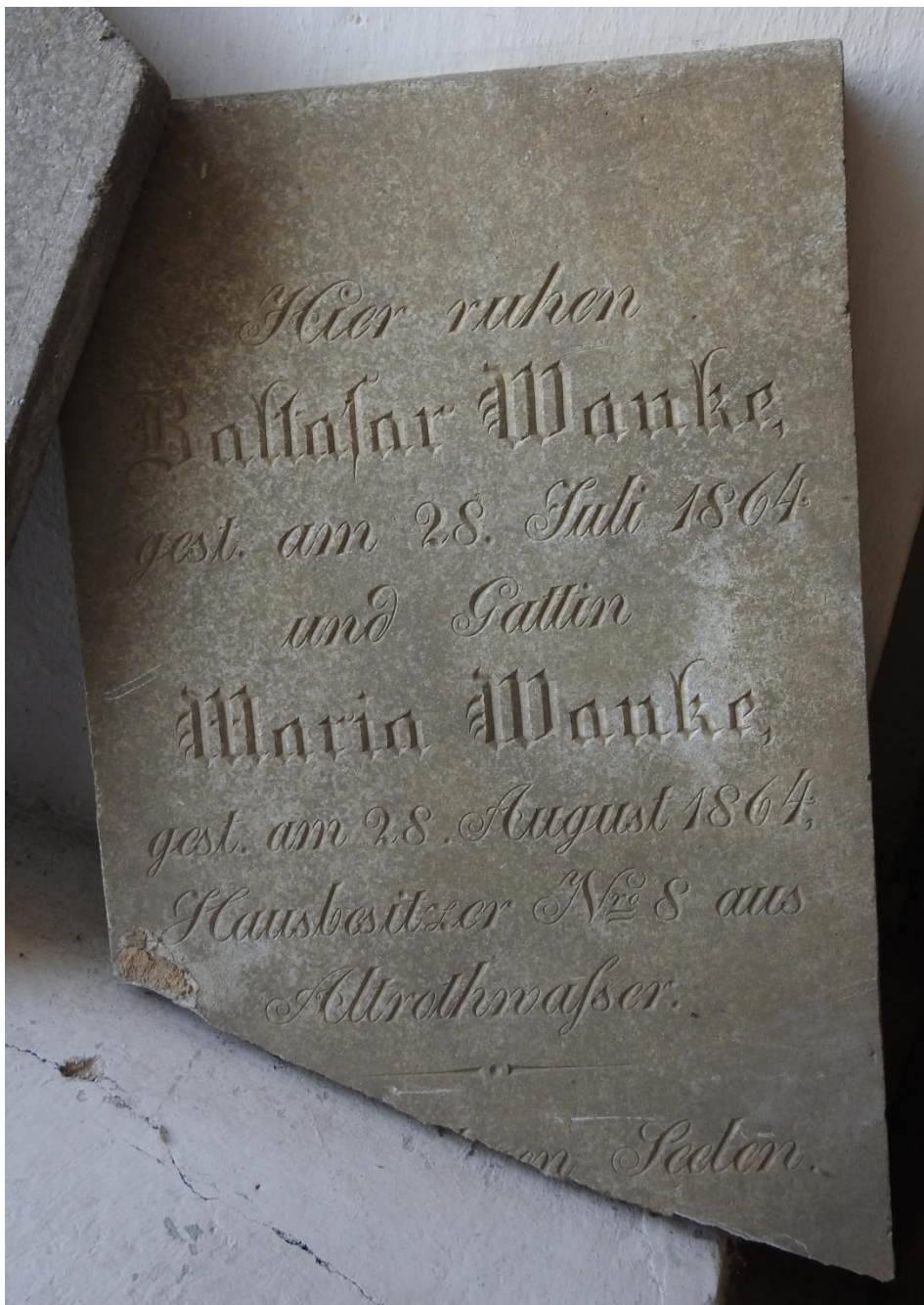

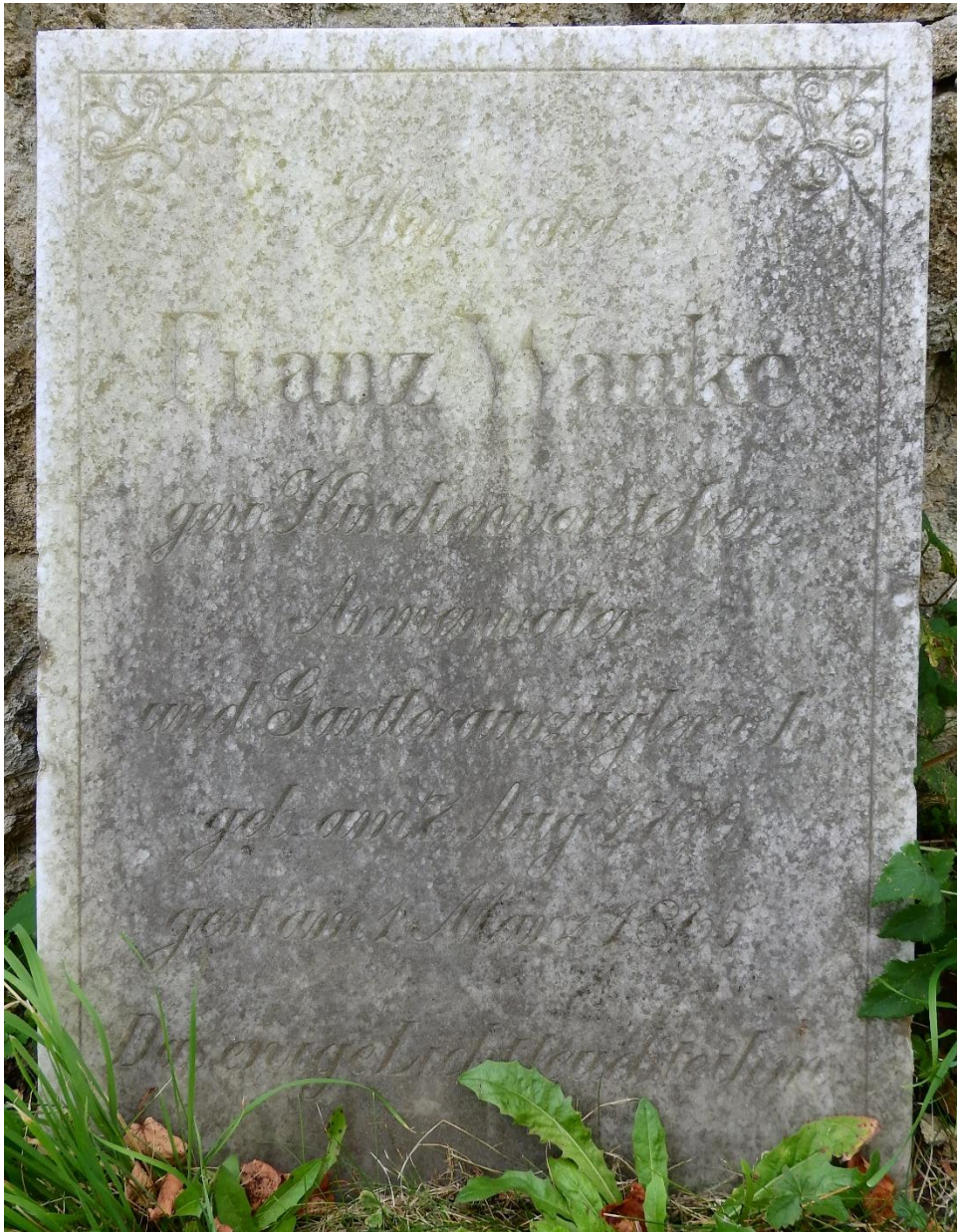

Obr. 94 – 089

Obr. 95 – 091

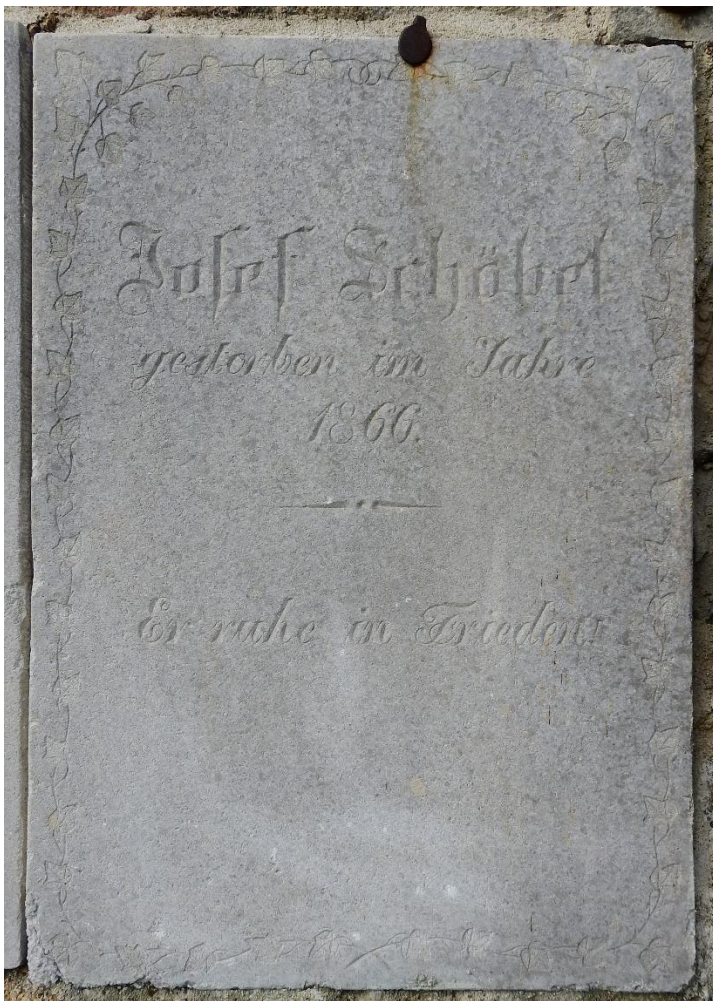
Obr. 96 – 092

Obr. 97 – 093

Obr. 98 – 094

Obr. 99 – 095

Obr. 100 – 096

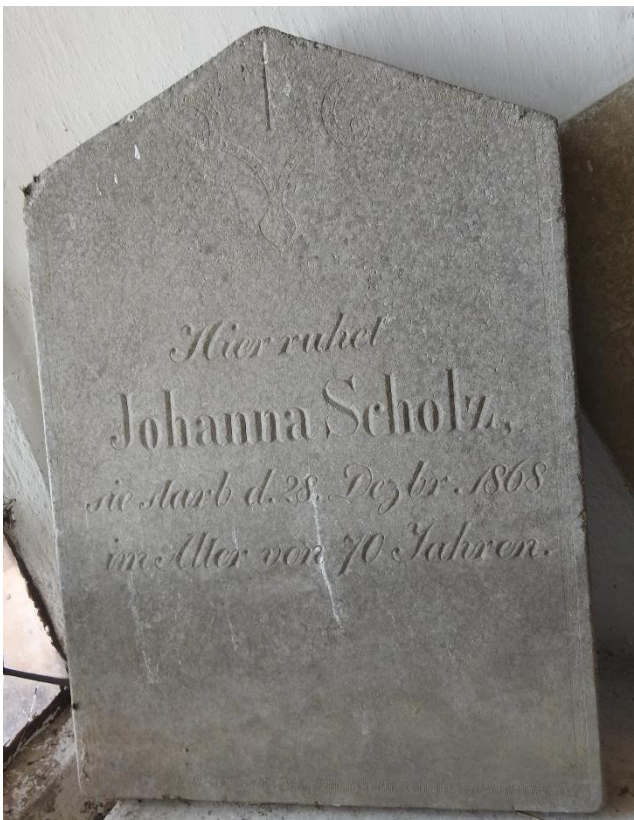
Obr. 101 – 097

Obr. 102 – 097

Obr. 103 – 098

Obr. 104 – 099

Obr. 106 – 100

Obr. 107 – 101

Obr. 108 – 101

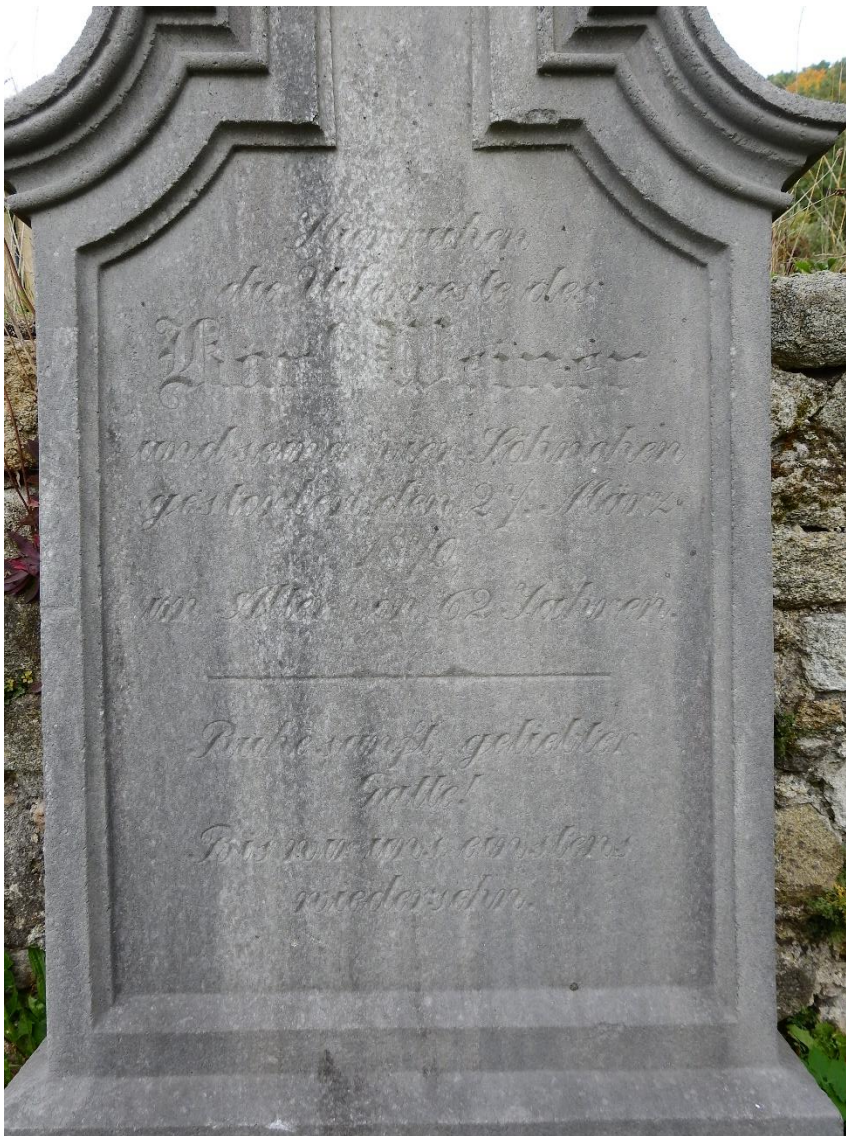

Obr. 109 – 102

Obr. 111 – 103

Obr. 112 – 103

Obr. 114 – 105

Obr. 116 – 106

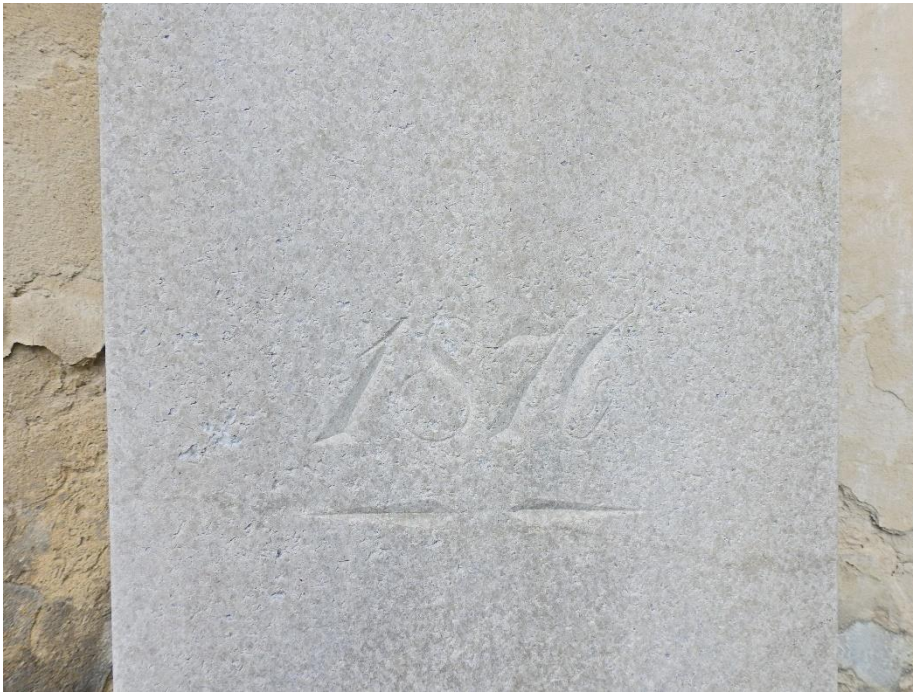

Obr. 117 – 106

Obr. 119 – 107

Obr. 120 – 108

Obr. 122 – 109

Obr. 123 – 110

Obr. 125 – 111

Obr. 126 – 112

Obr. 127 – 113

Obr. 128 – 114

Obr. 129 – 115

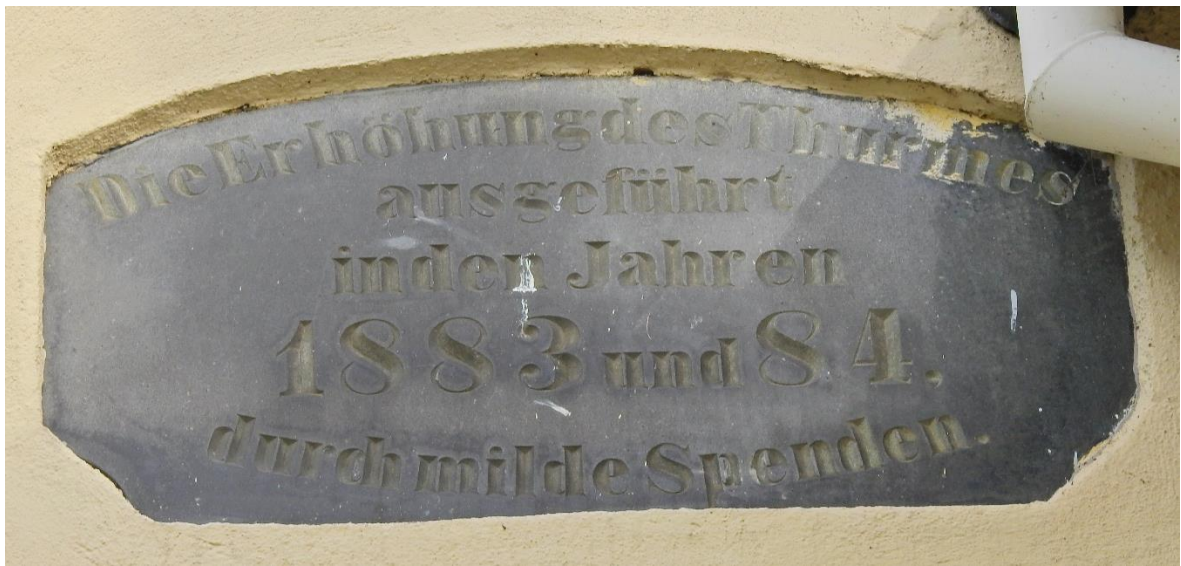

Obr. 134 – 120

Obr. 135 – 120

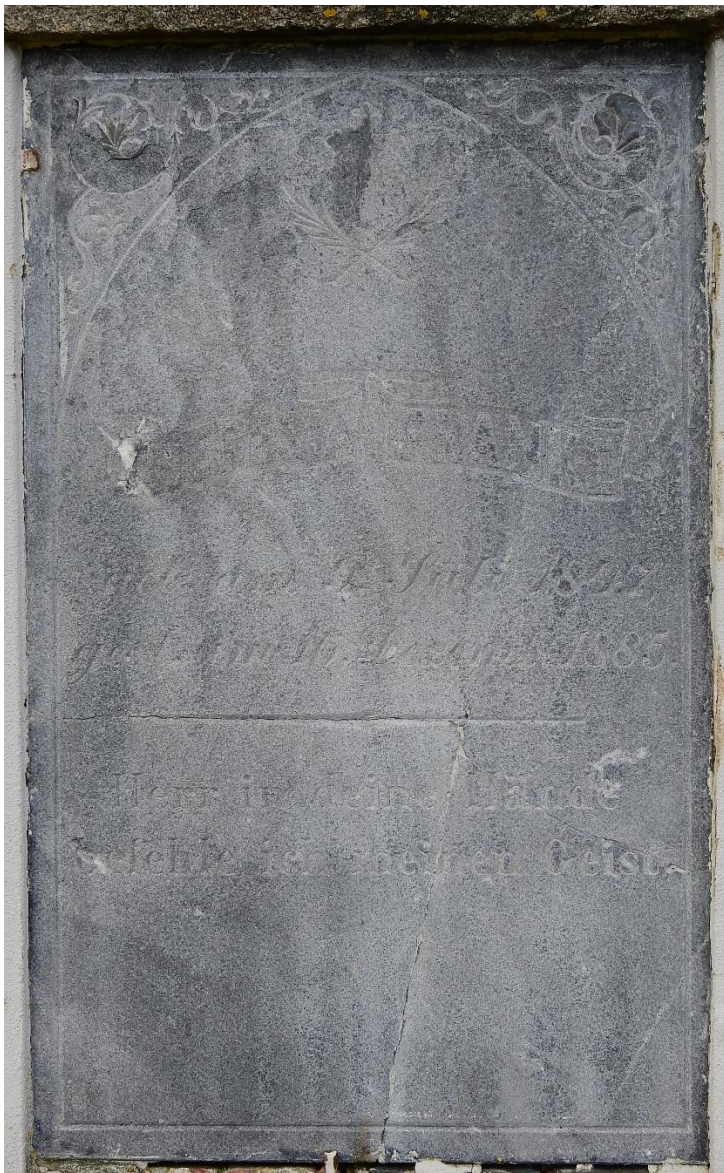

Obr. 138 – 123

Obr. 139 – 124

Obr. 140 – 125

Obr. 142 – 126

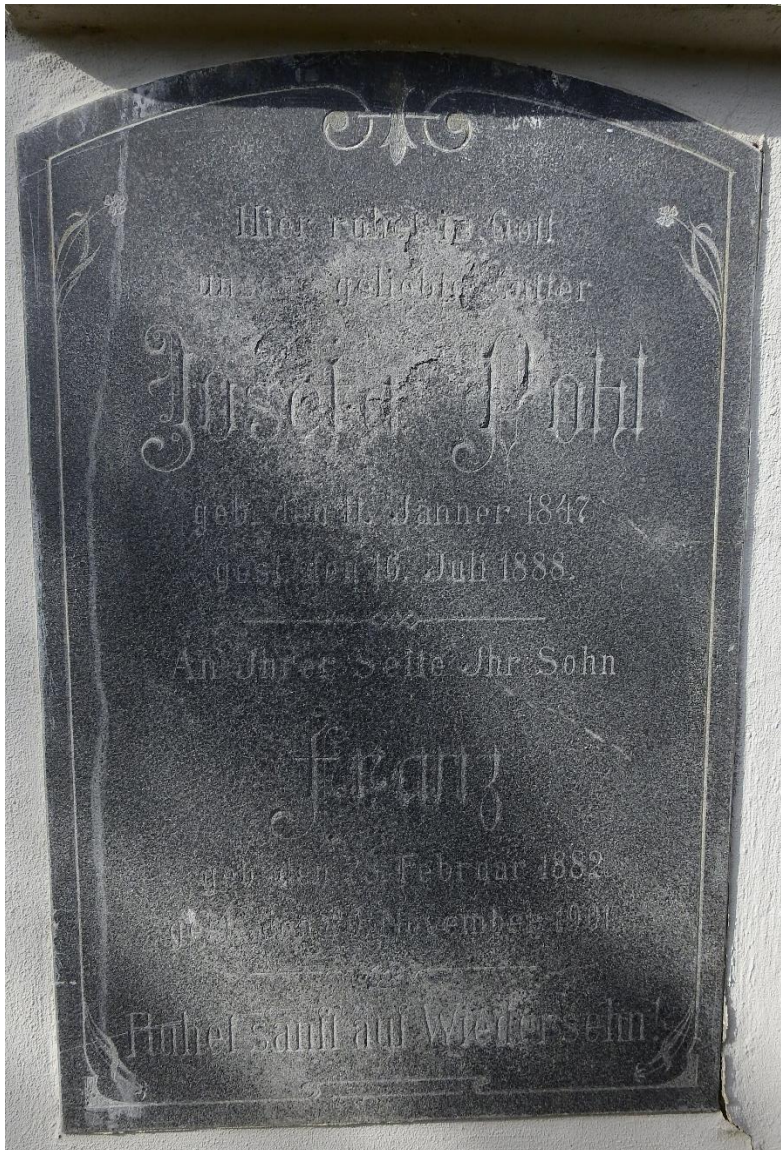

Obr. 143 – 126

Obr. 145 – 129

Obr. 146 – 130

Obr. 147 – 131

Obr. 148 – 133

Obr. 149 – 134

Obr. 150 – 134

Obr. 151 – 135

Obr. 152 – 136

Obr. 153 – 137

Obr. 154 – 138

Obr. 155 – 139

Obr. 156 – 140

Obr. 157 – 140

Obr. 159 – 142

Obr. 160 – 143

Obr. 167 – 149

Obr. 168 – 149

Obr. 169 – 150

Obr. 170 – 150

Obr. 171 – 150

Obr. 174 – 156

Obr. 175 – 156

Obr. 178 – 158

Obr. 179 – 158

Obr. 182 – 161

Obr. 184 – 163

